Vasile Lovinescu

JURNAL ALCHIMIC

INSTITUTUL EUROPEAN

Colecția

MYTHOS ET RELIGIO

17

© Institutul European Iaşi
ISBN: 973-611-047-8 PRINTED IN ROMANIA

VASILE LOVINESCU

JURNAL ALCHIMIC

Ediția a II-a

Prefață și note de
Roxana Cristian și Florin Mihăescu

INSTITUTUL EUROPEAN
1999

Jurnalul unui Spiritual

Pentru a înțelege *Jurnalul* lui Vasile Lovinescu este mai întîi necesară o situare a lui în biografia și opera scriitorului și apoi o evaluare a lui în plan spiritual, lucru pe care vom încerca să-l facem nu numai în raport cu paginile tipărite, ci și cu opera rămasă în manuscris.

Situarea *Jurnalului* trebuie să țină seama de cîteva puncte de reper esențiale în biografia spirituală a lui Vasile Lovinescu.

Într-o perioadă, aceea a anilor '30 (scriitorul s-a născut la Fălticeni în 1905), odată cu formarea sa intelectuală sub influența operei lui R. Guénon și cu afirmarea propriei vocații, Lovinescu începe să scrie în revistele timpului articole de informare despre esoterism, inițiere, mistică, mit, simbol, etc., toate gravitînd în jurul acelei *sanathana dharma* care constituie legea perenă a omului și a lumii. El introduce, astfel, printre puținii în cultura românească, probleme specifice ale gîndirii tradiționale, care se regăsesc și într-o parte din opera lui Mircea Eliade. Dar în timp ce Eliade privește lucrurile din afară, bazat pe vasta sa erudiție și pe datele strînse în voiajul indian, Lovinescu le privește din interior, ca unul ce urmărea nu numai

o cunoaştere teoretică, ci şi drumuri spirituale afective, atît pe căile Athosului (1935), dar mai ales pe cele ale iniţierii în tariqa alauită din Elveţia (1936). Eliade este poate *«un maître à penser»*, dar V. Lovinescu e *«un maître spirituel»*. Scrisul lui Lovinescu a urmărit în primul rînd definirea şi delimitarea esoterismului tradiţional de numeroasele contrafaceri ocultiste, teosofice etc. şi apoi situarea tradiţiei româneşti în perspectiva tradiţiei universale. El abordează în acest scop probleme de geografie şi istorie mitică a Daciei, de hermeneutică simbolică a folclorului (basme, balade, colinde etc.), toate reunite, pentru prima dată, în lucrarea *La Dacie Hyperboréenne*, publicată în mai multe numere din revista *Études Traditionnelles* (1936-1937), care apărea la Paris sub îndrumarea lui R. Guénon. Anii '30 au fost ani de căutări febrile dar lucide, de disoluţii şi structurări, de participări şi separaţii, care au deschis o cale de cunoaştere şi realizare efectivă a unui om despre care se poate spune că «suişuri în inima sa a pus».

Odată cu războiul, cu bulversările istoriei din anii '40, V. Lovinescu îşi întrerupe scrisul, nu însă şi adîncirea pregătirii sale spirituale care se va concretiza în anii '50 într-un grup iniţiatic pe care-l va conduce cu perseverenţă şi rigoare. Vor fi ani de însingurare, dar de puternică trăire interioară.

Urmărind transmutarea psihicului în spiritual, în paralel cu sacralizarea vieţii cotidiene şi cu detaşarea de lumea profană, ţelul de atins va fi neîncetat acel «om veritabil», prin trecerea de la eu la Sine, de la omul reflexiv la omul pneumatic.

La sfîrşitul anilor '50, el întemeiază un alt grup, de astă dată de studii şi meditaţii tradiţionale (sub semnul fraternităţii lui Hyperion, din care au făcut parte şi semnatarii acestor rînduri), cu care va adînci cunoaşterea intelectuală a operei lui R. Guénon, a marilor spirituali din

principalele tradiții ale lumii, ca și a aspectelor simbolice din civilizația noastră veche.

Dîndu-și seama, o dată mai mult, de gravele pericole pe care mersul descendent al istoriei le prezenta pentru valorile tradiției românești, Lovinescu se hotărăște să treacă în scris cîteva din aspectele simbolice ale acestei tradiții, înainte de a se pierde, degradate și uitate de lumea modernă. Ceea ce marii culegători de folclor și artă populară făcuseră în a doua jumătate a secolului al XIX-lea pentru salvarea fizică a depozitului tradiției daco-române, Lovinescu va face pentru esența acestor depozite, dezvăluindu-le sensul simbolic și spiritual. Dacă, așa cum spuneam și în altă parte, folcloriștii au «adunat ce este risipit», conform unei devize hermetice, Lovinescu a «extras chintesența». Cu această preocupare de fixare a fulgurațiilor tradiției, el va începe la mijlocul anilor '60 concretizarea principalelor sale scrieri. Deși publicate mult mai tîrziu, din cauza opoziției surde a ambianței sufocante și ostile față de lucrurile care o depășesc, *Al patrulea hagialîc* (1981) și *Creangă și Creanga de aur* (1989) sînt concepute și redactate între anii 1965 – 1975. Împreună cu eseuri din aceeași plămadă, majoritatea sînt opere de exegeză simbolică a miturilor noastre străvechi sau a unor viziuni moderne, care redau sensurile unor lumi dispărute sau pe cale de dispariție. Din acest punct de vedere, opera lui Lovinescu constituie o barieră în calea uitării, pe care o lume atrasă de nesemnificativ o întinde peste chipul vechilor civilizații.

După jumătatea anilor '70, începe în existența lui V. Lovinescu nu numai o detașare de lume, care va culmina cu retragerea sa la Fălticeni, din 1980 pînă la moarte (1984), ci și o renunțare tot mai evidentă la scris, cu excepția

cîtorva eseuri şi a unor «amintiri» publicate în ultimii ani în *Convorbiri Literare*. Această izolare va fi corespuns desigur unei tot mai intense concentrări asupra meditaţiei spirituale şi a incantaţiei iniţiatice. Dar aceste «acte non-active», după o expresie extrem-orientală, nu mai au nici o legătură cu domeniul public, nici măcar cu cel individual, ci doar cu «singurul lucru necesar», care atinge Indicibilul.

*

* *

Jurnalul spiritual al lui Vasile Lovinescu închipuie, cu profunzime şi strălucire, acel «schimb de principii, de simboluri şi de ofrande» ce formează «tripla bază pe care se întemeiază misterul pactelor, alianţelor şi binecuvîntărilor, în fond distribuirea chiar a influenţelor spirituale» ..., de care vorbeşte R. Guénon *(Le Règne de la Quantité et les Signes des Temps)*. Această triplă concordanţă între doctrină, simbol şi ritual, pe care se centrează existenţa unui spiritual constituie şi principala temă a *Jurnalului* lovinescian.

Aspectele doctrinale din acest *Jurnal* sînt mai numeroase decît în oricare altă parte publicată sau nepublicată a operei scriitorului. De la structura *in divinis* a Principiului la statutul «răului» în manifestare, de la «ideile» lumii informale la «gestul metafizic» al omului, Lovinescu abordează marile probleme ale doctrinelor tradiţionale din unghiuri nemaisurprinse de alţi gînditori. Rodul unor îndelungi meditaţii, efectuate mai ales în plimbările sale mereu reînnoite printre colinele fălticenene, este, în fond, o continuare a operei doctrinare a lui R. Guénon, a unor F. Schuon şi A. Coomaraswamy, singura de anvergură după ştiinţa noastră, făcută în acelaşi timp cu

rigoare dar şi cu exaltaţiune. Gînditorul împlineşte, în fond, multe din acele idei sugerate doar de opera guénoniană. Din această perspectivă, *Jurnalul* lui Vasile Lovinescu este şi un jurnal metafizic.

Dar în aceleaşi plimbări prin peisajul unui tîrg fabulos, transformate de multe ori în uimitoare pelerinaje în căutarea Graalului, în sensul cel mai concret al cuvîntului, Lovinescu va fi descoperit, desigur, şi multe din hieroglifele atîtor simboluri pe care le fixează în paginile aceluiaşi jurnal. Sînt simboluri pe care nu le extrage din «imaginarul» scriitorului, cum s-ar putea crede, ci ele coboară din ambianţa, uneori de basm, pe care o mai secretă încă o natură generoasă şi plină de semne, pe care el le «citea» pentru că le asimţea, pentru că le trăia. Căci simbolurile nu sînt numai forme de expresie ale unui limbaj supraraţional, ele sînt intrinseci realităţii, constituind o punte de legătură între Pămînt şi Cer, punte pe care urcă şi coboară influenţele spirituale.

O reală comunicare se poate stabili astfel între om şi Cosmos, între om şi Cer, printr-un «limbaj al păsărilor» care facilitează comuniunea. «Traducerea» acestui limbaj îşi găseşte de cele mai multe ori în paginile acestui jurnal o expresie inspirată şi inefabilă.

În sfîrşit, poate cea mai surprinzătoare parte a *Jurnalului* lui Vasile Lovinescu, pentru că este unică în domeniul ei, o constituie acele notări de practică a meditaţiei, de tehnică iniţiatică, de metodă spirituală care dezvăluie aspecte rare şi ascunse, de o covîrşitoare importanţă pentru trăirea sacrului. În sens simbolic, aproape toate operaţiunile procesului alchimic de separare şi purificare, de sublimare şi transmutare îşi găsesc aici o

detaliere concretă care nu poate fi decît benefică şi călăuzitoare oricărui «pelerin» pe calea spirituală.

Apare decisivă în *Jurnal* nevoia de a practica o separare, în om, între Cer şi Pămînt, între Lumină şi Întuneric, ca şi imperativul adăugirii unei priviri intelectuale plină de caritate cosmică, acea «*Luce Intellettuale piena d'Amore*», asupra fiecărei întîmplări, care să purifice accidentalul, transformîndu-l în aspiraţie spre universal şi incantaţie spirituală, fără de care nu se poate realiza acel dantesc *salire alle stelle*.

Jurnalul este astfel un unic tratat de «artă regală», de prefacere a plumbului în aur, a materiei prime în piatră filosofică, meritîndu-şi numele de *Jurnal alchimic*. Toate regulile sale sînt precise şi efective, fiind expresia unor tehnici rituale care vehiculează influenţă spirituală, care pot transforma eul în Sine, sacralizînd existenţa, şi pot deschide calea spre Omul Universal. În acest sens, ele trebuiesc urmărite *«suaviter»* şi înţelese «sub pecetea tainei», ca fiind cristalizări unice ale misterului iniţiatic. Iar pentru cel ce-l citeşte şi-l meditează din această perspectivă, *Jurnalul* poate fi echivalent unei realizări virtuale, poate fi călăuză, nesperată şi în fond nemeritată îndeajuns, spre acea *«via contemplativa»*, aproape pierdută, în sfîrşit, posibil de regăsit.

*

* *

Jurnalul lui Vasile Lovinescu ni se pare a fi aşadar nepereche. Chiar numele de «jurnal» este puţin potrivit dacă ar fi să-l apreciem după criterii literare. Nu include nimic

personal, nici autorul, nici evenimentele din jurul lui nefiind consemnate decît cu foarte rare excepţii. Chiar gîndurile din *Jurnal* nu sînt ale autorului, ci mai curînd ale tradiţiei universale al cărei mărturisitor autorul este.

Singurul aspect de «jurnal» i-l imprimă datele zilelor în care fiecare fragment a fost scris. Dar aceste date au şi ele o minimă importanţă, căci ideile expuse nu au legătură cu calendarul, sînt mai degrabă atemporale. Atunci de ce totuşi denumirea de «jurnal»? Poate pentru că autorul şi-a impus, ca o disciplină, ca o metodă spirituală, să consemneze zilnic «ideile survenite». Ele nu au nimic din cotidian, nu sînt psihologice sau etice, ci sînt doar fulgurări ale spiritului care suflă unde şi cînd vrea. Dacă *Jurnalul* a fost denumit «alchimic» este pentru că alchimia spirituală e nu numai un mijloc simbolic de a exprima realităţile suprasensibile, ci şi pentru că e o tehnică de realizare spirituală care îi era apropiată autorului. În acest sens, el îşi exprimă deseori aderenţa la Alchimie. De aici acest titlu, pe care însă Autorul nu l-a pus pe nici un manuscris, poate şi pentru că nu se gîndea la publicare. Dacă noi o facem astăzi, este pentru că socotim că ideile consemnate de autor sînt atît de legate de tradiţia perenă, iar aceasta este dincolo de orice opţiune subiectivă, încît expresiile ei ţin de universal şi aparţin în consecinţă lumii întregi.

Volumul prezentat acum constituie numai o parte din însemnările şi din jurnalul lovinescian.

În redactare s-a păstrat exprimarea autorului, care de multe ori nu mai corespunde limbii de astăzi, dar îşi are rostul ei, scriitorul fiind un om al anilor '30, deci, într-un fel, al altei vremi. S-au făcut doar unele mici rectificări, pentru punerea de acord cu ortografia curentă. S-au adăugat, de asemenea, numeroase note pentru a explica unii termeni aparţinînd altor

tradiții și limbi, pe care autorul îi folosea cu un firesc desăvîrșit, dar care ar putea fi necunoscuți cititorului de astăzi. În rest, am dorit ca totul să rămînă așa cum a izvorît din pana autorului, care pare călăuzită de multe ori de suflul Transcendentului.

Roxana Cristian și Florin Mihăescu

6.X.66 – Trebuie eliberată pasiunea de obiectul care o limitează, prin concentrare asupra Ilimitatului. Cum între Infinit şi Finit nu este comună măsură, contemplarea Ilimitatului duce la dizolvarea limitelor cojilor care atunci lasă în libertate scînteile pe care le ţineau prizoniere. Deci, nu trebuie să ne îngrijorăm cum se produce dizolvarea, care e proces subsequent, ci să aţintim privirea noastră contemplativă asupra celor de sus. În lumea gîndurilor străine, obiectul, asupra căruia se îndreaptă voluptatea în Fantezia omului, trebuie să devină transparent; astfel îşi pierde demonia şi-şi poate aţinti privirea spre Dumnezeu. Nu e vorba numai de o neutralizare a păcatului, care e o pace fără învinşi şi fără învingători, ci de transmutarea păcatului în fapt de lumină, ceea ce e adevărată răscumpărare, mîntuire a lumii; de aceea *Kabbala*[1] spune că această tehnică duce la lumea lui Mesia. Cine face în sfinţenie ceva care era considerat pînă acum ca păcat, răpeşte Titanilor această frîntură a Fiinţei, pentru a o integra în Desăvîrşire. Şi sfinţenia este înainte de toate consacrarea actului, transformarea lui în tămîie sacrificială prin îmbăierea lui în contemplaţie intelectuală.

Pătrunde în coajă şi se uneşte în interiorul ei cu *Şehina* [2] în exil; luată între două focuri, coaja crapă, se topeşte, se dezintegrează, devenind şi ea lumină, iar elementele ei cele mai dure se alipesc rădăcinii tenebroase a lumii.

Transmutaţiunea e lucrul cel mai greu de îndeplinit pentru că Dumnezeu se autolimitează pentru a o împlini. Or, această autolimitare nu e o micşorare, ci o apofază sacrificială care e riguros incomprehensibilă, afară numai dacă reuşim să vedem în ea o determinaţiune negativă.

Dar din ce e constituită ea? Din coaja însăşi, din caracterul ei negativ, în sensul obişnuit al cuvîntului? Sau din faptul că Nelimitatul se infuzează în ea? S-ar putea spune. Coaja în ea însăşi are un caracter negativ în sensul lumesc al termenului şi infuzarea divinului în ea o transmută, nu [în mod] necesarmente sensibil, în apofază.

Trebuie să înţelegem înainte de toate un lucru esenţial: gîndurile străine, venirea lor la oameni şi acţiunea lor în ei, nu sînt în ochii lui Baal–Şemtow [3] ceea ce noi am numi un fenomen psihologic, ci un fenomen care aparţine sferei cosmice şi care chiar o depăşeşte. În fiecare din ele stă o scînteie care, exilată, captivă în ele, tinde spre eliberarea din exilul ei, lucru ce nu e posibil decît prin om, ca regent instituit de Dumnezeu în planul lui de existenţă. Deci scînteia captivă trage spre om ca spre locotenentul sau Khaliful lui Allah şi spre locul pe care omul îl ocupă, punctul central al planului său de existenţă. Este deci vorba de o afinitate electivă, o irezistibilă atracţie reciprocă în vederea unei reîntregiri finale a omului şi a *Şehinei* în exil. Cine ştie cîte din ispitele şi păcatele noastre, dacă ar fi fost lucid considerate, nu ar fi devenit elemente pozitive în noi şi în lume !

*

7.X.1966 – «Ascultă pe un om de experienţă, spune Sfîntul Bernard. Vei învăţa mai mult în păduri decît în cărţi.» Fiind periferici, arborii compensează această inferioritate prin faptul că esenţialitatea lor e mai aparentă din cauza pasivităţii lor. Cu cît un lucru e mai pasiv în lume, cu atît esenţialitatea lui emerjează la suprafaţă-i. Esenţialitatea e prin excelenţă imuabilă, punct fix şi central. Cînd un lucru sau o fiinţă e pasivă, esenţialitatea îi răsbate la periferie, transfigurînd-o şi transformînd-o în hieroglif. Ca să luăm exemplul lui Sfîntul Bernard, pădurea în totalitatea ei reprezintă o omogenitate, o continuitate atît de admirabilă, încît nu reprezintă, ci este indistincţiunea divină. Puterea de uimire, de fixitate a arborelui, încît nu mai e o concentrare a unui subiect asupra unui obiect, ci e *de-a dreptul* Identitatea însăşi. Şi atunci, lucru admirabil – pădurea există şi nu există – e *sadasat*[4], şi arborii sînt realizarea descendentă a Tăcerii ultime. Că starea de identitate a arborelui e perfectă, e demonstrată prin constatarea: cum se poate ca Tăcerea să devie sensibilă în aspectul perceptibil al lui? Pare o absurditate, şi totuşi aşa este, fiindcă: atunci cînd un aspect al Supremului, ce nu poate fi simbolizat decît printr-o determinaţiune negativă, devine evident prin calităţi sensibile – adică tot ce e mai antinomic cu Nemanifestarea – lucrul nu are decît o explicaţie: determinaţiunea negativă s-a realizat descendent în lume, încarnîndu-se. Lucrul e posibil, pentru că cei doi termeni sînt numai aparent antinomici. Antinomia presupune o comună măsură între cei doi termeni. Or, în realitate nu poate fi comună măsură între Nemanifestat şi Manifestat. Prin urmare, acesta din urmă nu poate masca pe primul, decît pentru cineva care-şi are întregul accent de gravitate al conştiinţei pe

creatural, adică tocmai cazul omului profan. Pentru acela însă la care a început să se deştepte ochiul lui *Şiva*[5], manifestatul nu mai este o limitaţiune, ci o determinaţiune negativă – Infinitul în lumea noastră. De aceea arborii au trei aspecte: unul profan, limitativ, altul, acela de Theofanie, manifestare de anumite Atribute divine, în sfîrşit al treilea, cel mai important: arborele e o determinaţiune negativă prin care se sensibilizează, nu un Atribut divin, oricît de transcendent ar fi el – ci Zeroul Metafizic însuşi, Vidul. El e atunci – Vidul manifestat – mesajul cel mai desăvîrşit pe care-l poate primi omul de la Principiu.

Sfîntul Bernard continuă: «Copacii te vor învăţa mai mult decît poţi să cîştigi din gura unui *magister*». Asemănarea copacilor şi a stîncilor cu morfisme ale verbului (învăţătura unui *Magister*), dar şi cu un alfabet, arată că Sfîntul Bernard se gîndea la a doua înfăţişare a lucrurilor de care vorbeam mai sus.

«Ceea ce cunosc din ştiinţa divină şi din Sfînta Scriptură, am învăţat în păduri şi pe cîmpii. Nu am avut alţi învăţători decît mestecenii şi stejarii» şi, de data asta, luaţi ca Theofanii, manifestări de *çifat*-uri[6], la prima vedere, căci fraza nu exclude deloc o învăţătură supremă, căci ce este ştiinţa literelor în sensul ei cel mai înalt decît alfabetul determinaţiunilor negative? Urmarea o arată fără echivoc: «Ascultă numai vocea pinilor şi a cedrilor, cînd vîntul nu suflă». Vocea arborilor cînd vîntul nu-i agită, e numai vocea tăcerii.

Cînd vîntul suflă, se interpune între Numele Fiinţei şi noi, vîntul, ubiquitatea lui *Prana*[7], continuitatea ţesutului cosmic, deci mesajul este exclusiv acela al Atributelor; cînd însă vîntul se stinge, se sting şi Atributele, se stinge chiar Fiinţa, şi arborii intraţi în Nirvana sînt, în mod incomprehensibil dar incontestabil, Vid Manifestat. Dispariţia Vîntului care e *Prana*,

e o scădere din punctul de vedere al Ființei – dar extincțiunea, minusul, devine un plus cînd ne referim la Neființă.

Toate acestea arată cît de puțin rigidă, cît de mlădioasă este știința tradițională, fiind totuși imuabilă. La fiecare moment, la fiecare aspect al realității, alt aspect al ei intervine.

Prin calitățile ei sensibile care sînt identice cu ale noastre, Natura intră în legătură cu noi. Elementele Naturii și elementele noastre, aceleași în fond, dar foarte diferite în structurare, au comun acest domeniu al calităților sensibile. De-altminteri însăși Natura, neavînd ca rațiunea ei suficientă, nu este decît un mesager. Dar ce e interesant de subliniat e că nu așa-zisele legi ale naturii ne dau secretul ei cel mare; aceste legi sînt noționale și, prin urmare, foarte superficiale. Natura e un mesager prin calitățile ei aparente, deci tocmai prin ceea ce este iluzoriu în ea. De ce? Lucrul ar părea inexplicabil dacă Natura ar fi emițătoarea mesajului pe care ni-l transmite. În realitate e numai o intermediară și mesajul vine de mai departe. Atunci, în virtutea analogiei în sens invers, ceea ce e mai superficial, mai vizibil, mai aparent în Natură, e ceea ce este mai ascuns, mai misterios în Supra-Natură, adică în Cer, în planul metafizic.

Mișcările reale ale pămîntului, acelea ale stelelor, sînt simple concepte care nu ne învață nimic, o simplă pojghiță pe misterul Universului. Pe cînd mișcările aparente ale astrelor ne dau Astrologia în sensul ei cel mai simplu și mai amplu, ca știință a Ciclurilor. Complementarismul Cer-Pămînt e nul din punctul de vedere al Științei moderne, pămîntul fiind ca și inexistent față de Cer; în fapt, acest complementarism e fundamental în toate științele tradiționale și, fără el, ele își pierd orice realitate. Chiar realizarea spirituală, care este un punct de vedere metodic, e imposibilă fără el, căci numai după

ce am despărțit în noi Cerul de Pamînt, o cale de realizare ascendentă și descendentă e posibilă.

*

Cum mai spuneam, în ficcare coajă e prinsă o scînteie; Kabbaliștii spun că aceste scîntei și aceste coji provin din «spargerea vaselor». Sînt «Luminătorii clari» care au căzut în adînc și au îmbrăcat haine murdare. În sensul cel mai înalt, care e cel mesianic. *Șehina* se coboară în lume, îi ia povara și servituțile ca să le sustragă lumii. Ia înfățișarea păcatului, nu prin cădere, căci ea e fără de păcat, ci sacrificial, se unifică astfel cu tot ce e tribulant în lume și cînd se urcă (forța întunericului neputînd-o reține, căci Ea nu e «căzută» în lume, ci... coborîtă) atrage tot ce e similar cu ea, tot ce e de aceeași natură luminoasă, în lumile de sus.

Lipsa de comună măsură între Lumină și Întuneric face ca Întunericul să nu «înțelcagă» Lumina, să nu-i perceapă incomensurabilitatea și să creadă că are de-a face cu un simplu complementar, cu un partener. De aceea «înghite» Lumina ca pe o victimă a lui și crede că e victorios; nu știe că în realitate a înghițit o simplă momeală de undiță.

Mai este ceva, mult mai complex. Mai există în partea intermediară a lumii, ființe, lucruri, nici complet bune, nici complet rele și care rătăcesc la periferia Raiului și a Iadului, ca Ivan Turbincă. În ele, Lumina nu e complet prizonieră, nu suferă chinurile și captivitatea ca în cojile infernale și ele lîncezesc într-o prostrațiune cu care s-au obișnuit. Atunci, la momentul «crizei» unei lumi, și ele sînt afirmate, dar lumina rămîne încă amestecată cu cojile, reduse acum la starea de materie primă; dar în cazul acesta captivitatea devine mult mai

dură, şi atunci Lumina strigă după mîntuire. S-ar putea spune că ceea ce a lîncezit într-un ciclu, ceea ce n-a fost «nici cald, nici rece», cade în momentul discriminării, în momentul intrării în ciclul următor, în tenebrele exterioare, într-o condiţie mult mai sinistră decît cea precedentă. «Regii vechi ai Edomului» nu erau fiinţe infernale, ci mediocre, avortoane de intenţii, veleităţi eşuate. După ce lumea în care au trăit şi-a pierdut coeziunea, cad din lumea mediocrităţii în aceea a scrîşnirii dinţilor. Şi atunci li se vine în ajutor, după epoci incomensurabile. Mă întreb, în treacăt, dacă expresia «scrîşnirea dinţilor» nu e frecarea ce sfîşie a luminii prizoniere de coaja care o compactează.

Din carcera sa, imploră Scînteia, ca să fie liberată, şi această implorăţiune este puterea care soseşte la un om sub formă de gînduri străine, căci în captivitatea ei, ea nu poate veni în contact decît cu forţele periferice din om, nu cu centralitatea lui. Omul trebuie să neglijeze aspectul de ispită, adică să pulverizeze limitele ei, şi astfel scînteia se integrează în partea pur spirituală a omului.

*

8.X.1966 – Omul pe pămînt reprezintă pămîntul invizibil. Centralitatea lui are nu numai o literalitate, dar şi un simbolism geometric. Într-un cerc, centrul e esenţial şi totuşi e singurul *loc* invizibil din el. Dar pămîntul invizibil are şi o deosebire calitativă faţă de cel vizibil, nu numai în sensul ocultaţiunii. El cuprinde în posibilitate indistinctă tot ce produce pămîntul manifest. Fiind în afara spaţiului obişnuit e şi în afara timpului şi de aceea anotimpurile nu există pentru el. Bineînţeles, nu omul căzut reprezintă acest pămînt invizibil, ci

prototipul lui ascuns în fundul inimii lui, prototip care e o simplă virtualitate, o potențialitate în omul de apoi. Chiar vizibilitatea acestuia este un păcat. De aceea invizibilitatea îi apare în afară prin tendințe, aceea verticală, de exemplu, care e primul lucru aparent în om și pe care nimeni nu o poate prinde sensibil.

Mai precis, omul poate găsi pământul invizibil din el și din afară de el prin determinațiunile calitative spațiale din el și din afară. A te lăsa să cazi în propriul tău abis cu o senzație de trecere la limită, a-ți exalta privirea și prin asta sufletul de-a lungul verticalității tale, a-ți actualiza plenitudinea prin expansiunea unor cercuri vibratorii concentrice, în sensul centrifug, pînă la marginea lumii, care pentru noi este marginea orizontului, punctul, tăiușul unde Pământul se unește cu Cerul. Să dilatăm sau să concentrăm cele șase direcții ale spațiului în afară și în noi, pînă la momentul cînd trec la limită și atunci apare necesarmente a șaptea rază care e indicația a ceea ce e dincolo de timp și de spațiu. Mai mult: să nu pornim spre epuizarea direcțiilor spațiale cu ideea preconceputâ că o vom găsi la marginile sau în centrul ființei noastre; trebuie să urmăm inspirația momentului; cînd atingem extrema limită, firul de praf unde este extratemporalul și ubiquitatea, într-un moment, clipa devorează timpul și punctul-spațiu, rămînînd vizibil numai pământul invizibil.

Clipa atinsă la extremitatea axei verticale ce ne unește cu cerurile (atinsă, fie chiar numai în sensul asimțirii), fulgeră imediat și arde verticala și atinge punctul celălalt al axei, care e în centrul inimii noastre. S-a produs un scurtcircuit și timpul s-a spațializat. Dacă după aceea continuăm viața noastră obișnuită în lumea noastră, toate dispersiunile noastre (și care rămîn ca atare pentru ochii celor din jurul nostru) devin

fulguraţiuni care trăsnesc şi ard multiplicitatea, ard cojile titanice ale fenomenelor şi scînteile captive se mîntuiesc.

De ce gestul cel mai obişnuit de exaltare e ridicarea ochilor în sus? Pentru că îndreptăm privirea spre Zenithul spiritual şi o sustragem orizontalităţii, domeniul proliferării formelor. E un gest alchimic de rectificare pe care toată lumea îl face, fără ca nimeni să-l priceapă. Dar multiplicitatea e identică cu iluzia; în momentul cînd nu o mai privim, planul orizontal dispare nu numai pentru noi, dar şi obiectiv, ontologic. De aceea, pentru un desăvîrşit care a integrat Steaua Polară, chiar dacă mai continuă să trăiască în lumea asta, planul orizontal nu mai există şi el se află în starea de perpetuă ubiquitate. Toate gesturile lui în sensul spaţial şi temporal devin gesturi de identitate, în care începutul şi sfîrşitul lor se identifică şi ard, în mod natural, tot ce este pe parcurs, intermediar, între ele. Omul primordial e *Jupiter tonans* chiar cînd tace. Arde lumile cînd mănîncă, bea, se uită undeva sau la ceva, procreează. Distruge şi creează lumea din jurul lui şi, în realitate, prin continuitatea stărilor de fire, toate lumile. Dar şi un om care a realizat virtual starea aceasta «judecă» virtual şi lumea. E de ajuns să ridicăm o clipă faţa noastră în sus pentru ca, dacă după aceea, privim în jurul nostru, să transformăm în cenuşă, virtual, tot ce cade sub privirea noastră. Exaltarea nu rabdă amploarea şi lipsa de comună măsură dintre ele face ca aceasta din urmă să fie mistuită de prima.

Cum operaţia pentru noi nu poate fi decît virtuală, nu e necesarmente sensibilă, chiar dacă e reală. O simţim că e autentică, atunci cînd avem senzaţia de o mare cantitate de cenuşă ce se depune în noi. Căci la realizările virtuale, esenţialitatea nu este sensibilă, dar reziduurile da. Te simţi plin de zgură? E semn că Duhul operează în tine.

În orice punct al ființei noastre atingem nelimitatul, punctul acela ne devorează în întregimea noastră fără măcar s-o simțim. Particularizînd, putem căuta «punctul sensibil» din fiecare simț al nostru, din fiecare organ. Și dacă-l atingem, simțul și organul dispare. Învățămîntul tradițional ne spune că și ființa noastră și fiecare clădire au în ele un «punct sensibil» care, atins, implică de îndată că ființa și catedrala se pulverizează. Și ce altceva este conflagrațiunea finală, decît că Dumnezeu și-a așezat ochiul pe punctul sensibil al lumii noastre? Chiar catastrofele parțiale nu se produc oare pentru că Acela care-l reprezintă pe Dumnezeu își pune privirea pe punctul nevralgic al unei epoci, al unei istorii, al unui popor? Privirea asta liberează scînteile roabe pe care le țineau țările și civilizațiile devenite nedemne propriului lor geniu, virtualitățile văduvite care se reîntorc în Cerul lor.

În legătură cu ce spuneam mai sus, sîntem în măsură a privi pe Îngeri ca terminusul, punctul de conflagrație, scurt-circuitul unei fulgurațiuni.

De asemenea, actualizarea unui pol superior se desfășoară în lipsă de comună măsură cu noi. Se creează între noi, polul inferior, și polul superior, mai întîi un complementarism vertical, apoi, pe măsură ce polul pozitiv se actualizează, o prezență intolerabilă pentru polul inferior, din cauza lipsei de comună măsură, care isprăvește la momentul critic, printr-o conflagrațiune, o judecată din urmă, după care nu mai pot apare decît noi ceruri și un nou pămînt, adică intrăm efectiv pe un plan superior de fire, căci simbolismul acesta nu poate conveni la realizarea Identității Supreme, unde, oricît am transpune, nu mai putem întrebuința simbolismul Cerului și al Pămîntului.

Acestea își găsesc o aplicație și în faptul că acela care vrea să devie discipol secret trebuie să-și aducă energia spre o

tonalitate devoţională. Să te umpli cu gînduri, care ne umplu de Admiraţie, Consideraţie, Veneraţie. În asemenea clipe sînt deşteptate în om forţe care altfel rămîn amorţite. Se deschid ochii spirituali.

S-ar părea, la prima vedere, că e vorba de o cale specific *bhaktică*[8], exclusiv *bhaktică*. În realitate e intelectuală, adică, mai exact, bhaktismul poate fi făcut coextensiv *jnanismului*[9]. O devoţiune puternică suscită la capătul opus al nostru (vorbind în simbolism spaţial) un pol atît de intens, aşa de bun conducător de *hudur*[10], de prezenţă reală, încît sfîrşeşte prin a contamina şi polul substanţial din noi pînă la stingere. Atunci se produce un scurtcircuit, cauzator al unei conflagraţiuni ce aduce dispariţia elementului creatural din noi. Sau, vorbind într-un limbaj de trei termeni, elementul creatural din noi, identic cu *Kelipha*[11], e luat între două focuri, cel dinlăuntrul cojii şi cel din afară, care-l solicită. Bineînţeles, întrebuinţez şi aici un simbolism al direcţiilor spaţiului. Cele două elemente extreme, de esenţă identică, sînt irezistibil atrase unul spre altul şi coaja se topeşte, nu poate rezista la o asemenea incandescenţă.

Miracolul este că aparenţele mai subzistă chiar după conflagraţiune. *Jivan-mukta*[12], eliberatul în viaţă, trădează o contradicţie în termeni. Se poate vorbi de caritatea divină care menajează creatura, dar e foarte exterior. Că Dumnezeu menajează, e adevărat, dar de ce? Din cauza unei economii ce-i este proprie, anume că lipsa de comună măsură între El şi lume are două înfăţişări: una topeşte făptura, după cum am mai spus mai sus, dar în acelaşi timp face ca făptura să devie o determinaţiune negativă. Exact: *în acelaşi timp*, făptura dispare, mistuită de prezenţa divină, şi subzistă ca o enigmă, ca un semn de poticnire, ca un hieroglif care, ca determinaţiune negativă,

mărturisește pe Dumnezeu. Făptura devine *Sadasat*. Dispare pentru că relativul nu poate subzista lîngă Absolut, dar nu dispare pentru că devine Absolut, nu esențial, ci ca apofază. Iar profanul nu observă nimic. O expresie ca *șunyamurtha* e absurditatea însăși. Cum poate Nemanifestatul să devie manifestat, căci asta vrea să zică termenul? Deja mirarea ce o suscită în noi e un asentiment al Supremului. Dar în realitate acest manifestat devine sau, mai bine zis, se revelează a fi nemanifestat, ca Apofază.

*

9.X.1966 – Orice lucru care arde conține în sine *Sulf*[13]. Dacă e redus în *Cenușă*[14], conține *Sare*[15]. Dacă are fum, are *Mercur*[16]. Totul e să ai sensibilitatea acestor lucruri, adică să resimți pe planul subtil flacăra, cenușa și sarea. Cum fumul are mai mult tendința să se taseze și să se răspîndească pe un plan orizontal, Sulful, Mercurul, Sarea pot perfect fi asimilate cu cele trei *gune*[17], *Sattwa*[18], *Rajas*[19] și *Tamas*[20], cu această nuanță interesantă că în ternarul alchimic se indică posibilitățile pozitive ale lui Tamas, ceea ce în *Samkya*[21] nu se arată, cel puțin explicit.

Comparînd cu ternarul alchimic , putem spune că, odată separațiunea obținută, toate puterile dinamizate ale lui Sattwa și ale lui Rajas se precipită în Tamas, care devine un principiu de sesizabilitate.

E remarcabil că e de ajuns să ne oprim cîteva clipe, să oprim morișca gîndurilor, pentru ca să diagnosticăm imediat ce sînt, în ființa noastră, Sattwa, Rajas, Tamas, fiecare în exercițiul funcțiunii ei, ca să zicem așa. Dar a vedea cele trei

gune în exercițiul funcțiunii, însemnează deja să începem procesul de separațiune. Se vede importanța faptului de-a avea din cînd în cînd momente de reculegere și de luciditate, în care încleștarea elementelor ființei noastre se destinde și le permite o manifestare conformă cu natura lor, ceea ce le pune în ordine, nu numai pe ele, dar și întreaga noastră ființă.

Interesant e că la o asemenea concentrare, cel dintîi lucru perceptibil este Mercurul, care se ridică în sus ca un fum, sensibil epidermei și cărnii noastre. Or, tactilul e calitatea sensibilă a aerului și Mercurul se ridică și se răspîndește ca și un suflu, deoarece acesta e solidar cu fumul pe care-l vehiculează. Și cum proverbul spune: «nu este fum fără foc», e posibil cuiva care fixează fumul mercurial din el cu o privire neșovăitoare, să perceapă limbile de foc din fum.

Separațiunea fundamentală dintre Cer și Pămînt, în realizarea noastră, trebuie să preceadă separațiunea celor trei gune, cum se întîmplă și ontologic – macrocosmic. Înainte de asta e o învălmășeală care este aceea a indistincțiunii lui *Prakriti*[22], deci înaintea ruperii echilibrului celor trei gune în ea. Se poate spune: pentru ca aceasta să se poată efectua, trebuie, mai întîi, ca Ființa, *Iswara*[23] să se polarizeze în *Purușa*[24] și *Prakriti*; numai cei doi poli odată actualizați, sub influența de prezență a lui Purușa, potențialitățile lui Prakriti se pot actualiza, după ce însă, în prealabil, s-a produs, tot sub adumbrirea lui Purușa, ruperea echilibrului celor trei gune.

Toată realizarea inițiatică e în această schemă. Mai este de adăugat că tehnica de care vorbeam zilele astea, determinarea unui punct critic în jurul căruia, prin coordonate de simbolism spațial, se organizează haosul în cosmos, e același lucru. Căci punctul fixat e Principiul, Cerul, care e actualizat prin determinarea lui în mijlocul Haosului; și atunci în Haosul

înconjurător se produce o ruptură de echilibru, centralizarea celor trei gune, expansiunea lor în direcţiile care le sînt proprii şi aşa mai departe.

Uitasem să menţionez ceva. Înainte de toate operaţiile acestea, trebuie să suscităm în noi un martor care priveşte şi înregistrează toate operaţiunile, un martor care nu e exact cerul, dar care-l reprezintă şi care apare, simbolic şi sensibil totodată, în dosul nostru, ceva mai sus. Fără suscitarea lui, toată operaţia e tot atît de imposibilă, ca şi faptul de a te ridica singur de păr.

Prakriti e existenţială, nu intelectuală; cînd prin influenţa de prezenţă a lui Puruşa i se smulg potenţialităţile pentru a fi transformate în acte, ea nu înţelege perfecţiunea, minunea operaţiunei. Ea simte numai golurile ce rămîn în ea, abisurile ce se deschid în ea cînd potenţialităţile ei o părăsesc, deoarece devenite act, e o contradicţie în termen să le imaginezi lucrînd încă în ea. Şi acest abis devine o formă insaţiabilă, o aviditate devorantă, în care, nu numai oamenii, dar şi zeii pot fi înghiţiţi; vezi reacţiunile Gaiei, pe măsură ce i se ucid copiii de către Zeus; ea vede numai uciderea lor; în realitate, trăsnetul lui Zeus, cum am observat cîteva pagini mai sus, nu omoară pe titani, ci-i transformă, adică esenţialitatea lor e recuperată şi integrată în principiul solar.

Dar două lucruri nu poate pricepe Prakriti, şi asta prin instituţie divină: că produsele ei au şi un element solar, căci ea concepe de la Puruşa, fără măcar să-i ştie existenţa. Prin urmare, cînd partea substanţială a copiilor ei e distrusă, e pentru ea ca şi cum ar fi fost distrus întregul; transformarea lor o vede ca o distrugere; în al doilea rînd, de-altminteri provenind din primul considerent, trăsnirea titanilor de către Zeus e în realitate o redempţionare. Cum poate să vadă Gaia asta cînd, pentru ea, însuşi Zeus, în esenţialitatea lui, este inexistent? Ea

vede Cerul numai în măsura în care [acesta] intră în luptă cu ea, adică în măsura în care se substanţializează. Vede în el numai un simplu duşman, nu un Principiu. Cerul, la rîndul lui, nu poate lupta cu Prakriti, decît luînd înfăţişări materiale. De unde pasiunile şi tribulaţiile Zeilor.

*

Angoasa e o concupiscenţă nesăţioasă, de natură pur prakritiană, neinteligentă şi care, neputînd «devora» lumina, se devorează pe ea înşi. Intensitatea angoasei dă omului iluzia de plenitudine. De aceea e aşa de căutată de omul de astăzi, atît de vid şi inconsistent.

Angoasa e instrumentul Gaiei, e substitutul satanic al asentimentului. Acesta este o presimţire a Universalului prin similitudinea, prin năzuinţa de reunire a unor elemente asemănătoare despărţite. Angoasa e reacţiunea lui Prakriti care nu poate înţelege intelecţiunile, dar care trebuie să le suporte şi să reacţioneze. Cum? Prin parturienţe numeroase, laborioase, dureroase. Neputînd distruge intelecţiunile, pentru ea inconceptibile, constatînd totuşi eficacitatea lor, deoarece prin ele e fecundată şi produce, Prakriti caută prin Angoasă să-şi deterioreze aparatul conceptiv, să-şi sterilizeze matricea.

*

Şehina cuprinde şi Binele şi Răul sau, cu alţi termeni, Pozitivul şi Negativul, dar Răul nu ca pe o substanţă de sine stătătoare, ci ca Tron al lui Dumnezeu; spun cu alte cuvinte, acest «Tron», în lumea noastră, nu este altceva decît Rădăcina lumilor sau, cum am mai spus, principiul de sesizabilitate care

«fixează» pe Dumnezeu pe Tronul Său, dar asta cu o condiţie: să nu desparţi Tronul de Dumnezeu, căci abia atunci devine Răul, Diavolul. Trebuie să considerăm pe Dumnezeu ca o prelungire a Tronului, o continuitate a lui; ca tulpina, floarea şi fructul rădăcinii tenebroase; ca să aşezăm pe Dumnezeu pe tronul Lui în noi, e deajuns ca pe întunecimile noastre, pe părţile noastre opace, să suprapunem o dimensiune intelectuală; sau, cum spuneam mai sus, să suprapunem angoasei *hudur*-ul care o transformă în dragoste, căldură, lumină. Păcatul cel mare e să producem prin opacităţi o întrerupere a circulaţiei în vasele sanguine ale Universului, o discontinuitate, prin scleroze, în circuitul vibratoriu al *Vortexului Sferic Universal*[25].

Dacă restabilim continuitatea circulaţiei prin simplul fapt al efectuării, vibraţiile inferioare se transformă în vibraţii superioare; de aici expresii ca: «treapta cea mai de jos a Binelui total», «puterea care rătăceşte şi aşteaptă numai direcţia ca să devină bună». Direcţia este, înainte de toate, Buna Intenţie, dar mai tehnic, mai restrîns, reactualizarea aspectelor calitative ale spaţiului şi ale timpului. Dacă sînt îndreptate spre Eternitate, ele pot lucra şi retroactiv asupra lipsurilor şi păcatelor noastre din trecut, pe care le redempţioncază; sensul profund al Căinţei.

E tufişul, rugul, care, cuprins de focul dumnezeiesc, devine locul de manifestare a lui Dumnezeu. De om depinde ca să lase tufişul de spini să se aprindă şi să se pătrundă de focul dumnezeiesc. Simbolul e admirabil; în el însuşi, lăsat în voia lui, rugul e o încîlceală de spini, o angoasă stringentă. Şi devine tronul lui Dumnezeu ! Atunci, ce putere, ce întunecime în noi, n-ar putea şi ea să devie suportul ei?

În treacăt, coroana de spini a Domnului nu a fost făcută oare din Rugul Arzător? Şi ca suportă lumina divină, nu numai la Hristos, dar şi la oricare din noi; aşezată pe cap, e preci-

pitarea materială a Nimbului Sfinților care, după doctrina ortodoxă, e făcut din lumina necreată a Thaborului și configurează, limitează «lotusul cu o mie de petale».

*

10.X.1966 – Satan a dat lui Adam iluzia a doi Dumnezei egali. I-a dat această iluzie pentru că o avea și el. Toată acțiunea lui Satan se explică așa, căci sincer credea că Dumnezeu e numai o forță antagonistă care numai prin împrejurări favorabile excepționale a luat o preponderență abuzivă. Pentru a înțelege asta, trebuie să știm că Satan care apare în Biblie și în celelalte tradiții nu-i deloc, nu numai Demiurgul, dar nici măcar regentul lui Tamas. Lucifer, în sensul cel mai înalt, nu-i acela care dinamizează *Fiat*-ul divin, dîndu-i o stridență, o forță explozivă, lucrînd ca o dinamită în sînul lui Prakriti? El dă agenților cosmici iluzia de autonomie, care singură le dă virulența necesară pentru a produce lumea, muncă prin excelență, de sfîșiere, de exaltațiune separatistă.

Dacă situăm pe *Lucifer* înainte de Creațiune, atunci el devine, în Intelectul Divin, intenția lui Dumnezeu de a crea lumea, sinteza și ansamblul posibilităților de manifestare din Principiu. Expresia «Îngerul Feții» dată lui *Metatron*, se aplică părții luminoase a acestuia. Dar *Samael?* Față tenebroasă. Dar printr-o inversare de raporturi, pur metafizică, nu s-ar putea ca fața tenebroasă a lui Metatron să fie în Principiu ansamblul posibilităților de non-manifestare, iar Fața luminoasă, *Mikael*, «care e ca Dumnezeu», posibilitățile de manifestare, manifestate? Căci negațiunea radicală a lui Lucifer în lume devine cu totul altceva în Principiu. Devine o posibilitate de deter-

minaţiune negativă. O determinaţiune negativă nu se manifestă, dar umbra ei în lume devine Satan.

De altminteri chiar numele lui Mikael: «Care *e* ca Dumnezeu», convine numai Fiinţei, din cauza lui *e*. Din cauza acestui *e*, Mikael e tot ce este pozitiv, constructiv în lume. Samael, care e un reflex al determinaţiunilor negative, nu are nici un loc în lume, cu care e incompatibil. De aceea o distruge, caută s-o pulverizeze, pentru că nu admite elementul limitativ din ea, element aflător din cauza caracterului ei de Fiinţă, adică de [ceea] ce este. De aici, anumite tradiţii din esoterismul musulman, în privinţa revoltei lui *Iblis*: «n-am ascultat pe *Allah* cînd a poruncit să ador pe Adam, pentru că nu admit limitaţiunea care a vrut să şi-o dea». Nici nu îndrăsneşti să mergi mai departe. Dumnezeu, cînd poruncea îngerilor să se prosterneze în faţa lui Adam, vorbea ca Fiinţă. Iblis, cînd refuza, vorbea în numele ei, *ca* Nefiinţă.

Altfel spus: Îngerul Feţii, ca atare şi cum i-o arată şi numele, e un Intermediar (aşa i se şi spune) între Dumnezeu şi Creaţiune. Dar dacă e un intermediar e şi un *barzach* prin care se refractează în lume, odată cu crearea lumii, Principiul în Manifestare; or, sînt două lucruri de reţinut: Principiul e ansamblul posibilităţilor de Non-manifestare şi de Manifestare; refractarea inversează raportul lucrurilor, inversează imaginea planului superior pe planul inferior. Această refractare e simplă la Fiinţă: posibilităţile ei nemanifestate, prin refractare, devin manifestate; dar posibilităţile de non-manifestare, prin definiţie, nu se pot manifesta, totuşi realitatea lor trebuie să se reflecteze, determinaţiunile negative trebuie să aibă un reflex pe planul inferior, şi acest reflex este forţa care neagă, adică forţa satanică; privită în Suprem, această forţă neagă limitaţiunile. Şi deci, cum spune Goethe: «şi totuşi face Binele».

Acest Bine trebuie luat ca o mărturisire prin determinaţiuni negative, a Supremului, a Absolutului, a Nelimitatului, indiferent de ce personificaţiuni secundare se detaşează din această manifestare fundamentală. *Samael* îl neagă pe *Mikael* ca Lumină, iar aceasta îl respinge la marginea Cosmosului, spre Materia Primă, în aspectul ei inferior, dar realitatea îl «exilează» din nou în Suprem, spunîndu-i cu bună dreptate: «locul tău nu e în lume».

Tot în tradiţiile musulmane, Iblis spune lui Moise: «Cînd Allah ţi-a spus: „nu mă vei privi", pe Muntele Sinai, „ci priveşte Muntele", şi cînd Moise a privit Muntele, acesta s-a pulverizat.» Perfect, trebuia să se pulverizeze, pentru că era lume. Dar trebuia să închizi ochii şi apoi să-l priveşti; şi atunci l-ai fi văzut. Ce înseamnă asta? Că Allah îi spune lui Moise: «nu mă limita; nu mă privi ca Fiinţă; ci priveşte cum pulverizez Muntele, adică priveşte-mă ca Nefiinţă care reduce în cenuşă Manifestarea». Şi trebuie să închizi ochii, adică intrînd în Non-Manifestare, s-o contempli direct, nu într-atît cît desfiinţează lumea.

Orice ordin al lui Dumnezeu e ambiguu: trebuie să priveşti în El ce se întîmplă dacă-L asculţi, ce se întîmplă dacă nu-L asculţi, *quod absit*[26]. Dar trebuie să simţi că ceea ce se interzice pe un plan, e o realitate eminamente pe planul superior, o apofază. «Să faci Binele», adică: «Să nu faci rău», dar transcendent: «să nu faci răul, să faci binele limitativ», adică neraportîndu-l imediat la Acel, care fiind deasupra oricărei determinaţiuni, e şi deasupra Binelui, adică, vorbind teologic: «orice faptă bună pe care nu o faceţi în Numele Meu e nulă».

*

Pentru a putea opera transmutarea inferiorului în superior, trebuie în prealabil creat un *medium*, o zonă omogenă, prin care transformarea vibrațiilor grosiere în vibrații superioare să poată fi operată. Ceva echivalent limfei. Această zonă omogenă nu poate fi decît subtilă, pentru că mediul corporal e plin de noduri, inegal, ondulat și accidentat de înnisipări și noduri gordiene. Orice operație de transmutare e imposibilă fără o resimțire a contrapărții subtile a corpului nostru. Asta pentru că planul subtil e imediat superior planului grosier și-n el se pot rezolva pasiunile în sentimente; cît despre rezolvarea acestora în Intelecțiuni, ca necesită determinarea, resimțirea cîmpului vibrator mental și intelectual, care e relativ mai ușor de actualizat, bineînțeles cînd calificarea există. Bineînțeles există și un proces de sus în jos, în care asimțirea planului cauzal atrage după sine actualizarea, răscumpărarea, armonizarea ierarhică a tuturor planurilor inferioare, ca în mitul Catenei de Aur din *Iliada*, în care Zeus spune că poate trage cu un lanț de aur pe toți zeii spre El. Spiritul se coboară în lumile inferioare dar nu cade; se învelește numai în ele; lumile inferioare se promovează prin atracția Cerului; cele două forțe se întîlnesc într-un punct care e *miraculus rei Unius*[27]. Nu trebuie, mai ales, să considerăm operația ca nereușită, atunci cînd constatăm existența unei mari cantități de materie reziduală în nas și gust de cenușă în gură; ceea ce ne-ar putea descuraja este constatarea cantității mari de reziduu și inefabilul elementului quintesențial răscumpărat; lucrurile nu pot fi comparate, pentru că nu se poate compara cantitatea cu calitatea. Să ne gîndim ce enormă cantitate de petale de roze se precipită în putreziciune, pentru o picătură de ulei: mai ales că,

în Alchimia spirituală, nimic nu se pierde şi, prin repetate precipitări ale Spiritului, prin repetate coborîri ale Îngerilor, toată materia reziduală se albifică şi devine Sare.

Atîta vreme cît voi resimţi instinctele localizate în partea inferioară a corpului, pasiunile în piept, sînt perfect în drept să localizez intelecţiunile în cap, în nimbul lui, şi intuiţiile supreme deasupra lui, dînd întregului ansamblu, printr-un *amr*[28] pe care îl rostesc ca locotenent al lui Allah, o mişcare de translaţie verticală, în sensul spaţial cel mai extensiv al cuvîntului. Totul este să fie întovărăşit de asimţirea contrapărţii subtile şi spirituale.

Buber întrebuinţează pentru conversiunea forţelor inferioare în forţe spirituale, pentru eliberarea Şehinei din Galuth, expresia de *Umkehr* (întoarcere). Dar această întoarcere nu se poate efectua decît spre o ţintă dinainte stabilită, adică determinarea unui Zenith spiritual în «Cerul» nostru. Nu există navigaţie fără busolă, dar busola, la rîndul ei, e inconceptibilă fără Polul Nord. Şi îndrumarea se face, după expresia unui text iniţiatic ortodox, «pe drumul tainic de stea». Şi mersul pe acest drum se face atunci cînd nu simţi mişcarea, cînd transferul forţelor noastre grosiere spre planuri subtile şi spirituale se face printr-o mişcare, printr-un suflu de-abia sensibil. Poate cineva simţi procesul de evaporare a unui eleşteu sub soarele de amiază? Nu, ceea ce nu-l împiedică să fie atunci mai eficace ca oricînd.

*

11.X.1966 – Satan a dat cu atît mai uşor lui Adam iluzia că există doi Dumnezei, cu cît aparenţa e adevărată la nivelul cosmic. Trebuie să depăşeşti Cosmosul pentru ca Unitatea

divină să devie evidentă. Fapt elementar. Cel dintîi pogorămînt (*Kenosis*) al lui Dumnezeu a fost cînd a consimţit ca *Metatron* să se polarizeze în *Mikael* şi *Samael*. Aceştia doi, pe nivelul lor, sînt pe plan de egalitate, şi de aici vicisitudinile luptei lor. De ce a vrut Dumnezeu asta? Pentru că Universul nu putea ieşi decît dintr-o ordalie. Ca un complementarism să dea nota lui justă, trebuie să fie mai întîi un antagonism. Numai o luptă teribilă între doi termeni opuşi poate crea limita suavă, inefabilă dintre opoziţii, acea limită care este Unicitatea, *Sutratma*[29], şi ţese toate Universurile între ele. Lupta între forţele antagoniste poate fi cu atît mai sălbatică, fără cruţare, cu cît în fundal este Dumnezeu, cuprinzînd în El eminamente toţi termenii luptei; nu e risc niciodată ca unul din antagonişti să învingă total, definitiv, pe bunul motiv că partea nu poate fi totul. Dar primejdia ca omul şi celelalte ale Naturii să considere ca egali cei doi termeni e firească şi ca, atîta vreme cît prin Cunoaştere nu s-a realizat rezolvarea opoziţiei în complementar mai întîi, apoi în Unitate. Cea mai mare primejdie de prăbuşire a omului e aceea de a extinde adevărul unui plan, nu numai la un plan superior, dar şi la unul inferior, cu alte cuvinte, e fatală nu numai confundarea unui relativ cu Adevărul Absolut, dar şi inversul. Este strict interzis, e mortal să confunzi pe Fiinţă cu Mikael sau chiar cu Metatron. Trebuie să vezi în ei numai anumite Atribute Divine, delegate unor reprezentanţi.

Abilitatea lui Satan a fost că în acelaşi timp i-a sugerat lui Adam convingerea ditheistă şi dorinţa de a apuca funcţiunile creatoare, ceea ce e o *contradictio in terminis*, un cuplu complementar necrezînd ca atare, ci prin Principiul Unitar în care se rezolvă şi din care proced prin polarizare. Proba e copilul care reunifică ce a fost despărţit. Nu poţi să uzurpezi forţele creatoare după ce ai mîncat din Pomul Cunoştinţei

Binelui şi a Răului; trebuie culcs fructul Arborelui Vieţii. Rezultatul a fost că, intercalat, fără un principiu unitar asimilat prealabil în el, între pietrele de moară ale Binelui şi Răului, Adam a fost zdrobit, măcinat, redus în morfisme nenumărate, care au alimentat şi alimentează perpetuu Binele şi Răul din tot Cosmosul. Recuperarea bucăţilor sfîşiate revine lui Hristos, într-o primă etapă virtual şi în a doua efectiv. Mai mult, Adam, insinuîndu-se în Cosmos într-o proastă manieră (contrariu lui Hristos ce se coboară în Lume ca Unitate, în Principiu patibil), adică nu numai fiind Dualitate dar şi *mărturisind-o* ca atare, nu reuşeşte decît să suscite în Cosmos o forţă tenebroasă de materie, adică minimul de viaţă necesară pentru susţinerea lui Prakriti, fără însă să insinueze în ea fulguraţiunile de intelectualitate care, singure, i-ar putea actualiza potenţialităţile. Cum ar putea Adam să dea fulguraţiuni de Unitate, cînd a mîncat din Pomul Dualităţii? E deci înghiţit de Abisul substanţial, care îşi întăreşte existenţa prin mistuirea lui. Recuperarea lui Adam nu o va putea face decît Noul Adam, care va putea efectua o justă catabasis.

Microcosmic şi metodic, răscumpărarea morfismelor lui Adam, mistuite de substanţa noastră obscură, nu se poate face decît prin elemente de sinteză, prin facultăţi unitive, cum e contemplaţia Unităţii, şi chiar cu elemente mai puţin înalte dar avîntate spre globalism, cum este uimirea, nu numai în sensul înalt platonician, dar şi la nivelul cosmologic, acela pe care-l sugerează Goethe: «cel mai înalt punct la care poate ajunge omul este mirarea şi cînd un Fenomen primordial îl pune în stază de mirare, să fie liniştit atunci, nu poate atinge ceva mai înalt şi nu trebuie să caute ceva mai înalt după aceea; aici este graniţa».

Mirarea, deci, în sensul goethean, este acea facultate care îl face pe om să ajungă pînă la suprafața planului de reflexiune, ceea ce e o sinteză provizorie, deoarece toată ființa omului, la acest punct, poate primi în simultaneitate lumina Cerului, a Soarelui, a Stelelor; mirarea transformă pe om într-o oglindă globală. Ceea ce e esențial să înțelegem e că mirarea face să se manifeste la suprafață toate facultățile omului, fără nici o excepție, și le pune față de Soarele Spiritual într-o situație de perfectă simultaneitate și spațială și temporală. Ce se întîmplă atunci? Toate aceste elemente ale omului, actualizate pe un plan uniform și omogen și egal, printr-o disociere, care e o separațiune, numai prin faptul existenței lui Eros se restructurează apoi într-un sistem vibratoriu, deocamdată plan, după schema Omului Primordial, într-un punct care e central și pentru el și pentru lume.

Se poate compara scînteia, roabă în coaja ei, cu un om aplecat pe genunchi, cu mîinile lipite de-a lungul corpului; simbolismul omului e central în starea noastră de fire; e firesc să arăți o cădere, sau o liberațiune în ea, prin comprimările și deslegările corpului uman. Odată eliberată, scînteia se dezvoltă, mai exact, se învoaltă conform staturii umane. Ia poziția axială a omului care unește cerul cu pămîntul, întinde mîinile în sus, în sensul exaltațiunii, sau lateral, în sensul amploarei, încarnînd crucea cu trei dimensiuni, sau cu o mînă indică cerul, cu cealaltă pămîntul, refăcînd gestul Androginului hermetic. Și asta chiar scînteile care nu sînt captive în om, ci în ființe și lucruri periferice.

Scînteile din ele, neputîndu-se libera decît prin om, e natural ca această liberare să ia nu numai simbolismul gestului uman, dar uneori chiar înfățișare umană. Asta explică de ce anumite entități care n-au nimic uman, pozitive sau negative,

iau uneori înfăţişarea umană: spiritele elementare, de exemplu acelea ale pădurilor, ale apelor, ale vînturilor, ale Focului, spectrele, strigoii şi atîtea altele.

De aceea, în Theurgia prin care omul eliberează pe nenorociţii robi din jurul lui, metafizica gestului joacă un rol atît de important. Luăm gestul cel mai obişnuit în Creştinism: o simplă cruce asupra unei flori zvîrlite, asupra unui peisaj, a unui animal, are urmări incalculabile pentru eliberarea unor scîntei solare, reţinute acolo în robie, poate de milenii. Responsabilitatea noastră e infinită.

Dacă scînteia are o înfăţişare de om captiv, apoi eliberarea ei nu face altceva decît să-i redea posibilitatea de a face gesturile metafizice fundamentale ale omului în lumea lui. Apoi această poziţie e aceea a embrionului în pîntecele matern. Buna intenţie a omului îl face să treacă de la starea embrionară la aceea de om autonom; asta nu prin natură, căci lucrurile şi fiinţele, altele decît omul, sînt periferice în lumea animală, ci prin *imitatio*, printr-o mimare sacră, care face scînteia liberată sau în curs de liberare să răspundă ca un ecou la vorbele şi gesturile consacrate pe care le face omul. *Per speculum in aenigmate*[30]. Pînă la urmă, tot omul e cel care dobîndeşte, căci această *imitatio* se întoarce, în virtutea legii acţiunilor şi reacţiunilor concordante, asupra lui, în ecou înmiit, cu o dobîndă neînchipuită. Omul e centrul unui sistem vibratoriu de coordonate polare care se amplifică în sensul expansiunii, dar care revine la punctul de plecare; dar vibraţiunile nu sînt aceleaşi, ci de la marginea lumii, unde găsesc un perete de rezonanţă, se întorc amplificate înmiit. Prototipul *in divinis* al acestui demers este propagarea *Fiat*-ului divin. Verbul îşi creează propria lui cutie de rezonanţă, creînd «limita» lumii, adică extrema margine pe care o poate atinge. Propagarea Verbului în sine

merge pînă la trecerea la limită a indefinității în Infinitate și același lucru se poate spune și de morfismele lui; numai că lungimile de undă ale acestora sînt limitate providențial de propria lor natură, așa că diferența lungimilor devine simbolism spațial care arată calitatea fiecărui morfism. Această calitate nu o putem aprecia noi, ci numai Verbul în expansiunea lui totală în Vortexul Sferic Universal.

*

12.X.1966 – Cine nu vrea să înceapă cu mirarea și cu admirația, acela nu poate găsi intrarea în Sanctuarul interior.

Lucrul e obligatoriu, pentru că altfel rămînem într-un cerc fatal, vicios, din care nu este ieșire: în fața fiecărei «porți» se află un înger care păzește intrarea și care nu lasă pe nimeni să intre pînă nu pronunță cuvîntul de pasă. Dar cuvîntul nu-l știi decît după ce ai trecut poarta. Atunci, situația e fără ieșire. Intervine însă un al treilea termen: să te comporți ca și cum ai fi trecut prin ușă, ca și cum ai fi deja dincolo. Asta nu se poate decît prin asimțire, prin intuiție depărtată, cu ajutorul lui Eros Kosmogonos.

Atunci se întîmplă: sau poarta se topește, sau se topește Îngerul sau te topești tu; nu mai ai atunci de trecut printr-un punct geometric, ci să te transvazezi printr-un întreg plan devenit poros. Căci asimțirea supraspațialului și a supra-temporalului topește poarta care e într-un punct pe un moment de succesiune. Punctul se identifică nemijlocit cu întregul plan și atunci nu mai e barzach. Și Îngerul te lasă să treci, căci el are consemn să interzică intrarea unei entități bine definite, bine închegată, individuală. Și o santinelă nu mă poate opri să mă uit cu ochi de linx dincolo de zidul în fața căruia stă de gardă.

Persoana mea fizică îl concernă. Cum să fie un obstacol ceva care se topește? Căci, aplicînd analogia în sens invers, pentru cineva care asimte Universalul, piatra devine abur, ușa devine cer, punctul circumferință. Mirarea, cutremurul, admirațiunea sînt zorile, albul luminii de dincolo, al Luminii neînserate. Lucrul trebuie înțeles și în sensul literal; un *vestigium pedi*[31], o imprimare a unui picior pe o stîncă se produce nu printr-o violentare a unei legi a naturii, ci pentru că, prin inversiune, solidul devine plasmă pentru planul imediat superior și, natural, pentru ființa care-l însumează. Miracolul este infuzarea unui plan superior în planul inferior; nu intervine absurdul, ci o lege e însumată de o altă lege superioară care i se substituie. Tot așa, deșteptarea unui centru în organismul subtil al omului se produce numai în măsura în care centrul resoarbe omul. Privit din afară, de cineva care nu participă la operațiune, se pare că omul resoarbe centrul. În realitate, procesul e invers, și un Enoch, un Ilie s-au resorbit cu corpul în centrii lor subtili.

În realizarea spirituală, nu servește la nimic să te concentrezi pe punctul corporal care suportă simbolic un centru subtil. Corpul compact nu-i suportă expansiunea. Dar prin resimțirea aspectului, a contrapărții subtile a corpului, acesta se transformă mai mult sau mai puțin într-o masă vibratorie de spire concentrice, care duce infailibil, dacă avem deja asimțirea, parfumul «amintirii» centrului, ca un fir al Ariadnei, pînă la punctul central, pînă la *chakra*[32] pe care vrem s-o deșteptăm. Odată ajunși acolo, printr-o mișcare centripetă, centrul se poate răspîndi în corpul făcut subtil, în corpul devenit Vortex de vibrațiuni, și *poate să devie întregul corp*, și atunci expresii cum ar fi centru, corp, punct, circumferință, devin inutile, își pierd rostul.

Cînd se spune că Lucifer se complăcea în frumusețea și puterea lui, pe care le primise de la Dumnezeu, înseamnă, cu alte cuvinte, că «tăiase rădăcinile», căci a te complace în tine și a tăia rădăcinile din Principiu sînt sinonime. Dar ca să facă asta, înseamnă că avea această putere în el. Și această putere nu este altceva decît *principium individuationis*, care e formula care-l cuprinde cel mai mult pe Lucifer. Dar acest principiu de individuațiune este un principiu de separațiune, deci de negațiune. Și prin analogie în sens invers, ceea ce e negațiune pe planul imediat devine determinațiune negativă pe planul superior. Pe scurt, Lucifer în sensul cel mai înalt, însumează în lumea noastră ansamblul determinațiunilor negative. Formulată astfel, fraza conține o absurditate, căci o determinațiune negativă nu se poate manifesta, dar poate crea «vestigii» în ea. Și aceste vestigii sînt pozitive și negative. Sînt pozitive cînd sînt determinațiuni negative care desemnează Supremul, ca Tăcerea, Vidul, Tenebrele, dar sînt vestigii și în sensul rezidual, și atunci devin «sinistre».

Satan neagă lumea; trebuie să-i opui o afirmațiune, care o salvează în sensul religios al cuvîntului; cu alte cuvinte, nu putem mîntui lumea de negațiunea lui Satan decît adăugîndu-i o dimensiune metafizică, prin contemplație și prin rit; acesta este un proces catafatic.

Satan neagă lumea: trebuie să-l supralicităm, să împingem negațiunea la superlativ și atunci dispare și Lumea și Satan; rămîne din el ceva care se transformă în determinație negativă; procesul e apofatic.

Anumite procedee de realizare, în *hasidism*[33] de exemplu și la Quakeri, cînd corpul e pus într-o agitație continuă în timpul rugăciunii, își au rostul pentru o unificare a tuturor

senzaţiilor, a tuturor simţurilor şi membrelor în unitatea rugăciunii. Pentru că în funcţiunile cele mai inferioare, în membrele periferice ale omului se reflectă intelecţiuni, şi cu cît intelecţiunile sînt mai înalte, cu atît se oglindesc şi animă părţile cele mai inferioare ale sufletului şi ale trupului. Astfel instinctele reflectă cu mult mai mult intelectul pur, stările angelice, prin omogenitatea lor şi prin imediatitatea lor, decît mentalul, care iremediabil e sortit lumii intermediare, chiar cînd i se dă întrebuinţarea cea mai justă, tradiţională. Rămîne totdeauna un intermediar.

Dansurile în mutaçawwuf[34], procesiunile bahice, au tocmai rostul să evertueze, să actualizeze paroxistic funcţiunile cele mai joase din om, pentru ca să atragă corespondentul lor ceresc, care e de cea mai mare calitate. Se produce un catharsis al instinctelor, chiar al corpului omului, al cărui rezultat final e o continuitate omogenă de la cele mai de jos la cele mai de sus. Aplicaţiune tantrică: «ale Tale dintru ale Tale; Ţie aducem de toate pentru toate». Nu există obstacol mai mare în realizarea iniţiatică decît dispreţul de *gens de lettres*, confucianist, al părţilor sumbre din om, prejudecată intelectualistă contra elementelor fundamentale din om; tocmai pentru că sînt cele mai ininteligibile, pentru că stau *ex parte materiae*[35], sînt susceptibile să fie actualizate de către Intelect în stări angelice, în scheme geometrice transcendente.

Vîrful creionului e punctul în lume; tot ce scrie se înscrie, şi anume pe ţesutul cosmic universal: în vibraţiunea indefinită a Vortexului cosmic. Deci, prin analogie inversă faţă de ceea ce se întîmplă în lumea aceasta, dincolo au mai mare importanţă literele decît cuvintele, fraza şi sensul ei. Din punctul de vedere al simbolismului pe care l-am pomenit mai

sus, e indiferent ce scrii, ori un text metafizic ori o listă de bucate. Şi calitatea textului poate interveni, dar din altă perspectivă, aceea a Intelectului Divin, oglindindu-se în amploarea lumii. E de ajuns să ne gîndim că numai cu simplul aranjament schimbat al unui prospect comercial, se pot obţine formule de valoare intelectuală şi iniţiatică formidabilă. Noi nu ştim care, dar Dumnezeu ştie şi acesta este singurul lucru important.

Să ne închipuim la fiecare nod al Vortexului Sferic Universal o literă. Pe fiecare punct în succesiune putem plasa cuvîntul sau fraza pe care o vrem, indiferent de calitatea ei. Fiecare literă din frază, privită din alt punct, din altă perspectivă a Vortexului, intră în combinaţie cu alte litere decît cu cele cu care s-a înşirat cînd am scris-o noi şi alcătuieşte formule cu totul noi, *rămînînd totuşi în fraza primitivă*. Aşa că orice blasfemie, orice inepţie poate fi privită din altă perspectivă, astfel încît să dea o frază sacră, rituală, fără să-şi piardă locul în aranjamentul vechi.

Orice faptă, gînd, intenţie, voliţiune a noastră, indiferent de ce calitatea e, poate fi promovată, răscumpărată, restructurată de ochiul divin care priveşte totul în simultaneitate, ba chiar în omniprezenţă. Ne este permis; Dumnezeu ne îngăduie să substituim ochiul inimii noastre, Ochiul Divin. Şi atunci putem răscumpăra orice.

*

Lucifer complăcîndu-se în frumuseţea şi puterea sa, *ipso facto*, a tăiat rădăcina plantelor prin actul lui de narcisism. Dar o suprimare reală a lui faţă de ceea ce este Principiul oricărei făpturi e o pură imposibilitate. De aici, următoarele: Lucifer taie rădăcina plantelor fără să-şi poată tăia raţiunea suficientă

ontologică ce-l leagă de Creatorul său. Dumnezeu poate fi negat printr-o formulaţiune, dar nu existenţial, pentru că Verbul şi Existenţa nu coincid decît atunci cînd se exprimă unul prin altul. Neantul nu există, ori negaţiunea lui Lucifer are în mod necesar ca ultimă concluzie Neantul, căci numai Neantul stă în afara Posibilităţii Totale, şi tocmai asta e imposibil. Deci Infernul nu e Neantul, ci afirmaţia Neantului, care în timpul vieţii se face verbal, prin gînd, prin fapte, dar nu poate cuprinde toată fiinţa omului, căci existenţa e pozitivă şi condamnă mut pe cel care-o neagă. Dar după moarte, negaţiunea devine existenţială, din cauză că, postum, toate vorbele, gîndurile, actele omului devin fiinţe obiective, care încolăcesc pe autorul lor, ca şerpii lui Laocoon, şi-l integrează într-o completă pasivitate, într-un sistem vegetal sau mineral de negaţiune.

Deci Lucifer, afirmîndu-se, îşi neagă Autorul, care, la rîndul lui, îi neagă negaţiunea, şi asta îi pricinuieşte căderea în centrul tuturor lucrurilor. Repet, Dumnezeu neagă negaţiunea lui Lucifer, dar nu-i poate nega existenţa, şi de aceea e nevoit să-l situeze undeva unde şi existenţa şi negaţiunea lui să-şi aibă locul adecvat, dharmic; cu alte cuvinte, Dumnezeu nu-l poate aşeza pe Lucifer decît în Ininteligibil, la rădăcina oricărei manifestări. Dacă Lucifer se află la rădăcina Infernului, nu-i ca într-o închisoare în care a fost băgat cu de-a sila, ci pentru că, exact, Dumnezeu nu-l putea pune în altă parte.

Prin această cădere a fost produs Haosul din care fu creată lumea, în al cărei centru este exilat Lucifer. Mai exact, Lucifer a produs Haosul, carne din carnea lui, substanţă din substanţa lui. Prin revolta lui, optînd pentru ininteligibil, creează ininteligibilul şi-l regentează, şi orice tendinţă de narcisism a noastră ne pune în umbra Satelitului Sumbru. Orice veleitate de autonomie, orice iluzie de existenţă independentă

ne pune în realitatea lui, care e cu atît mai insidioasă, mai greu de detectat, cu cît măgulește ininteligibilul din noi, elementele instinctuale, existențiale. Primejdia de moarte a ispitei diavolești este că îmbracă un neant cu o haină de ființă, deci pozitivă prin natura ei. Negativul se altoiește pe pozitiv, îi devine parazitar, nu-l poate transforma în Neant, pentru că neantul nu există, dar îl poate disocia în componența lui atomică, și [astfel] se întîmplă acea tragedie divină, la capătul procesului, cînd Dumnezeu e nevoit să constituie o nouă ființă din materialele astfel disociate. Forța lui Lucifer este teribilă și nimeni nu i se poate sustrage prin mijloace voluntare sau prin constrîngeri morale, căci în constrîngerea morală cea mai riguroasă se află Lucifer. Se face negat pentru că știe că negarea lui atinge și pe aceea a Făcătorului său, care l-a exilat într-un just exil.

Nu există decît un singur mijloc de a-i scăpa, dar un mijloc suveran; adăugarea peste deficitele, păcatele, prostiile noastre, a unei dimensiuni intelectuale în care, în mod necesar, *totul*, inclusiv Lucifer, își reia locul, își recapătă *dharma*[36], deci pozitivitatea; căci ce putere, ce ac mai poate avea un Demon pe care-l cunoști în rostul lui cel mai adînc?

Dimensiunea intelectuală adăugată, suprapusă de noi lui Lucifer, îi ia ininteligibilitatea, prin urmare îl răscumpără, pentru că Lucifer plus Intelectul nu mai e Satan. Compătimirea, comiserațiunea, pentru Lucifer căzut duce direct în ghiarele lui, dar înțelegerea lui îi topește toate elementele nocive, aspectul negativ. Nu poate să existe caritate cosmică mai mare și care răscumpără nu numai pe om, dar făptura întreagă.

Sentimentul de prezență este semnul cel mai bun că Intelecțiunea e adevărată. Numai la o prezență Lucifer este reductibil; raționamentul, demonstrația sînt fără eficacitate.

Intelecţiunea adevărată este rezultatul unei intuiţiuni directe, informale, susţinută, avînd [drept] temelii elemente existenţiale, adică acele elemente obscure din noi care sînt reflexul invers a Supremului în fiinţa noastră; aceste elemente devin un suport, un tron pentru *hudur*[10] şi numai din cauza suportului Lucifer e accesibil, vulnerabil, căci e o afinitate între el şi aceste suporturi; şi este un suport în calitate de rădăcină tenebroasă a întregii manifestaţiuni. Satan e dezarmat prin similitudini, un suport se infuzează în alt suport care crede că asimilează, devorează suportul superior şi se trezeşte tras în sus ca şi cu o undiţă; şi atunci ce a mai rămas din el?

Nu trebuie să ucizi instinctul rău, patima, ci să serveşti pe Dumnezeu cu ea; cu alte cuvinte, să nu vezi în ea o duşmană a lui Dumnezeu, ci o închisoare a strălucirii divine, care trebuie topită pentru a se produce unificările. Această închisoare, aceste *Keliphot* nu sînt produsul unei ostilităţi contra lui Dumnezeu, ci un reziduu al lumilor sfărîmate înainte de existenţa lumii noastre; căci lumile trecute, în elementele lor pur calitative, s-au integrat în Principiu, iar în cele negative, s-au atomizat; dar această atomizare nu-i completă decît în elementele extreme ale posibilităţilor negative cele mai extreme în negativitatea lor; asta mai ales cînd nu e vorba de dispariţia Lumii, ci a unei Lumi; vorbind în imagini, lumile vechi se prefac în pulbere, dar mai rămîn şi ruine. Şi ruinele, nu pulberea atomică, reţin prizoniere în cojile lor scînteile de lumină.

Numai o adăugare a elementelor intelectuale le precipită năruirea, pînă se fac şi ele pulbere, iar scînteile se unesc cu Soarele Spiritual.

Patima trebuie să primească de la om o directivă care nu se face substituindu-te ei, ci prin promovarea unui Zenith intelectual deasupra ei, care face să năzuiască spre Înălțimi, ca luna mareele.

E semnificativ că Dante își termină cele trei Cantice cu cuvîntul «stelle». Înainte de a face un singur pas în Purgator, trebuie să revadă «stelele», pentru că ele dau o direcție ascensională călătoriei sale. Fără «evocarea» lor n-ar fi putut face un singur pas în sus și s-ar fi încurcat într-o rătăcire fără ieșire.Nu se poate niciodată evertua o axă verticală de jos în sus; trebuie determinată extremitatea ei superioară, pentru ca, după aceea, din acest punct să se constituie axa, ca un fir de păianjen ce se coboară spre pămînt. O ancoră se aruncă totdeauna de sus în jos și nu invers.

«Ai făcut instinctul rău», spune Dumnezeu omului; l-a făcut rău pentru că l-a lăsat să-și piardă verticalitatea. Centralitatea omului îi impune obligații mult mai grave decît acele pe care le impun doctrinele religioase, cel puțin în aspectul lor exterior. A face faptă bună și a respinge ispita nu e decît o jumătate de «serviciu». Trebuie să fii bun cu ispita, s-o primești ca pe un oaspete ce ține în taina ei ascunsă scînteia de lumină, care poate de milenii aspiră la dezrobire. Trebuie să topim pretextul ispitei, obiectul exterior care ne-o vehiculează, pentru ca apoi ispita însăși să-și piardă opacitatea și să devină transparentă și plastică; atunci se coboară spre ea o schemă geometrică angelică modelatoare și care, dînd o «formă» materiei inerte, confuze și difuze a *Keliphei*, o transmută în intelecțiune. Și nu e de căderea noastră să ne întrebăm sau să vrem a determina care «formă» geometrică se va coborî, cum trebuie să fie și cum va opera. Asta, riguros, nu este treaba noastră. Nu sîntem

obligaţi decît la buna intenţie, la dreapta direcţie spre Universal; restul îl face Spiritul.

«Unirea» se face atunci cînd scînteii care este roabă în *Keliph*-ă şi reprezintă polul substanţial, îi suscităm «deasupra» un pol esenţial: irezistibil atraşi unul de altul pentru fuziune, cei doi poli topesc coaja opacă în flacăra ce izbucneşte între ei. Şi încă o dată trebuie precizat: nu noi ne răspîndim spre multiplicitate, solicitaţi de ea, ci multiplicitatea se înmănunchiază spre Unitate, al cărei «locotenent», «calif» este omul, şi a nu băga în seamă aceste solicitări e echivalent cu nepăsarea unui rege care nu vrea să asculte cererile şi plîngerile supuşilor săi.

*

14.X.1966 – Deasupra lumii fizice este alta mai înaltă: lumea spirituală, unde omul se poate căţăra, pînă ajunge la punctul unde atracţia lumii acesteia nu i se mai atîrnă de picioare. Odată ajuns în lumea pneumatică, sînt alte dimensiuni, căci acolo ceea ce e sus e şi locul unde ne sînt rădăcinile. Asta nu se poate decît pentru o entitate care în toată fiinţa ei este numai văz şi ochi, şi în care contemplaţia este însăşi substanţa fiinţei. E deasupra lui *sattwa* însăşi, căci o tendinţă este *sattwa* numai faţă de alte tendinţe expansive şi descendente, *rajas* şi *tamas*. Or, în «locul» unde *sattwa* devine fixantă, cum e *tamas* pentru lumea noastră, nu mai există sistem de raporturi, ci pură conformitate, deci omogenitate cu Fiinţa.

Între lumea pneumatică şi a noastră mai este o lume, intermediară, unde se dă în adevăr bătălia destinului nostru, căci în lumea noastră nu e bătălie, încătuşaţi fiind cu totul de greutate; solicitările contrarii nu pot surveni decît acolo, la

punctul care se află la egală distanță între ele, deci în lumea intermediară, psihică. Acolo e primejdia mare, mai ales în ce privește înșelăciunea, decît de căderc; din căderc te mai poți ridica dar înșelăciunea te ține vrăjit eoni întregi de existență. În lumea intermediară sînt ultimele limite ale domeniului Principelui Întunericului; mai sus nu se poate ridica; acolo e porticul templului exterior. Primejdia mare constă în faptul că nu atît Principele Întunericului este primejdios, căci se rezolvă într-un simulacru de neant, într-o iluzie, ci în fascinația pe care o exercită, vertijul pe care-l dă. Lumea subtilă nu e «locul» entităților spirituale, dar ele-și pot lăsa o urmă, un vestigiu, un reflex rezidual în ele; cules de Înșelător, ca o smîntînă, acest reflex rezidual poate fi uzurpat ca o mască de iluzie; aici este primejdia cea mare. E ca și cum ne-am duce spre o stea după imaginea ei într-o apă. Nu atingem Cerul, ci noroiul din fundul mlaștinii. Principele Întunericului caută să dea fiecărei raze oglindite pe suprafața apelor mijlocii, o direcție contrară, falsă. Nu este posibil să scăpăm de aceste năluciri de lumină, decît prin intuiție directă, intelectuală, căci Vrăjmașul poate uzurpa reflexul, imaginea oglindită a unui Înger, dar nu este esențialitatea lui. Desrobirea, plenitudinea lucidă pe care ne-o dă contemplarea Ideilor, nu se găsește în reflex, care cel mult ne poate da o beție, o uitare, un vertij, și asta ne dă posibilitatea să detectăm dușmanul în dosul măștii.

Fabre d'Olivet are o concepție limitată despre Lucifer, atunci cînd neagă căderea Îngerului rebel, pentru că vede în el numai puterea care operează crearea lumii. Dar însăși concepția căderii lui Lucifer e limitată, pentru că face din creațiune o operă de revoltă, contrarie voinței lui Dumnezeu. Or, Lucifer însumează o tendință voit descendentă care evertuează posibilitățile de creație din indistincțiunea lor, voință care poate fi

aceea a unui Principiu luminos, lucrînd din voinţa lui Dumnezeu şi privită, numai foarte din afară, din perspectivă religioasă, misiunea sa apare ca o revoltă. Şi e drept ca toată drama să apară ca o revoltă în religie, care e făcută absolut pentru toţi oamenii, căci realitatea faptului e incomprehensibilă pentru ei; ar trebui să se ajungă din explicaţie în explicaţie la concepţia apofatică a lui Dumnezeu, a Principiului nelimitat, care se neagă pe el însuşi ca urmare a Infinităţii lui şi pentru asta creează Lumea, dînd misiune lui Lucifer «s-o moşească» printr-o aşa-zisă revoltă care e o ruptură de echilibru. Cînd Fabre d'Olivet neagă caracterul metafizic al lui Lucifer, pune toată problema numai pe planul cosmologic, unde natural ia o altă înfăţişare decît pe plan metafizic, căci, existenţial, reflexul obiectului pe un plan inferior nu e aidoma cu obiectul în realitate. Prea ar fi simplu. Imaginea obiectului pe alt plan intră în alt sistem de coordonate decît acelea ale planului principial şi, în speţă, în lumea noastră intervine legea dualităţilor care complică problema.

Cînd Fabre declară pe Lucifer ca un Spirit Interior, e cît colo vizibil că e vorba numai de imaginea lui Lucifer, de un Lucifer imanent lumii noastre. Or, nu e posibil Imanent fără Transcendent, a cărui oglindire este. E adevărat că Lucifer e primul din spiritele interioare şi cel mai absolut necesar operei de creaţiune, dar a-l defini astfel nu e a face cît colo din Lucifer regentul lui Tamas[20]? Căci tendinţa Tamas produce lumile ca o impulsie de exteriorizare. Or, Lucifer e principiul care produce ruptura echilibrului celor trei gune în Prakriti, deci e deasupra nu numai lui Tamas, dar şi lui Rajas şi lui Sattwa. *Fiat*-ul care produce această ruptură de echilibru e un Verb divin, e o Apofază, care numai în reflexele ei periferice are un aspect de negaţiune, de *non-serviam*[17]. Una e negaţiunea lui Dumnezeu

de către un agent subaltern şi alta negaţiunea oricărei limitaţiuni care ar părea să se prindă ca o pojghiţă pe Faţa divină, negaţiune care salvagardează Absoluitatea divină.

Lucifer nu e numai Şarpele, care e o specificaţie cosmică a lui, şi pe care Fabre d'Olivert îl descrie ca pe o ardoare cupidă, invidioasă, interesată, egoistă, care şerpuieşte în inima omului şi o învăluie în reţeaua ei. Dar Lucifer, tăiat de rădăcinile lui cereşti, de lumină, rămîne numai foc, care nemaifiind solicitat de o atractivitate de sus, se roade pe el însuşi, se hrăneşte din propria lui substanţă; dar chiar faptul că e numai şarpele, că şerpuieşte în inima omului, arată că tot pe spirala Vortex-ului Sferic Universal se înscrie, care conţine în ţesutul lui totul, inclusiv pe Adversar; numai că în cazul Şarpelui, aceste spire, văduvite de lumină, deştesute s-ar putea spune, cad ca o pulbere radioactivă pe ele însele şi pe lume, maleficiind-o. Şarpele cere identitatea; lipsit de ea, sustras din căile ei, se devorează pe el, îşi devorează coada, devine *Uroboros*[38]; căci este şi un aspect sinistru al acestuia: în sensul pozitiv, Uroboros-ul care-şi muşcă coada arată că purcede din Principiu şi se întoarce în el; în lume, cercul pe care-l formează e o spiră a Vortex-ului şi, ca atare, revine la punctul de plecare cu un pas de elice mai sus, sfîrşitul unei spire fiind punctul de plecare al spirei imediat superioare. Dar în cazul care ne interesează, lipsind «Atracţia Cerului», aceea care face ca spirele să fie în realitate paşi de elice spre Zenith – şarpele îşi muşcă realmente coada, se face un scurtcircuit, şi planul pe care-l delimitează se preface în cenuşă. Nu mai rămîne, în adevăr, decît o ardoare cupidă, pentru că e nepotolită, o conflagraţiune, o explozie neputînd fi un aliment, invidioasă pe tot ce e în afară de ea, şerpuind în inima omului ca în jurul

oricărei conştiinţe care crede că-şi are raţiunea suficientă în ea însăşi, în care se manifestă Principium Individuationis.

*

Cînd te plimbi pe cîmp într-o sfîntă reculegere, toate scînteile din pietre, plante şi animale, se agaţă de tine şi se lămuresc în tine într-un foc sfînt. Or, din cauza continuităţii ţesutului cosmic, toate obiectele care cad sub simţurile noastre angajează şi pe cele care sînt depărtate din cauza solidarităţii şi atunci se poate spune că toată firea îşi cere mîntuirea de la tine într-o plimbare consacrată.

Prin continuitate, o percepere a prezenţei pe Pleşu şi pe Halăuca evertuează şi actualizează prezenţa de pe toţi Carpaţii, apoi Caucazul, Himalaya etc. Căci prezenţa, fiind de partea Universalului, angajează tot generalul şi-l înglobează în ea. Pioasa reculegere care promovează cele din jurul nostru e rezultatul şi al unei consacrări a plimbării, şi al asimţirii simbolismului Naturii, dar nu neapărat al descifrării lui în mod distinctiv, căci aceasta aparţine unui grad înalt de realizare iniţiatică. Vezi plimbările lui Böhme. E de ajuns o resimţire a sfinţeniei ambianţei, a unirii Cerului cu Pămîntul pe crestele dealurilor şi ale munţilor. E caracteristic că în această procesiune iniţiatică, singurul element discordant, care face pată, este eul nostru. Pîngăreşte sfinţenia templului. Consacrarea care se face prin noi provine dintr-o parte a fiinţei noastre care nu mai este aceea a Individualităţii. E o metodă foarte eficace pentru a face discriminarea netă între Eu şi Sine, Jivatma[39] şi Atma[40]. E un bun adjuvant pentru Separaţiune, operaţiunea primă şi cea mai grea din Magnum Opus[41].

*

15.X.1966 – Sfîntul Ignațiu de Loyola preconizează mirosirea, gustarea, viziunea, pipăirea, auzul Inferiorului; bineînțeles, cu atît mai mult sînt implicate aceleași procedee și în asimțirea stărilor subtile și a celor paradisiace. Căci nu e vorba numai de realizarea esențialității stărilor de fire superioare care se operează prin intuiții, ci și de realizarea lor substanțială, ceea ce se poate face prin transformarea simțurilor și a instinctelor în intelecțiuni, căci intelecțiuni sînt în fond, după cum o spune și Platon, nefiind vorba de altceva decît de degajarea purității lor din mîlul obiectului, trăite dar nu intelectualizate. E vorba de o coajă reziduală, făcută din cenușă și inerție, de topit. Căci pe lîngă topirea unei Keliphe obținută prin suprapunerea unei dimensiuni intelectuale, mai avem și o purificare *distinctivă*, dacă se poate spune, prin care descompunem un agregat în elementele lui constitutive, și apoi resorbirea esențialității lui, prin intervenția calităților sensibile și imaginative care-i corespund în Microcosmosul nostru. E vorba numai de consacrarea, de ritualizarea acestor calități. Consacrarea, ritualizarea calităților sensibile atrage necesar dezindividualizarea lor. Coloratura lor individuală e dată de Keliphoturile lor, nu de ele. Zbaterea lor în cușca cojilor le dă accentul acela de durere, atît de prezent, de gustat de lumea noastră; acela trebuie topit pentru ca țesutul microcosmic să-și restabilească unitatea cu țesutul macrocosmic în vederea realizării omului universal.

*

Eva e tipul literal al sensibilității omului. Deci poate fi considerată ca mercurială, avînd în vedere caracterul ei pasiv.

Dar imaginile care impregnează această sensibilitate, care o evertuează, sînt de natură sulfuroasă. De altminteri, imaginile sînt de partea *Formei*. Răscumpărarea Evei, deci a sensibilității, se face prin impregnarea imaculată a ei, prin intelecțiuni, care-i constituiesc o coroană de stele în jurul capului. Atunci poate zdrobi cu călcîiul capul șarpelui. Coroana de stele e coroana Arborelui Vieții din care, dacă Adam ar fi mîncat mai întîi, putea să mănînce apoi din Arborele Cunoștinței Binelui și a Răului, fără nici o primejdie pentru el. Dar inițiativa Evei, care arată emanciparea sensibilității de Inteligență, a dus la catastrofă.

Învățămîntul microcosmic, metodic e clar: restabilirea adevăratei ierarhii, inteligența, în sensul de luciditate, de voință, de veghe, dominînd sensibilitatea care domolește, face transparente instinctele. Eva trebuie «coafată» cu coroana de stele, pentru ca și ea, la rîndul ei, să «coafeze» șarpele. E o sequență de «rectificări». Interesantă suita logică între coroana care domină capul și călcîiul Femeii, care domină capul Șarpelui. Coroana și călcîiul, extremitățile, se întîlnesc și se unesc, după cum *Kether*[42] se reflectă cel mai bine în *Malkuth*[43]. Toate astea, de-a lungul unei axe verticale care unește și dinamizează toate stările de Fire între ele și care se prelungește în stările inferioare prin spirele Șarpelui, zdrobit în partea lui veninoasă, dar rectificat, nu distrus, și continuînd să vivifice stările inferioare ale Firii cu viața și dinamismul care îi sînt proprii.

Concentrarea duce pe calea ieșirii extatice, pentru că simbolic se face pe înmănunchierea întregii noastre atenții pe un singur punct, chiar dacă concentrarea se face pe un plan care e dincolo de condițiunile spațiale. E interesant că această

concentrare creează o «geometrizare» a fiinţei noastre pe care o duce la transformarea într-un plan omogen în care apar direcţii spaţiale convergînd spre unul sau mai multe puncte sintetice, prin care se face transferul întregii noastre fiinţe într-o stare informală. Iar o aplicare a analogiei în sens invers. Pe cînd schematizarea, geometrizarea fiinţei noastre exterioare echivalează cu o mortificare, pentru că e rezultatul inerţiei, a hebetudinei mentale, în planul superior geometrizarea e viaţa însăşi. Ceea ce e schelet în lumea noastră, se afinează, se subţiază, se dinamizează, vibrează în nervii subtili, *nadi*.

Calea unei astfel de concentrări meditative consistă în faptul golirii sufletului de toate impresiile sensibile şi de toate reprezentările, pentru a-l dispune la primirea iluminării. Prin faptul căderii noastre sînt într-o stază dispersantă, de *solve*, pe care trebuie s-o oprim din mers printr-o baricadare faţă de lumea exterioară, în vederea începerii unui proces de *coagula*, care, la rîndul, lui duce la un nou *solve*, dar *par en haut*, în sensul unei extincţiuni transcendente. Această sustragere de la lumea exterioară produce un fenomen straniu. Apare în noi, se actualizează, o contraparte care pînă acum fusese invizibilă, pe cînd cea vizibilă devine nevăzută; *Makifim*, deplasarea luminilor. Cum spuneam mai sus, această nouă lume e mult mai schematică, mai geometrică, decît aceea în care ne aflăm acum, din cauza procesului de sinteză care e identic cu un proces de simplificare. Dar toată această conversiune se poate efectua numai în sens ascendent, adică într-un sens care e exact invers procesului de creaţiune, adică o negare de la efect la cauză. Şi din cauză secundă în cauză secundă ajungem la un centru imuabil care în acelaşi timp e şi un Principiu. Prin acest proces se produce o sacralizare, o transformare simbolică a Manifestării, al cărei rezultat inevitabil, necesar, e pulverizarea

Manifestării, adică transformarea ei. Pentru ca aceasta să se întîmple, adică o conversiune a inferiorului spre superior, trebuie ca şi superiorul să se coboare spre inferior, cu alte cuvinte, trebuie ca Transcendenţa să se învăluie într-o haină descendentă sacrificială, care nu este altceva decît Numele mare divin, fenomen incontestabil sensibil, perceptibil; şi totuşi purtînd în El Prezenţa Divină.

Inferiorul se converteşte în Superior din cauza lipsei de comună măsură între ei şi a raportului de cauză la efect. Acest drum e comparat cu scoaterea peceţilor «Grădinii Ascunse», pentru că Principialul e necesar, dar ascuns în lumea noastră, şi pentru că adevăratele linii de forţă ale Cosmosului sînt în dosul tapiseriei, nu în ceea ce se vede în faţă.

Numele Divin, şi în transcendenţa lui, dar şi în vicisitudinile, în tribulaţiile Lui produce transformarea fiinţei omului într-un cîmp de forţe-vibraţiuni, descentralizată în morfisme separate unele de altele, antagoniste şi ostile una alteia.

Numele ne este dat, dar eficacitatea Lui ne este dată de o Intenţie primordială, care este o reintegraţiune în Principiu, şi prin intenţiuni secunde, mai greu de determinat, am putea spune, mai puţin metafizice, dar mai esoterice.

*

Concentrarea excepţională aduce evertuarea nu numai asupra punctului, dar şi asupra clipei; dar nu e o concentrare cantitativă, adică eliminatorie, alegînd un punct sau o clipă şi excluzîndu-le pe celelalte; în acest caz, e uşor de înţeles că nu mai e vorba de adevăratul punct şi de adevărata clipă. Concentrarea justă e aceea care actualizează într-o sequenţă cantitativă

un punct şi o clipă calitativă. Atunci şi celelalte se integrează în ele, ca într-un ocean fără fund.

E exemplară, în această privinţă, vorba unui kabbalist: „Cine rosteşte cuvîntul «Stăpîne» şi are în intenţie să mai spună «al lumii», nu cunoaşte adevărata vorbire. Ci, în răstimpul cînd spune «Stăpîne», trebuie să se ofere astfel Domnului, încît sufletul trebuie să i se ducă total în El, încît nu mai poate exprima «al lumii»; şi asta îi este de ajuns ca să spună cuvîntul «Stăpîne». Asta este esenţa rugăciunii".

Dacă esenţialitatea e atinsă, toate suporturile cad de la sine. Observaţia e valabilă pentru invocarea unui singur nume şi nu a unei formule întregi. Căci la o rostire justă, toată fiinţa omului se topeşte în Nume. Printr-o inversare de perspective, ceea ce e poartă strîmtă devine un ocean, punctul central, dacă ai trecut printr-însul, devine circumferinţă. Atingerea rugăciunii perfecte implică dispariţia, cel puţin momentană, a Cantităţii, or în Calitate pură nu mai este trecere de la un pol la celălalt. Prin urmare, orice durată, care prin ea însăşi implică deja o «calificare» a timpului, dispare în Calitatea pură. Restul rugăciunii sau nu mai e spus deloc, sau e rostit fără să mai fie nevoie să te gîndeşti la el, căci nu-l mai pronunţi tu, îl pronunţă Domnul.

Dumnezeu e substanţa rugăciunii noastre; pare natural la prima vedere, totuşi adevărul formulei devine evident.

Dumnezeu e Identitate; cum rugăciunea, care implică un subiect, un obiect şi un demers, poate fi Dumnezeu? Răspunsul imediat este că pe lîngă Dumnezeul transcendent mai este şi Dumnezeul imanent, că primul e impasibil, dar al doilea e patibil, în exil, în tribulaţie, deoarece îşi ia tot păcatul lumii asupră-i. Or, pentru a lua asupră-şi păcatul lumii, trebuie să-i iei aparenţele şi devenirea şi răscumpărarea, integrarea finală.

Or, rugăciunea este prin excelență toate astea. Apoi Dumnezeu, care este Absolutul în sine, refractat în timp, spațiu, viață și moarte, are un început, un sfîrșit și un mijloc, intenția, lucrarea, integrarea. Infinitatea divină, oglindită în lumea noastră, implică o polarizare în cel ce cere și [cel] Solicitat, pentru că această imperfecțiune în imperfecțiunea care este lumea este o mărturie că nu este altă perfecțiune decît Perfecțiunea.

Se mai poate considera rugăciunea ca o aproximație a lui Dumnezeu în care acesta este implicat, desemnat într-un fel, prin niște cuvinte care rămîn reziduale după ce suflul din ele s-a cufundat în Oceanul divin. Cuvintele, prin limitațiunea lor, nu pot exprima pe Dumnezeu, dar îl pot dibui: acesta este oficiul rugăciunii – a deștepta în noi o asimțire. Și odată asimțirea actualizată, orice cuvinte sînt perfectă rugăciune. Pe cît de riguroase, rituale trebuie să fie primele demersuri ale rugăciunii, cu atît de mare e libertatea ei după asimțire, pentru ca în final ea să devină Absolută.

*

16.X.1966 – Rugăciunea, ca o aspirație a limitațiunii noastre spre Nelimitat, aspectul uman al ei; rugăciunea, ca un pogorămînt a lui Dumnezeu în lume și în tribulațiune, în vederea însumării ei în El, aspectul divin și descendent. Cele două naturi ale lui Hristos. E perfect spus cînd se definește rugăciunea ca o parcurgere, o *questă* prin lumile spirtuale, dar chiar cînd această parcurgere se face în zig-zag, nu este rătăcire, căci deasupra tuturor peregrinațiunilor lucește imuabil Steaua Polară. Ca să restabilească ordinea în lumile astfel parcurse, e o condiție, fără de care răscumpărarea e imposibilă. În esoterism e asimțirea Supremului, în exoterism, mărturisirea.

De aici importanța capitală a Separațiunii, a suscitării în noi a unui Martor impasibil care, supraveghind toate peregrinațiunile, nu participă la ele. Mărturisirea numai prin martir nu e suficientă; mai exact, nu e nimic, din punctul de vedere al Finalității noastre; totul, esențialul e să i se suprapună și o mărturisire de credință care e aceea a Adevărului.

De aceea, lipsa totală de semnificație a faptului că erezii, rătăciri, mișcări sociale, au avut martirii lor. Cum religia a avut martirii ei, tot așa și atheismul. Fiind egale pe acest plan, deosebirile și adevărul lor trebuie să le căutăm pe planul doctrinar. Sentimentalismul e solidar cu prăbușirea ciclică.

Vorbeam mai sus de everturarea, actualizarea Martorului în noi; fiecare om îl are în mod necesar, pentru că altfel și-ar avea rațiunea suficientă în el. Ceea ce este deci important e conștiința prezenței și a lucrării lui în noi. E exact același lucru cu Atma. Toți îl avem, cîți îl știu?

Rugăciunea lucrează, prin dubla ei natură pe care am subliniat-o, și în sensul creațiunii, și în sensul resorbirii acesteia, dar pe planul subtil și spiritual al Naturii, deci asupra cauzelor și nu asupra sensibilului, sau mai exact, asupra acestuia, prin mediul cauzelor secunde. Eficacitatea pronunțării unor seqvențe verbale în bună intenție e explicabilă prin doctrina Verbului care creează lumile și le resoarbe în El. De-altminteri, toate misterele dominicale și acelea ale lumii sînt făcute vizibile prin indefinitele posibilități de pronunțare ale Numelui Divin. Posibilitățile lui de manifestare și de răscumpărare sînt arătate prin faptul că omul le pronunță sensul care, prin *dharma* lui, prin centralitatea lui, mijlocește, printre altele și cu vorba lui, între Cer și Pămînt. E de ajuns, prin buna intenție, să se pună într-o situație justă, pentru ca rugăciunea să opereze. Dar orișice în lume este o manifestare a Verbului, deci

îl reprezintă. Da, dar îl reprezintă odată pentru totdeauna, imuabil, pentru că toate făpturile, afară de om, sînt pasive în starea noastră de existenţă. O pasăre, o broască, rosteşte un nume divin, face o mărturisire, dar nu mijloceşte cu nimic; sînt perfecte de la început, nu se străduiesc, nu evolucază; dar nu se depăşesc. La ele nu este trecere de la potenţă la act, prin urmare nu pot mîntui Firea, căci ce este alta mîntuirea Firii, decît trecerea ei de la putere la act? Animalul, cristalul «pronunţă» admirabil un morfism al Verbului, dar niciodată Numele Mare. Totul, pentru că ele sînt numai o componentă a lui; ansamblul componentelor şi sinteza lor o însumează numai punctul central al stării de fire în care ne aflăm; şi în acest punct se află numai omul.

De aceea, misiunea capitală a acestuia, este descătuşarea Numelui din cuvinte, din lume, din lucrurile lui împrăştiate, prin Cuvînt. Simpla intenţie este suficientă; nu e nevoie de cunoaşterea distinctă, theurgică, a fiecărui lucru în parte, ce elemente din Nume reprezintă anume; asta-i treabă de mare iniţiat, care lucrează imediat şi total asupra lui şi asupra ambianţei. Ne e suficientă o conştiinţă globală, conştiinţa calităţii cosmice pe care o facem. Puterea ordonatoare a omului şi a rugăciunii lui e existenţială, din cauza centralităţii lui, prin urmare nu are decît să se lase în grija firii lui adevărate pentru ca rugăciunea şi cu atît mai mult *dhikr*-ul [rugăciunea în secret] să fie eficace. Pentru asta, trebuie o condiţie prealabilă: suprimarea multiplicităţii în noi, injurioasă faţă de punctul unic pe care-l ocupăm, şi în special suprimarea agitaţiei principiului mental, *cittavriti* din noi.

Nu e nevoie de pronunţarea unei anumite formule, ca în Magie; sau, dacă e pronunţată, trebuie să fie numai un vehicul; odată obţinut contactul cu prezenţa, formula ce-o vehiculează

trebuie părăsită, ca reziduală. Intenţiunea e suficientă ca să deştepte Numele, pentru asta trebuie o anumită ştiinţă a pogorîrii omului în Verb. E o ştiinţă a similitudinii, trebuie să stabilim în fiinţa noastră un reflex al Verbului, un ecou al lui, care nu e altceva decît tăcerea tuturor elementelor dispersive, multiplicatoare din noi. Atunci Verbul îşi are cutia de rezonanţă corespondentă şi atunci rostirea lui e perfectă; căci multiplicată de cutia viorii, eficacitatea ei în toate lumile e suverană şi topeşte toate opacităţile, cojile, sclerozele din ele şi adună toate morfismele ca pe nişte oi, cu sunetul fluierului.

*

Calea lumii este calea pe care noi toţi întîlnim moartea corporală. Şi locurile în care întîlnim Şehina[2] sînt tocmai acelea în care se amestecă Binele cu Răul. Probabil că Şehina este limita între ele, substanţa care se secretează prin întîlnirea lor, prin frecarea lor. Punînd asupra lor o privire lucidă, o atenţie susţinută, facem să intervină un al treilea element, afin cu al treilea element pe care Binele şi Răul îl ţin înrobit, adică Şchina însăşi. Concentrarea solicită în elementul privit ceea ce e afin cu ea, adică Unitatea, de aceea elementele complementare şi antagoniste, printre care şi cuplul Bine–Rău, se risipesc. Nu e mai puţin adevărat că, nefiind acelaşi lucru cu Binele, mai ales cînd acesta e în cuplu cu Răul, Şehina e eliberată prin poarta Binelui, căci Superiorul e reprezentat prin elementul pozitiv dintr-un cuplu.

*

Nu trebuie niciodată să despărţim Intelectul de ontologic, pentru că sînt aceleaşi în virtutea adevărului formulat de

Aristotel: «sufletul este tot ce cunoaşte». Sustrăgînd sufletul şi mintea de la multiplicitate, o dizolvăm, nu o înlăturăm. Dacă, la acelaşi moment, toţi oamenii ar gîndi, ar mărturisi Unitatea divină, Pămîntul ar dispare. Probabil asta se va întîmpla la sfîrşitul lumii.

Impresia penibilă de reziduu, de prostraţiune, pe care o resimţim cînd încercăm să despărţim în noi Sattwa de Tamas, e un semn că operaţia este reuşită, căci elementele vrăjmaşe din noi au fost reduse la Materie Primă, dezindividualizate. Într-o etapă ulterioară, acest borboros se usucă şi devine colb pe care vîntul duhului îl risipeşte în toate vînturile.

*

Rabinul din Lublin. «Văzătorul» mergea la Învăţătorul lui Rabbi Elimeleh din Lisensk. Era noapte, vînt, frig, zăpadă. Intră într-o pădure. Acolo găseşte o casă bine încălzită în care era o singură femeie. Îl pofti înăuntru şi-l întrebă unde merge. Femeia degaja un farmec irezistibil, încît Rabbi Iosif simţi intrînd în el tot Erosul lumii, nu numai sensual, ci un fel de ciclon care-i cutremura toată fiinţa, o flacără care pătrundea în ultimele lui adîncuri, acolo unde pînă acum nu mai fusese loc decît pentru Dumnezeu. Apoi totul dispăru deodată, femeie, casă, pădure.

S-ar putea spune că a fost numai o ispită diabolică? E prea simplu. În realitate, am impresia că a fost o obiectivare a *Şehinei* lui, *Şakti*[44] cum îi spun hinduşii. Rabbi Iosif ajunsese la punctul cînd se făcuse separaţiunea bine şi atunci tot Erosul, toată vitalitatea lui, inclusiv cea psihică şi spirituală, se exteriorizase în Femeia aceea. Nu era o ispită şi un tantric ar fi operat

în consecință. Asta arată caracterul extrem de realist al realizării spirituale; nu e o cazuistică mentală, ci angajează toate fibrele, toată ființa omului, cutremurînd-o din temelii, smulgîndu-i rădăcinile. Casa, pădurea, vîntul, erau peisajul lui interior. Și au dispărut nu în lumile inferioare, ci în planurile spiritului pur; s-au angelizat. În virtutea acțiunilor și reacțiunilor concordante, e imposibil să nu se fi întors la Rabbi Iosif, la un moment al vieții sale, cu o dobîndă, cu o strălucire, cu o supraabundență indicibile.

*

17.X.1966 – Există o tehnică sistematică a deslănțuirii Numelui care e aceeași cu descătușarea Șehinei din exilul ei. Pentru asta, trebuie să înlăturăm pojghița noțională a cuvintelor care, oricine o poate constata, servește numai în relațiile exterioare, sociale ale oamenilor. Poate deschide, într-o formulare tradițională, de exemplu, și intuiții asupra Universalului, dar în cazul acesta raționamentul e un simbol, ca și orice alt lucru în lume. O familiaritate cu poezia ne poate actualiza posibilitatea deslănțuirii virtuții ascunse a Numelui, ascunsă în ea. E vorba de o resimțire a unicității, [a] rarului, dintr-o formulă, chiar într-o limbă profană. Ceea ce nu trebuie uitat e că Verbul are, înainte de toate, în lumea noastră, un caracter existențial. «Prin El, toate s-au făcut.» Exilul cuvîntului în lumea noastră se datorește în primul rînd faptului că limbajul a fost pus prin necesitate în slujba relațiilor sociale dintre oameni, în slujba tehnicilor mecanice fără de care viața socială nu e posibilă. Oamenii, luați ca indivizi, au trebuit să prefacă, să degradeze cuvintele în purtătoare de noțiuni, în concepte. Această coajă trebuie s-o topim. Trebuie să redescoperim în

cuvinte aspectul lor invizibil, coada de cometă, din spatele sîmburelui pur al conținutului lor conceptual; am prefăcut cuvîntul într-un cui cu care fixăm noțiunile în peretele atelierelor noastre. E același lucru cu fixarea printr-un ac a mesagiilor acelea divine care sînt fluturi. Trebuie să redescoperim aura, nimbul, din jurul cuvintelor, pe care conținutul lor rațional, accesibil tuturor oamenilor, îl opacizează. Cuvîntul cel mai banal, dacă îl intuim în misterul lui, deschide poarta tuturor înțelegerilor. Pronunț cuvîntul «El»; deja, fac o discriminare, prin asta, între Eu și El, dar cum pun în *El*, tot ce nu este *Eu*, *El* capătă în el un caracter incomparabil mai calitativ decît *Eu*; desemnează, simbolizează tot ce nu știu, tot restul lumii, tot misterul Universului, prin urmare intervine un element de lipsă de comună măsură între *El* și *Eu*, pe care niciodată nu o are în limbajul curent unde desemnează corelații între indivizi egali ce nu se deosebesc decît prin faptul că sînt Primum, Secundus, Tertius.

Spun o rugăciune. Spun primul cuvîntul «Doamne», și dintr-odată, dacă îmi fixez toată asimțirea și atenția asupra lui, Măreția, Puterea întregului Univers îl umple, îl transformă din cărbune în aur, în diamant, îi dă o coadă de cometă, pe care n-o detectează nici un lexicon. Nu e un cuvînt care, liberat din ganga lui conceptuală, [să] nu se întraripeze, [să] nu ducă, să nu fie coextensiv lui Dumnezeu. În realitate, cuvîntul nu servește de comunicare cu ceilalți oameni decît printr-o uzurpare care este o profanare. Esențialmente el nu poate fi decît un mijloc de comunicare cu Dumnezeu; și repet, orice cuvînt, oricît de banal și întrebuințat ar fi, poate face oficiul acesta. De aceea, cînd vrem să pronunțăm o vorbă cu intenția aceasta, trebuie să facem, înainte de toate, să tacă morișca de raționamente din creierul nostru, căci raționamentul care poate vehicula în alte

împrejurări intelecțiuni, nu servește la nimic în theurgia Verbului, care se situează în altă perspectivă.

Dacă pronunțăm o sequență de cuvinte în spiritul care l-am desemnat mai sus, atunci ele devin o serie de theofanii în care înlănțuirea logică a frazei pronunțate devine sus o epifanie ontologică, o ontologie, o manifestare a misterelor dominicale riguros echivalentă cu creațiunea lumii însăși.

«Doamne, luminează, Doamne, înflăcărează. De două ori ne ridicăm la Doamne. În prima dată, Domnul fulgurează lumina, în a doua, după ce S-a retras, S-a recules în El-însuși, fulgurează căldura. Nu e aceasta creațiunea lumii prin fulgurațiuni, de care vorbesc Rosicrucienii și Leibnitz? Și aceste două fulgurațiuni, între care este, principial, prăpastia incomensurabilă a *sandhy*-ei[45], punctul abisal nemanifestat, fuzionează în lumea manifestată, care este făcută posibilă prin intervenirea «dimensiunii» de continuitate, în lumea noastră, deci «lumina și căldura», izolate una de alta în miracolul lor primordial, fuzionează și pot face posibil alt miracol, cel al Existenței, care e necesitată de ele amîndouă.

Rugăciunea e perfectă, o formulare verbală e autentică și duce la divin [atunci] cînd percepem abisul metafizic care separă fiecare cuvînt, unul de altul, reunindu-le dealtminteri prin miracolul Unicității și al Existenței. Cît despre forma raționabilă a seqvenței, e numai aspectul exterior, din perspectiva lumii noastre, de jos în sus, a minunii existențiale și reflexul Unicității, care leagă orice nu poate fi legat, care umple prăpăstiile dintre cuvintele-fulgere, cu un aspect sacrificial al Divinității, ce nu-i altceva decît Unicitatea, fără de care multiplicitatea s-ar irosi instantaneu în Neant.

*

Zeița și trecătorul de vaduri, de exemplu Hera trecută dincolo de ape de către Iason, Isis de către Antis. E dezrobirea Șehinei din captivitatea ei și trecerea dincolo, în Principiu. Nu o face singură, pentru că simbolismul ei pasiv i-o interzice, apoi mai este și misterul sacrificial. Coborînd voit în lume, pentru mîntuirea ei, nu poate reveni decît dusă de un erou solar. S-ar putea spune că ăsta e semnul că misiunea ei a avut succes, adică faptul că s-a găsit cineva s-o ducă înapoi în patria ei însemnează că misiunea ei de revivificare s-a împlinit. E o acțiune și o reacțiune; omul pe care l-a deșteptat o duce și pe ea și se duce și pe el dincolo. «... ca să vadă Allah cine-l ajută pe El și pe Profeții lui» (Sura Fierului). Coborîndu-se în lume, Principiul și, mai ales, Șehina fac un pact cu slăbiciunea, cu riscul de a nu se reintegra în Ceruri, decît dacă se va găsi un erou care să le împrumute puterea lui.

Dumnezeu, prizonierul coborămîntului Său, are nevoie de ajutorul oamenilor, pentru că asta dovedește că a găsit un ecou în ei, în sensul literal al cuvîntului, adică Verbul proferat în jos, spre lume, nu se poate întoarce dacă n-a găsit o rezistență, un zid în lume, care-l oprește în descinderea lui, îi inversează mersul și-l trimite înapoi. Altfel, Verbul s-ar pierde fără sfîrșit în abisurile matricei lumii.

Chiar microcosmic, faptul că formulezi o rugăciune, că spui un nume divin, arată că Dumnezeu a găsit un ecou valabil în tine, care-l trimite din nou la locul de unde s-a proferat singură și liberarea, îndrumarea Verbului, din tribulațiunile și rătăcirile lui în lumea de jos; e cea mai mare facere de bine ce poate exista sub Cer. E același lucru cu dezrobirea Șehinei din captivitatea ei, cu nuanța că Șehina, pasivă, e înlănțuită, pe cînd

Verbul rătăceşte activ prin lumi, căutînd pe acela care să vrea să-l pronunţe, el rostindu-se în jos, [ca] să găscască pe cineva care să primească mesajul şi să-l rostească în sus.

*

Marea cantitate de elemente reziduale în lumea noastră, de coji care reţin Şehina în robie, se datoreşte faptului că sînt dărîmăturile unor lumi apuse, care nu s-au risipit, nu s-au atomizat pînă la punctul să se cufunde în Materia Primă, în sensul total al Cuvîntului. Asta ar avea, cel puţin, avantajul să le înece în Nemanifestare, lăsînd locul complet curat, ceea ce se întîmplă la *Mahapralaya*[46]. Nu; reziduurile, cojile celorlalte Manvantare sau *Kalpa*[47] chiar, devin o Materie secundă, ancombrantă, foarte capabilă să reţină *Şehina* şi s-o înrobească, atunci cînd se coboară sacrificial în lume; Materia Primă, nefiind manifestată, nu poate fi un agent de captaţiune pentru că îi lipsesc calificările necesare, fiind riguros lipsită de orice calificare.

De aceea prezenţa Principiului pe ea o «califică», pe cînd în stare de Materia Secunda mai are iniţiative active care o fac, nu complementară, ci antagonistă lui Puruşa. Întrebuinţînd o altă imagine, îţi poţi face mai uşor loc printr-un pustiu neted ca în palmă decît printre dărîmături, scaieţi şi şerpi. Posibilitatea de rătăcire e mult mai mică. Sau: e mai uşor de găsit un lucru şi de ridicat într-o întindere plană, fără nici un accident, decît prin mărăcini sau prin junglă. Nici o fiară, nici un animal veninos nu poate trăi într-un loc lipsit complet de viaţă, pe cînd în selbele şi mlaştinile Amazonului eşti pierdut fără recurs.

*

18.X.1966 – Identitatea dintre Dumnezeu şi Făptură e exclusiv esenţială şi raporturile dintre ele, acelea de ireversibilitate. În orice caz, nu poate fi vorba de o identitate substanţială, directă, în sensul pantheist al cuvîntului. S-ar putea spune că Natura, Substanţa, ţine prizonieră Esenţa, care fiind la «centrul» Naturii, nu poate fi detectată cu simţurile noastre. Pentru a libera esenţa din captivitatea substanţei este un mod direct care, în acelaşi timp, e un ricoşeu. Anume, determinarea, simbolic în sus, a unui pol esenţial, intuirea unui plan intelectual care, odată răsărit şi urcat pe Zenithul lumii şi al conştiinţei noastre, îşi raspîndeşte asupra lumii un mănunchi de raze de aur invizibile care imprimă o mişcare vibratorie planului orizontal; vibraţiunea aceasta, răscolirea aceasta, eliberează esenţialitatea planului de fire. Am spus că această metodă e în acelaşi timp directă şi prin ricoşeu, pentru că merge de-a dreptul, spre liberarea esenţei şi nu prin etape intermediare – prin ricoşeu, pentru că drumul face un unghi ascuţit prin steaua fără nume.

Metoda substanţială, în care nu este făcut nici un apel, cel puţin direct, la elementele intelectuale, constă în «putrefierea» elementelor încleştate din noi, rămînînd să se urce la suprafaţa substanţei descompuse elementele esenţiale care vor fi evaporate spre Înălţimi. Mijlocul nesigur şi impur, căci niciodată nu poţi şti dacă putrefierea a fost împinsă pînă la punctul necesar, deoarece criteriile intelectuale care, singure, pot determina autenticitatea şi puritatea elementelor liberate – lipsesc. Pe cînd în prima metodă ţinta e determinată dinainte şi de la început, deşi virtuală, polul superior e Absolut, reprezintă

un *nec plus ultra*, care va atrage spre el din lume numai ceea ce e de aceeaşi calitate cu el.

Să ne închipuim un vier care n-ar avea criteriul, punctul de comparaţie al unui vin de calitate desăvîrşită; şi că ar face operaţia pentru întîia oară fără să-i ştie etapele; riscă să se oprească la treptele intermediare, relative, pe care să le ia drept absolute. Tot de aici şi nesiguranţa calităţii Paradisurilor atinse de un religios, pentru că, pur şi simplu, îi lipseşte intuiţia Paradisului Suprem.

Din punct de vedere vişnuit, planurile intermediare manifestă frumuseţea lui Dumnezeu şi prin urmare planul e luat ca o realitate; vălul Mayei e un văl real. Dar ce greu e de ales nectarul din flori! Numai experienţa, fie ca cît de vagă şi de fugitivă, dar directă, a Frumuseţii Supreme, ne dă piatra de încercare, punctul de comparaţie, care ne permite să discriminăm elementele cereşti înrobite de substanţă. Fără acest punct de referinţă, o încercare de discriminare e aproape imposibilă: putem să confundăm, cum se întîmplă mai totdeauna, frumuseţi sensuale cu frumuseţi spirituale, ceea ce se întîmplă curent de la Renaştere încoace; şi mai grav, Satana îşi ia foarte uşor aparenţa de Înger de Lumină; căutarea în acest fel a Frumuseţii, fără busolă şi fără criterii, duce de-a dreptul în borboros. Pe cînd, cu disciplina metafizică directă, omul poate smîntîni nu numai frumuseţea lumii, dar şi masca uzurpată de Diavol, pe care i-o topeşti *suaviter magno cum ingenio*[48], în planurile metafizice. Diavolul rămînînd ca un prost jos. Riscurile cele mai mici ale unui cosmologic sau ale unui Bhakta[8] sînt acelea de a se opri la un aspect non-suprem al Divinului.

A vedea în vălurile care acoperă Faţa lui Dumnezeu aspecte ale Lui, nu e posibil, în sensul celei mai bune

eficacităţi, decît dacă intuim în ele determinaţiuni negative; altfel riscăm să ne oprim indefinit în planurile intermediare. E o incontestabilă calificare metafizică, aceea care ne face să ridicăm capul în sus, oricc plan metafizic am fi atins, fie numai virtual; şi asta chiar cînd nu intuim de la început şi direct Supremul. Cea mai mare duşmană a unei realizări spirituale complete este o mare capacitate de beatitudine, cînd în noi nu e lămurit, evertuat complet, *terminus ad quem*[49] [spre care] trebuie să tindem. Căci poţi fi prizonierul celor mai înalte Paradisuri, tot aşa de iremediabil şi de insuportabil, ca şi al Iadului. Şi, cum spun hinduşii, după ce ţi-ai epuizat capitalul de fapte bune şi de beatitudine pe care-l ai, cazi mai rău ca-nainte.

*

Dumnezeu însufleţeşte totul şi El este vivace şi activ chiar în păcătos; fără suflul divin, acesta n-ar fi capabil de păcat. Care este elementul divin în păcătos? Libertatea lui de iniţiativă, de a face păcatul, de a-l obiectiva; păcatul, odată făcut, devine o entitate; or, această capacitate demiurgică pe care o are omul e comisionată de Dumnezeu, prin similitudinea omului cu El. Înainte de a face păcatul, să percepem elementul de iniţiativă din el, de liberă determinare şi atunci nu-l vom mai face; şi chiar dacă l-am făcut, extragem din el tot ce mai poate fi salvat, prin această metodă; e «căinţa» în modul cel mai pozitiv al cuvîntului.

În lume Binele şi Răul constituie partea esenţială şi substanţială a lucrurilor. Răul vine totdeauna *ex parte substantiae*; în primul rînd, din cauza inerţiei ei; substanţa nu poate fi răscumpărată decît [dacă este] solicitată de esenţă. Ea se oferă cea dintîi percepţiilor sensibile şi, în măsura în care

acestea predomină în noi (ceea ce e cazul la imensa majoritate a oamenilor), substanța poartă aproape tot centrul de gravitate al conștiinței noastre. A refuza audiență substanței, afară de cînd e solicitată de esență. Substanța, în ea însăși, e violentă și inertă, agresivă și fără consistență; ține în robie esența pe motivul simplu că ea e sensibilă și esența inteligibilă. Și la cîți oameni partea inteligibilă precumpănește pe cea sensibilă? La cîțiva. Nu substanța ține în robie esența, ci noi o ținem înlănțuită în substanță, prin falsă imputațiune. E de ajuns să privim «adevărurile inteligibile ale lucrurilor» cum spune *Șaihu-l-Akbar*[50], adică aspectele lor esențiale, formale, pentru ca eliberarea să se producă și minciuna să-și arate partea ei de adevăr, răul, partea lui de bine, negativul, conținutul lui pozitiv.

Dumnezeu e umbra omului care, ca și umbra, face tot ce face omul, odată cu el. Aceasta face parte din *patibilis Deus*[51], e una din operațiile Lui; toate tribulațiile noastre, agitațiile noastre sînt ale Lui. Nouă ne pare că noi tîrîm umbra după noi, cînd ea nu-i decît aspectul vizibil al firului prin care Dumnezeu ne ține indisolubil legați de El, și acest fir nu e altul decît acel al Unicității; Unicitatea, care cuprinde ca atare, și nu în principialitatea ei, multiplicitatea, agitația, dezordinea, *Șirkul*[52] chiar *Kufr*-ul[53] nostru. Iar o aplicație a analogiei în sens invers. Putem, de asemenea, să ne considerăm umbra, ca echivalentul lui *vestigium pedi*? În umbra aceea, în care vechii Alchimiști spuneau că e ascuns Soarele? Cu cît e Soarele mai aproape de Zenith, cu atît umbra se micșorează și dispare. Crește cînd Soarele se coboară spre orizont, adică atunci cînd face impresia că se pune pe același plan cu noi, în șah, adică în comună măsură cu noi. Iar *Deus patibilis est.*

Solidaritatea soarelui cu umbra arată că aceasta e aspectul ocult al lui. Și depinde de poziția pe care o luăm față

de soare, ca să micşorăm sau să mărim umbra noastră. E un semn al capacităţii noastre de iniţiativă; pe cînd damnatul, din cauza pasibilităţii lui, este ales de umbră; nu el şi-o decide. Ne mărim umbra în staza noastră de realizare descendentă, ne-o micşorăm în staza ascendentă, cînd orice element gravitaţional dispare în noi. Descendent, infuzăm umbrei noastre pînă la suprasaturaţie, din prea-plinul nostru spiritual. Ni-l obiectivăm în ea. Cine ştie ce lumină poate să izbucnească din ea, la punctul critic?

*

În fiecare lucru al vieţii sînt conţinute Eternitatea, Sufletul, Divinitatea; tot aşa, orice bucurie a vieţii, implicit, mîncarea, băutura, iubirea sensuală şi îmbrăcămintea frumoasă, cuprinde scînteile divine; şi cerinţa, dorinţa după lucruri pămînteşti, sînt provocate de scînteia divină din ele.

Scînteile divine captive sînt, natural, posibilităţi de manifestare, care trebuie să se actualizeze cu orice preţ, pentru că nu pot, prin firea lor, să rămînă nemanifestate. Atunci ele se produc, de e posibil prin eliberarea şi reintegrare în Principiu; dar dacă asta nu e posibil, cum e în majoritatea cazurilor, se manifestă *adharma* oricum, numai să se manifeste, chit că în felul acesta intră în altă robie.

*

19.X.1966 – Dumnezeu nu poate fi cunoscut decît prin gîndul pur, care nu e facultatea noastră raţională şi discursivă, ci intuiţia intelectuală. Totuşi, între acestea două există o legătură, nu o ruptură, nu o prăpastie, cum ar vrea să facă să se

creadă existenţialiştii şi anumiţii mistici dezordonaţi (ruşii de exemplu, L.Şestov etc.). Şi Raţiunea şi Gîndul sînt două aspecte ale aceluiaşi lucru pe planuri diferite. Cînd facem să tacă facultatea noastră discursivă, apare Gîndul, care este un prim fond al ei. Ceea ce, în noi, observă fluctuaţiile materiei mentale (*cittavriti*), este facultatea contemplativă, adică Gîndul. *Sri Ramana Maharşi*: şi Raţiunea şi Gîndul sînt cele două feţe ale aceluiaşi lucru.

Baal-Şem interpretează pasajul din Talmud cu privire la Vocea care se intonează zilnic din Horeb, că această voce (*Stimme*) vine din lumea Gîndului şi că a percepe această Voce înseamnă a îngrădi gîndurile.

Or, vocea din Horeb nu e altceva decît murmurul de-abia perceptibil pe care l-a auzit Ilie pe muntele Horeb, cînd a fugit din Samaria, după zgomotele furtunii, ale ploii şi ale tunetelor. Elementul quintesenţial al lor.

Dar mai este ceva, de o importanţă capitală. Tot pe Muntele Horeb a auzit Moise pe «*Eheieh aşer eheieh*», «Eu sînt Cel ce sînt», autoafirmarea Divinităţii. Nu e logic să concludem că aceeaşi Autoafirmare, aceeaşi mărturie a Identităţii, a auzit-o şi Ilie? Mai precis şi aplicabil la realizarea spirituală. A auzi murmurul veşnic al lui Memnon în noi, cu mentalul perfect potolit, este a auzi pe Dumnezeu rostindu-se pe El – Însuşi. Dumnezeu îşi toarce Numele singur. Dacă tăcem, îl auzim şi noi. De aceea, cea mai mare rugăciune, cea mai importantă, singura care există în fond, este integrarea acestui murmur, după ce a fost perceput, în centrul fiinţei noastre. Şi toată ruga noastră spre Dumnezeu e să ne îngăduie să-L auzim. Legitimitatea aplicării microcosmice e evidentă: mai întîi, orice manifestare macrocosmică îşi are în mod necesar aplicarea şi în microcosmos. Structura însăşi a Rugului Arzător ne-o arată:

rugul de spini e corpul nostru, focul e vehiculul nostru subtil, Vocea e planul spiritual, cauzal. Imediat ce am ordonat ierarhic cele trei stări în noi, adică le-am subordonat una alteia, pe cea inferioară celei superioare, şi le-am suprapus, făcîndu-le să le coincidă centrele, Vocea, suflu al identităţii, se face auzită în cele trei lumi. Am mai putea spune că un foc, ca să ardă, trebuie să fie însufleţit şi de un curent de aer. De ce nu am aplica acest principiu şi Rugului Arzător? Şi, în adevăr, ceea ce aţîţă focul şi-i dă continuitate în cele trei lumi este *prana*, care uneşte lumile între ele, le dă omogenitate şi continuitate şi, mai mult, le dă o impulsionare ascendentă prin direcţia lui naturală spre Zenith.

Imediat ce-am determinat în noi un ax vertical, al cărui fruct, în vîrful lui, este Soarele sau Steaua polară (simbolism zodiacal sau polar), atunci Suflul, *Prana*, difuz şi împrăştiat pînă atunci, se structurează într-o coloană verticală, potoleşte agitaţia gîndurilor şi aprinde cu încetul focul de pe Rugul Arzător care e fiinţa noastră: foc care e robul Umidului, dar pe care suflul ascendent îl usucă pe încetul, pînă cînd izbucneşte incendiul care conflagrează cele trei lumi.

Or, ceea ce este minunat, e că această operaţie de înaltă Theurgie o putem întreprinde în fiece moment, oriunde ne aflăm, într-atît Dumnezeu e la dispoziţia omului. Revin: cele trei lumi ale noastre – unite prin axul vertical care le străbate centrul; se «construieşte» astfel un altar sacrificial, un templu, cu, în centrul lui, un horn care trage bine (cele trei centre suprapuse); atunci focul, care e o latenţă chiar în mijlocul mlaştinilor, îşi topeşte cojile umede şi izbucneşte. Horebul e prin excelenţă în inima noastră, totuşi e permis să-i vedem vîrful care emerge în creştetul capului nostru în *Brahma-randhra*. Focul umed imanent nu poate fi «însufleţit»

(adică *Prana* făcînd oficiul intermediar al lui Hermes; «... *portavit illud ventus in ventre suo*»)[54] decît de un foc supraesențial, necreat, transcendent, care nu cere altceva decît să coboare în lumea noastră, ca să se unească cu focul din exil și să-i vindem «lepra». *Zoharul*[55] o spune: «Băgați bine de seamă că atunci cînd Cel Vechi misterios și-a răspîndit Lumina, a luminat mai întîi Creierul și a acesta a iluminat Inima». Acest foc restabilit astfel, în integralitatea lui, dezlănțuit, este Euharistia cerească, din care se hrănesc Îngerii.

Ceea ce e esențial e suprapunerea ierarhică a planurilor, care nu e posibilă decît prin determinarea unui ax vertical și a unei stele în Zenith (*latet Sol in Sidere*)[56]. Să găsești centrul fiecăruia din cele trei planuri, căutînd de din afară, e tot așa de eficace ca strădania omului care încerca să care lumina soarelui cu un obroc, într-o casă fără ușă și fără ferestre. Verticalitatea corpului nostru ne oferă soluția imediată, ne deschide o poartă pe care noi nu avem altceva de făcut decît s-o pășim. Dar lucrurile cele mai evidente sînt cele mai ascunse.

A preface păcatul printr-o acțiune plăcută lui Dumnezeu. Această acțiune nu poate fi decît ritul.

Tăcerea nu este numai un simbol imediat al lui Dumnezeu, dar și un principiu reunificator al multiplicității; tot ce e împrăștiat, dislocat de celălalt, provine dintr-o ruptură, dintr-o sfărîmare a Verbului: tăcerea, potolirea gîndului, lucrează în mod natural ca un principiu reunificator. Mai precis, puterea sintetică a Tăcerii reunește *ce qui était épars*[57], fără să mai fie nevoie să alergăm după fragmentele dispersate ale vorbelor, ici și colo, ca un cioban după oile lui împrăștiate de furtună. Tăcerea lucrează ca un magnet care atrage și dizolvă multiplicitatea în ea, fără să se gîndească la asta, fără să-i dea

atenţie. E ca un Ocean în care toate apele se revarsă, fără ca să aibă conştiinţa lucrului.

*

Pe cînd schematizarea în lumea noastră e un simptom al morţii, în cele de sus, e semnul Învierii în Eternitate, din cauza legii analogiei în sens invers. Mort ca cristalul, dar Sublim precum cristalul. Ceea ce e admirabil în el, e frumuseţe exilată.

Coordonatele rectilinii şi polare ies în mod natural din punct, cînd acesta este exilat în lumea noastră. Punctul, privit profan, e moarte, pentru că nimiceşte orice caracterizare, orice accident în el; dar nimicirea e numai aparentă, pentru că e o resorbire. Plantat oriunde în lume, punctul, care în el însuşi e un exilat din cer, proliferează, îşi proiectează membre, braţe, o întreagă fiziologie sacră, pentru a se putea acomoda ambianţei. Şi această proliferare nu este altceva decît exteriorizarea lui în coordonate. În spiritual, scheletul e mai important decît tot ce susţine.

O proiecţiune verticală a unui ax, integrîndu-se într-un punct, de unde îşi răspîndeşte coordonatele după simbolismul crucial, o constituie deschiderea umbrelei.

*

Se poate concepe ca un artist profan de geniu să capteze elementele esoterice *existenţiale* (deci nu doctrinale), prezente în fragmentele, în *membra disjecta*[58] a miturilor şi să le animeze, nu în sensul originar, cînd mitul exprima patosul divin, ci cu geniul lui, într-o viaţă secundă, impură şi îndoielnică, de-abia organică, dar incontestabilă dacă artistul e mare.

Lucrul e net sensibil în muzica lui Wagner, care dă o structură, o unitate factice, influențelor rătăcitoare, singurul lucru ce a mai rămas din miturile sfărîmate, din cauză că Duhul le-a părăsit. Asta nu e fără asemănare cu o evocare magică sau chiar cu o ședință de spiritism.

*

Bănuțul care se pune în mîna mortului e ca o sinteză a întregii lui existențe, o încercare de a rezuma într-un mod vital toată viața lui, e o imagine a *Luzului*[59] oferită lui Charon, ca semn de recunoaștere a integrității individualității mortului post-mortem. Semn de recunoaștere, acesta e fenomenul cel mai bun. Bănuțul e un Luz în mijlocul Luzului mai mare care e barca lui Charon. *Centrorum in trigono centri*[60].

Ca mortul să treacă cu bine în starea de existență imediat consecventă aceleia pe care a părăsit-o, trebuie să treacă prin poarta strîmtă; și ca s-o treacă trebuie să se rezume, să se contracteze într-un punct nespațial și intemporal, rezumat quintesențial al întregii lui ființe. De aici, loviturile de lopată ale lui Charon, care comprimă ce mai rămîne pe dinafară, neresorbit, din individualitatea mortului. De altminteri, banul e și imaginea porții strîmte și a Unicității, deci a continuității.

Spuneam că banul e un simbol al porții strîmte, a cărei formă o are; în acest caz e și un simbol al virginității. Și cînd ne gîndim la rolul lui în lume, vedem moneda, totodată impură, pîngărită, dar virgină, orice ar face. E Unicitatea care cuprinde Multiplicitatea ca atare, dar nu e afectată de ea. De aici, murdăria lui (a banului), [el] trece din mînă în mînă (aș spune din brațe în brațe) fără nici o rezistență, dar fără nici o preferință, iar prospețimea lui, spontaneitatea lui, eficacitatea lui

rămîn totdeauna intacte. Oamenii nu ştiu ce au în mînă. Cel mai odios, cel mai murdar stăpîn al lui nu pîngăreşte banul, care-şi păstrează totdeauna prospeţimea, dar omul cel mai pur nu-l răscumpără definitiv, pentru că şi în mîna lui rămîne, virtual, un instrument posibil al celui Rău.

*

Dacă Răul nu e decît Binele în bucăţi, reunificarea acestor bucăţi, reconstituirea lor în Bine, se poate face numai printr-o sinteză, printr-o integraţiune, în ceea ce este deasupra Binelui şi a Răului; în orice caz, această unificare a dispersiunii nu se poate face ca un mozaic, ca o multiplicitate cimentată numai printr-o decizie voliţională; altfel vorbind, colecţionînd fragmentele ca pe membrele unui *puzzle*, şi conglomerîndu-le apoi.

Această răscumpărare a scînteilor se poate face deci numai în noi, pentru că numai în Intelectul şi în inima noastră pot face saltul calitativ care le integrează în ceva care nu are nici o comună măsură cu ele, *ca scîntei captive*. E raportul dintre Principiu şi Manifestare, raport nereciproc şi noncomutativ, în care cea din urmă se identifică, nu substanţial, ci esenţial, cu Principiul. Altfel spus, niciodată nu putem răscumpăra scînteile din Ambianţă printr-o topire confuză a noastră în Natură, prin acel sentiment difuz şi vag al Naturii, care este caracteristic Romantismului. Cel ce transmută Natura prin noi este un «asentiment» al axialităţii noastre, complementar cu ambianţa. Atunci *tout ce qui était épars*, toate *membra disjecta* ale lui Osiris, toate scînteile roabe, alcargă spre noi ca falenele spre un far.

În înălțimi nu sînt sunete. Nu mai e decît o tăcere care e identică cu lumea spirituală. Gîndul e auzul chemării de sus, Gînd care, bineînțeles, este suprimarea gîndurilor. De aceea păstrarea tăcerii e limita Înțelepciunii, pentru că în tăcere te poți fixa pe planul Gîndului. Această Tăcere – Gînd coborîndu-se în noi, se ocultează în centrele de taină ale ființei noastre. Nu trebuie să credem că trupul a înghițit Gîndul, pentru că nu-l mai percepem. În realitate, lucrează ca o sămînță pusă în pămînt, tainic, dinăuntru în afară. Cînd îi este dat, se r„sfrînge pe suprafața noastră.

Manas, detașat de toate obiectele exterioare, are o tendință naturală să se concentreze pe *Ajnachakra*, Ochiul frontal. Aceasta se face organic, fără să fie nevoie de intervenția noastră, în mod natural. Singura contribuție voliționalâ ce ni se cere, este intenția noastră, și refuzul multiplicității. Restul vine de la sine.

În *Ajnacheakra* este *Nàda* care atrage la ea materia mentală, apoi o omoară, adică o transfigurează în materie beatifică. De aceea mintea absorbită în *Nada* este liberată de *Vritti*. Nu se poate insista prea mult asupra faptului că procesele de concentrare sînt acelea ale creațiunii, dar în sens invers. Nu au nimic mecanic în ele. Fixîndu-mă pe un centru subtil, îmi transfer centrul de greutate pe el, identificîndu-le. Odată actualizat, centrul subtil atrage în mod firesc în el tot ceea ce s-a produs prin el, tot planul asupra căruia are jurisdicție și stăpînire.

Ceea ce este nemuritor (*Akșara*) e ceea ce este fără sunet (*Agoșa*) adică ceea ce nu este nici consoană, nici vocală și nu este pronunțat. În *dhikr* trebuie să fim foarte atenți asupra spectrului invizibil al formulelor sacre, care sînt fie la coada lor, după «expirație», fie prealabil, într-o indistincțiune care

cuprinde lumile, fie deasupra lor, ca un abur ce se ridică deasupra apelor. În realitate, procesul poate fi împins şi mai departe: e de datoria noastră să descoperim invizibilul şi inefabilul din toate cuvintele pe care le rostim, chiar cele mai obişnuite, invizibilul din lucrurile vizibile, căci aşa liberăm Şehina din exilul ei.

Această detectare a Invizibilului, care se poate obţine numai prin atenţie neşovăită, ne conferă, ne investeşte cu o ubiquitate care ne face prezenţi nu numai unde pot atinge simţurile noastre, dar şi gîndul nostru. Un text hermetic este foarte semnificativ: «Înalţă-te deasupra oricărei înălţimi, coboară-te dedesubtul oricărei adîncimi, strînge în tine senzaţiile lucrurilor create – ale Apei, ale Focului, ale Uscatului şi ale Umezelii.»

Sub exuberanţa exterioară este un schelet, o schemă geometrică foarte viguroasă care dă forţa textului, Crucea cu trei dimensiuni: mai întîi axul vertical, care uneşte Adîncimile cu Înălţimile, depăşindu-le prin epuizare. Strîngerea în punctul de interferenţă, a tuturor senzaţiilor, pe planul de reflexiune, de incidenţă, pe care-l formează crucea orizontală a elementelor.

*

În general, visul e contraindicat pe calea de realizare iniţiatică, totuşi şi aici sînt nuanţe de stabilit. Trebuie mai întîi făcută deosebirea între un vis haotic, inconsistent şi o secvenţă logică, bine constituită, dirijată lucid de cel care visează.

În privinţa eficacităţii lui, visul avut sau suscitat într-o stare de raspîndire, de risipire, e în adevăr sinistru şi neoperatoriu decît în rău. Dar un vis provocat după o stare de totală relaxare, de reducere la materie primă, în care toate accidentele

au dispărut din noi, e mult mai eficace, mai fecund, decît primul. Mai mult, chiar după un vis haotic, dacă, după ce ne-am pus iarăşi în stăpînirea noastră, ne topim în materia secundă a noastră, elementele pozitive ale visului se purifică, se dinamizează şi se integrează în activul nostru, iar cele irecuperabile sînt dizolvate în *vitriolum*, reducîndu-se la singura lor pozitivitate, Existenţa. Presupune că eşti simultan pretutindeni, în pămînt, pe mare, în Cer; că nu te-ai născut, că eşti încă embrion, tînăr şi bătrîn, mort şi dincolo de moarte. Cuprinde totul deodată: timpurile, locurile, calitatea şi cantitatea. Bineînţeles că antinomiile nu pot fi sintetizate ca atare. Trebuie înţeles că totalizarea lor e în principiul comun, echidistant de extreme, care e la originea lor comună. Dar, uneori, chiar din afară se poate ajunge la o sinteză: ruptura, sfîşierea, crucificarea între două extreme, destupă puţul din mijloc. Marile iniţieri erau posibile în antichitate şi în Evul Mediu pentru că omul era total atunci, resimţea cu toată fiinţa orice vedea, orice trăia. Orice percepţiune fizică, orice gest, orice gînd, era întovărăşit de contrapartea lui subtilă, fără ca măcar să caute lucrul acesta; lucrul îi era dăruit de Zînc de la naştere. Asta dădea tuturor «gesturilor» lui, luînd cuvîntul «gest» în toată semnificaţia lui, o puternică tonalitate emotivă care le unifica şi făcea din fiinţa umană o incomparabilă cutie de rezonanţă.

*

Pozitivitatea unui erou mitic devine evidentă cînd găsim pe acest erou în stare de tribulaţiune sau de sclavaj, ca Harap Alb, Tristan, Herakles. Recunoaştem că totuşi el este Prinţul, prin faptul că i se dau misiuni care în mod normal ar trebui îndeplinite de stăpînul său.

O altă semnificație ar fi cînd luăm pe stăpîn ca Jivatma și pe erou ca Atma. Aparent, nu se întîmplă nimic, lucrurile, muncile eroului sînt invizibile, o lucrare care se face dinăuntru în afară (bineînțeles din perspectiva Stăpînului nelegitim; Eurysteu și Spînul nu fac nimic). Și Jivatma, în starea actuală a omenirii, nu e stăpînul aparent și nelegitim al lui Atma? Punctul e cel mai mic în lumea noastră.

Cînd Atma, pentru realizare, devine patibil și se strecoară, se intercalează în lumea noastră, atunci se situează în mod necesar într-un sistem de raporturi în care apar cei ce trebuie să-l stăpînească și să-i poruncească, în tribulațiunile lui. Un punct proiectat pe un volum intră într-o ecuație, într-un ansamblu de referințe, în care el apare drept cel mai mic, deși el îi condiționează pe toți.

Servitudinea eroului e o purificare, dar și o separare în sensul alchimic al Cuvîntului. E ceea ce se numește în Alchimie separarea Soarelui de umbra sa. Incomensurabilitatea raporturilor sociale aduce recuperarea tuturor puterilor care pînă atunci erau amestecate și confuze. Dar pentru asta trebuiește ocultare; ambianța nu trebuie să știe cu cine are de-a face.

*

21.X.1966 – Explicația metafizică a darului lacrimilor, asupra căruia se insistă cu dreptate atît de mult în religii, ar putea fi următoarea: apa nu e termenul final în care se resoarbe Manifestarea; e un intermediar și de aceea e aleasă, de aici necesitatea ei; ordinea de resorbire a elementelor este: pămînt, apă, aer, foc, care apoi se coagulează în diamant, cu un reziduu, cu o umbră în substanța care e iarăși pămînt.

O resorbire directă în foc e imposibilă, vorbind mai ales microcosmic, metodic. De altminteri, aceasta ar contraveni grav caracterului de organicitate al realizării inițiatice; chiar atunci cînd, în unele cazuri, trecerea pare directă (Ilie, de exemplu), se parcurg toate etapele efectiv, în timp; infinitezimal din punctul de vedere al conceptului omenesc, nu mai puțin efectiv din acela al Eternității.

Lacrimile inimii, chiar acelea sensibile ale ochiului, reprezintă o irupțiune a elementului umed în cel uscat, prin fisurile lui, care îi sînt inerente prin excesul de uscăciune. E de remarcat că fisurile există, indiferent de poziția actuală a omului; în omul rău, mai mult prin exces de împietrire. În el intră atunci nu elementul umed, ci influențele rătăcitoare ale lui Gog și Magog. Cîți oameni sînt bîntuiți de Gog și Magog, înainte de năvala lor macrocosmică, la sfîrșitul Timpurilor !

Nimic nu lămurește mai mult Spiritul decît lacrimile inimii; pe ele le așteaptă ca să se arate. Nu numai din cauza dispariției opacităților și a Keliphot-urilor, nu numai din cauza resorbirii unui element inferior în altul superior, ceea ce e conform cu mersul ascensional al realizării inițiatice; aici intervine și altceva, mai puțin băgat în seamă, dar foarte important; pămîntul resorbit în ape devine o suprafață lucie, în care se poate oglindi cerul, de-a dreptul, nu prin incidențe, ca pe pămînt; omul nu mai e înlănțuit ca în caverna lui Platon, cu spatele spre ieșire și văzînd numai umbre pe fundul ei, umbre care sînt numai dîră indirectă a Luminii; după resorbirea în apă, omul, neieșit încă din cavernă, stă totuși la intrarea ei și contemplă direct lumina.

Mai mult, pe suprafața netedă a lichidului se stîrnește vîntul, vehiculul providențial al tuturor intelecțiunilor în lumea de jos, dar și suflul, car de foc, vehiculînd elementele exaltate,

afînate, ale Apei, în Cer. *Portavit illud ventum in ventre suo*; vîntul, suflul, *prana* intermediară între Ape şi Cer, amestecîndu-le influenţele, topindu-le una în alta, mai înîi în Materie Primă, apoi în Piatră, *Petra aerea*, *aurea*, *aura*. Aburul apelor amestecat cu lumina Cerului dă ulciul supraesenţial, care este şi o *Ror Lucis*[65], ce umidifică tot ce atinge. Trebuie ca solidul să se resoarbă în ape (*solve*) pentru ca influenţele cereşti să se încorporeze (*coagula*) în ele.

Formulele hermetice care coroborează cele spuse mai sus: «*Vis animae integra si converta in corpus*»[66], dar «*corpus resolutum in aqua*». Trebuie adăugat pentru completare că, odată pămîntul dizolvat în ape, se depune din nou în fundul lor, ca mîl foarte fin, mîl din care Dumnezeu a creat pe Adam; cînd acest mîl emerge la suprafaţă, la *Fiat*-ul divin, el este pămînt paradisiac, materia primă. Deci, pămîntul nu moare cînd el s-a topit în ape; îi dispar împietririle, opacităţile, sgrunţurile, toate accidentele, suprastructurile, dar quintesenţialitatea lui persistă indestructibilă şi reapare ca Grădina Edenului, deci «*convertere natura et quod quaeris invenies*»[67]. Sînt silit să repet ce am spus de atîtea ori: simplificăm, purificăm toată operaţiunea, dacă o facem metafizică. Determinarea în noi a unui Zenith Spiritual produce prin raionare conversiunea tuturor elementelor, unul în altul, dar de sus în jos.

Sub ochiul divin (căci acesta este Zenithul Spiritual) nu e piatră, nu e rocă dură care să nu se topească, să nu se dizolve în ape şi celelalte următoare, în ordinea subtilităţii.

Această conversiune, care face ceea ce este inferior la fel cu ce este superior, creează o omogenitate care reduce Multiplicitatea la Unicitate, prin omogenitate. Nu e încă Unitatea, dar e etapa cea mai importantă spre ea. Căci transmutarea apei în aer

şi a cerului în foc sînt, după vorba alchimiştilor, jocuri de copii, pe lîngă dizolvarea primordială a pămîntului în apă.

«*Nisi corpora fiunt incorpora operamini*»[68]. Magnum Opus fiind unic, trebuie să se încorporeze într-o substanţă omogenă Unică. Natura se bucură să întîlnească ceva asemănător cu ea şi cele similare se unesc. E taina lui Eros Kosmogonos. Cînd în două substanţe diferite stă latent o impulsie identică, nimic nu poate sta împotriva reunificării: cojile se topesc, împietrirele se înmoaie ca ceara şi se dizolvă într-o apă omogenă: «*quia omnia corpora in regimine fiunt incorporea, et ex inverso incorpora corporea*»[69].

Similitudinea e firul care asigură continuitatea Existenţei. Dacă pămîntul se rezolvă în apă este din cauză că au în comun răceală; dacă apa devine aer, e din cauza comunei umidităţi; aerul se face foc din cauză că şi el e cald, iar focul se compactează în Pămînt, pentru că amîndouă sînt aride.

*

Soarele de la Miezul Nopţii e un Principiu spiritual care nu apare decît atunci cînd tot ce este «calificat» în lumea sensibilă dispare în indistincţiune. Omul nu-l poate vedea, cînd «lumea aceasta» (*dunyia*) e vizibilă; din contră, apare cînd se stinge ea. Amîndouă deodată nu-s accesibile decît într-un grad suprem de realizare spirituală. Analogia în sens invers se aplică făcînd o conversiune de 90°: dacă Soarele lumii noastre e vizibil în plină zi, apoi Soarele spiritual e vizibil la Nadir, adică tocmai la Miezul Nopţii.

Dar nu e Soare care împrăştie Noaptea, ci o întăreşte în misterele ei, în pozitivitatea ei: ne face s-o vedem ca atare, să vedem în ea, dar tot noapte rămîne, încă mai mult decît pentru

un profan, căci ce înțelege un profan din tainele nopții? E o lumină care nu risipește întunericul și, cum lumina și întunericul sensibil sînt incompatibile, e vorba de o strălucire principială; e întunericul manifestat, pe cînd în lumea noastră ziua nu poate fi noaptea manifestată.

Dar de ce *latet Sol in Sidere*? Pentru că lumina stelelor nu e incompatibilă cu întunericul, ci se simte în el ca peștele în apă. Deci lumina stelelor e radical alta decît lumina soarelui, orice ar spune fizicienii. Lumina stelelor e o dîră ultimă din strălucirea Soarelui de la Miezul Nopții, o palidă și îndepărtată mesageră a ei în lumea noastră, un vestigiu care indică drumul acelora care trebuie să-l păşească, un far metacosmic, cam același lucru ce este *vestigium pedi* pe pămînt. Ziua veșnică din Ierusalimul Ceresc, așa cum o descrie Apocalipsul, trebuie să fie în realitate o noapte înstelată, într-o lume redevenită Paradis.

De aceea Caverna inițiatică nu e întunecoasă ca peșterile din lumea noastră, ci un loc de lumină, alta decît aceea a lumii noastre. De asemenea lumina *Agarthei*[70] subpămîntene. Caverna din Bethleem e luminată de steaua care s-a oprit deasupra ei, nu de soarele nostru care în momentul acela lumina antipozii. De aceea și participarea animalelor la Nativitate ca martori cosmici. Scena e o anticipare, un ieroglif al Paradisului, o prescurtare, pentru că nu e nevoie de mai mult, o simplă reamintire calitativă.

Magii găsesc caverna Bethleemului privind în stele. Știința cea mare trebuie să fie găsirea pe pămîntul întins a proiecțiunii boltei cu Stele. «Misterul trebuie înțeles ca atare», spunea Hegel. O stea care devine un soare, prin apropierea fizică cu el (în genul voiajurilor fanteziste ale Astronomici de vulgarizare), își pierde misterul: ne rămîn doar reziduuri pe

mîini. O stea trebuie să rămînă o stea; atunci devine Soarele de la Miezul Nopții. Rămîne Stea chiar cînd cuprinde tot Cerul.

Mersul Magilor ne învață că intrarea într-un sanctuar se face prin vîrful lui, chiar cînd păşim pe portalul principal.

Din altă perspectivă, steaua reprezintă punctul limită pe care-l putem atinge conceptual pe bolta cerească, fiind încă în lumea noastră; dar e în acelaşi timp punctul limită descendent al ierarhiilor cereşti cînd privesc în jos. În stea se întîlneşte într-un punct sintetic Cerul cu Pămîntul; de aceea Steaua sus răsare – ca o taină mare. Se constituie un ax vertical, jumătate plecat din pămînt, jumătate coborît din cer; se întîlnesc pe faţa Apelor, dar nu acelea de jos, ci pe oglinda Apelor Superioare. Fixînd steaua, ne ridicăm la suprafaţa lor, pentru navigarea cerească.

*

22.X.1966 – Ceea ce are deconcertant doctrina fulguraţiunilor divine care crecază lumile şi manifestă în ele diferite posibilităţi divine, e faptul că fulguraţiunile sînt unice, simple puncte, şi între ele e Vidul Divin. Atunci, cum pot structura? Cum oare ceva care, cel puţin privit din lumea noastră, are consistenţă, continuitate, permanenţă în ciclu, poate fi făcut din fulguraţiuni, care instantaneu se resorb?

Mai întîi, trebuie spus că nu fulguraţiunile structurează, ci se inserează într-un plan divin prealabil stabilit, într-o schemă preexistentă, care se brodează pe spirele Vortexului Sferic Universal. Planul e stabilit de către Marele Arhitect al Universului înaintea creaţiunii Universului. Se poate observa că vorbesc după un simbolism temporal, care e perfect legitim. În

realitate planul şi fulguraţiunile sînt simultane căci *Dum Deus exercitat cogitationem, mondum fiat*[71]. Nu e mai puţin adevărat că simultaneitatea nu exclude cauzalitatea, şi că, logic şi ontologic, unele lucruri sînt «înainte» şi altele «după»; chiar în intemporal, în Eternitate, planul divin, schema precede fulguraţiunile.

Apoi, acestea sînt posibilităţi de manifestare şi, ca atare, manifestă posibilităţi de spaţiu, de timp, de continuitate şi înlănţuire; în general, oamenii văd în fulguraţiuni puncte care se aseamănă unul cu altul; mai întîi, nu poate fi vorba de identitate între două fulguraţiuni, căci atunci ar coincide şi ar fi una şi aceeaşi. Infinitatea exclude repetiţia. Fiecare fulguraţiune e unică, şi fiind la locul ei, se structurează cu vecinele ei cînd ele împreună manifestă o posibilitate, o posibilitate numită, adică rostită de Dumnezeu. Privind problema cosmologic, fulguraţiunile sînt din partea lui Puruşa, ele sînt simple posibilităţi de manifestare, dar care nu se manifestă; de abia întîlnind Materia Primă, prind substanţă. Prakriti le face manifestate posibilităţile, dar, ca fulguraţiuni, continuă să rămînă nemanifestate. Sînt idei, dar în contact cu Prakriti devin act prin acest contact, prin simbioza lor cu puterile substanţiale ale Materiei Prime. Mama primeşte numai fulguranţa primordială. Restul, elaborarea, structurarea, continuitatea, totul face ea.

O altă probă că fulguraţiunile pot fi concepute numai după polarizarea lui Işwara în Puruşa şi Prakriti este şi faptul că se fac numai în direcţiune şi implică traducerea în act a unei posibilităţi de manifestare.

Chiar pe domeniul inferior al Mayei, procesul de care am vorbit mai sus iese în evidenţă. Mai întîi, Magul trebuie să se izoleze într-o singurătate sfîntă, care să oglindească în măsura posibilităţilor sale Singurătatea lui Dumnezeu, apoi să ştie să se

exerseze, să-şi exalteze Imaginaţia la superlativ. Această exaltare, această proiectare a imaginaţiunii, e o fulguraţiune puternică ce întîlneşte Materia Primă în indistincţiunea ei, proiectînd în ea ceea ce doreşte să realizeze, căci ea dă, cum am spus, consistenţa şi substanţa. Altfel vorbind, imaginaţia brodează o schemă pe spirele Omului Universal care în schimb îi dă posibilitatea de incantaţiune; şi această trecere de la potenţă la act se face prin puterea, oarecum magnetică, a Imaginaţiunii.

«Căci adevărata Credinţă nu este altceva decît radierea pură a Imaginaţiunii noastre, cufundată în Lumina Divină»; însemnează a spune, în termeni religioşi, că Intelecţiunile noastre fulgurante radiază, cu alte cuvinte, [sînt] ţesute în spirele Vortexului Sferic Universal («razele» sînt aceste spire). Posibilităţile de realizare ale unei asemenea tehnici sînt nelimitate. Sîntem aici, prin excelenţă, în domeniul fecundităţii, căci în perspectiva asta fiecare fulguraţiune e un *logos spermatikos*. De aceea, orice productivitate de calitate, orice *aperçu* considerabil, orice gînd mare ce produce fructe, nu e în puterea nimănui, depăşeşte cu mult orice putere pămîntească. Asemenea «operaţiuni», prin natura lor, se liberează de lanţurile Necesităţii şi, în acelaşi timp, eliberează şi pe acela prin a cărui mijlocire s-au produs. Goethe le numea daruri de sus, copiii curaţi ai lui Dumnezeu care fulgurează spre noi, căutînd Încarnarea. Trebuie primiţi cu veneraţiune şi cu respect, pentru că sînt sentimente care prin excelenţă topesc limitele noastre. Operaţiunea este prin excelenţă *daimonică* pentru că se inserează pe planul acela unde Spiritul şi Natura se unesc şi se creează forţe care ţin de firea amîndorura, ceea ce este însăşi definiţia Daimonului. Cînd operaţiunea a atins acest stadiu de maturizare, nu mai poţi şti bine dacă tu eşti autorul ei sau eşti

numai un instrument. Un lucru e cert: fulgurațiunile vin de pe un plan, din noi și din afară de noi, care depășește domeniul formelor, deci Individualitatea. Indiferent de ce credem noi.

A-ți da seama că nu mai lucrezi tu, că altcineva și altceva lucrează în tine, prin tine, e una din tainele *Artei Regale*[72]. A actualiza din cînd în cînd, din oră în oră, conștiința acestui fapt, mi se pare totuși relativ ușor de efectuat.

Satana sfidează pe Mîntuitor să transforme piatra în pîine. «Omul nu trăiește numai cu pîine, ci și cu Cuvîntul lui Dumnezeu», a fost răspunsul. De unde predicarea, după aceea, a Cuvîntului Domnului, trei ani și jumătate. Și la sfîrșit transformarea pîinii în trupul Domnului, la Cina cea de Taină. E piatra aruncată pe care Hristos o răscumpără și o preface în pîine supereseințială și o pune în vîrful unghiului, căci gestul Lui, în momentul frîngerii, e prototipul secțiunii longitudinale a tuturor bisericilor creștinătății.

E interesant că cel mai important eveniment din istorie are ca origine o sfidare a Diavolului. El are inițiativa; ca regent al lui Tamas, el provoacă ruptura de echilibru, la început, a celor trei gune, apoi în orice stază a manifestării, tinzînd să se înțepenească într-un fals echilibru. Ruptura fiind cu direcție descendentă, e catastrofică: intervine de sus, providențial, o compensațiune, care deasupra prăpastiei căscate, ridică un dom cu același volum de prăpastie, dar de data asta în sus. La punctul echidistant – inima lumii.

Cel mai enigmatic lucru din Univers este procesul acela în care o intelecțiune înghițită de Substanță e nevoie să-și piardă, momentan și sacrificial, fața de Cunoaștere și să și-o deghizeze în procese, acte, măști existențiale, aproape de nepătruns. Toate revoltele diavolului vehiculînd manifestări și resorbiri de Idei divine.

E uşor de spus, cum se face în religie, că Diavolul, ispitind pe Hristos, nu era conştient de ce declanşează. Satana, ca şi orice în Univers, e doar o mască. Şi ce vertiginoasă Realitate *pozitivă* e în dosul ei?

E mai mult decît o asociaţie între Pîine şi Piatră. Piatra e o pîine căreia i s-au tăiat rădăcinile divine, uitîndu-se înspre abisuri în loc de Ceruri, ca femeia lui Lot, întorcîndu-şi faţa şi privind în focul ce mistuia Sodoma şi Gomora – şi devenind stîncă de sare. Orice bucătură de pîine pe care o mîncăm neconsacrată devine în noi o piatră.

Dar altarele, pietrele sfinte, munţii pe care se manifestă prezenţa divină? Sînt în realitate pîini, răscumpărate prin sfinţirea şi consacrarea lor. Aparenţa lor rămîne aceea a pietrei, după cum aparenţa unui *jivan-mukti* e aceea a unui om de carne şi oase. Răscumpărarea lor totală, inclusiv a înfăţişării se va face la sfîrşitul ciclului. După cum într-un *mukti*, o parte infinetizimală şi sintetică realmente se transformă, aşa şi în templu este un nod vital invizibil, punct de încrucişare şi de interferenţă a tuturor liniilor lui de forţă, care realmente este o piatră transformată în pîine. Această piatră – nici un ochi profan n-o vede – dar taina ei, frumuseţea ei, se văd în înfăţişarea, proporţiile, raporturile intrinsece, Forma, Catedralei. Iar la un munte lucrul e şi mai evident. Taina lui e în inima lui, în Cavernă, dar şi în frumuseţea lui, în creasta care e limita inferioară a Cerului.

De aici şi posibilitatea lithogenezei, a naşterii umane şi chiar animale din piatră. Omul în întregime răscumpărat e o pîine (din moment ce Hristos, noul Adam, este pîine, orice om e la fel, cel puţin virtual). De aici, posibilitatea lithogenezei. O piatră pe care se pune ochiul lui Dumnezeu sau al unuia care-L

reprezintă direct își inversează curentele liniilor ei de forță, își recreează rădăcinile cerești, devine ființe, apoi om.

*

23.X.1966 – Etherul, fiind centrul în starea noastră de fire și reprezentînd direct Principiul, nu poate fi un agent discriminator imediat. De asemenea, Aerul, care vine imediat după el și care învăluie. Focul însă arde și produce concomitent o exaltare a tot ce, într-un lucru sau într-o lume, are un caracter și o tendință ascendentă și un reziduu, o cenușă ce se precipită în fundul lumii. Așa privit, reprezintă Unicitatea, firul care parcurge și unește toate lumile; în extremă condensare, în aspect ascendent se compactează un diamant care e Cerul Empireu; în aspectul lui inferior se condensează în pămînt, cu care are comun aviditatea, dar condensațiunii îi urmează în mod necesar o disipațiune, o soluțiune a pămîntului care e Apa. Aceasta, cînd e adăugată la Foc, dă Aerul, Vîntul, prin evaporare; Aerul, înflăcărat de fulgerul lui Zeus, se aprinde din nou în foc. Mai exact, Focul ascendent devine Diamant, cel descendent, Pămînt, prin *coagula*; Pămîntul [devine] Apă și Apa, Aer prin *solve*; de asemenea, Aerul în Foc. De unde rezultă că numai la extremitățile lumii intervine Coagula, în regiunea intermediară Solve, care e agentul mutațiunilor; condensarea periferică a sferii în Pămînt și Empireu e o limitațiune necesară, o cutie de rezonanță în care Verbul se poate amplifica în toată voia; în care orice *Fiat (kun)* se amplifică, își răspunde ca ecou în *fikun*[73]. Bineînțeles, condensarea extremității sferei cosmice e relativă și privită numai din interiorul acestei sfere. Și la ea intervine un nou Solve, care e trecerea la limită, sau a unui plan de existență în

Principiul lui imediat, sau a întregului Univers în Principiul Suprem.

Din punct de vedere metodic şi microcosmic, imediat ce aprindem focul necesar în fiinţa noastră, începe procesul de discriminaţiune şi de separaţiune, al cărui termen necesar e Integraţiunea. Sînt multe feluri de focuri: psihice, spirituale şi chiar fizice; ultimul şi primul sînt greu de manipulat şi primejdioase; cel mai eficace şi mai sigur, din cauza perfecţiunii lui, e focul intelectual, căci Intelectul nu poate fi decît foc. E de ajuns o intuiţie informală justă, pentru ca nodurile ce paralizează fiinţa noastră să înceapă să se topească. Cine e calificat s-o aibă, nici n-ar mai trebui să se îngrijească de celelalte focuri, care fără o cunoaştere cosmologică tehnică precisă şi fără Instructor, nu pot fi aprinse. Mersul focului intelectual pare mai lent pentru că lucrează dinăuntru în afară şi nu-i vedem rezultatul decît în ultimul moment.

Heraclit recunoaşte două feluri de exhalaţiuni: una solară şi pură care, urcîndu-se pînă la peretele sferei, se înflăcărează de focul spiritual; cealaltă umedă, care se tîrîie pe pămînt şi în nici un caz nu depăşeşte sfera Lunii. Arta mare e să conjugi cele două exhalaţiuni, lucru posibil, din moment ce *rajas* se poate converti în *sattwa*. Dar numai prin mijloace pur metafizice, adică pur intelectuale. A căuta să ridici exhalaţiunea umedă de pe suprafaţa apei dincolo de sfera Lunii, e o muncă de Sisif; căci, cum ai putea să dai o impulsiune suprain-dividuală, la un element individual, cu mijloace care sînt şi ele individuale?

Oricît de puternice ar fi asceza, voinţa, concentrarea, în cel mai bun şi cel mai rar caz, nu fac decît să actualizeze imanenţe care şi aşa rămîn roabele lumii noastre; pe cînd intuiţia intelectuală procedează de sus în jos, trage spre ea, cu o

rază, un fir de păianjen, cu acesta un fir de mătase, cu el o aţă, cu aţa o sfoară, cu sfoara o frînghie, care poate aduce totul după ea. În cazul acesta, a converti inferiorul în superior, umidul în foc, nu mai e o performanţă atletică. E rezultatul unei priviri calme şi senine din locul unei stele de pe cer; cu razele ei de aur urcă bolovanii cei mai compacţi ai lumii noastre; dar cum nu-i scoate ca atare, ci în liniile lor de forţă, în determinaţiunile lor calitative, în schema lor, procesul e invizibil pentru cei de dinafară şi pentru noi. A privi calm şi cu excluziunea celorlalte gînduri o stîncă, înseamnă a o reduce la direcţiile ei calitative spaţiale, adică a o transforma într-o masă vibratorie. Pentru ceilalţi şi chiar pentru ochii noştri obişnuiţi rămîne mai departe o stîncă; totuşi e răscumpărată de acum înainte pentru veşnicie; e integrată şi pentru ea nu mai există sfîrşitul Lumii şi Judecata.

În procesul de integraţiune, efectuat prin contemplaţiunea intelectuală de care am vorbit, un adjuvant puternic este şi incantaţiunea pronunţată. Sunetul e calitatea sensibilă a Etherului; acel care-l rosteşte ritual e un *abstracteur de quintessence*. Or, quintensenţa cuprinzînd în ea toate celelalte elemente, toată Existenţa se mistuie în Quintensenţă ca într-un Vortex şi atunci nu mai rămîne nimic din lume, totul se resoarbe. Sau mai rămîn din ea determinaţiunile ei calitative, care sînt pure intelecţiuni, pure cogitaţiuni ale lui Dumnezeu. Dar vulgul nu vede minunea şi pentru ochii lui de carne lumea continuă să subziste.

*

Natura e o carte divină: pentru a citi în ea nu trebuie erudiţie, ci atenţie. Literele ei sînt intelecţiuni învăluite în fenomene, în agitaţie, în zbucium. E de ajuns să facem tăcere în

noi, să suprimăm toate modificările principiului mental, pentru ca şi zbuciumul Naturii să se potolească şi pe faţa ei de cristal, care în realitate e un fund ce se ridică la suprafaţă şi devine oglindă, să se producă *emergenţa* literelor divine latente în ea. Şi probabil că fiecare literă se leagă cu un fir de aur de o stea. Dacă în noi se realizează ceva din impasibilitatea divină, asemenea bolţii cereşti, lectura se face fără nici o sforţare, aproape fără intenţii, gîndindu-ne la altceva, prin simpla reînsumare a literelor în patria lor de origine. E uşor de înţeles că interpretată în acest fel, lectura Cărţii Naturii e o răscumpărare, o reintegrare în habitatul lor definitiv a lucrurilor citite. Dacă lectura se face prin noi, oamenii, scrierea nu s-a făcut oare tot prin fiinţe comisionate pentru asta? Propriu-zis orice gest, vorbă, acţiune, patimă a noastră, scriu în cartea Naturii. Dar atunci literele, cuvintele, frazele, sînt trimise într-un spăimîntător exil, devin scîntei prizoniere în *Keliphot*-uri, în carapace impermeabile, în măsura împietririi noastre. Şi ce imensă responsabilitate!

Atenţiunea dizolvă lumile. Ea e Vitriolul filosofilor? Această dizolvare e singura operaţiune care ne concernă, căci renaşterea, restructurarea, se fac în mod divin, prin ordin divin; în ele intervenţia noastră nu poate aduce decît un element tulburător. Nu putem, pînă la Perfecţiunea noastră, să ne dăm seama de ansamblul planului pe care Marele Arhitect l-a imprimat în noi. Nu putem cunoaşte potenţialitatea noastră pentru că Prakriti e ininteligibilă; iar Actul, de asemenea, nu ni-l putem cunoaşte, pentru că e o posibilitate divină care nu devine inteligibilă decît prin Identitate, la capătul drumului. Singura noastră libertate este Buna Intenţie.

Ruperea echilibrului celor trei gune e un fenomen prakritian; fie în Materia Primă, fie într-o materie secundă

oarecare, macro - sau microcosmică. Dar Fiat-ul care produce ruptura e purușian, trebuie să vie din afara Naturii; de aici, imposibilitatea cuiva de a se iniția singur; trebuie o *barakah* [74] care să vie din afară.

*

Importanța riturilor de înmormîntare constă în faptul că, pe de-o parte, taie cordonul ombilical care leagă pe răposat *substanțial* cu lumea noastră; iar esențial, pe de altă parte, îi asigură, din contră, continuitatea, îi taie firul Unicității.

*

Imaginația are puterea să transforme o noțiune într-un organism viu. Armă cu două tăișuri. Entitatea astfel creată, ca tot ce e în lumea noastră, participă la cele trei gune. Depinde de noi, care imaginăm, dozajul lor. Iar responsabilitate. Căci odată creată, imaginea se emancipează. Dacă o trimitem în lume, cu bună intenție, cu ritul ei de botez, adăugîndu-i o dimensiune intelectuală, devine un ajutor al nostru. Dacă nu ... Și ce iese din imaginația oamenilor !

Lucrul important în acest domeniu este ca prin intensitatea ei, provocată de patimi, imaginea să nu devină prea carnală, aproape fizică. Entitatea imaginată trebuie să fie subtilă și chiar din subtilul superior. Asta pentru că, în definitiv, destinul imaginilor e să fie dizolvate în Informal, căruia nu trebuie să-i dăm prea mult de lucru. Spiritul nu trebuie să aibă digestii prea laborioase.

*

24.X.1966 – Echilibrul pe care-l găsește rațiunea nu poate fi decît o noțiune de echilibru, nu un echilibru existențial. Acesta nu poate fi dibuit decît tot de o facultate existențială, care e intuiția. Și această intuiție nu trebuie să procedeze prin investigație (de altminteri nici n-ar putea, căci ar renunța la esențialitatea ei), ci prin act de prezență. În fața unui Haos, intuiția pune un act pur, un *hudur*, care e o prezență a Spiritului, imuabilă și neafectată; atunci, ca prin minune, Haosul se transformă în Cosmos, își prezintă Centrul, actualizat de Prezență, și lumea se organizează. Motorul Imobil rînduiește mobilitatea, din cauza centralității lui. Haosul se ordonă conform unor linii de forță care emană din acest centru și care nu sînt altceva decît manifestarea unor dimensiuni intelectuale preexistente în punctul central.

De ce armonia nu există de la început în lume și Cosmosul trebuie să treacă mai întîi prin faza de Haos? Pentru că Armonia implică în ea o idee ascendentă, deci de reintegrare în Principiu, care nu poate surveni decît după ce s-a produs Manifestarea. Posibilitatea de Manifestare, care e posibilitatea lumii, trebuie să se proiecteze global și ca o potențialitate indistinctă, din care Puruṣa organizează lumea prin distincțiuni. Or, aceste distincțiuni sînt calificări, deci elemente esențiale care nu pot exista în lumea noastră decît în Exil și la prima ocazie – ca să ne exprimăm așa, «se integrează» în Principiu. O lume calificată de la început e contradictorie și nu s-ar putea produce. Manifestarea e posibilitatea de autonegațiune a lui Dumnezeu; cum totuși e o creațiune, felul ei de a lăuda pe Dumnezeu este de a-L nega, căci în globalismul ei negațiunea lui Dumnezeu de către Creațiune devine o determinațiune

negativă a Principiului Suprem. Asta e misiunea ultimă a Creațiunii. Dar negînd pe Dumnezeu, se neagă implicit și pe ea: metafizic, Absolutul e *terminus*-ul acestor două negațiuni care devin o Afirmațiune; la un nivel mai relativ, negațiunea Cosmosului de către el însuși îi topește limitațiunile și atunci posibilitățile lui, care sînt calități, se reîntorc în indistincțiunea principială.

Ceea ce nu trebuie uitat, ceea ce e esențial, e că Haosul nu e Creațiune, nu e Manifestare, deoarece Prakriti e nemanifestată, ca și Purușa. Creațiunea se produce în spațiul intermediar. Dumnezeu creează lumea din Haos, dar nu creează Haosul, care e termenul negativ, al bipolarizării Lumii, Esență și Substanță. Am putea descompune producerea Manifestării în doi termeni: primul, expansiunea din Principiu, care produce Haosul; Creațiunea propriu-zisă, adică producerea distinctivă a tuturor Posibilităților de manifestare, se integrează global, în mișcarea de resorbțiune în Principiu, din cauza aspectelor calitative ale lor.

De aceea toată făptura, în măsura în care e calificată, e datoare să aspire spre reintegrarea în Principiu, pentru că asta e în natura ei. A imprima această mișcare ascendentă în noi și în jurul nostru, a topi împietririle care țin în robie și stăvilesc tendința aceasta, e dharma noastră, din cauza centralității noastre în lume, centralitate care ne conferă inițiativa. Numai Haosul nu trebuie să aspire la nimic prin natura lui, deoarece în momentul cînd începe să aspire, încetează de a mai fi Haos.

Dumnezeu produce Creațiunea din Haos, dar îl și neagă prin ea: Haosul devine astfel un reziduu de Neant, care nu poate avea nici o realitate. De aceea nu trebuie să avem de-a face cu Haosul decît conceptual, să-i constatăm necesitatea și atît: «*Non ragionar di loro, ma guarda e passa*»[75]. Nu trebuie

să negăm lumea prin jos şi prin sus, pentru că, după cum am spus, naşterea, viaţa şi moartea noastră şi a tot ce ne înconjoară fac parte din faza de resorbire a Creaţiunii şi nu din faza de producţiune. La prima vedere, o naştere este o manifestare, ceea ce e adevărat în Absolut: dar, în lume, o naştere este o calificare, o distinctivitate actualizată din Indistincţiune, prin urmare e o moarte, pentru că mersul, traiectoria de la cantitate la Calitate are ca termen necesar reintegrarea în Principiu, care e acelaşi lucru cu moartea Creaţiunii.

Oamenii obişnuiţi trăiesc numai în clipa naşterii, apoi mor toată viaţa. Ceea ce-l deosebeşte pe omul spiritual e că încearcă să extindă momentul naşterii în tot restul vieţii. De aici starea de *balya*[76]. Trebuie să ne naştem în fiecare clipă; o agonie şi un extaz permanent. Dacă naşterea este o distincţiune în indistincţiune, această tendinţă trebuie să continue şi-n timpul vieţii, printr-o nemiloasă, crudă luptă de fiece moment, pentru înlăturarea cantitativului, promovarea calitativului. Şi-l promovăm prin trăirea în clipă, care neagă toate limitaţiunile noastre şi în care ne găsim exilaţi. Celelalte aşa-zise eroisme, atitudini pseudo-tragice, existenţialiste, sînt numai nişte parodii, surogate ale clipei.

*

Exerciţiile de *pranayama*[77] afinează suflul. Avînd în vedere importanţa lui primordială, se poate spune că întregul organism psihofizic devine un cîmp de forţe, o masă de vibraţiuni, în care imprimarea intelecţiunilor se poate face cu mult mai mare eficacitate.

De aici, efectul suveran al suflului afinat care vehiculează o formulă sacră sau un Nume Divin prelungit, care la

rîndu-i vehiculează Hudurul, Prezența Reală. Rezultatul se face simțit în toate cele trei lumi; chiar în domeniul fizic, se actualizează contra-partea subtilă a corpului. Se stabilește între toate planurile o omogenitate, o continuitate, sfărîmate în omul căzut; în el, diferitele moduri, diferitele planuri de existență sînt despărțite de rîpe și hîrtoape, pe care nici un mijloc psihic sau fizic nu le poate umple. Trebuie o reducere la materia primă, care să restabilească continuitatea. Pranayama e unul din mijloacele cele mai eficace. Pe o asemenea masă plastică, intelecțiunile pot imprima vibrațiuni omogene, care nu riscă accidente, devieri și impasuri. Iar în clipele de oprire, de retenție a respirației, Nemanifestatul însuși se întrețese cu țesutul cosmic. Restul îl face atracția Cerului, care transformă în elice ascendentă toată masa de vibrațiuni.

*

În Microcosmos, influențele planurilor superioare se manifestă prin intuiții intelectuale, din cauza identității esențiale dintre om și ierarhiile superioare; în natură, în Macrocosmos, unde aceste influențe se fac prezente în mod sensibil, coborîrea se face în zig-zag și o prezență spirituală se face sensibilă prin ființe și lucruri care își au elementul esențial vizibil și cel substanțial invizibil: munții, cristalele, florile, animalele sacre.

În natură, Invizibilul transcendent se manifestă în vizibil, prin legea analogiei în sens invers. Faptul de a avea o intuiție intelectuală, nesprijinită de un suport fizic, nu infirmă ce am spus; înseamnă numai că noi ne-am ridicat în planul superior și nu invers. În afară de Guru-ul interior, orice epifanie care se produce indirect, deci prin intermediul Naturii, capătă o

înfăţişare sensibilă; porumbelul de la Bobotează, alte animale sacre, apoi toată natura şi semnele din ea.

Axa lumii, în jurul căreia se înfăşoară cei doi şerpi complementari, e doar o schemă; e o dîră pe acest ax, a unui impuls ascendent şi descendent, de expansiune şi de constricţiune, care ia o formă helicoidală. La fiecare pas al elicei, un punct de pe axă se propagă pînă la marginea lumii, unde se urcă sau se coboară (în realitate concomitent) în planul imediat superior sau inferior. Acolo, se manifestă necesarmente în fiinţe şi lucruri periferice din planul în care e ascendent; în lumea noastră, de exemplu, în lucruri şi fiinţe care, contrar omului, îşi au esenţa vizibilă şi substanţa invizibilă. De acolo, printr-o mişcare inversă de *coagula*, mesajul manifestat, de-a lungul spirei, se însumează în centrul planului respectiv, într-un punct care e la un pas infinitezimal faţă de punctul care îi este imediat superior pe axă. Avem impresia că un mesaj ceresc s-a coborît direct în noi; în realitate, a parcurs tot Universul pînă la marginile lui, apoi s-a coagulat în noi. Operaţia e instantanee. Asta arată că orice facem, fie gestul cît de mic, cît de infim, afectează întregul univers, care devine sau victima, sau părtaşul nostru la *Mokşa*[78].

*

25.X.1966 – Zeus e Etherul, Poseidon, Apa, Hades – umbra înceţoşată; pămîntul e comun. Cu toate deosebirile, e tot diviziunea clasică a Universului în trei lumi, cu nuanţările necesare. Astfel, Zeus e Cerul, identificat cu Etherul, ceea ce e perfect legitim; şi hinduşii identifică pe Akasha cu Brahma în unele texte. Poseidon simbolizează planul subtil cu adăugirea Herei, care e subtilul superior, Atmosfera, intermediara între

Cer şi Subtilul inferior, soră comună a lui Zeus şi a lui Poseidon. Hades e de-a dreptul Infernul, nu pământul, care e planul fizic, ci un element comun celor trei mari zei. E o limită, un principiu de sesizabilitate a tuturor influenţelor, de sus, de jos şi intermediare.

Hefaistos este Anima Mundi, Focul Artist, Demiurgul. E fiul lui Zeus şi al Herei. Aceasta e solicitată cînd de forţele inferioare, cînd de cele superioare. De unde nestabilitatea şi irascibilitatea ei. A conceput de la Zeus, Focul Ceresc, pe Hefaistos, dar într-un moment de tendinţă inferioară, şi atunci se poate spune mai degrabă că l-a furat lui Zeus; acesta nu se recunoaşte în fiul său şi-l aruncă pe pământ; focul care e devenit foc terestru, ceea ce e perfect în ordine; e o adaptare a focului lui Zeus în lumea inferioară, care nu poate subzista fără el. Proba e că Zeus îl primeşte din nou printre zei, după un «exil» care, în realitate, este o tribulaţie, o «rătăcire» sacrificială, o perioadă de incubaţie, de adaptare a focului ceresc la mediul pământesc. Şchiopătarea lui Hefaistos este semnul adaptării lui într-o ambianţă deritmică, ale cărei servituţi trebuie să le adopte aparent, pentru a o putea pozitiva, într-o anumită măsură. A învinge deritmia printr-o supralicitare de deritmie.

Focul ceresc, al Etherului, al Soarelui, al Astrelor, are o mişcare circulară, pentru că cercul, nefiind posibil în lumea noastră, e exclusiv uranic. Circumferinţa fiind expansiunea Centrului, nu este spaţială, ci o pură dimensiune intelectuală. Focul pământesc, al lui Hefaistos, se urcă şi se coboară, pentru că lumea lui e rezultanta unei dualităţi pe care trebuie să o parcurgă mergînd de la un pol la celălalt şi înapoi. De aceea dizolvă şi condensează lumile şi, mai ales, adaptează darurile pe care le face Olympul la ambianţa pământească.

Ceea ce-şi dispută Cerul şi Pămîntul între ei e Iubirea, Afrodita, element cohesiv fără de care nimic nu ar putea exista. Pentru asta trebuie actualizarea unei limite care e rezultanta dragostei între Ares – Discordia şi Afrodita – Iubirea: copilul lor e Armonia; Hefaistos, element uscat şi cald, îi înlănţuie în reţeaua lui; Poseidon, element rece şi umed, îi separă, după ce Armonia a fost procreată, căci şi ea e rezultatul alternanţelor de organizare şi de confuziune în lume.

Lumea răscumpărată, lumea resorbită din nou în focul ceresc, e aceea a lui Apollon, fratele lui Hefaistos. El e fiul Latonei – Leto, o nimfă pămîntească, în realitate o entitate spirituală exilată în lumea noastră, unde, cum o arată numele, e doar o latenţă. Unită cu Zeus, produce pe Apollon, pură conformare cu lumea cerească, impulsie satwică, şi pe Artemis, Fecioara. Amîndoi nu-s la locul lor pe pămîntul acesta, decît ca mesageri, pogoräminte ale lui Zeus. Prin lumina lui Apollo, lumea se transfigurează, deci încetează de a mai fi lumea în sensul obişnuit, iar Fecioria ar seca imediat Universul. De aici, necesitatea unei contrapărţi a lui Apollo, a unui principiu organizator şi separat, umed, care e Dionysos sfîşiat de către Titani. Contrapartea aceasta a lui Apollo e bineînţeles un aspect complementar, e un Apollon în tribulaţiune, într-o sfîşiere sacrificială, necesară pentru subzistarea lumilor. Asta şi explică faptul relatat de Plutarh, că, la Delfi, Apollon şi Dionysos aveau un cult comun.

Sufletul e făcut din materie astrală, în sensul riguros al cuvîntului, adică din materia astrelor. După Numenios, e o stea care se coboară de pe firmament, voit sau nu, după vocaţiunea ei prenatală, adică după posibilităţile ei; se încarcă de efluviile din ce în ce mai dense ale sferelor în ordinea lor descendentă. Dar asta presupune preexistenţa sferelor, aşa cum sînt ele, cu

caracteristicile lor. Cine le-a creat, macrocosmic vorbind? Zeii, dar de data asta nu prin cădere, cum se întîmplă cel mai des cu sufletele, ci prin pogorămînt sacrificial. Fiecare zeu a elaborat un înveliş limitat şi absolut necesar al lumilor. De aceea şi aparentul lor exclusivism, spiritul lor antagonistic; pentru ca Zeii să-şi poată împlini misiunea, trebuie să fie ei şi nu altceva, căci zeii provin dintr-un Fiat de exclusivitate şi distincţiune. Asta e misiunea lor şi toate criticile şi ironiile monoteiştilor cad, prin simpla constatare a acestui fapt.

*

E legitim să aştepţi în fiece clipă un miracol, pentru că însăşi clipa e un miracol. Sub aparenţa că aştepţi un miracol, vrei în realitate să reintri în normal. Absurzi, himerici sînt acei care fac pact cu viaţa obişnuită, cu iluzia, cu nălucirea. Totul e să nu aştepţi miracolul din afară; trebuie să-l pîndeşti şi să-l soliciţi în tine însuţi, fiindcă, chiar atunci cînd vine din afară, în realitate exteriorizează o minune lăuntrică. Fenomenul exterior e numai un semn, un simptom. Mai demult, îmi spuneam: toate întîmplările din basme trebuie privite *sub specie interioritatis*, neavînd altă realitate decît devenirea eroului; sînt deci subiective. În fond, lucrul e adevărat, dar în fapt judecata trebuie să fie nuanţată. Miracolele din basm erau obiective, dar exteriorizau o minune subiectivă, internă. Plasticitatea ambianţei în vechile *yuga* o permiteau. Omul atunci în adevăr regenta planul de existenţă şi orice gest, orice gînd al lui, orice impuls voliţional se transmiteau instantaneu întregului ţesut, cum mişcările păianjenului fac să tremure imediat întreaga pînză. Solidaritatea întregii ambianţe cu regentul, lipsa aproape totală, şi în om şi în natură, de pietrificări, de înţepeniri, o sensibiliza

într-atît, încît cel mai tainic proces mental al omului se obiectiva. Drama inițiatică, oricît este de intimă, prin definiție, își crea, își găsea ecou în protagoniști externi. Acum ne luptăm cu zmeul și cu balaurul înlăuntrul nostru; atunci plasticitatea extraordinară a Firii o făcea să-i creeze instantaneu. Să ne reamintim de prolificitatea Gaiei, cînd copiii ei, Titanii, cădeau în lupta cu zeii și erau reîmprospătați de inepuizabila lor mamă. Am putea spune că în vremurile de demult orice impuls al omului era captat de ambianța îndrăgostită de el și devenea o ființă distinctă; omul își dădea seama imediat de urmările gîndurilor sale, pentru că mama cosmică «le tăia ombilicul» și, devenite ființe vii, prietene sau dușmane, îi săreau de gît. Responsabilitatea era evidentă și imediat perceptibilă. Acum, lucrurile stau la fel, dar din cauza împietririi naturii văduvite de stăpînul ei, progenitura omului nu mai este fizică, ci proliferează pe [planul] subtil, unde generează ființe mult mai primejdioase, de n-ar fi decît din cauza invizibilității lor și a lipsei de vigilență a omului care nu le mai percepe. Acum, drama spirituală nu mai este cosmică, dar redevine pentru Inițiat, *Ibu-ul wegt. Fiu al clipei,* exilat în ciclul acesta, mai ales în punctele de tangență ale Generalului cu Universalul; îngînarea zilei cu noaptea, orizontul care atinge cerul, încît nu știi dacă Cerul nu e un Pămînt prelungit, exaltat, sau Pămîntul un Cer cufundat în Apele inferioare, în misterul cel mai adînc al Miezo-Nopții, sau [dacă] soarele nu devine invizibil tocmai din cauza unei prea mari prezențe, deci în orice clipă de sfîșiere. Și avem posibilitatea, obligativitatea deci, de a transforma orice clipă a noastră în sfîșiere. Posibilitatea lucrului e imediat demonstrabilă: amorțiți de efluviile pămîntului, timpul curge omogen și monoton pentru noi, cu un trecut care e încă nevralgic în noi și un viitor care ne solicită cu angoasa lui.

Sîntem oriunde afară de prezent. Imediat ce încercăm să scoatem clipa din vălmăşeala devenirii, se produce o crucificare, pentru că trecutul ne trage îndărăt şi viitorul înainte. Nu-i asta o sfîşiere? În învrăjbirea lor, clipa pare o licărire de-abia perceptibilă, şi într-o epocă în care superstiţia «trăirii» e atît de virulentă, ce contează cîntecul de păsărică al clipei faţă de cicloanele trecutului şi faţă de fantasmele onirice ale viitorului? Totuşi, ca să trăim cu adevărat, trebuie să ucidem fără teamă aceste trăiri în trecut şi viitor, să deplasăm luminile în noi, cum o spuneau vechii kabalişti, să aplicăm legea analogiei în sens invers, mai întîi în noi, apoi în afară, adică să creăm o conştiinţă inversă faţă de aceea profană: ceea ce e mic în afară e mare înăuntru şi ceea ce e mic înăuntru e mare în afară; o inversare a scării valorilor. Clipa e o licărire imperceptibilă în dramele coherente ale trecutului şi cele incoherente ale viitorului. Totuşi, e de ajuns ca să suscităm clipa în noi, adică în fond Eternitatea, pentru ca întreaga lume să se risipească în felul unei năluciri. Nu rămîne decît o cenuşă, dar şi ea dispare. Trăirea clipei e insuportabilă din cauză beatitudinii ei; e o plinătate care nu poate fi răbdată de limitele noastre. Pe de altă parte, omul nu se poate sustrage propriei lui Eternităţi, pentru că Veşnicia este raţiunea lui suficientă şi i se reaminteşte existenţial. Atunci caută o uitare, care nu poate fi decît o narcotizare, în falsele plenitudini ale lumii acesteia şi care nu sînt altceva decît capetele neantului, terminusurile lui în fiinţa noastră. Puterea lui de dizolvţiune ne pare o intensitate şi năluciriile pe care le suscită în noi sînt create din propria noastră substanţă. Dar ce bizar e omul ! Chiar în abjecţiune, nu poate renunţa la majestatea lui. Neputînd sau, mai degrabă nevrînd să caute Absolutul, care în primele lui asimţiri apare ca o privaţiune din cauza analogiei în sens invers (el apărînd ca o

lipsă pînă cînd omul ajunge la planul de incidență) îi caută un substitut în Neant, în uitare, care e imediată în intensitatea ei. Acoperă cu mirajele, cu prestigiile ei, chemările Tăcerii, ale Vidului, ale Zero-ului metafizic, ale căror prime apropieri sînt înspăimîntătoare prin nuditatea pe care ne-o impun.

*

26.X.1966 – Clipa fiind singura realitate, trecutul și viitorul sînt numai fantome, deci în mod necesar vampirice. Omul profan e așa de bine țesut în lume, încît nu-și dă seama de hemoragia continuă care-l sleiește de la naștere pînă la moarte. Sfîrșeala începe cînd vrem să rupem cu tot ce nu e prezentul. O lipitoare nu e dureroasă cît timp o lași în pace să sugă. E teribilă cînd trebuie s-o smulgi. De obicei, i se presară sare. Limită între Sulf și Mercur, Sarea este din cauza asta și o limită între trecut și viitor, adică sarea e clipa. Momentul dezlipește de pe noi lipitorile timpului și ale spațiului, fără durere. Dacă luptăm de-a dreptul cu fantomele trecutului și ale viitorului, ieșim zdrobiți, chiar dacă sîntem victorioși; dacă suscităm în noi intuiția clipei, care este aceea a Eternității, spectrele timpului se irosesc ca un abur inconsistent.

Ambiguitatea învățămîntului tradițional nu e făcută numai ca să deruteze pe profani, dintre care cel dintîi e Diavolul; e și expresia sensibilă a Inefabilului, care îl obligă pe *çalih*[79] la ardoare, perseverență, ascuțime intelectuală, la o privire sintetică și polivalentă a chestiunilor; distruge în noi spiritul de sistem și, necesitînd o nedezmințită rigoare logică, anulează toate servitutile logicii, transformînd-o într-o servă sau într-un simbol. Inferințele și implicațiile încep numai după ce intuiția intelectuală a cuprins tot obiectul. Pentru ca operația

să fie completă, intuiția intelectuală trebuie să fie, nu numai la începutul operației logice, dar și la sfîrșitul ei, un punct de reintegrațiune. În fond, procesul logic, ca să fie valabil, trebuie să reproducă procesul de producție și resorbție a manifestării.

*

Fluviul ființei noastre, inversat în mersul lui, curge într-o vale care e ascendentă și se varsă în Oceanul Beatitudinii prin Delta cu o mie de guri a capului. Chiar dacă nu face fluide toate împietririle noastre, le înconjură, le transformă în insule, pe care pînă la sfîrșit le roade, dacă rămîne pînă la sfîrșit fluviu și nu se transformă în baltă. Duce în Ocean chiar și mîlul lui rezidual, care devine acolo pămînt de nemurire, materie de Paradis. O parte din mîl rămîne în albia fluviului, dar e dus mai departe de apele care urmează, pînă cînd nu mai rămîne nimic din el. Dacă trecerea de la fluviu în Ocean e calitativă simbolic, atunci, în mod necesar, și mîlul din ocean e calitativ altul decît cel din fluviu.

Eidolon-ul sau sufletul inferior, se risipește de la sine cînd sufletul adevărat se întoarce de la viața de aici. Dispare prin lipsă de alimentare, căci viața, chiar inferioară, nu poate să subziste decît prin vampirismul planului superior. Dublul proces descendent și ascendent are o oarecare similitudine. În staza ascendentă, inferiorul se sublimează în superior, adică își găsește, exaltat,,, adevărata lui realitate; pe cînd în staza descendentă, inferiorul risipește superiorul, îl fărîmițează, îl atomizează, pustiind Grădina Paradisului. Și într-un sens și în altul, planul intermediar, care e cîmpul de bătălie, este distrus, dar pentru transformare într-un caz, pentru pulverizare în

celălalt. Calul lui Făt-Frumos pustiește grădina lui stăpînc-său devenit grădinar, dar o face de o mie de ori mai frumoasă, imediat după aceea. Făt-Frumos apare fetei de împărat ca grădinar, ca și Domnul Hristos, Mariei Magdalena. Trimis în misiune de răscumpărare, el transformă grădina socrului său în Grădină a Edenului, cu ajutorul Calului Năzdrăvan care este Sulful, Sulful ascendent. Anumite forme de *dhikr*, în esoterismul musulman, printr-o întețire a Sulfului, ravajează grădina noastră, ca s-o transmută în esențe permanente, imuabile de acum înainte. Și răsplata vine. Fata lui Verde-Împărat care-l vede și pentru care face toată opera asta, îl alege dintre peținorii care se perindă, aruncîndu-i mărul de aur în cap, măr de aur care e fructul Arborelui central din grădina transformată de către eroul-grădinar. Acțiune și reacțiune concordantă. Nu i se aruncă fructul, ci-l culege împreună cu aceea care l-a aruncat.

Revenind la originea *Eidolon*-ului, Soarele spiritual iradiază asupra planului de existență ca să-l recupereze. Dar acest plan este un plan de incidență, de la care gravitațiunea își inversează sensul. Primejdia este în lipsa noastră de bună intenție și de vigilență; se poate întîmpla ca razele Soarelui Spiritual să nu găsească în planul de reflexiune, recte în noi, o aspirație ascendentă, și atunci razele sînt captate de Titani, care pocesc imaginea Ființei Divine într-o schimonositură, *Eidolon*-ul. Dar cum nu-și poate avea izvorul de Viață decît în Cel de Sus, imediat ce sufletul se uită spre Cer, *Eidolon*-ul dispare cu toate reziduurile lui. Abisul nu poate crea, schimonosește doar un model divin. Dacă interceptăm, furtul continuu al razelor de sus, spectrul de pe Apele inferioare se mistuie.

Demiurgul e reprezentat stînd la cîrma lumii şi conducînd vasul fragil şi harmonic fără să părăsească din ochi modelul şi conducătorul său, Dumnezeul de Sus, ca pilotul navei care se uită la stele. Asta arată, sumar vorbind, că nu e posibil un pelerinaj fără o ţintă în prealabil stabilită, dar mai sînt nuanţe foarte importante. Dacă pelerinajul se face cu ochii ţintiţi în cer, înseamnă că Sanctuarul pămîntesc nu e decît un substitut al adevărului sanctuar, care e Ceresc. Odată pelerinul ajuns la ţinta pămînteacă, călătoria lui e epuizată pe orizontală şi începe o ascensiune care duce de la Ierusalimul de Jos la Ierusalimul de Sus. Cu alte cuvinte, trebuie parcursă, epuizată, într-o primă etapă, amploarea, pentru ca apoi să se poată începe călătoria prin exaltaţiune. Nu trebuie uitat.

Se mai poate remarca faptul că o linie orizontală e cantitativ inepuizabilă. Oricît ai umbla pe pămînt, nu ajungi la o margine. Dar Dumnezeu a dat geometriei şi un aspect calitativ, şi atunci o linie dreaptă trece la limită la creasta de deal la care ajungi în jumătate de oră. Apoi Dumnezeu a mai pus sfîrşituri calitative liniilor drepte şi prin sanctuarele de pelerinaj care sînt la capetele lor. Jidovul rătăcitor e un om căruia Dumnezeu i-a luat simţul calitativului şi pentru care nu mai există pelerinagii. Rătăcirea lui e veşnică pentru că a devenit inepuizabilă.

Nimfele naiade sînt acele ale apelor şi reprezintă sufletele acelea care se coboară în umiditatea generaţiunii. Acum, tot planul nostru de fire e o oglindă de apă. Totul e să te reflectezi numai în ea, dar să nu te scufunzi. Totul este să devii atît de uşor, ca propria ta imagine să devină o trambulină, o pîrghie din care piciorul tău înaripat să-şi facă vînt în sus; dar majoritatea oamenilor se încacă în propria lor imagine.

Un cult dionisiac poate să decadă din cauza caracterului său orgiastic, cînd îi dispare dimensiunea lui intelectuală. Asta chiar cînd «orgia» îşi mai păstrează un caracter valabil; un cult apolinic nu poate să dispară, căci nu e nimic coruptibil în el; cînd oamenii nu mai sînt vrednici de el, se resoarbe.

Declanşarea lui Eros e imediat posibilă; totul e să-i adaugi imediat o dimensiune intelectuală, să «inversezi cursul Iordanului», cum spuneau gnosticii, ceea ce concernă nu atît aspectul material al operaţiunii, cît acel spiritual. A transforma Gangele pămîntesc în Gange ceresc. O intuiţie spirituală nu se poate reflecta în Materia Prima, sau mai exact Materia Secunda, care constituie posibilităţile noastre inferioare, decît în ansamblul unor linii de forţe care alcătuiesc o schemă geometrică; aceasta transformă Haosul nostru inferior în Cosmos; liniile de forţă devin canale subtile de-a lungul cărora forţele obscure suferă un proces de *laya*[80], al cărui terminus necesar, de-a lungul unor spire ascendente, este resorbirea în Universal. Este acelaşi proces ca al Vrăjitorului de Şerpi: sub incantaţiunea flautului, se mişcă ceva în mărăcini şi-n papură; apare capul şarpelui vrăjit; e atras de sunet şi după el atrage şi restul corpului; sunetul flautului pentru el este efectiv *Shabda brahman*[81].

Frumuseţea operaţiunii este aspectul geometric al ei: partea inferioară a corpului e o spiră pe planurile inferioare; apoi o verticalitate, apoi deasupra capului extatic, o figură geometrică invizibilă pentru noi, dar care trebuie să fie un mister de Arhi-Matematică transcendentă. Invizibilul determină o schemă vizibilă în inferiorul pe care îl evertuează; e unul din cele mai mari miracole din lume. Un ochi sagace descifrează toate misterele în figura geometrică, închisă şi rece pentru profan. Cum să citeşti în proiecţiunea plană a unei figuri cu trei

dimensiuni, necunoscută, figura care, la rîndul ei, reprezintă în simultaneitate spațială ceea ce, în realitate, este o devenire în durată? Geometria profană este un miracol inefabil, pietrificat de ochii Meduzei. Cum să redai din nou viață stîncii? Cum poate pietroiul să devină matricea unei lithogeneze? Cu o copulațiune a stîncii cu ceea ce este analog cu ea în noi, cu cristalul din noi, adică cu Intelectul transcendent, care e geometric și mineral. Evertuezi în mlaștina lui pe un cobra, cu sunetul unui flaut; dar ce liră a lui Apollon poate transforma în spire vibratorii masa amorfă a unei stînci?

E curios că imaginea șarpelui în urcuș la sunetul flautului reprezintă foarte exact pe *Erosul* platonician. Acesta, fiu al *Peniei*, Sărăcia, și al lui *Poros*, Bogăția, mediază între ele, dar neputînd niciodată să se identifice cu una din ele. De aceea e numai o aspirație spre Integrațiune și angoasă, pentru că nu le poate atinge; acestea două, aspirația și angoasa, sînt *Ida* și *Pingala* ale șarpelui *Kundalini*[82], șarpele vrăjit care urcă prin Sushumna spre Portul său final. Se va spune că Șarpele cobra nu integrează niciodată finalitatea sa, pe cînd Kundalini, da. Mai întîi, nu se știe dacă prinderea cobrei de către Vrăjitor nu simbolizează o eliberațiune, cu un simbolism tămăduitor cînd, de exemplu, se stoarce șarpelui veninul lui cu scop terapeutic; proces, prin excelență, de transmutațiune. Apoi, chiar în *Kundalini-Yoga*, șarpele nu accede niciodată în lotusul cu o mie de petale, pentru bunul motiv că atunci cînd asta se întîmplă, el încetează de a mai fi șarpe; nu mai este o spirală, ci o spirală care se resoarbe în punct. Și dedesubtul punctului acesta trebuie să atîrne totdeauna o scară de mătase pe care s-o urce și s-o coboare Hermes psihopomp. Și această scară e Șarpele, e Eros polarizat în *Penia* și *Poros*, în *Ida* și *Pingala*, și niciodată liberat de ele decît la *Pralaya*.

*

Ce învățămînt putem lua din faptul că evenimentele din trecut sînt substitute de Eternitate, că le vehiculează direct? Constatarea că-și pierd caracterul temporal; durata lor se spațializează și întîmplările din succesiunea cronologică devin simultane. Învățămîntul principal, de o aplicabilitate imediată, e că trebuie, în orice meditație a noastră, în orice ritual, să suprimăm timpul. Gesturile, intuițiile, trebuie să prindă cu harponul clipa.

Faptul că trecutul trece în simultaneitate arată că tot ce facem devine creatură obiectivă și anume în planul subtil, din moment ce-și pierde caracterul temporal, cel puțin în ce are el mai virulent. Or, entitățile subtile sînt cele mai eficace în acțiunea lor, fie pozitivă, fie negativă. Nu le putem scăpa decît ridicîndu-ne mai sus decît calea în care se află. Nu există alt refugiu decît în Absolut.

*

27.X.1966 – Amintirile spațializate nu sînt în antagonism cu punctul, cu clipa în prezent, contrariu evenimentelor pe care le trăiam în momentele actuale, cu care clipa nu are nimic comun. Asta însemnează că întîmplările trecutului sînt răscumpărate. De ce? De imobilitatea, de spațializarea lor. Asta înseamnă că spațiul e mai beatific decît timpul, pentru că un eveniment din trecut și chiar din prezent devine paradisiac în măsura în care își pierde temporalitatea. Și e ușor de înțeles: în timp, totul moare, totul se disociază. Cînd spațializăm, o succesiune temporală în trecut își pierde caracterul de umbră. De aceea o amintire, necesarmente spațializată, e mai vie, mai

reală decît o secvență de timp în desfășurare, al cărei caracter spectral, iluzoriu, halucinant, e imediat evident. De aceea nu trebuie să detaliem, să analizăm o amintire. S-ar irosi în narcoză, Trebuie luată global, în parfumul ei prim.

După vechile tradiții, rețeaua cu care prinde Hefaistos pe Afrodita și pe Ares este constituită, în om, de rețeaua vinelor, a arterelor, a nervilor, adică liniile de forță în interferența cărora se creează pasionalitatea noastră, deci lanțurile noastre. Simbolismul e spațial, evident; dar se adaugă că, după moarte, cuvintele și actele noastre constituiau rețeaua de captivitate. Ce înseamnă asta? Că evenimentele ce s-au desfășurat în timp se spațializează ca să devină sau damnațiunea sau fericirea postumă. Fantezia, onirismul, e parodia, substitutul infernal pe care-l suscită Vrăjmașul ca să distrugă în noi Amintirea. *Anamnesis* are în primul rînd un caracter intelectual; dar și lumea subtilă, chiar cea grosieră, poate fi suportul unor astfel de intelecțiuni.

În mitul care spune că aripi cresc în sufletul care-și amintește, am putea vedea și faptul că atunci cînd o dimensiune intelectuală se adaugă peste un Haos, Suflul, Aerul pe care-l ține prizonier, se degajă în tendință ascendentă, unindu-se cu un suflu descendent, de data asta pur pneumatic, care e agentul tuturor transmutațiunilor și al tuturor Theofaniilor. Simbolul aripilor arată că o condiție indispensabilă a reușitei operațiunii este o impulsie ascendentă care e în puterea noastră. Bătaia largă a acestor aripi poate fi și alternanța lungită a expirației și a inspirației, bătăile inimii, expansiunea și concentrarea corpului nostru vibrațional, identic cu Sferoidul Androgynului; de asemenea alternanțele verticale, de exaltațiune și de coborîre.

Revin la Spațializare. Dacă mitul e tragedia celui Etern jucată în timp, dacă Zagreus a fost sfîșiat de Titani, datoria

omului ce-şi realizează spiritualitatea e să culeagă *disjecta membra*, în vederea reconstituirii Zeului. Dar amintirea tocmai asta face pentru evenimentele dintr-o succesiune temporală pe care le spaţializează.

Există deci o tehnică a amintirilor pe care trebuie s-o redescoperim şi al cărei fundament este discriminarea lucidă între amintire şi visăraie; e relativ uşor de realizat pentru că ultima are totdeauna narcotic în ea, pe cînd amintirea are ceva pur, un parfum spontan şi nesolicitat. Dacă o amintire ne dă acelaşi asentiment pe care ni-l suscită lectura unui basm, aceeaşi prospeţime intelectuală, atunci e valabilă şi o putem lăsa să lucreze în noi, ca un altoi.

Amintirea autentică e mit. Or, toată viaţa noastră, fie că o ştim, fie că nu, e ţesută în mituri, pe bunul motiv că mesagiile divine, ca să se insereze în lumea noastră, trebuie să capete un caracter spaţial, temporal, vital şi formal. Din moment ce aceste mituri sînt devorate fără saţ, de singură aviditatea noastră, şi se inversează în dosul oglinzii psihicului nostru, ele atrag fulgerul de sus care le preface în cenuşă. Să ne amintim de soarta Titanilor care au sfîşiat pe Zagreus. Singura răcoare care vine şi care ne poate mîntui, este aceea a Apelor Mnemosinei. Mă gîndesc la episodul din basmele noastre cînd Făt-Frumos se luptă cu zmeul; amîndoi cer de la un corb să le aducă un cioc cu apă ca să-i răcorească. Şi acela izbîndeşte, care oferă corbului mai mult stîrv, adică cine oferă în sacrificiu o cît mai mare cantitate de bestialitate. Cantitatea de stîrv de o parte, ciocul de apă de altă parte, evidenţiază cu prisosinţă deosebirea între cantitate şi calitate. Ciocul de apă e acelaşi lucru cu clipa de care am vorbit mereu. O străfulgerare e suficientă. Analogia în sens invers: punctul din vîrful unghiului, ciocul de apă, stîrvurile celor trei zmei şi ale celor trei cai ai

lor, baza triunghiului. Corbul e în adevăr un mesager ceresc, eminamente pozitiv, deoarece devorează cantitatea şi aduce în dar calitatea din cer. Mă întreb dacă ceea ce a trimis Noe din corabie, înainte de a ieşi din ea, sub emblema unui corb, nu e un element de suverană calitate spirituală, cu misiunea de a curăţi, purificat, transformat în mîl primordial de către potop, de toate stîrvurile, rămăşiţele, reziduurile ciclului precedent, devorare care are darul nu numai de a purifica complet faţa noului pămînt, dar şi de a recupera ce mai aveau aceste resturi ca elemente pozitive.

*

27.X.1966 – În general, luăm ca o nereuşită a noastră, ca o muncă de Sisif, cînd o aspiraţie ascendentă a noastră cade din nou pe pămînt. Şi totdeauna cade. Depresiunile sînt teribile. Or, aceste aşa-zise căderi au un caracter eminamente pozitiv, pentru că, după dharma lumii noastre duale, o aspiraţiune, după ce a răpit de pe pamînt ceea ce poate fi exaltat în cer, revine cu forţele cerului pe pămînt, ca să efectueze hierogamia. Mersul în sus e o trecere de la cantitate la calitate, iar cel în jos operează minunea calificării cantităţii. Dimensiunile intelectuale în care se face parcursul constituiesc liniile de forţă ale unei cutii de rezonanţă care amplifică finalele; e ceea ce Alchimia numeşte Multiplicarea, operaţiunea finală a lui Magnum Opus.

*

Psihicul unui om dotat din punct de vedere intelectual e neutru, cu un caracter pronunţat de pasivitate, în sensul feminin al cuvîntului, nu în sensul inerţiei. E mai degrabă rajasic. Ceea

ce se numeşte caracter, adică trăsături bine caracterizate, puternice, denotă un om al cărui accent de gravitate cade mai mult pe planul mijlociu. Asemenea psihic oferă dificultăţi aproape insurmontabile pentru resorbire. *Virya*[83] e o eminentă calitate iniţiatică, dar trebuie să se manifeste mai ales în spiritual.

Psihicul unui om ce a pornit pe calea realizării devine neinteresant, chiar rebutant, pentru că este plin de reziduuri şi de drojdii; tot ce nu poate arde, cade precum cenuşa pe planul psihic; senzaţie greu de suportat pentru alţii şi mai ales pentru interesat, pentru că nu poate, cu toată bunăvoinţa, să ofere decît rămăşiţe lui însuşi şi celorlalţi. Ca orice cenuşă. Cînd nu poţi să-ţi oferi singurătatea completă, ceea ce e mai totdeauna cazul în epoca noastră, senzaţia asta de mort viu, de strigoi, e atroce. Dai celorlalţi elemente pe care ei le consideră ca avortate, cînd în realitate sînt expirante. Cît despre realizarile efective, cînd tu însuţi nu-ţi poţi da seama de valoarea lor, din cauza virtualităţii (efectivitatea vine la capătul lui Magnum Opus), cum să le simtă alţii?

Conflictul între psihic şi fizic, pe de o parte, şi între Spirit, pe de alta, este efectiv, pentru că, orice ar face, primele două sînt din lumea asta. Chiar cînd consimt, în cazul unei calificări reale, la osteneala unei realizări iniţiatice, aşteaptă un salariu imediat, ca un zilier. O răsplată care vine la sîrşitul unei vieţi, sau dincolo, li se pare o monstruoasă nedreptate. O concupiscenţă este existenţială şi nu e sensibilă la argumentări. Concupiscenţa nesatisfăcută devine un vortex de angoasă. Totuşi s-ar putea găsi un element pozitiv în nenorocirea asta. Angoasa, frămîntarea, neliniştea zdrobesc psihicul şi fizicul, care lasă să le scape, astfel, quintensenţa lor, din care o bună parte o fură lemuriile, dar mai rămîne ceva, care e reintegrat în planul cauzal. Un om profan, despre care se spune că este bine

echilibrat, este un fel de monstru, exemplar desăvîrşit de împietrire.

Trebuie să actualizăm în noi periodic o chemare a Cerului, pentru a da o impulsie ascendentă confuziei psihice. E o reamintire a schemei noastre intelectuale care e o cruce cu trei dimensiuni. Se restaurează curenţii de-a lungul cărora grosierul se lămureşte în subtil şi intelectual.

S-ar părea că dictonul hermetic: «natura fascinează, învinge şi domină natura», e în contradicţie cu faptul că Natura nu-şi are raţiunea suficientă în ea însăşi; prin urmare, nu se poate depăşi pe ea însăşi. Acesta e un punct de vedere metafizic. Doctrina hermetică e cosmologică şi Cosmosul pare, în ea, un Tot care-şi ajunge lui însuşi. Influenţele spirituale apar ca imenenţe, deci ca făcînd oarecum şi ele parte din Natură; căci şi ştiinţele cosmologice taic şi ele în felul lor rădăcina plantelor. Privită ca un tot, se poate deci spune că Natura fascinează, învinge şi domină Natura, adică *Natura naturans* [domină] *Natura naturata*. Cum operaţiunea necesită o continuă veghe, o prezenţă de fiecc moment, se mai adaugă un element intelectual în sînul naturii, care e un substitut valabil al Intelectului Transcendent.

*

O asimţire a Transcendentului e o realizare virtuală; chiar virtualitatea poate fi luată ca simbol al Inefabilului, aşteptînd ca la realizarea efectivă Inefabilul să nu mai aibă nevoie de simbol sau suport.

Riturile de înmormîntare asigură continuitatea agregării elementelor psihice în jurul lui *Sutrâtma*. Deci continuitate, nu

numai spirituală, dar şi subtilă. Dacă elementele psihice n-au putut fi topite în lumea asta, vor fi poate în cealaltă. Pe cînd, dezagregate de lîngă *Jivâtma*, riscă să rămînă ca nişte pietroaie, în elementul lor propriu, timp de *Kalpe*. Agregate lîngă scînteia spirituală, vor ceda legii care face inferiorul să se resoarbă în superior prin natura lucrurilor, Autonome, independente, înotînd într-un element de aceeaşi natură cu ele, devin practic insolubile.

Omul îşi dă scuză că întîrzie în lumile intermediare, în intenţia de a le «răscumpăra», de a le «însuma» în el. Asta nu poate înşela nici un copil. A mîntui lumea prin lume este o înaltă tehnică tantrică, dar cine e îndreptăţit s-o practice? Numai acela care ştie să topească elementele limitative ale planului intermediar şi pentru asta efortul imaginativ nu e cel mai important. Topeşti limitele unei lumi cînd ai asimţirea planului care-i este superior. În fond, operaţiunea este tot *jnanică*, cu un surplus de rigoare. Nu e de ajuns să fii *nudus cum nuda*[84], ci să aplici asociaţiei un vampirism superior, pozitiv, care topeşte inferiorul în superior – adică în tine mai întîi, apoi, împreună cu tine, în Transcendent. Nu e la îndemîna oricui; nu se cere numai stăpînire, ci imprimarea în cuplu a unei ascendenţe.

*

29.X.1966 – Dacă manifestarea pleacă printr-un *amr* de la centru spre circumferinţă, e necesar să procedeze de la calitate la cantitate, de la subţire la grosier. Foc, Aer, Apă, Pămînt, bineînţeles extinzînd simbolismul elementar şi dincolo de formal. *Amr*-ul fiind o impulsie vibratorie, tot Universul e

un Vortex în care continuitatea stărilor de fire e realizată printr-un element spiraloid care ţese substanţa întregii lumi. Dar din cauza trecerii de la grosier la ceva mai subtil, această spiră apare cînd ca o rădăcină în Pămînt, cînd ca un Şarpe în Umidul Radical şi în vîrtejurile Aerului, cînd ca Balaur în Foc, fără să i se întrerupă nici un moment continuitatea de *Sutrâtma*. Rămîne oriunde şi pe orice plan, ca la început, o *katholikos ophis*[85] ce străbate toate lucrurile prin centrul lor. Aşa că toate numele antinomice îi convin. Un dicton hermetic ca «Haosul nostru e un Dragon de foc care învinge tot», arată că Vortexul sferoidal premerge chiar Haosul. Chiar Ininteligibilul trebuie să se rezolve în Inteligibil; chiar *Prakriti* se însumează în *Işwara*. Cine se concentrează pe Principiu topeşte manifestarea în Indistincţiune, în sus, şi în schemă în jos, ceea ce arată că Balaurul, principiu de dizolvare universală – *leiosis* –, este *in divinis*, forţa de contemplare. Ea actualizează liniile de Forţă ale Universului şi, constatare antinomică, de abia cînd îl resoarbe le restabileşte. Contemplaţia topeşte elementul structurant al Universului, adică accidentele lui, modificările lui, şi nu lasă decît fulguraţiunile care au servit de canava planului divin; or, fulguraţiunile sînt nemanifestate şi lumea, astfel, dispare.

Böhme: «Fiinţa se liberează de moarte cu o agonie care se întîmplă în marea angoasă a impresiunii, care e o virtute mercurială». De importanţă capitală din punct de vedere metodic, identificarea angoasei cu Mercurul. Să percepem în ea Mercurul. Şi e natural: Mercurul se polarizează în cei doi şerpi complementari ai Caduceului. Complementarismul lor se manifestă cînd ca luptă, cînd ca fuziune, atunci cînd cei doi şerpi sînt bine echilibraţi. Şi echilibrul lor desăvîrşit se obţine prin considerarea, contemplaţiunea a ceva care e deasupră

Mercurului, un Principiu integrant. Atunci cei doi şerpi se înmănunchiază într-o totală armonie, în jurul vergei centrale. Nu obţinem cunoaşterea principiului unificator îndrumîndu-ne prin şerpi, cercînd zadarnic să le impunem un echilibru, pe care nici nu-l cunoaştem, ci actualizăm harmonic cei doi şerpi prin principiul lor comun. Angoasa e deci un simptom al virulenţei celor doi şerpi. Dacă îi suprapunem o dimensiune intelectuală, facem din ea un element eminamente pozitiv.

Posibilitatea Naturii de a fi dorinţă, abandon de ea însăşi, spontaneitate, identificare prin autoresimţire – şi în acelaşi timp posibilitatea de a-şi spune nu ei însăşi, de a se afirma ca fiind ceea ce reacţionează contra ei însăşi, care domină şi se transcede pe ea însăşi: aceştia sînt polii care se separă unul de altul prin Separaţiune.

Natura fiind dublă, complementarismele ei se rezolvă foarte repede în antagonisme care, lăsate în voia lor, necontrolate, duc la tenebrele inferioare, la disoluţiunea finală în Materia Primă, cînd nu sînt controlate de o luciditate niciodată adormită, perpetuu vigilentă. Dar cînd aceste opoziţiuni sînt în tutelă unitivă, se purifică una prin alta, recuperînd capacitatea lor majoră de forţă de dezrobire. La omul obişnuit, complementarismul forţelor duale lucrează existenţial, într-un echilibru sumar şi foarte aproximativ, la menţinerea forţelor necesare unei vieţi elementare. Şi acest echilibru de calitate inferioară este distrus prin Separaţiune şi forţele care-l compuneau devin vrăjmaşe lor însele; omul atinge pragul morţii, căci viaţa îi este atacată în însăşi rădăcina ei. Numai ceva rămîne viu în el, dar acest ceva este totul: luciditatea, veghea intelectuală perenă. Intelectul restructurează totul, reuneşte ce este împrăştiat într-o nouă sinteză care nu mai este din lumea asta, deoarece o transcende. Iniţiatul ce a

renunţat la echilibrul sumar al vieţii acestei lumi recuperează tot ce e primejduit, într-o stare primordială indestructibilă. Balaurul *Uroboros* simbolizează metaforic *coincindentia oppositorum*, a Începutului cu Sfîrşitul. Pe un plan inferior, planul cosmologic, acest fapt se reflectă în Balaurul ce se devorează pe el însuşi, adică ce nu-şi permite lui însuşi nici o imperfecţiune. Preferă să se menţină într-o stare de haos, dar cu posibilităţi de reintegraţiune, decît într-un echilibru şchiop şi înţepenit, făcut mai mult din inerţie şi congelare decît din organicitate.

Se vede din toate astea ce subtilă, ce suplă şi ce implacabilă în acelaşi timp trebuie să fie atitudinea aceluia care a pornit pe o cale iniţiatică. Pe de o parte, trebuie să se sinucidă în fiecare moment, să-şi smulgă pansamentul în fiecare zi, ca să ţină rana vie, dar în vederea unei terapeutici superioare care dispreţuieşte vindecarea unei cărni putrescibile, pentru a o transmite şi apoi transforma într-un corp de nemurire.

*

Înainte de concentrare trebuie să te debarasezi de paraziţii psihici cum se scutură cîinele de apă. Mă întreb dacă şi gestul fizic nu trebuie imitat.

Comunicarea cu lumea subtilă şi cu cea spirituală este împiedicată de opacităţi, pietrificată. În loc să încerci o topire directă, care poate să ceară mai mult decît durata unei vieţi, e mai bine să luneci pe deasupra, prin jurul, pe dedesubtul lor, să te prefaci în aer, foc, apă şi să te laşi în urmă fără ca se le mai priveşti. Cu cît, după aceea, ne apropiem de lumină, cu atît puterea noastră de dizolvare a pietroaielor lăsate în urmă va

creşte. Dispar din conştiinţa noastră, care nu trebuie să privească îndărăt, şi atunci dispar şi obiectiv.

*

Cînd într-o epocă manifestările aşa-zise supranaturale se întovărăşesc cu fenomene de exaltaţiune, de extaz, de transă, e o dovadă a decăderii acestei epoci; pentru ca epifania sau, mai simplu, fenomenul subtil să se facă sensibil, trebuie să fisureze, să amorţească momentan carapacea de toate zilele a omului. Mă întreb dacă beneficiarul fenomenelor nu trebuie să sufere de un dezechilibru congenital ca să poată avea trăirea?

În ciclii tradiţionali, interferenţa cu planurile invizibile era curentă, nu mira pe nimeni, era perceptibilă prin anumite organe psihice şi spirituale ce lucrau la toţi oamenii. Nu e nevoie să mergi la teatrul antic ca să vezi asta; e de ajuns să vezi teatrul lui Shakespeare. Ce nătîngie să spui că fantoma tatălui lui Hamlet e o voce interioară, făcută vizibilă de traumatismul psihic al eroului ! Fantoma tatălui e tot aşa de obiectiv existentă ca şi fiul său.

*

Caracterul rezidual al visului; ne mulţumim cu drojdia în locul vinului. Dacă nu-i dăm importanţă, existenţa reziduului nu are gravitate; cam acelaşi lucru cu o transpiraţie. Totul e să nu luăm surogatul drept lucrul în locul căruia se prezintă.

*

Cînd ai pescuit *luz*-ul din centrul fiinţei tale şi l-ai aruncat din apele inferioare în apele superioare, se întîmplă o inversiune a rolurilor: nu mai atragem peştele, ci noi sîntem pescuiţi de el, traşi în cer. Căci acolo peştele a intrat în cerul stelelor fixe şi a devenit o constelaţie. Toate fiinţele şi lucrurile periferice din lumea noastră devin entităţi superioare nouă în cer. O comportare crudă faţă de ele ne taie fluierele picioarelor.

Luz-ul trebuie pescuit *suaviter magno cum ingegno*, pentru ca apele, ambianţa nici să nu observe că i se fură o victimă. Este şi o primejdie de moarte: firul undiţei nu e altceva decît firul de argint de care vorbeşte Kabbala, în continuă mişcare în sus şi în jos, ca aţa unui ceas, dar care, cînd se rupe, se produce o moarte fulgerătoare.

Zborul în Duh se face cu aripi; şi acolo, ca şi în atmosferă, ridicarea se face prin avîntări, coborîri şi plutiri, toate însă în ceruri, după mişcarea circulară a luminii.

*

Condiţiunile lumii noastre se găsesc ca simple posibilităţi în Nemanifestat, dar nu ca neexistente în ochii unui Desăvîrşit. Privite de el, timpul, spaţiul, viaţa, trebuie să aibă un caracter ambiguu pe care nici o referinţă omenească nu o poate explicita. Ele sînt şi nu sînt dintr-un loc care nu este.

Cînd vedem esenţa inteligibilă a lucrurilor, ea ne apare, probabil, ca nişte hieroglife, nişte scheme. Asta nu înseamnă că aparenţa lucrurilor se stinge şi ne mişcăm într-un fel de vid relativ. Înfăţişarea lor exterioară trebuie să devină şi mai vie; o stîncă trebuie să aibă palpitările unei inimi, apele au o curgere

imobilă, probabil inversă, împreunare de vizibil şi invizibil, mai bine zis o limită a lor. De exemplu, întîlnirea lui Harap Alb cu Ochilă «care vede toate şi pe toţi, altfel de cum vede lumea cealaltă».

*

Atractul invers al Naturii se simte de la primele momente ale manifestării. Fiecare plan de existenţă e un plan de reflecţie de unde începe, pentru această stare şi pentru fiinţele din ea, vertijul spre Neant. Ceea ce este Infernul pentru noi a fost lumea noastră pentru Îngerii care «s-au uitat pe Pămînt şi au văzut că fiicele oamenilor sînt frumoase». Orice imagine reflectată într-o oglindă inferioară devine *eidolon*. Ne privim în oglindă, ne iubim, dar cînd vrem să ne îmbrăţişăm imaginea, ajungem în dosul oglinzii şi năluca dispare. *Eidolon* e proiecţia pe o oglindă deformată a unei imagini cereşti, oglindă făcută din spirele Vortexului Cosmic. Cînd, prin concupiscenţă, trecem dincolo de planul de reflexiune, nu mai rămîn decît punctele care formează spirele Vortexului, adică atomii cantităţii discontinue. Sau: imaginea ia fiinţă pe Apele de jos, prin puterea noastră structurantă, care e de ordinul cantităţii continue, deci calitativă; cînd, trecînd în Abis, dispare puterea noastră structurantă, se risipeşte şi imaginea. *Eidolon*-ul e zugrăvit pe pietrele de moară ale ladului; vrem să îmbrăţişăm imaginea şi sîntem prinşi de pietre care ne macină în cea mai fină făină atomică.

O ispită de caritate sau, mai simplu, concupiscenţa ne face să încercăm recuperarea imaginii *Eidolon*-ului de pe faţa Apelor inferioare. Cea mai sinistră din ispite ! Există un mijloc de a o răscumpăra, dar nu uitîndu-ne la ea, ci fixîndu-ne

privirea pe Prototipul ei ceresc, a cărui simplă oglindire deformată este. Şi nu e recuperată ca, ci elementele calitative din imagine, pe care le ţine captive. Chiar în Lumea noastră, mîntuim oamenii şi lucrurile, nu uitîndu-ne la ei, ci în Cer. Ce sînt altceva, formulele de sacralizare ale diferitelor noastre activităţi?

*

Dragonul care trebuie învins şi ucis e acela care se sfîşie întruna pe el însuşi, Mercurul ca sete arzătoare, ca aviditate. Dar prin cine să fie învins? Tot prin el, dar purtat pe o octavă superioară; căldura devine lumină, corozivitatea, principiu de fixaţiune, umiditatea, fulger. Continuitatea este incontestabilă. Am văzut-o ca gravură hermetică în Grillot de Givry, în care un balaur se încolăceşte de două ori în jurul lui, în sensul unui ax vertical; în încolăcitura inferioară cuprinde sau structurează lumea, principiu umid, vîscos, iar în cea superioară, Soarele, principiu fixant, sec. Dar prin sinuozităţile «optului» comunicarea inferiorului cu superiorul e continuă, «înrudirea» Umedului cu Focul e incontestabilă. Asigurarea continuităţii se face printr-un impuls ascendent, de-a lungul axei verticale care serveşte de diametru celor două cercuri.

A spune în termeni alchimici că un agregat mixt e lipsit de Sulf sau că se află cu el într-un amestec care-i ia virulenţa, însemnează, cu termenii speciali ai tradiţiei hermetice, că mixtiunea în chestiune este într-o stare de totală pasivitate. Numai prin provocarea Sulfului din ea, sau adăugirea lui, Mixtul haotic se preface în Cosmos şi la sfîrşit se poate reintegra.

Sarea este terminusul, punctul limită al aviditătii mercuriale care, îndreptată mai ales în sensul lumii acesteia, trebuie să aibă un punct de oprire, o solidificare, o înghetare, al cărei rezultat este solidul din Univers. Se poate închipui ce asceză supraumană e necesară pentru a slăbi încleştarea salină în vederea eliberării Mercurului comun, chiar sub forma lui de aviditate, pentru a se putea apoi proceda la purificarea, dinamizarea sau, cum se mai zice, la evertuarea lui; apoi, o operaţie finală, degajarea Sulfului, care integrează celelalte elemente.

Cînd Intelectul se eliberează de corpul de pămînt, îmbracă o haină de foc, care e veşmîntul lui natural.

Spiritul nu poate fi afectat de nimic impur, din cauza lipsei de comună măsură dintre el şi manifestare; dar ca să poată comunica cu ea, îi trebuie un termen median, capabil să-i fie şi lui haină de foc, dar şi ulei supraesenţial care să îmbăieze creaţiunea.

Inalterabilitatea acestui medium e garantată cînd tot Vortexul are o impulsie ascendentă, ceea ce se obţine cu mare străduinţe. În mod obişnuit, uleiul acesta median e disputat de Zei şi de Titani, de Foc şi de Apă. Cînd e mînjit de umiditate, uleiul se corupe şi, după Böhme, toate boalele omului şi chiar ale ambianţei se datorează acestei intoxicări.

Ne plîngem de viaţă banală; dar în orice clipă din viaţa noastră putem să ne dăm seama că sîntem un cîmp de luptă între Titani şi Zei; că există în noi o *Soma*[86] disputată de Deva şi de Asura; şi că intervenţia noastră, simpla noastră veghe, poate grăbi victoria Olimpienilor; prin simpla fixare a privirilor pe stele, *Soma* e recepţionată şi îndreptată spre Calea Laptelui.

*

Aţintirea privirilor pe bolta cerească face să răsară pe suprafaţa borborosului nostru inferior contrapartea telurică a constelaţiilor cereşti. Se creează un schimb de raze care leagă Apele cu Cerul, formînd un corp după o geometrie misterioasă, ale cărui tainice proporţii, măsuri, raporturi calitative numai Marele Arhitect le ştie. E probabil vorba de muzica Sferelor. Şi în timpul acesta nava înaintează tăcut pe apele împăcate.

Privirea fixată pe Cer a Demiurgului-cîrmaci o face să atingă de abia apa şi să plutească mai mult pe Zefir decît pe Ape. Pe un punct unde alte Ape şi alt Cer se întîlnesc într-un orizont, nava necunoscută trece insensibil în Apele Superioare. Probabil că acolo Cerul devine Microcosmos, iar Apele ce fuseseră mai înainte inferioare, Macrocosmos. Natural, intuiţia intelectuală călăuzeşte toată călătoria şi această intuiţie este un presentiment a ceea ce-i aduce împlinirea.

*

Dumnezeu suferă orice chin din partea oamenilor, cu condiţia ca aceştia să-i simtă esenţialitatea. Crima de neiertat este devorarea Zeului încarnat numai din apetit; cu alte cuvinte, Omul mîncînd pe Dumnezeu vizibil, trebuie să fie devorat de Dumnezeu, invizibil, de dinăuntru în afară.

Chiar în mîncarea obişnuită, Zeul structurat e zdrobit şi îşi lasă liberă quintesenţa care, cum o spun alchimiştii, e o Apă corozivă. Prin urmare, această quintesenţă trebuie la rîndul ei să ne devoreze pe noi, pentru ca echilibrul să fie restabilit şi cele două mistuiri să se întîlnească într-un punct, care e o limită comună între Vizibil şi Invizibil. Orice mîncare în care ne

rezervăm jumătatea zeului se preface în venin, în uleiul corupt de care vorbeşte Böhme; aduce boala, moartea trupului şi a sufletului.

*

30.X.1966 – Vechii alchimişti vorbeau de o oglindă care e aşezată deasupra a şapte porţi. E Intelectul aşezat deasupra celui de al şaptelea centru, cu o mie de petale, *Sahasrara*. Ceea ce este esenţial e să potrivim cele şapte porţi pe un ax unic, aşa ca lumina reflectată de oglindă să străbată fără împiedicare pînă la centrul inferior, de bază.

Cele două septenarii, ascendent şi descendent, sînt polarizarea unei forţe unice, unul care ucide şi altul care învie, unul care duce la Necesitate, altul la Libertate. Aspectul dublu, ascendent-descendent al lui *Kundalini*.

«A ucide viul şi a face să învie mortul» are un corolar foarte semnificativ: «Pentru a face să învie Vidul trebuie ca Mortul să moară». Cu alte cuvinte, în omul obişnuit există o asemenea promiscuitate în termenii lui complementari, că nici o fiinţă nu e complet moartă, nici complet vie, şi că aceste două forţe trebuie duse la paroxismul lor pentru ca să se producă emanciparea, separaţiunea lor, astfel încît cele două forţe trecînd la limită să-şi poată opera din nou conjuncţiunea, dar de data asta într-o puritate primordială, atotputernică, autonomă.

Sîntem în starea noastră primitivă un sistem coherent de energii sintetizînd toate puterile Cerului şi Pămîntului. Înăclăiţi în borboros, energiile s-au transformat în senzaţii şi în pasiuni, care sînt ecoul cutiei de rezonanţă constituită din corp, la glasul senzaţiunilor. Care e învăţătura? Să facem din Duh, sau cel puţin din subtilul superior, cutia de rezonanţă a senzaţiilor;

acest sfîrşit se poate obţine prin surdina pe care o punem activităţilor corpului şi prin simpla suprapunere a unei dimensiuni intelectuale deasupra senzaţiilor, chiar în sensul literar, adică după un simbolism geometric, luat *à la lettre*. În felul acesta, putem pescui senzaţiile chiar la treapta lor inferioară, care este aceea a patimii. O prezenţă intelectuală adăugată patimii (în acest caz «prezenţa» semnifică luciditate, autocontrol), o «trage în sus» (*«zieht uns hinan»*, cum spune Goethe, exact despre acelaşi lucru) şi o amplifică în pură energie spirituală. Toată doctrina şi tehnica tantrică o dovedesc.

*

Nu corpul nostru e servitudinea noastră cea mai gravă, greutatea noastră care ne leagă picioarele şi mîinile, ci, lucru curios la prima vedere, umbra lui. Umbra e adevăratul element rezidual al lui, cenuşa care-i paralizează toate angrenajele. Umbra e intermediară între corp şi aspectul lui invizibil, aspect de-a dreptul de esenţă infernală. Şi cînd omul nu şi-a răscumpărat umbra din timpul vieţii, după moarte dublul nostru infernal o acaparează şi, mascat în ea, poate să-şi facă toate mendrele ca strigoi. Basmul lui Peter Schlemihl are un înţeles adînc şi-l arată pe autor, Adelbert de Chamisso, ca pe un cunoscător al unui anumit esoterism cosmologic. Cînd centrul de greutate intelectual şi psihic al omului e basculat sub nivelul apelor mediane, apare spontan un emisar al Abisului, care ne propune să ne-o neguţătorească; umbra devine atunci un rezumat al tuturor abdicărilor noastre, o «smîntînire» a noastră de către Infern, în sensul invers al eremării pe care o fac îngerii cu rugăciunile, aspiraţiile şi incantaţiunile noastre. De la pierderea umbrei, raţiunea noastră suficientă e în Iad şi atunci ce-l costă pe Satan restul dărîmăturii aparente ce mai subzistă

din om, toate satisfacțiile lumii acesteia. Centrul de greutate al damnatului din viață fiind transpus în umbra lui, captivă Diavolului, umbra e ființa lui reală și corpul devine umbra ei.

Ceea ce e curios la Schlemihl e că, odată amputat de umbră, devine un exilat chiar în lumea profană și capătă un fel de ubiquitate sinistră, deoarece și-a pierdut lestul. Asta înseamnă că umbra noastră ne ține în echilibru pe suprafața apelor și, prin continuitatea stărilor de fire, menține echilibrul stărilor noastre superioare de fire. Lestul permite corabiei să perfecteze o navigație care-o duce la țărm și, în adevăr, pentru înțelept, umbra lui e o trambulină de pe care poate *salire alle stelle*. Lucifer, din fundul Infernului, se servește ca primă treaptă de scară în escaladarea Muntelui Purgatoriului, ceea ce înseamnă că, centru și stăpîn al Infernului, Lucifer e jumătate în Iad și jumătate în Purgatoriu.

Sînt și momente, cele mai numeroase, cînd resimțim umbra ca o povară; ca s-o suprimăm sau, mai bine zis, s-o însumăm în tălpile noastre, e suficient să privim Soarele Spiritual care e deasupra capetelor noastre. Atunci nu mai facem umbră. Restaurăm în noi ceea ce se va întîmpla cu Ierusalimul ceresc cînd Soarele, la Zenith și deasupra Arborelui Vieții, nu va mai produce nici o umbră.

Fecioara e arătată ca zdrobind capul șarpelui. N-am putea considera umbra noastră ca fiind coada șarpelui, ce iese din noi, [iar] restul, infiltrîndu-se prin călcîi, se înfășoară în restul corpului, pînă iese prin țeastă și-și pune capul pe fruntea noastră? Sîntem strînși într-un lanț din care nu mai e posibilă scăparea decît dacă deasupra noastră, în *summus intelletus*[87], nu se aude incantațiunea care face pe șarpe să-și ridice capul așezat pe fruntea noastră și să se desfășoare și să se integreze în spiritele

stărilor noastre superioare de fire. De data asta, ființa noastră arde fără nici un reziduu.

Simbolismul umbrei este identic simbolismului Cenușii. *Cineres ne villipendas*[88]. «Să nu disprețuiești cenușa», spune un bătrîn dicton alchimic, «în ea se găsește coroana regilor Egiptului».

*

Cînd se vorbește de patimile Mîntuitorului, de suferințele Maicii Lui, pe de o parte necredincioșii spun că sute de mii de oameni au suferit crucificarea și sute de milioane de mame și-au pierdut copilul – așa că ce ar avea aceste patimi excepțional? – iar credincioșii atrag atenția asupra faptului că însuși Fiul lui Dumnezeu suferă inocent, nu numai de greșeala ce i se impută, dar și de păcatul originar, și că o asemenea prăpastie între calitatea suferitorului, nevinovăția lui și chinurile și moartea atroce și infamantă pe care le-a suferit este în măsură să ne umple de spaimă și pocăință.

Acest ultim argument, valabil în limitele lui, are defectul de a fi întovărășit de ochi și mîini ridicate în sus. Se pot spune însă lucruri mult mai valabile; în rezumat, ar fi următoarele argumente, de natură intrinsecă și care nu fac de loc apel la sentiment: mai întîi nevinovăția ia haina vinovăției, Atotputernicia aceea a slăbiciunii, Monarhia aceea a sclavului; de ce? Ca să le însumeze, să se țească în ele, și astfel să le răscumpere, să le tragă în Cer cu El, odată cu toată Făptura.

Mai este și ce urmează: trupurile Mîntuitorului și Maicii Domnului nu erau intoxicate de păcatul lui Adam, ci erau ceea ce teologia numește trupuri de gloric, adică corpurile ce le va avea toată omenirea la Învierea de Apoi, niște corpuri

incoruptibile, refăcîndu-se mereu cu o incomparabilă rezonanță și în beatitudine și în suferință. Un trup de glorie pe lîngă unul obișnuit este ceea ce-i un Stradivarius pe lîngă un buștean. Sfîntul Augustin spune că cel mai mic chin al Purgatoriului, timp de o clipă, e mai teribil decît cel mai înspăimîntător chin de pe pămînt timp de o sută de ani, și asta din cauza cărnii glorioase. Or, aceasta fiind carnea Domnului și a Maicii Sale, suferințele ce le-au pătimit, deși acelea a sute de milioane de oameni, sînt unice în istorie, fără precedent și fără urmare, și de aceea de-a dreptul divine și manifestînd Nume divine. Intensitatea acestor chinuri este coextensivă Absolutului și trebuie să ne cufunde în mirare, din cauza acestui caracter al lor și nu prin ele însele. Prin asta, orice resimțire sentimentală a Patimilor se topește; rămîne doar ca suport simbolic, ca vehicul de intelecțiuni. E simbol și normă, pentru că ne dezvăluie care sînt chinurile Dumnezeului manifestat și suferințele *Șehinei* în tribulație și exil. Acoperită de carapacea *Keliphot*-urilor, suferința nu este sensibilă omului decăzut de astăzi dar, rezumată în două prototipuri divine, se manifestă cu o incomparabilă virulență.

*

Focul furat din Cer de către Prometeu, mărul, și el furat de Eva, Zagreus furat din Olimp și sfîșiat de Titani, reprezintă una și aceeași tăiere a rădăcinilor plantelor de care vorbește Kabbala, adică culegerea unui fruct fără a cunoaște arborele care l-a făcut în esențialitatea lui și, ca o urmare inevitabilă a acestei prime greșeli, întrebuințarea derizorie, vană, a acestui fruct cules fraudulos. Degradațiunea urmează degradațiunea; un plan superior, care nu vede ce este mai sus ca el, îi întoarce spatele, fatal animează un plan inferior. Îngerii căzuți animează

planul terestru; oamenii căzuți, Infernul. De aici, imposibilitatea unei concepții laice a societății, a trăirii pe un plan intermediar, ignorînd ce e sus și ce e jos. Cînd o lume nu e supusă unei atracții cerești, se degradează și se cufundă în mlaștina lumii imediat inferioare.

*

Metafizic, Liberul Arbitru se rezolvă în Unicitate și Predestinațiunea în Unitate. Unicitatea unui lucru este inalterabilitatea, nealienațiunea unui lucru, ceea ce se numește principiul de Identitate. Și Liberul Arbitru și Predestinațiunea se resorb în Actul Pur. Diferențierea în Predestinațiune și Liber Arbitru nu e posibilă în Principiu, unde actul și puterea se identifică. De abia în lumile în care gîndul nu devine imediat, nu este Act, e posibilă o libertate care poate duce la Unificare sau la prăbușiri. Căci dacă gîndul nu devine imediat act, e din cauza unei infirmități a lui, a unei decăderi, a unei debilitări, datorată faptului că lumea noastră nu e supusă atracției unui Centru unic, ci suferă vertijul unuia sau mai multor centre secundare provenite din fărîmițarea Unității divine pe oglinda Multiplicității.

Din moment ce sîntem în lumea dualității, sensibilă cel mai dureros prin prăpastia între A-Potență și Act, trebuie să ne resemnăm, să ținem seama de ea, corijînd-o. Putem face asta cînd alegem ca pol complementar al nostru ceva care e indubitabil de partea Axului, un simbol luminos, o Axă, o determinațiune negativă. Toate Tradițiile ne oferă nenumărate posibilități de acestea, în tezaurul de simboluri pe care-l posedă. E de ajuns ca să percepem în ceva diferența lui calitativă față de noi, pentru ca într-un ceva restrîns să se

restabilească echilibrul sfărîmat. Secretul lucrului constă în faptul că Act şi potenţă fiind identice, în orice plan unde se manifestă ceva care e o oglindire a actului se stabileşte cu restul un raport de organicitate, de domnie naturală, existenţială, a Actului, care organizează, ierarhizează şi pînă la sfîrşit resoarbe tot ce regentează.

Imensa responsabilitate a omului constă în faptul că poate da la absolut tot ce este în el şi în jurul lui o transfigurare calitativă şi o pîngărire cantitativă. Fiinţa lui nu ia sfîrşit decît acolo unde se termină senzaţiile şi percepţiile lui; prin urmare, poate profana sau răscumpăra şi o galaxie aflătoare la un miliard de ani lumină de el.

Liberarea *Şehinei* din Exilul ei prin simpla noastră intenţie arată că putem detecta în orice punct al Firii scînteia ei calitativă, ca un cîine trufele. Pentru asta nu trebuie decît o concentrare sacralizată; cît despre gesturi, sînt reduse la strictul lor conţinut simbolic.

*

31.X.1966 – Unele texte dau numele de Oglindă spiritului divin şi primordial; cînd un om se priveşte în el şi se vede, îşi sustrage faţa de la tot ce are nume de zei şi demoni şi, unindu-se cu Spiritul Sfînt, devine un om perfect.

În mod curent, sufletul omului, din cauza poziţiei lui pasive faţă de Principiu, e simbolizat prin oglindă. S-ar părea că nimic nu s-ar putea modifica în privinţa asta, din cauza lipsei de comună măsură între cei doi termeni: nu se pot substitui unul altuia. În fapt, în realizarea iniţiatică, Dumnezeu se pune oarecum la egalitate cu omul, consimţind să devină polul lui esenţial, de care te poţi «apropia», care poate fi «cucerit». De

abia la sfîrşit, tot din iubire pentru om, Dumnezeu îşi recuperează instantaneu Incomensurabilitatea ca să absoarbă complet pe om, să-i perfecteze integraţiunea. Pînă atunci, părerea de comună măsură permite, prin pogorămînt divin, schimburi reciproce între om şi Dumnezeu, chiar substituiri de atribute, de poziţii, cînd de exemplu roagă pe om să-l ajute, după cum se vede cu prisosinţă în Koran. Ca să revenim la punctul de plecare, acest fapt permite ca Dumnezeu să devie oglindă şi omul să se privească în ea, şi nu El să se privească în oglinda Apelor Universale. Bineînţeles, unele condiţii care păzesc Infinitatea Divină trebuiesc împlinite: căutătura omului trebuie să-şi piardă orice rămăşiţă antropomorfică, să nu-şi imagineze prealabil ce o să vadă în oglinda divină; că imaginea ce o va zări va fi mai mult o apariţie evocată, la suprafaţa oglinzii, care va veni la un timp şi la un mod pe care el nu-l poate aprecia. Mai precis, îl vede pe Zeul care e în el, privitorul. În oglinda divină nu se reflectă decît partea noastră invizibilă, virtualităţile noastre, Omul Primordial care e o pură potenţialitate. Dar a privi astfel lucrurile, înseamnă să spui că nu omul, ci oglinda are putere evocatorie.

*

Vasul în care se împlineşte opera hermetică trebuie să fie total închis pînă la perfectarea ei. Pe de altă parte, un dicton hermetic spune: *Vas tuus est mensura Ignis tui* – «Vasul tău e pe măsura Focului tău», ceea ce înseamnă că limitele noastre corporale nu coincid cu limitele Vasului Hermetic; că Athanorul[89] este pînă la marginea la care poate atinge suflul, mintea, aspiraţia şi puterea noastră de conceptualizare.

Cînd aspirația, asentimentul nostru ating aceste limite reale ale Athanorului, atunci de abia se întorc în lumea noastră sub formă de rouă de lumină, de ulei supraesențial, umidificînd și regenerînd tot organismul nostru psiho-fizic și chiar umbra lui.

Cerul răspunde cu un distilat. Trimitem în sus o aspirațiune și se întoarce un înger. Se stabilește între noi și Cer scara lui Iacov, avînd jos, ca punct de plecare, un Bethel, ființa noastră, o piatră din care ies îngerii care se ridică iar în cer; e, în felul ei, o lithogeneză.

Cum orice operație alchimică este și conceptuală și existențială, înseamnă că toată conștiința, toată ființa noastră suferă modificațiunile indicate de texte: lichefiere, fuziune, disoluțiune, soluțiune, descompunere etc.

Fixul devine volatil fără să-și piardă calitățile; el infuzează volatilului, prin soluțiunea lui în el, o putere fixantă pe care nu o avea mai înainte și care îi permite miracolul conjucțiunii, conjuncțiune a Superiorului cu Inferiorul, a Cerului cu Pămîntul. Asta în sens descendent, privind Opera pe un singur plan de existență. În cucerirea stărilor superioare de fire, soluțiunea fixului în volatil face ca acesta să devină la rîndul lui un alt fix ce urmează să se dizolve într-un volatil superior. Pămîntul se topește în Cer, care prin aceasta devine un nou Pămînt, solubil la rîndul lui într-un Cer și mai înalt. Hinduștii compară admirabil calea inițiatică cu mersul unei omizi: se fixează cu capul pe un punct al coajei capacului pe care se urcă, apoi se încovoaie și-și aduce coada lîngă cap, formînd o clipă *Uroborosul*, deci epuizînd un ciclu; apoi își desprinde capul și-l proiectează pe un punct superior, cît îi permite lungimea ei (*vas tuus est mensura Ignis tui*); apoi

operațiunea reîncepe printr-o succesiune de opturi care sînt identice cu încolăcirile celor doi șerpi de-a lungul caducelului.

«Mama odrăslește pe Fiu, care odrăslește pe Mamă și o ucide». E vorba de un Principiu activ care reacționează asupra Umidului Radical și-l coagulează. Operația e în realitate mai complicată, Uscatul și Umidul împrumutîndu-și unul altuia atributele în vederea unei sinteze. Această hierogamie nu se produce pe toată «suprafața» (ca să împrumutăm un simbol spațial) celor două calități, ci la un punct critic al lor care se suprapune celuilalt punct complementar. Or, caracteristica unui punct care generează o suprafață este că-i cuprinde toate posibilitățile, făcînd în același timp și altceva decît ele. De aceea, fuziunea, schimbul de atribute se face într-un singur punct, care e un punct neutru, de unde, prin expansiune, generează noi posibilități pe planul ce-l regentează.

*

Cum orice punct dintr-un plan, prin simpla concentrare, devine nod vital, principiu de radieri de coordonate rectilinii și plane, tot așa și pe scara valorilor, orice senzație, orice instinct sau patimă, fixate în buricul lor de o privire neșovăielnică, radiază din centrul lor un păianjeniș care le unește cu cerul, provocînd chiar un transfer vital de pe un plan pe altul, o endoosmoză a inferiorului în superior. Numai prin simplă atenție.

După cum punctul cuprinde în el, eminamente, toate posibilitățile spațiale, tot așa simpla concentrare mentală, rezumată în absență de gînd, cuprinde tot ce mintea omenească a putut crea. Cînd, deci, absența concentrativă de gînd se unește

cu un punct, în afară de spațiu și de timp, în mod necesar, toate minunile sînt posibile; o amintire spațializată poate fi punctul de plecare al unor imense cosmogonii.

Minunea este că aceste cosmogonii se țes pe o canava preexistentă, în țesutul Vortexului Sferic Universal, care e «conținătorul» tuturor posibilităților de manifestare și asta în mod necesar, din cauza desimii țesutului: distanțele dintre punctele lui sînt infinitezimale, orice impulsie, orice închipuire, orice directivă se înscrie pe rețeaua lor.

E de ajuns să fixăm bine o piatră, pentru ca după cîteva clipe să înceapă să fiarbă fără zgomot, să se producă în ea o curgere imobilă, care face să apară la suprafața ei schema Vortexului. Așa că, orice creăm, e ceva necesar preexistent, dar în același timp unic, din cauza unicității noastre, a momentului și a locului. Sîntem Demiurgi secunzi.

După simbolismul masonic, Maestrul colaborează cu Marele Arhitect al Universului și înscrie semne pe planșa goală. Dar nu e goală, fiindcă suprafața ei este un țesut de puncte și orice om înscris pe ea se înscrie pe acest țesut; Maestrul nu face decît să treacă de la Putere la Act, Forma nouă, textul inedit.

Prin simplul fapt că ne concentrăm asupra oricărui obiect, fără nici un gînd, toate accidentele obiectului se netezesc și nu subzistă decît elementele calitative, dintre care cel mai important e nodul lui vital, punctul de interferență a tuturor liniilor lui de forță, care l-au adus de la putere la act. Și cum concentrarea, cunoașterea este identificare, ne resorbim în obiect și el se resoarbe în noi printr-un fel de hierogamie, care e un substitut al reintegrării Multiplicității în Unitate. Trebuie accentuat că nu e nevoie de o căutare inchizitivă, indiscretă aș zice, a acestui centru vital, fiindcă după simpla dispariție a

«Materiei» obiectului considerat, nu mai subzistă decît centrul lui, care ni se dăruieşte spontan, printr-un gest organic, care este o hierogamie.

Prin concentrare, orice obiect se animează, cum am mai spus. Mai dau o explicaţie a faptului. Într-o masă amorfă nediferenţiată fixăm privirea noastră; în expresia «masă amorfă» integrez şi opacităţile psihice. Se creează deci în această masă amorfă un pol calitativ şi unul cantitativ. Dar ele nu pot fi izolate, pentru că sînt organice şi între ele se creează nuanţe de viaţă; palpitări calitative, irizări vitale care se organizează în jurul celor doi poli şi în expansiune şi în altitudine. Aceste irizări umplu repede distanţa dintre cei doi poli prin mişcări, una către alta, şi care umplu golul, transformă în Cosmos, în frumuseţe, Materia amorfă. Orice punct e valabil, cum am mai spus, pentru că mintea, odată suprimate modificările ei, nu poate avea contact decît cu elementele calitative din afara ei.

*

Cînd se spune de Rosa + Cruci că templul lor era Sfîntul Duh; înseamnă că cei doi centri ai elipsei dispăruseră, confundîndu-se într-un singur punct. Nu mai era în ei polarizarea în cantitate şi calitate. Polul substanţial se resorbea complet în polul esenţial. Nemaiavînd nici un pelerinaj de făcut, exterior şi interior, nici o deplasare spre calitate, templul lor era pretutindeni, pentru că oriunde se afla unul din ei, acolo era şi centrul lumii. Cu alte cuvinte, actualizau tot ce este potenţial în ceilalţi oameni. Care e disciplina care duce la o stare ca a lor? A ridica mereu ochii spre Cer, a determina

perpetuu o axă verticală în noi, pînă ţîţînile polului pămîntesc coincid cu ţîţînile Polului Ceresc.

*

Nimeni nu poate scăpa încolăcirilor şarpelui care ţine în spirele lui tot ce este făptură, dacă nu găseşte şi determină axul vertical în jurul căruia spirele şarpelui se încolăcesc în mod necesar. A căuta în mod distinctiv şi succesiv centrul fiecărui element de spirală e o întreprindere fără nici o ieşire, pentru că în lumea noastră «nerectificată» s-a produs o «deraiere» a spirelor de pe linie, în urma seismului provocat de ceea ce se numeşte păcatul originar care, în simbolismul de care ne servim, nu e altceva decît faptul că fiecare spiră nu vrea să se cunoască decît pe ea însăşi, să se complacă în ea, cu excluderea celorlalte. E o pură imposibilitate să cauţi să le suprapui una peste alta corect. De aceea trebuie să nu ne ocupăm cu trupul şarpelui, ci cu capul lui. Dacă reuşim să facem să i se ridice spre Zenith, printr-o incantaţiune, care e o aspiraţie spre Universal, această aspiraţie, axială prin esenţa ei, verticalizează şi şarpele; prelungindu-se în informal, printr-o dreaptă în ascensiune, toate elementele de spirală se ordonează în direcţiunea ei.

*

1.XI.1966 – Ceea ce este propriu, necesar, definitoriu unei lumi, e moarte pentru lumea imediat superioară. Narcis se uită de sus în apă, deci într-o oglindă de viaţă care reprezintă ceva inferior stării lui. Căci inferiorul nu trăieşte numai cu ceea ce i se dă, voluntar, de sus, ci cu ceea ce poate fura de acolo; nu

poate să aibă măsură în acest lucru, pentru că în procesul despre care vorbesc inteligența, puterea de apreciere, e de partea calității, deci de partea polului esențial. Imaginea pe care Apele inferioare o fură de la Narcis e furată, «smîntînită» cum am mai spus, e adevărată tăiere a rădăcinilor, la care însuși Narcis e complice prin non-rezistența lui. Intelectul nu poate fi furat pentru că nu aparține «acestei» lumi, dar strălucirea lui, puterea lui dinamică, da. I se pot lua în întregime cele cu care este înzestrat pentru a informa, menține, răscumpăra lumea. Nu este comună măsura între Principiu și lume, dar este una între energiile divine și «calitățile» lumii, care sînt rezultatul expansiunii acestor energii într-un anumit plan de existență și pozitiv destinate la producerea, menținerea și resorbirea acestui plan. *Fiat*-ul care transformă *tamas* în *rajas* și [pe] acesta în *sattwa*, poate fi caricaturizat printr-un alt *Fiat* de jos, reflex deformat al celui de sus, care nu poate transmuta infernal esențialitatea lumii, dar poate da o direcție inversă întregii ei substanțe.

Umiditatea, vîscozitatea lumilor inferioare sînt tot o apă pe care s-au așternut tenebrele și pe care nu se mai poate odihni lumina. Creațiunea are un caracter pozitiv cînd, coborînd necesar în jos din cauza manifestării, este totuși cu fața întoarsă spre Creatorul ei. Făptura trebuie să meargă spre lume cu spatele. Atunci nu mai e cădere, ci manifestare de posibilități divine. În ansamblul, în totalitatea ei, aceasta și este; dar sînt lumi mai restrînse, mai particularizate, unde echilibrul se strică din cauza limitațiunii acestor lumi, și atunci Creațiunea devine exil și închisoare. Eclipsa intelectului e «compensată» prin intensitatea senzațiilor și a pasiunilor, care dau nenorociților de oameni impresia de plenitudine. Căci nevoia de totalitate nu o pierde creatura nici în cele mai de jos căderi.

*

În manifestare, unde domneşte legea dualităţii, echilibrul e perfect. Gloria lui Dumnezeu domneşte în ea, cînd substanţa e dimensionată în cutia de rezonanţă a Esenţei. Pentru asta, ea trebuie refulată pînă la «marginile» lumii, pentru ca focul să se poată emancipa pe el însuşi, să «usuce» prin radiaţiune substanţa, devenită astfel o cutie de rezonanţă incomparabilă, ca apoi să se întoarcă la centrul de unde a plecat, realizînd în Cosmos Unitatea pătrunsă de sine însăşi din Principiul Suprem.

În starea de Identitate, Cunoscătorul trebuie să fie tot una cu Cunoscutul, dar în «lume», în relativitate, cei doi termeni trebuie să fie perfect distincţi, pentru ca să-şi poată manifesta posibilităţile respective pînă-n extrema lor distinctivitate şi să lase spaţiu liber între ele, care este Cunoaşterea însăşi.

Numai separate între ele, cele două termene îşi pot împrumuta atributele, ceea ce constituie propriu-zis hierogamia.

*

După hinduşi şi în special după budişti – *virya* e energia aceea propriu spirituală care, odată izolată, e capabilă să reacţioneze asupra modului obişnuit al elementelor, declanşînd o acţiune care nu face parte din natură.

Or, *virya* e roaba pasiunilor şi a senzaţiilor şi devine astfel animatoarea unor lucruri cu mult sub calitatea ei spirituală. Ea însufleţeşte o «natură» care o pîngăreşte şi care, de altminteri, nu ar putea trăi fără ea. Răscumpărarea *viryei* e în realitate o purificare de «leprele» ei, căci în ea însăşi e perfectă, nefăcînd parte din natură şi aparţinînd planului cauzal.

Focul contra Naturii de care vorbesc alchimiştii nu e un foc artificial, ci unul supranatural care, solicitat, chemat în jos, se uneşte cu focul, cu *virya* din compost, o purifică şi o răscumpără. Medicina, în sensul ei cel mai înalt, identifică tămăduirea cu purificarea.

Pentru a izola *virya* trebuie să renunţăm la atributele noastre existenţiale, nu prin castrare, ci printr-un regim uscat care le transformă din pasiuni şi senzaţiuni în Intelecţiuni. În special dorinţa, aviditatea, trebuie înţărcate de orice hrană naturală şi imaginară, fie prin renunţarea, fie prin «devorarea» limitelor obiectului dorit, procedeu propriu-zis tantric. *Ios*[90] are în greceşte sensul de *virya*. E curios că e făcut dintr-un punct care generează o circumferinţă, în al cărei centru se situează. În ⊙, ierogliful lui Ios, separaţiunea dintre activ şi pasiv e realizată la perfecţiune, O-ul final devenind astfel, cum am spus, o desăvîrşită cutie de rezonanţă. S e litera Şarpelui şi reprezintă spirele indefinite care, plecînd de la punctul central I, se propagă pînă la marginea lumii, O întorcîndu-se apoi printr-o mişcare de reintegrare în punctul de plecare.

*

Cînd contemplaţia e bine fixată pe Unitate, pulsaţia Vieţii şi a Morţii nu dispare complet pe-ntinsele Ape, decît într-un stadiu de totală extincţiune. Pînă atunci, alternanţa constricţiunilor şi a disipaţiunilor se regularizează într-o imensă euritmie care cerne un praf de aur, limita între lumi. Este un fel de reziduu, dar care se depune nu în fundul Apelor inferioare, ci pe bolta Apelor superioare.

*

De mult am impresia că *Prin Munții Neamțului* este un ritual de inițiere cu simbolism itinerant. Ceea ce împiedică descifrarea lui este intensa vitalitate a episoadelor, unul din vălurile cele mai greu de ridicat de pe un mit. Este prejudecata că pagini care au așa intensitate vitală nu pot avea alt sens decît cel imediat. Totuși amănuntele semnificative abundă. După episodul cu Floricica, recapitulare exhaustivă a reliquatului trecutului, desfacere dureroasă a tuturor legăturilor cu ambianța simbolizată, cum se și cuvine, prin femeie, Hogaș pornește cu Pisicuța spre Nikita, în mers de gebea, care unifică alternanța drept–stîng într-o egalitate care e un produs a lor. Și de ce Pisicuța în această călătorie nu ar fi ceea ce e Calul Năzdrăvan pentru Făt-Frumos?

Îndărăt, poarta spre Floricica se închise, scrîșnind în urmă cu neunse și hrentuite încheieturi de fier ruginit; e poarta Infernului care, prin miracol, se deschide pentru cel care intrase pe ea, deoarece lăsase orice speranță de pe lumea asta, pentru o speranță stelară. Deși e zi, lumea are pentru călător ceva nocturn și spectral, soarele se uită cu înțepenirea lucie și sticloasă a unui ochi de mort; copacii, în «neclintita lor însuflețire», trimiteau un ultim «salut», și aici fraza revelatoare, ... «celui ce călca pentru cea din urmă oară hotarele așezate între cele două lumi». De ce *două lumi* și de ce *pentru ultima oară*, dacă e vorba de o călătorie profană? Pe cînd inițiatic, sensul e vorbitor. Realizarea inițiatică e o călătorie pe o lamă de brici (*șirat*-ul musulmanilor, care trebuie să-l treacă pentru a ajunge la Paradis), hotar între două lumi; «adierile răsăritului ... treceau ca fîlfîitul rece și fioros de aripi fantastice de lilieci cu zbor negru, iute și tăcut; florile cîmpului mă priveau cu atîția

ochi roşii ai duhului pustiului». Deci, o întreagă natură paradisiacă, care irizează o atmosferă sinistră; din cauza golului din sufletul autorului, se va zice: dar numai atît? Realitatea este că lumile superioare pe care trebuie să le cucerim apar la începutul voiajului iniţiatic ca nişte scheme, ca o placă negativă, plină numai de virtualităţi pe care numai expunerea la soare le transformă în lucruri pozitive. Apoi, imediat, o altă frază revelatoare: «Pisicuţa, străbătînd parcă drumul înalt al celor nouă vămi, mi se părea că merge pe o cale îngustă numai cît o muchie de cuţit, şi hipnotizat de eterna legănare a pasului ei (cu alte cuvinte mersul Pisicuţei se intercalează între lumi ca un fir de continuitate; Pisicuţa e suveica ce poartă bătătura prin urzeala lumilor), – aşteptam pe fiece minut să mă prăbuşesc în noianul gol şi fără fund de sub picioarele mele ... Fiinţa mea se topise, se idealizase (se redusese la o schemă inteligibilă, nu sensibilă) şi, ca un fir de aţă fără sfîrşit, mi se părea că sufletul meu se depăna lung în urma mea... » Acest fir de aţă nu este altceva decît firul Ariadnei, care ajută pe Theseu să iasă din Labirint, în al cărui centru îl ucisese pe Minotaur, fructul pasiunilor lui Pasiphae...

Cu alte împrejurări, cu alte mijloace, casa Floricicăi, cu viermuitul ei de femei, cu promiscuitatea elementului feminin, nu reprezintă ea acelaşi lucru ca şi labirintul?

Iar ceva semnificativ: ... «marşrutul îl lăsase pe seama Pisicuţei», cum făcea şi Făt-Frumos. Excursionistul nostru se trezi în mijlocul unui «pod». Îşi lăsă privirea «pe cursul fugător al undelor...». Punctele sînt ale autorului.

«Şi dacă niciodată n-ai avut, fie bărbăţia, fie fantezia de a-ţi scutura de pe suflet şi de pe inimă prostiile omeneşti, după cum un arbore, la suflarea vîntului, îşi scutură foile sale netrebnice», atunci desigur că n-ai rămas întotdeauna decît ceea

ce eşti; o păcătoasă «fiinţă superioară», un nemernic «Împărat al Făpturii».

E descrierea aidoma a ceea ce se numeşte, la începutul iniţierii masonice, «despuierea metalelor», adică a accidentelor adventice şi parazitare ale fiinţei noastre; dacă nu face asta, în fond dacă omul nu se reduce la materia lui primă, la Prototipul lui originar, atunci rămîne numai o potenţialitate de «Împărat al Făpturii», «nemernic», cum o spune Hogaş, adică cineva care ocupă un loc nemeritat. De reamintit că şi calul din poveste, după ce a mîncat baniţa cu jar, se scutură de bubele şi răpciuga lui. Ar fi curios de ştiut dacă în anumite iniţieri nu era un ritual cu gestul fizic al scuturării, aşa cum te scuturi de groază şi de scîrbă; rit din care s-ar putea să fie rămas ceva la Quakeri.

Efectul acestei nedespuieri a vechiului om e imediat: «nu te simţi nici topindu-te sub o rază de soare sau o mîngîiere de vînt, nu te-ai putut întrupa nici în norul alb, ce pluteşte pe înalte şi albastre aripi de văzduh ... Nu te-ai simţit, cu alte cuvinte, o clipă măcar, trup din trupul şi suflet din sufletul larg al naturii...». Nu te-ai simţit nici o clipă, am adăuga noi, identificat măcar virtual cu Omul Universal, căruia «norul alb», «raza de soare», «mîngîierea de vînt» îi sînt mesagiile permanente dar nesimţite, către om.

*

Urmează apoi o tehnică foarte precisă a exerciţiilor de concentrare, *ekagrate*, a căror practică este condiţia *sine qua non* a oricărei iniţieri; şi care constă în oprirea vîrtejului gîndurilor şi a scurgerii vieţii. «A sta suspendat în cer şi neclintit deasupra unui curs de apă», adică a te dezidentifica de scurgerea universală a lucrurilor, a o considera, fiind desprins

de ea, «... că lunecă grăbit sub picioarele tale»; «a porunci cu puterea voinţei tale gîndului să-ţi încremenească în suflet şi sîngele să-ţi îngheţe în vine» (splendidă exprimare tehnică, aşa ceva nu se inventează); «a opri în sînul tău bătăile pripite ale ceasornicului inconştient ce-ţi socoteşte clipele scurte ale vieţii» (asta-mi aminteşte de exerciţiile de *hatha-yoga* ce controlează şi acţiunea inconştientă a organelor); «a te preface în cremene însufleţită sau în fiinţă de cremene» (pur şi simplu uluitor: *rendre le fixe volatil et le volatil fixe*; o tehnică fundamentală în Alchimie); «a percepe cu simţul potenţat al urechii tale susurul colosal şi nehotărît al imensului curs de viaţă ce însufleţeşte vinele lucrurilor» (adică a deştepta în tine simţurile oculte, inisipate de viaţa de toate zilele, pentru a percepe armoniile ascunse ale Naturii); «a sta tu singur neclintit în universala lunecare a totului către nesfîrşit» (iar tehnica fundamentală a dezidentificării cu curgerea universală, constituindu-te centru şi axă a Vortexului Universal, ceea ce nu e rezultatul unei hipertrofii a Eului, ci al unei atingeri a lui. Asta pentru a tăia scurt învinuirea care se aduce de obicei, de către profani, realizării iniţiatice, că ar fi «egoistă»).

*

2.XI.1966 – În momentul separaţiunii, elementul solar din noi reintegrează propria sa natură, se produce o «multiplicare», o «dinamizare» superlativă a puterii sale, care revenind asupra elementului lunar, pasiv, unde fusese pînă acum captiv, lucrează ca un «acid», ca un «venin», ca un «dizolvant»; «superfluităţile» lor sînt topite şi, la rîndul lor, elementele pasive sînt reintegrate în Principiu. Böhme: «corpul care zace în Saturn (deci într-o stare de totală captivitate), îmbrăcat în

hainele cele mai mizere (în veşmînt de rob), e manifestarea vieţii lui Marte (o sexualitate excesiv centrată pe satisfacerea ei proprie); totuşi calitatea «Marte» din om e aceea care reflectă, în starea de cădere, forţa «Mercurului Primordial»; Sulful fix, Arsenicul captiv.

«Fierul tratat cu Apă şi Foc devine Oţel», Cosmopolitul asimilează «Oţelul Filosofilor» cu «Magnetul Înţelepţilor». Odată actualizat, acest Magnet, care e Principiul Manifestării, cîteodată asimilat cu Supremul (i se spune şi Vidul), atrage ca un Magnet toate elementele pasive din noi, pentru a le asimila lui. «Cînd mă voi ridica la Cer, voi trage totul după mine», zice Domnul. Dar acest Magnet, în aspectul lui imanent, e prizonierul forţelor obscure care-şi trag viaţa din el, pentru că el le animează în starea lor de cădere. Cînd este eliberat prin «separaţiune», adică prin determinarea în noi şi deasupra noastră a unui pol esenţial, cu care Magnetul se uneşte prin similitudine, atunci toate forţele obscure sînt obligate să urmeze Magnetul răscumpărat şi înălţat, pentru că fără el viaţa lor e imposibilă; atunci sînt nevoite să-l urmeze în Cer, unde şi ele sînt răscumpărate, ca să spunem aşa, fără voia lor.

Sînt multe echivalente ale termenului de «Separaţiune», al cărei rezultat este polarizarea netă a omului, în pol esenţial şi pol substanţial. Primejdia e teribilă. Elementul esenţial din noi, odată liberat, n-are altceva mai grabnic de făcut decît să ne părăsească şi să ne ducă în patria lui cerească; polul substanţial, care nu poate trăi fără complementarul lui, se risipeşte, se dizolvă, cade în Materia Primă; de aici, necesitatea absolută a închiderii ermetice a Athanorului şi, prin asta, constrîngerea celor două complementare să trăiască, deşi separate, într-o proximitate care le obligă la o luptă cathartică.

Echivalentele Separațiunii: disoluțiune (a forței care agreghează masa amorfă a Minierii); extracțiune (fără ca Miniera să bănuiască ce i se sustrage, căci trăiește din ceva pe care ininteligibilitatea ei nu poate s-o priceapă; se trezește dintr-o dată goală de ceva); prepararea Mercurului Înțelepților, prin «evertuarea» lui din Mercurul vulgar, sub influențe cerești; prepararea Apelor corozive, căci Mercurul liberat, emancipat din închisoarea lui umedă, lucrează ca un dizolvant asupra reziduurilor pe care le lasă în urmă-i; moarte, la lumea profană; abluțiune, reducere la Materia Primă, conjuncțiune, denudare.

Versul lui Eminescu: «Stelele-n cer mișcă auritele zodii» – este admirabil prin trecerea de la vizibil la invizibil, de la Stele la Zodiac, pe care îl indică numai, în mod schematic, dar nu-i poate manifesta realitatea. E o trecere de la Materie la Formă.

Cu o stea, sau mai multe, Eminescu reconstituie constelația zodiacală, cum reconstituia Cuvier animalul preistoric dintr-un vestigiu; numai că la Eminescu trecerea este de la Vizibil la Invizibil, de la cantitate la calitate. De aici, frumusețea surprinzătoare a versului, care irupe în lumea noastră realități uranice. Eminescu ilustrează, fără să fi cunoscut, vechea formulă hermetică: *Coelus sensibilis Deus*, adică, explicitat: «Omul trebuie să sensibilizeze Cerul pentru a contempla pe Dumnezeu», – sau – «Omul creează Cerul, sensibilizînd pe Dumnezeu», – sau – «Ceea ce este *vestigium pedi* pe pămînt, sînt stelele în Cer».

Cum stelele, care sînt «fixe», pot mișca zodiile? E vorba de o mișcare invizibilă, ținînd mai mult de muzica sferelor, ceea ce înseamnă că privind stelele ne însumăm într-un

sistem de direcţii ale unei geometrii misterioase, căreia stelele-i sînt doar reziduuri.

O metodă de a universaliza ambianţa şi pe noi este să descoperim, prin atenţie şi meditaţie, punctele vii ale unui lucru. Odată acestea asimţite, lucrul, în materia lui, în cîmpul de interferenţă al acestor puncte, devine cenuşă şi se transformă în constelaţie, care mişcă «zodiile» cunoscute şi necunoscute. Orice car e Carul Mare; şi încărcătura de intelecţiuni pe care acesta o vehiculează, cine o mai ştie?

Pentru ca stelele să miște «auritele zodii» trebuie ca, la rîndul lor, să fie mişcate de altcineva. Şi de ce altceva decît de Iubire? Versul lui Eminescu e varianta lui: «*Amor che move il sole e l'altre Stelle*»[91].

Revenind la Hogaş: «A sta suspendat în aer şi neclintit deasupra unui curs de apă ce lunecă grăbit sub picioarele tale». Cum imobilitatea e calitativă şi scurgerea cantitativă, a sta astfel suspendat înseamnă a te face centru şi a obliga cursul de apă să curgă în jurul tău, a-i da o formă circulară, cu alte cuvinte, a preface Bistriţa în Apa Sîmbetei, în Okeanos – «... a porunci cu puterea voinţei tale gîndului să-ţi încremenească în suflet şi sîngelui să-ţi îngheţe în vine», altfel zis, o dublă şi concomitentă imobilizare; a gîndurilor şi a patimilor; «... a opri în sînul tău bătăile pripite ale ceasornicului inconştient ce-ţi socoteşte neîndurat clipele scurte ale vieţii», adică prin suprimarea gîndului, prin potolirea pasiunilor, suspendăm timpul.

O spune în proprii termeni Hogaş: «Deodată totul se opri. Firea încremeni pe loc şi statua mea equestră, cu pod cu tot, o luă la goană pe cursul Bistriţei la deal! Clipa neclintită a eternităţii mele se topi în văzduh». Hogaş intră într-o lume

unde totul se inversează după legile analogiei. Bistriţa îşi întoarce cursul, într-o mişcare inversă de integraţiune. Iar la capra dimpotrivă a podului, scriitorul e vămuit de un Charon rustic care îi întinse o mînă ruginită şi-i cere 12 bani pentru trecerea podului, cîte un bănuţ de fiecare zodie, cîte trei de fiecare element.

E semnificativ că Vameşul stă la capul podului, cînd ar trebui să stea la intrarea lui. Realitatea este că recipiendarul intrase în noua lume ieşind prin poarta Floricicăi, moartea dintr-un ciclu fiind naşterea într-un nou ciclu. Poarta de la ograda Floricicăi şi podul de pe Bistriţa constituie cele două capete ale aceluiaşi «istm» (*barzach*), prin care trece acel care tinde spre *transhumanare*, în lexicul lui Dante.

*

Explicarea obiectelor sacre, a Avatarului, a Universului întreg (aproape imposibilă, căci cum pot două lucruri ce n-au comună măsură să stea alături unul de altul, ca şi cum ar fi complementare?) este că antinomia e expresia în lumea noastră a indicibilităţii divine. Inefabilul divin se traduce, chiar dacă nu explicit, în lumea noastră, prin stupoarea pe care ne-o inspiră faptul că nefiind infinită, lumea subzistă alături de Infinit, care nu suferă lîngă el nici o tovărăşie. Prin urmare, lumea nu e lîngă Infinit, ci această asociere exprimă o indicibilitate.

*

Arcanul Operei stă în *Sulful* Filosofilor, care se găseşte într-o închisoare foarte întunecată, ale cărei chei le ţine Mercur. Acesta, la rîndul lui, suferă custodia lui Saturn.

Sulful, e principiul solar, elementul imuabil, fără de care coordonatele noastre individuale nu ar putea subzista, totuşi prizonier al lor; nu e vorba deci de a smulge Sulful din laţul de interferenţe, ci de a-l reînvigora, de a-i actualiza forţa. Dacă Sulful ar părăsi agregatul, acesta ar pieri; or, nu acesta este scopul operei alchimice, care vrea o purificare a individualităţii prin Sulful liberat, aşa încît toate elementele omului să se integreze în Prototipii lor perpetui.

Mercur, care ţine în închisoare elementul transcendent din noi, este o sensibilitate difuză în întreaga noastră fiinţă, o apetenţă inquietă şi disponibilă care, la rîndul ei, suferă atracţia polului inferior al fiinţei lui, a lui Saturn deci, mai mult decît a *Sulfului.* Toate aceste trei elemente trebuie să le dezghiocăm unul din altul, pentru ca, odată libere, să-şi recupereze integritatea, să se dinamizeze unul pe altul, sfîrşind cu o conjuncţiune a lor, de data asta eminamente pozitivă şi definitivă.

Cel dintîi trebuie să ajungem să resimţim partea subtilă a fiinţei noastre şi a lumii dimprejur; asta însemnează, [în] principal, să separi Mercurul de Saturn, să-l liberezi din sclavajul în care-l ţineau cei doi Uriaşi. Aici e lupta cea mai grea, pentru că niciodată Titanii nu pot subzista fără să mănînce un Zeu. Ei ştiu că Zeul, odată liberat din robia lor, i-ar răscumpăra şi pe ei.

Captivitatea lui Mercur se datorează în bună parte lui însuşi; e aşa de labil, de disponibil, încît se duce spre prima rezistenţă pe care o întîlneşte, aceea a lui Saturn, imediată, palpabilă, incontestabilă. Ce poate şti el de Sulful a cărui duritate diamantină e făcută din transcendenţa lui? Un Mercur individuat, ca acela ţinut captiv de Saturn, nu mai e un adevărat Mercur, ci o vitalitate inferioară, bună cel mult să animeze

senzaţiile, instinctele şi pasiunile – adică exact ce le trebuie – şi cît le trebuie, demiurgilor inferiori, ca să însufleţească, să primenească şi să menţie baza tenebroasă a Cosmosului. Trebuie suspendată acţiunea corpului animal asupra sufletului şi în general asupra tuturor funcţiunilor noastre subtile. Condiţia prealabilă a tuturor exerciţiilor în această direcţie este o deplasare, cel puţin intenţională, a centrului de gravitate al întregii noastre fiinţe, spre planurile superioare; în special, trebuie să avem senzaţia netă că veghea e în punctul central al întregului nostru Microcosm. Ca prin farmec, încleştarea elementelor noastre titanice slăbeşte şi prin fisuri subtilul se separă de grosier. Pe cînd un atac direct poate fi catastrofic, fie că nu reuşeşte, fie că produce leziuni nevindecabile în organismul nostru fizic şi psihic. Căci în Arta Regală trebuie să avem milă, să tămăduim şi [entitatea] din lanţurile căreia vrem să scăpăm. E un fel de tămăduire fără voia pacientului, o caritate cosmică.

*

3.XI.1966 – Leul care devorează orice mentalitate (orice natură individuată) e focul solar odihnindu-se în propria lui substanţă, adică neîmprumutat servituţilor individuale, nealterat, în sensul strict al cuvîntului, adică ne-alienat. Astfel liberat, odihneşte în el însuşi, se alimentează din el însuşi, realizînd un perpetuum mobile care echivalează cu Atotputinţa. Or, această inalienabilitate e relativ uşor de stabilit, dacă ne putem da seama în fiece moment de cîtul de substanţial şi de acel de accident care este în noi. Accidentul este, firește, multiplicitatea, pe care orice om cu *intelletti sani*[92] o poate diagnostica imediat în el şi în jur. E de ajuns să constatăm

existența multiplicității, pentru ca, din clipa aceea, să nu mai fim în ea. Nu ne putem da seama de un lucru decît dacă sîntem în afara lui. N-am ști nici termenul de multiplicitate, dacă n-ar fi posibilitatea de a ne așeza, măcar teoretic, în Unitate. Cum se vede, omul e fără scuze.

Amestecul impur de Unitate și Multiplicitate, de Sulf și de Mercur, creează pasta obișnuită a umanității curente. Ele își anulează una altcia calitățile, amestecîndu-și impuritățile; de aici, în omul obișnuit, un amestec de neliniște, de febrilitate mercurială, care rămîne veleitară, fără posibilități de efectivitate și de fixitate, care e o torpoare, de inerție sulfuroasă; din cauza Sulfului impur, Mercurul nu-și recuperează agilitatea, puterea de identificare cu obiectul dorinței lui moștenind-o și însumînd-o la sfîrșit într-un Principiu care-l depășește. Tot așa Sulful umezit nu mai are puterea cathartică ce-i este definitorie, puterea de a fixa, de a face permanente cuceririle Mercurului.

Cu cît vom face mai bine separațiunea, cele două substanțe se vor purifica și se vor dinamiza una prin alta. Separațiunea este o dezidentificare. Golit de orice contaminare sulfuroasă, Mercurul își recapătă prodigioasa lui agilitate și o ia la goană peste cîmpii ca taurul lui Mithra. Dar Mithra, Zeul, Conștiința, Luciditatea este călare pe dînsul. Pînă la urmă, taurul se sleiește pentru că totuși nu-și are rațiunea suficientă în el însuși, și reintră în cavernă, care-i locul lui de plecare și de întoarcere – *mortis et vitae locus*[93] cum se spunea în vechile mistere despre punctele vitale, unde extremele se ating și dualitatea se rezolvă în Unitate. Această moarte nu e o suprimare, ci o sublimare, o universalizare a Mercurului într-o simultaneitate a posibilităților lui care este o permanență al cărei agent estre Sulful. Acesta, ca să revenim la separațiune, degajat de umiditățile mercuriale, își recuperează o forță care

este de o natură cu totul alta. Anume, forța Sulfului rezidă în posibilitatea de a se odihni în el însuși, de a tinde spre Centrul său, ca spre propriul lui obiect, deci posibilitatea de a fuziona subiectul cu obiectul, avîndu-și rațiunea suficientă în el însuși. Sulful e propriul său liman; țărmul necesar spre care cu toții tindem e la Sulf propria lui natură. Eliberată, această natură a Sulfului devine puritate, glorie, autonomie. Căci devine Axă, de care tot Universul are nevoie și care n-are nevoie de Univers.

Nu suportă nici o impuritate lîngă el, dar impuritățile au nevoie de el chiar pentru necurățenia lor, căci fără el mixtele devin cenușă, ceea ce și trebuie să se întîmple. Lipsită de viață, de consistența pe care i-o dă Sulful, impuritatea se destramă; ceea ce e incurabil în ea, cade sub formă de cenușă, de fecale, pe humusul care e la baza întregii manifestări, iar volatilul și fixul integrează respectiv în Mercur și Sulf, pentru ca, la rîndul lui, Mercur purificat, după un prestigios foc de artificii, să adere la Sulf, ca și căldura în lumină, indestructibil și inseparabil. Sub această «formă», supremul nu mai seamănă, nu numai cu Sulful impur, dar nici cu cel liberat; devine un foc răcorit de Mercur cu care e unit acum definitiv, o flacără proaspătă, nemuritoare și care face nemuritor.

*

«A transporta Omul Roșu în afara apelor Egiptului» e o indicație foarte precisă că pasiunile nu trebuie ucise, ci transportate în Țara Sfîntă, transmutate în energii pure, din instincte ce sînt, din apele corupțiunii și ale uitării: ale uitării originii lor cerești și, prin consecință, ape de corupțiune.

Flamel[94] pune în legătură apele Egiptului cu «gîndurile ordinare ale oamenilor»; prin implicație, asta înseamnă că dacă gîndurile obișnuite ale oamenilor sînt coruptibile – pentru că sînt efemere și limitate – atunci substratul lor, mintea fără unduiri, *vritti*, e Țara Sfîntă în care gîndurile se transmută și se refugiază într-un gînd nemuritor, incoruptibil, imuabil. Cum se vede, exercițiu la îndemîna oricui.

Trebuie să susciți o forță și să nu te lași călărit de ea; cu ce poți s-o călărești tu? Nu cu trupul tău, nici cu una din senzațiile sau funcțiunile psihice, ci numai cu intelectul, cu o prezență, cu o veghe lucidă, continuă, care persistă și rămîne mereu aceeași chiar în mijlocul unor valuri înalte ca niște munți. Poate să urmărească galopul patimilor, să se muleze lor, cu condiția ca în centrul ei luciditatea și seninătatea să rămînă neștirbite.

Calea uscată e caracterizată prin prezența activă a Focului. El solicită forțele binare ale umidității, le transformă în Mercur dublu, care curăță toate impuritățile, toate «leprele» lui Saturn și ale Mercurului obișnuit. E prin excelență o cale intelectuală.

Cel mai banal, cel mai umil gest al nostru se referă în mod necesar la un prototip divin; prin urmare, simplul fapt de a scrie mă face părtaș cu scrierea Koranului Ceresc, mai mult, co-autor al celor mai geniale opere ce s-au scris și se vor scrie în umanitatea noastră.

Intenția e suficientă. Verticalitatea condeiului meu se integrează în țițînile Axei lumii și, ca atare, prin continuitatea țesutului cosmic, particip nu numai la «verticalitatea» a tot ce s-a scris în lume, dar și la «orizontalitatea» sa, adică la

efectivitatea, la valoarea efectivă a unei tragedii de Shakespeare, chiar dacă scriu o rețetă de bucătărie sau copiez un Proces-Verbal. Mai mult: ceea ce scriu devine fatal un element necesar al tuturor intelecțiuniilor Demiurgului, pentru că e cuprins în posibilitatea acestui ciclu. Dar participarea la posibilitate înseamnă și participarea la calitățile ei. Mă întreb dacă în mod practic nu există tehnici care creează geniul, într-un scriitor lipsit de orice talent, prin această solidaritate? E o chestiune de concentrare și de crearea prin ea a unor linii de forță – canale care conduc pînă la mine, care scriu, influxul genialității mondiale.

Să ne închipuim scrisul cel mai banal, pur mecanic, un scris de birocrat; oricît de monoton, oricît de plat, oricît de cantitativ l-ai socoti, dacă e făcut ritual, consacrat, adică pus sub protecția, adumbrirea calității pure, sfîrșește în mod necesar prin a deveni calitativ, căci tocmai acesta e rostul, țîlcul mitului, să transforme cantitativul în calitativ. Sub ochiul lui Dumnezeu totul devine Act pur, Calitate. Atunci, concluzia nu poate fi alta decît că un contopist care scrie la Registratură, sub lumina și invocația divină, sfîrșește prin a deveni genial, presupunînd că ar vrea-o. Căci un aspect al Ritului este că, centrat pe Suprem, îi putem da, în *terminus*-ul lui, o direcție care depinde de voința noastră, care și ea trebuie identificată cu voința divină. Cel care-și pune scrisul sub raza aceluia care ține Pana Universului și scrie prototipul tuturor Cărților Sacre și al celorlalte, poate infuza, *à la longue*, ce vrea el în scrisul său.

Poate însă face ceva și mai înalt: să renunțe la orice aplicație contingentă, după cum alchimistul de mare clasă, deși cunoscînd toate modurile practice ale Alchimiei spirituale și materiale, nu se coboară niciodată să le împlinească.

*

Este o deosebire esențială între a fi îndulgent cu slăbiciunile noastre și între a fi bun cu ele. Nimic mai contraindicat decît prima variantă; a doua se impune cu evidență. A fi indulgent cu slăbiciunile înseamnă a fi tu însuți slab și învinsul lor; a fi bun implică recunoașterea că există ceva bun în ele, adică ceva pozitiv, pentru că metafizic cuvîntul bun nu are alt sens decît a fi pozitiv. Atunci ce este luminos în întunecimea lor se emancipează și se unește cu intelectul aceluia care se uită la ele. În mod practic, e bine ca acestea să fie rostite cînd ești față în față cu păcatul tău, pentru că formularea are o virtute incantatorie și șarpele din transgresiune ridică pentru prima oară capul spre tine, rostitorul, adică spre Intelect.

*

4.XI.1966 – Mercurul vulgar își pierde elementul dual care îi este propriu în borboros, în Umidul radical; mai exact vorbind, devine niște potențe, plusul și minusul, activul și pasivul. Asta din cauză că, suferind în mod precumpănitor atracția materiei prime, se contaminează de «confuziunea» ei, care este, după cum se știe, reflexul invers, în jos, al Indistincțiunii, al Sintezei Principiale.

Calea umidă stă într-o disciplină care degajează, separă cu mare precauție mercurul, așa cum este, înăclăit și murdărit din strînsoarea lui Saturn, fundul congelat al Infernului. După această separațiune, se procedează la purificare.

În calea uscată, pe deasupra mlaștinei, a «compostului» unde stau amestecați de-a valma Saturn și Mercur, se suscită Soarele spiritual, care dispensează o lumină egală și detașată

asupra întregului «peisagiu». Atunci, sub simpla sa prezență, Mercurul se animează, își recuperează caracterul dublu, în timp ce mlaștina se usucă, noroiul se preface în pământ, care se fărîmițează, se pulverizează și cade la fund, eliberînd astfel pe captivul său, printr-o simplă restaurare a ierarhiilor reale. Agentul decisiv care operează tot e o putere extramundană, care nu are nimic de-a face cu elementele «minierei», transcendentă lor, pentru că, în realitate, e Principiul lor comun, din care ele procedează prin diversificare, Or, ceea ce restabilește o prezență actualizată și conștientă în lume, este *dharma*, și ce e *dharma* în *Athanor*, decît repunerea la locul lor ierarhic respectiv, a elementelor, care în starea de haos precedentă trăiau în devălmășie și promiscuitate?

Vehiculul forței spirituale în lumea intermediară este *Prana*, Suflul care, afînat, se strecoară în toate «cavernele», în toate fisurile pămîntului și recuperează Mercurul vulgar, rob al Plumbului. Emanciparea Mercurului dublu e semnalată în corp printr-o resimțire separată a căldurii, a elementului sanguin și a luminii prin rețeaua de nervi; amîndouă sînt dinamizate de suflu și, prin asta, despărțite una de alta; unificarea lor sau, mai exact vorbind, înmănunchierea lor (căci nu mai poate fi vorba de un nou amestec pe planul intermediar), se face pe planul cauzal, unde multiplicitatea se rezolvă în Unitate.

Practic vorbind, etapele ar fi următoarele: mai întîi cîștigarea senzației corpului, ca fiind un tot omogen; această simplă senzație este deja un transfer în planul subtil. Această senzație, la rîndul ei, trebuie topită în senzația sîngelui nostru, care e în special o senzație calorică. E curios cum în asemenea experiențe organele noastre, senzațiile noastre particularizate și localizate, se rezolvă în «cîmpuri» de forță. Ultimele cuvinte sînt de altminteri definiția planului subtil. Din senzația calorică

se ridică în sus senzația luminoasă care, împreună cu cea calorică, formează întregul plan psihic intermediar. Ceea ce e capital este că aceste diferite planuri separate nu trebuie să se suprapună unul altuia, static, ci să fie însuflețite, dinamizate, de un Fiat transcendent, care le dă o formă de vîrtej în care, prin spire insensibile, inferiorul se transformă în superior și acesta în Suprem. Fără acest impuls, separațiunea e precară, admițînd că s-ar fi putut efectua.

Un text hermetic foarte important spune că: «Soluțiunea senzației corpului în propriul lui sînge este soluțiunea masculului prin mijlocirea femeii»; este indicațiunea unei posibilități de a pozitiva cea mai mare și mai puternică ispită din viața noastră. Odată tehnica începută, trebuie dusă pînă la punctul cînd femeia se topește în bărbat în întregimea ei, într-o întrepătrundere totală și – de e posibil – «concentrarea» ei în centrul inimii noastre. Distragerea elementului feminin din noi a adus perdițiunea neamului omenesc. Eva oferă mărul lui Adam ca ființă distinctă. Heruvimul cu spada lui nu face decît să ducă pînă la capăt gestul lui Adam: ceea ce el a separat cu voința lui, Îngerul îi desăvîrșește separațiunea cu spada de foc. Textul din *Philosophoumena* care spune că în sînge se găsește spada de foc care interzice accesul la Arborele Vieții ar putea arăta că în sînge se separă, printr-o spadă de foc, senzația de Intelecțiune, căldura de Lumină, și că această spadă e existențială. Să căutăm să le reunim din nou, bineînțeles de jos în sus și, pe măsură ce îndeplinim asta, Îngerul și spada lui se dizolvă. Îngerul e tetramorf, adică închipuie cele patru elemente. Cu partea lui dinspre Rai e sintetic; cu fața dinspre noi, ne crucifică centrifug prin cele patru stihii. Orice sforțare de unificare ne pune în afară de loviturile armei lui. Exprim ideile confuz, cum ies din condei. Mai tîrziu se vor cristaliza.

În sînge, «Îngerul», prin simpla cataliză, atrage spre el, deci în sus, elementul luminos, lăsîndu-ne nouă numai o căldură obscură. Dar de ce aspectul acesta de paznic, de ce spada? Pentru că, aşezat la *barzach*-ul dintre căldură şi lumină, trebuie să păzească Lumina de sus de contaminarea miasmelor căldurii de jos. Dacă n-ar fi el şi spada lui infailibilă, lumina şi căldura s-ar vălmăşi dînd într-o promiscuitate, într-un haos, în care numai borborosul inferior ar fi cîştigătorul. În fond, custodia Îngerului e un act de mizericordie a lui Dumnezeu. Sîntem acuma separaţi de lumină, dar cel puţin o putem vedea. Şi a vedea înseamnă, pînă la sfîrşit, a te identifica. Altfel: roata de foc a spadei e punctul ultim pe care-l atinge puterea de atracţie pămîntească; de la Înger în sus începe atracţiunea cerească. Dar, prin lipsa de comună măsură între Principiu şi manifestare sau, mai simplu, prin mizericordia divină, atracţia cerească nu e oprită de obstacolul Îngerului (pentru că îngerul nu are de păzit ce-i mai sus de el) şi atunci, oricît de jos am fi, putem să imprimăm fiinţei noastre o mişcare ascendentă, de integraţiune în universal, care depăşeşte cu mult «staţiunea» Îngerului şi chiar a Paradisului pe care-l păzeşte.

*

Unirea zeului din dreapta, care e flacără, şi a zeiţei ce-i la stînga, care e lumină, într-un androgin, se împlineşte în «spaţiul etherean al inimii». E un simbolism tantric pentru că acordă zeiţei lumina şi zeului căldura, cînd căldura e substanţială şi lumina esenţială. Prin urmare *Etherul* e şi căldură şi lumină. Împlinirea e rezultatul unei deplasări de conştiinţă, din dualitate în Unitate, ceea ce se traduce, în simbolismul spaţial al corpului omenesc, prin concentrarea

atenției noastre în linia de forță a axului median care ne desparte în două. Mijlocul cel mai sigur și mai simplu de a evertua acest ax este concentrarea pe ochiul frontal al lui Shiva. Dreapta ce coboară din el atinge vîrful inimii. Încă o dată izbește faptul ca reflexele Intelectului transcendent nu trebuiesc căutate în combinațiile mentalului nostru, oricît ar fi ele de ingenioase și chiar juste; trebuiesc căutate în datele imediate, existențiale, ale corpului și sufletului nostru. Intelectul nu e în meditația discursivă a inteligenței noastre, ci în punctele consacrate ale ființei noastre fizice, inima, ochiul central și celelalte limite ale trupului; în «materia prima» a psihicului nostru, locuit de modificările lui superficiale, ca și metalele nobile de lepra lor. Da, e mai intelectual să determini o axă imaginară, străbătîndu-te din creștet pînă-n tălpi, decît să crezi că obții iluminarea printr-o morișcă de silogisme.

Și iată ceva convingător: se spune că în momentul morții sau al unui pericol de moarte sau al unei spaime, toată energia vitală difuză în corp afluiază în inimă, al cărei vîrf începe să strălucească cu o lumină supranaturală. Asta înseamnă că viața și cunoașterea sînt identice din moment ce cunoașterea vivifică același centru. O mare intensitate vitală, bine îndreptată, poate să conducă la o cunoaștere valabilă și invers. De aceea, la cei vechi, cunoșterea avea un puternic ton emotiv, ceea ce nu însemnează deloc că era sentimentală. Din contră, așa-zisa cunoaștere obținută prin agilitate mentală e sentimentală în fond, adică, neavînd nici o raionare vitală, sentimentul decade de la valorile lui de mirare și se întunecă în senzațiuni.

*

5.XI.1966 – Böhme spune că foamea e totodată principiul naşterii creaturale şi acel al Renaşterii, adică şi ceea ce împinge spre corp şi ce împinge spre Eternitate. Şi aici e o analogie în sens invers: foamea mică e perdiţiune; foamea excesivă asigură liberaţiunea. O foame relativă leagă de relativ, adică de morfismele Creaţiunii; o foame totală devine atribut divin şi se identifică cu setea Manifestării, luată în totalitatea ei, de a se resorbi în Principiul ei. De aici metodele tantrice de a împinge foamea, dorinţa, la maximul posibil; în acest mod, departe de a-l ţintui pe propriul lui corp, îi arde pasiunile şi senzaţiile, necesarmente relative. Această potenţializare a dorinţei nu e rezultatul unei încordări de voinţă titanică, e surîzătoare, obţinută numai prin simpla raportare a foamei la Universal.

Discipolul lui Böhme, Gichtel [94bis], gloscază: «Totul se reduce în a converti sufletul nostru şi a îndrepta foamea noastră în interior, ca să dorească pe Dumnezeu şi să nu se oprească pînă cînd Sophia şi Spiritul Sfînt întîlnesc Dorinţa». Aici se pune o problemă foarte delicată: a îndrepta dorinţa fizică spre Dumnezeu nu înseamnă s-o debilitezi, deoarece ea nu-şi poate schimba natura. A o oferi lui Dumnezeu înseamnă să-i iei aproape toată virulenţa; ajunge la suprafaţa Apelor o foame ofilită, în orice caz în stază de transmutare, adică, prin definiţie, muribundă; căci un lucru surprins în momentul cînd trece într-un lucru superior e în mortificaţie, din cauza «istmului», a «Porţii strîmte» prin care trebuie să treacă. E şi asta o cale, mai puţin primejdioasă, dar mai este şi altă metodă directă, în care virulenţa dorinţei e decuplată şi lăsată să-şi facă drum pînă la antipozi, unde tot pe Dumnezeu Îl întîlneşte. Dorinţa magică

sau magnetismul dorinței animice e creatorul și generatorul a ceea ce Sufletul a conceput în imaginația sa. Deci: a generaliza dorința pînă la o omogenitate care o face coextensivă întregii ființe. În mijlocul ei, trebuie să se îmbăieze imaginea pe care ne-am făcut-o despre ținta pe care vrem s-o atingem; e în special puternică și eficace, cînd imaginea e a unei calități, a unei puteri spirituale. Totul e ca nimic din imaginea creată de închipuirea noastră să nu rămînă neîmbăiat de foame, devenind facultate subtilă și subtilizînd la rîndu-i vehiculul ei fizic.

E adevărat că și inversul, antipodul operațiunii e tot așa de adevărat: a îmbăia imaginea într-o Prezență Reală (*Hudur*), actualizată printr-o intensă concentrare pe Informal. În realitate, amîndouă metodele fac un 8. Cînd dorința fizică s-a constituit într-un cerc perfect, înconjurînd obiectul pe care vrem să-l obținem, ca circumferința Centrul, atunci trece în cercul superior, prin osmoză și continuitatea planurilor de fire, într-un cerc, de data asta constituit de Intelecțiuni; aici cercul e gata făcut, pentru că Spiritul, cum au spus-o Platon și Dionisie Areopagitul, are prin natura lui o mișcare circulară; pe cînd mișcarea circulară a dorinței e un efect al unei voințe prestabilite. Cînd, deci, cele două cercuri s-au atins, se transformă într-unul singur, obiectul dorit deplasîndu-se în noul centru, care e punctul în care cele două foste cercuri se atingeau. E mai bine, în loc să întrebuințezi imagini, de a căror calitate nu ești niciodată sigur, să imprimi compostului dorință – aspirație, o mișcare ascensională care, ea, trebuie să ocupe locul imaginii de care am vorbit și care se obține prin incantațiune-rugăciune. Böhme: facultatea uleioasă nu-și exercită facultatea vivificatoare decît atunci cînd e cuprinsă de agonia morții (și a unei dorințe devenită sfîșiere prin intensitate) care o mișcă și o exaltă. Cercînd să fugă (e vorba de facultatea uleioasă),

evadează şi creează astfel «viaţa vegetativă», care e «reziduală» faţă de formele superioare de viaţă. Facultatea ulcioasă care e Inefabilul e multiplicată cînd întîlneşte Dorinţa devenită agonie prin trecerea la limită, şi atunci omul capătă Corpul de glorie. Operaţie care în acelaşi timp e şi cea mai simplă şi cea mai rară din lume; dacă nu e prezenţă intelectuală în ea, eşuează; dacă este, atunci e de ajuns să imprime un caracter sattwic întregii operaţii, caracter care el singur procedează la transmutaţiile cele mai rare, cele mai inefabile, fără ca să mai fie nevoie ca noi să intervenim. E de ajuns veghea noastră, determinarea noastră de a păstra «compostului» o tendinţă ascensională şi de exaltaţiune.

Gichtel: sub puternica dorinţă a rugăciunii, sufletul se aprinde într-o lumină clară, în care se ridică Fervoarea Cerească, triumfătoare. E remarcabil că Gichtel uneşte dorinţa cu rugăciunea, asta înseamnă că admite implicit posibilitatea transmutaţiei dorinţei în rugăciune, ceea ce la exoterici n-ai să găseşti niciodată.

Focul interior al omului care doreşte înghite această prezenţă cerească a Luminii, pe care sufletul o imaginează înfometată, o atrage spre el şi o face prezentă – apoi arde curată şi produce în inimă o lumină frumoasă şi clară. Totul depinde însă de dozare, căci altfel, dacă dorinţa e mai puternică decît Prezenţa, aceasta e sfîşiată de către Titani, care o întrebuinţează exclusiv pentru viaţa lumilor inferioare.

E foarte semnificativ sfîrşitul fabulei. După ce Titanii sfîşie pe Dionysos, sînt trăzniţi de Zeus şi transformaţi în cenuşă. Cu alte cuvinte, este o restabilire a echilibrului; excesul de titanism atrage o intervenţie fulgurantă a luminii, care arde materia hoaţă, silind-o să dea înapoi ce-a furat. Şi cenuşa devine astfel un element pozitiv.

Ilustrînd același lucru cu alte simboluri, e de remarcat că Rugul Arzător se prelungește în flacăra pe care o suportă. E ușor să luăm rugul ca simbol al naturii inferioare, ca să vedem că această natură nu e deloc contrarie spiritualității ei ci, cînd e ierarhizată la locul ei, devine un eminent suport al spiritualității, ba chiar un alimentator al ei: spinii se prelungesc în flacără și lumină, care fără ei n-ar putea arde. Totul e ca acești spini să fie îndreptați în sus.

Misterul acesta al transmutației inferiorului în superior e indicibil. Cum e posibil? Nu știu, dar sînt obligat să constat realitatea faptului. Trecerea aceasta de la cantitativ la calitativ e de necuprins: o am ca aspirație în mine, dar ca realitate macrocosmică. În definitiv, miracolul e același și la untdelemnul din candelă care se preschimbă în flacără prin poarta strîmtă a unei simple fețile. Dar niciodată, fără acest istm, nu ar fi o flacără utilă. Aplicată de-a dreptul pe combustibil, ar izbucni o conflagrațiune. Această transmutație e posibilă numai pentru că forțele unui plan de existență nu pot trece în planul superior decît prin punctul central, prin care singur, comunică. Cînd neființa ne este atrasă în sus, avem impresia că trece *in excelsis* cu toate punctele ei; în realitate, trece printr-un singur punct, fie că ne dăm seama, fie că nu ne dăm seama de asta. Chiar la formele colective de extaz, forțele converg într-un punct macrocosmic, care le înmănunchiază, ca să le împrăștie apoi în planul superior: o icoană, o piatră sacră, o relicvă și altele. Totul e ca această operație să fie împlinită ritual.

Așa se întîmplă în formele violente ale unui extatism de tip bahic, cibelic și menadic, în care forța pură a naturii e evocată și dusă la autodepășire și la violență asupra ei însăși. În efectul lor descendent, ele pot fi identificate cu «apele corozive», cu «veninurile». Dar în proiecțiune verticală, după ce-au

trecut prin poarta strîmtă, devin Elixir de beatitudine, Balsam, Ulei supraesențial. Cum procesiunile orgiastice se făceau în jurul unui sanctuar de obicei, nu e greu de ghicit care era punctul vital care le colecta forțele. Cît despre apa corozivă pe care o reprezintă femeia, în dragoste, pozitivarea ei se face numai cînd creăm printr-un intens act de concentrare termenul median care strînge în el forțele risipite de cei doi parteneri. Trebuie evocat în acel moment Allah, sub aspectul său de moștenitor.

*

6.XI.1966 – Fulguranța inițială care e la originea unui gest e o manifestare a Unității. Într-o lume condiționată, continuitatea gestului și eficacitatea lui e asigurată prin perpetuarea lui. Și atunci observăm că gestul nu mai are spontaneitatea, prospețimea fulguranței inițiale și se continuă prin inerție, care e un fel de ison întovărășind elementele calitative ale gestului. Această inerție nu e altceva decît unicitatea, disjunctă, poate arbitrar, de calitățile pe care le vehiculează. Am putea spune că inerția e limfa gestului sau substanța lui, esența fiind constituită de elementele cantitative ale gestului. Inerția e un fel de curs de apă lent care vehiculează obiectele ce sînt puse la suprafața lui. Ceea ce e suspect la inerție e capacitatea ei narcotică, ușurința cu care ne pune în stare de «uitare», de lene, de punere în adormire a «veghei». Pe de altă parte, e incontestabil că inerția e naturală oricărei activități condiționate de timp și de spațiu; ca atare, e pozitivă și trebuie integrată în încercările noastre de a recupera dimensiunile metafizice ale gestului. Ca să nu înăclăiască calitatea e de

ajuns, în cursul împlinirii gestului, să ne «reamintim», să «menţionăm» aspectul lui de prototip de fulguraţiune.

În definitiv, gestul are o organicitate care e mai greu perceptibilă în Prototipul ei, mai ales cîtă vreme servituţile spaţiale şi temporale ne curmă gîtul şi umerii cu jugul lor. În stare de cădere, organicitatea e mai uşor de perceput în partea substanţei decît în partea esenţei. Nu-i adevărat şi pentru fiinţa noastră? Ce resimţim mai uşor, organele fizice sau cele psihice?

*

Revin la fraza enigmatică dar şi atît de adîncă a lui Böhme: «calitatea uleioasă nu-şi exercită facultatea ei vivificatoare decît atunci cînd e cuprinsă în angoasa morţii, care o mişcă şi o exaltă».

Calitatea uleioasă sau, tot în limbaj hermetic, uleiul super esenţial, e distilatul cel mai subtil al Spiritului şi se răspîndeşte pretutindeni, fie că e perceput sau nu e perceput, acceptat sau neacceptat. E identică cu Verbul de care Sfîntul Pavel spune că e «viu şi lucrător, mai tăietor decît orice sabie cu două tăişuri: pătrunde pînă acolo că desparte sufletul şi duhul, încheieturile şi măduva, judecă simţurile şi gîndurile inimii. Nici o făptură nu este ascunsă de El, ci totul este gol şi descoperit înaintea ochilor Aceluia cu care avem a face [căruia îi vom da socoteală]». (Evrei 4,12-13)

E viu şi lucrător pentru că e vivificator. De altfel, în toată fraza e considerat nu atît sub aspectul de Creator, cît sub cel de vivificator, de susţinător al Lumii. Chiar cînd o distruge în anumite morfisme ale ei, în fond o primeneşte; mai tăietor decît orice sabie, adică se intercalează în toate joncţiunile, între toate

perechile de complementare, pentru că e deasupra şi Principiul lor. Sabia aici e firul Unicităţii, al Continuităţii, de-a dreapta şi de-a stînga căruia se produce dualitatea prin polarizare; ne putem închipui ce efect de disoluţie în sensul pozitiv al cuvîntului, adică de mortificare a ceea ce trebuie transmutat, are *dhikr*-ul susţinut sau nu de pronunţarea unui Nume divin. În operaţia de tăiere a agregatelor tamasice, nu e nevoie să intervenim noi decît prin pronunţarea Numelui; treaba o face sabia.

Încă o dată, toată operaţia e privită ca intervenind după producerea Manifestării, adică în momentul cînd Dumnezeu devine imanent ca să prindă în plasa Lui toată Făptura, ca şi coborîrea istorică a Domnului Hristos ce se produce după Creaţiune. Sabia are două tăişuri pentru că vindecă şi ucide, produce şi resoarbe. E lucrătoare, pentru că orice ar face, devine Act pur, efectivitate. Desparte toate agregatele, toate complementarele, judecă simţurile şi gîndurile inimii, ca o prefiguratoare a Parusiei şi a Judecăţii din urmă.

Şi aici se vede imposibilitatea de sistematizare cînd e vorba de doctrine tradiţionale. Dintr-un punct de vedere, Cuvîntul poate opera cum îl arată Sfîntul Pavel, pentru că e transcendent lumii şi că «suprapunerea » lui pe aceasta o vivifică şi o omoară, pentru că «atacă» nodurile vitale ale ei, adică acele puncte critice începînd de la care se produc şi se resorb cuplurile de dualităţi care constituie baza lumii. Pe de altă parte, ca imanent, Dumnezeu «suferă» împreună cu lumea, fără să fie afectat de nici una din limitaţiunile ei, a căror aparenţă totuşi o ia. S-ar putea spune că deosebirea între Dumnezeu transcendent şi Dumnezeu imanent este că al doilea, prin deciziune unilaterală, îşi ia o aparenţă de comună măsură cu lumea, pentru ca s-o poată susţine, mîntui, resorbi. Or, asta

n-o poate face dacă nu dizolvă cojile, *Keliphoturile*, care sclerozează nodurile vitale ale ţesutului cosmic; de aceea trebuie să despartă sufletul şi duhul, încheieturile şi măduva, judecă...; sau în altă parte: «am venit să despart părinţii de copii, soţul de soţie... n-am adus pacea, ci războiul». Verbul, în pogorământul lui, nu face război negativului, necesar în Economia Lumii, ci opacităţilor care o sclerozează, care sînt mai jos decît Iadul însuşi care, în afară de fundul lui, e o tendinţă descendentă dar nu o încremenire, o înţepenire, dincolo de moarte şi de viaţă.

Din cauza acestui aspect de comună măsură cu lumea, Verbul apare, privit *ab extra*, ca sfîşiat de ea, rupt de cuplurile divergente, căci privită din afară Dualitatea apare ca opoziţie şi în cîmpul de luptă al acestei opoziţii Verbul e sfîrtecat, pătimeşte şi moare, pentru ca să învie la nivelul complementarismului şi să se înalţe la nivelul Unităţii. Dar cînd Verbul a luat asupra lui această cădere, fără să fie părtaş la ea, în sensul culpabilităţii, nici o făptură nu este ascunsă de El, ci totul este gol şi descoperit înaintea ochilor Aceluia.

Numai din perspectiva aceasta fraza obscură a lui Böhme îşi capătă toată semnificaţia: «Calitatea ulcioasă (Verbul manifestat) nu-şi exercită facultatea ei vivificatoare (mîntuitoare) decît atunci cînd e cuprinsă în angoasa morţii (patimile Domnului) care o mişcă şi o exaltă» (Îl învie şi Îl înalţă).

Microcosmic, Incantaţiunea e efectivă, virulentă, cînd e resimţită ca o sfîşiere, cînd înălţîndu-se spre Faţa divină îşi rupe nodurile dureroase care o reţin în pasta tandră a cărnii. Ceva mai misterios încă: chiar cînd, prin esenţa ei, incantaţiunea se exaltează, emite concomitent un impuls descendent care intră în încheieturile ultime ale fiinţei noastre, aşa cum o descrie Sfîntul Pavel. Atunci este completă.

Acest fenomen e explicabil şi prin faptul că efortul omului, ascendent, îşi găseşte imediat un ecou descendent în Dumnezeu («cînd omul face un pas spre Allah, acesta se ridică de pe Tronul Său şi face o sută de paşi înaintea omului»). Tendinţa ascendentă se înalţă pînă la esenţa divină, tendinţa descendentă coboară pînă în fundul Iadului şi acesta e *dhikr*-ul. E de remarcat, metodic, că dacă pornirea ascendentă trebuie să fie suscitată, controlată, menţinută şi vivificată de om, prin atenţie şi sforţare, [el] nu are să se ocupe de tendinţa descendentă a incantaţiunii, care e treaba exclusivă a lui Dumnezeu.

Incantaţiunea poate fi identificată cu *Soma*, rezultatul, quintesenţa dublei tracţiuni a Şarpelui, în sens opus, de către Asura şi Deva.

*

«Ape corozive», «Dizolvantul Universal» sînt expresii cosmologice, traducînd adevărul metafizic al lipsei de comună măsură între Principiu şi Manifestare. Cînd acesta sau, mai exact vorbind, Prezenţa lui e în lume, ea este topită din cauza acestei lipse de comună măsură. Tehnica suverană a acestui Magisteriu este «aducerea» unui h*udur* în lume; mai este şi o cale indirectă, cînd voinţa şi imaginaţia lucrează ca substitute ale Intelecţiunii şi produc corodări în lucruri, în metale, prin care se produce eliberarea quintesenţei ţinute în robie. Această quintesenţă e şi ea un corodant. Se mai obţine acelaşi efect şi prin unirea complementarelor cînd se ştie că ea duce la o fuziune; şi acest asentiment al fuziunii e iarăşi un dizolvant.

*

O aplicație a analogiei în sens invers: cînd Zenithul spiritual e asimțit, [atunci] e răscolit, «evertuat», și Nadirul lui, care e reflexul său invers; amîndouă sînt așezate pe aceeași linie, și asta fără nici o intenție din partea noastră. Odată Nadirul «deșteptat», nu mai are altă voință decît să se unească cu Zenithul. Convergența lor lucrează ca un dizolvant asupra obstacolelor intermediare: opacitățile psihice, învîrtoșările, scleroza corpului și a subtilului. Partea noastră de inițiativă revine în sforțarea de a face cît mai poroase aceste obstacole, de a desclești încleștările, de a netezi drumul cu alte cuvinte, mai precis într-o operă negativă de destindere, de reducere la o materie primă virtuală, de a face din ființa noastră individuală un cîmp bun conducător al curentelor ascendente și descendente ce se stabilesc între Zenithul și Nadirul nostru.

*

A utiliza armele Infernului. Monotonia îi este oarecum coextensivă, căci coincide cu Inteligibilitatea -lui Prakriti. Aceeași monotonie în *japa*, în repetarea acelorași rituri, aduce suprimarea accidentelor substanței, dar nu în folosul ei, ci pentru a-i crea o față netedă, în care să i se vadă posibilitățile ca într-un fund de lac. Astfel detectate, sînt atrase de către Purusha la suprafață și încorporate Cerului, pe cînd pe profani Materia Primă îi atrage la fund. Probabil că și la Inițiere, cît și la contrainițiere, o parte din tehnici sînt identice, de exemplu acelea care aduc Materia primă la o suprafață lucie. Deosebirea începe după aceea. Magicianul Negru se aruncă la fund după

potențele lui Prakriti; Theurgul le incantează, le aduce la suprafață și le ridică spre Cer ca pe niște mreje.

*

7.XI.1966 – Una din explicațiile misterului transmutațiilor stă în faptul că în domeniul Devenirii (singurul în care acestea operează), lucrurile nu-și au rațiunea suficientă în ele însele. Fiind o devenire, trecerea de la potență la act le este definitorie. Or, în lumea devenirii, Mercurul nu este o stare, ci o «influență», o «calificare», o «posibilitate», care se caracterizează prin aceea că orice «metal» care se îmbăiază în el este purificat și dinamizat, potențat la maximul lui. Orice lucru ce devine tinde să fie prin instituție divină și Mercurul face asta, pentru că dizolvă o altă tendință a Naturii, aceea de a se înțepeni, de a deveni inertă într-un anumit loc și într-un anumit timp. Această inerție o dizolvă Mercurul, care nu suferă decît ceea ce se duce în sus sau cade în jos, ceea ce, ca Psyhopomp, se oferă să le-o facă. E foarte sensibil în privința asta. Mercurul e foarte virulent împotriva punctelor de oprire, de înțepenire, cum e corpul de exemplu.

Artefius spune că soluțiunea corpului și coagularea spiritului se fac cu una și aceeași operațiune. De aceea, în practică, nu trebuie să le supraveghem pe amîndouă. E de ajuns o tendință ascendentă pentru ca materialitatea corpului nostru să devină translucidă și să se dizolve, în opacitățile ei cele mai caracterizate. Cu mijloacele de investigație ale planului nostru de existență, nu putem repera, descoperi, punctele de încleștare, nodurile ființei noastre fizice și subtile, pentru că investigația vine din exterior; pe cînd, de sus, planul inferior e o carte deschisă. Se întîmplă ce se povestește în «Porcul fermecat» de

Ispirescu. Soţia Porcului îi găseşte locuinţa din fundul codrilor. Nu poate intra în ea din cauză că nu are nici o uşă, nici o fereastră; atunci, face o scară din oscioarele găinilor date de Sfintele Luni, Miercuri, Vineri (liniile de forţă, schemele Sferelor lor respective), plus degetul ei cel mai mic, ca ultimă treaptă (Zeciuiala sacrificială), şi aşa intră în turn, adică prin vîrful lui, de sus în jos. Aşa intră şi bărbatul ei sub formă de hulub. E semnificativ cum se aplică dictonul Tablei de Smarald: «*ascendit a terra in coelum iterumque descendit in terram et recipit vim superiorum et inferiorum*»[97]. Realitatea e că trecerea în centrul planului orizontal în care ne aflăm se face şi ea tot printr-un salt în «văzduh».

Mercurul e fixat prin mijlocirea a ceea ce-l conţine; deci, în primul rînd, corpul purificat, dar cînd spiritul debordează limitele corpului şi se răspîndeşte spre orizont şi Zenith, se aplică alt dicton hermetic: «*vas tuus est mensura ignis tui*» şi fixativul devine Uranus însuşi, limitele extreme ale asimţirii, ale intuiţiei noastre.

*

Totdeauna un poet genial are juste intuiţii metafizice şi cosmologice, chiar atunci cînd doctrina îi lipseşte. Eminescu e plin de asemenea intuiţii. Tot aşa şi Leopardi, a cărui poezie «*Il Infinito*»[97] mi-a căzut sub ochi; «*sedendo e mirando*» (mirarea!), concepe «*sovrumano Silenzio, e profondissima quiete*». Apoi aude vîntul, ca o voce a lor şi, în acelaşi timp, ca un fel de rezumat al lor, «*la morta stagione, è la presente e viva*» şi sunetul lor. Suflul care-i reaminteşte şi Infinitul şi Devenirea! Şi foarte just, pentru că e *barzach*-ul lor. Mai precis, vîntul îi reaminteşte «*il suon di lei*», adică sunetul Manifestarii şi e

firesc, pentru că suflul vehiculează Etherul a cărui calitate sensibilă este Auzibilul.

«E in questa immensita s'annega il pensier mio»

Cu cele ce au precedat, se poate spune fără exagerare că această «negare» e în realitate o «universalizare» a Gîndului, a trecerii la limită din formal în Suprem. Adică, de la meditația discursivă de pînă acum, trece la Contemplație. Și atunci e natural ca: *«Il naufragare m'è dolce in questo mare»*.

Corpul Hermetic vorbește de o «haină de foc» pe care Intelectul o asumă liberîndu-se de corp.

Dacă ne gîndim la o eliberare «în corp», lucrul vine tîrziu, prea tîrziu, în fazele ultime ale Magisteriului; dar este și o eliberare, simbolic «deasupra corpului», care se produce cînd proiectăm asimțirea noastră deasupra capului, lucru perfect legitim dacă ținem seama de simbolismul direcțiunilor spațiului, care sînt net calitative. În cazul acesta, cînd intelectul și emoția intelectuală care-l învăluie își deplasează accentul de gravitate din inimă și creier deasupra capului, se poate spune că Intelectul s-a liberat de corp și ca atare a îmbrăcat o «haină de foc». Foloasele sînt imense și e de ajuns să menționăm faptul că acest soare răsărit în Zenithul nostru «usucă» cojile exterioare ale Intelectului, ba chiar planurile inferioare ale ființei noastre în al căror Apex se găsește.

Simplul fapt că sufletul, prin acest foc, este vindecat de umiditățile lui, îi permite să recupereze puterile pierdute prin păcatul originar (Eva, factor umed), îndeamnă să insistăm asupra acestui exercițiu de deplasare a conștiinței pe planurile superioare. Cu începutul, Intelectul coboară spre punctele lui de plecare, dacă putem să ne exprimăm așa, pentru că două lucruri complementare tind irezistibil să se reunească și o fac cînd nu mai găsesc nici un obstacol în cîmpul neutru care le desparte.

Obstacolele sînt pasionalitatea, multiplicitatea, aviditatea, tendința de a se împrăștia.

*

A vorbi de receptivitate față de natură, nu stabilește complet relațiile noastre cu ea, nu le precizează cu toată rigoarea. Mai întîi, această receptivitate trebuie să se identifice cu puritatea; apele sufletului trebuiesc limpezite complet; nu e vorba de o fuziune romantică cu Natura, fuziune care e și o efuziune, un imbold spre ea, un dialog neliniștit. Pasivitatea noastră trebuie să fie totală, făcută din atenție, venerație, receptivitate.

Apoi, nu e vorba de o unire cu natura; nu trebuie să avem alte inițiative decît aceea de a nu avea nici o inițiativă, de a inhiba, de a topi în noi tot ce ar avea caracterul unei intervenții, al unei colaborări.

Receptivitatea noastră nu trebuie să fie față de natură cum se vede, ci față de primul ei fond, față de mesajul secund al ei. Să primim înfățișarea matematică a ei, o muzică a proporțiilor, ecourile ei în fața noastră și față de propriile ei morfisme. Trebuie să sensibilizăm mai mult schema naturii decît pe ea însăși, schemă care nu e împietrire, ci o mineralizare; să vedem într-o pădure și într-un lanț de munți, liniile de forță ale Ierusalimului ceresc; să percepem că schemele ființelor din fabulă, din constelații, sînt mai vii, mai esențiale, mai organice, decît reprezentarea naturalistă a acelor ființe. Occidentul a devenit atît de grosolan, atît de superstițios încît își închipuie că aspectul direct al unui brad e mai esențial decît geometria lui. În imaginea bradului, mesajul lui cel mai tainic

nu e elementul lui sensibil, ci tendințele lui care sînt invizibile: verticalitatea, imobilitatea, colosala lui putere de concentrare.

O justă contemplare a Naturii, așa cum se făcea în epocile tradiționale, se transvaza, am impresia, printr-un quadrilaj nevăzut, care filtra și viziunea noastră și imaginea Naturii; rămînea o licoare, după ce un enorm reziduu era oprit de o parte și de alta a ochilor rețelei. Lucrurile vizibile din natură își trimiteau un mesaj invizibil, iar cele invizibile, un mesaj vizibil: de aici zeii.

De altminteri, orice viziune dublă, adică polarizată între subiect și obiect, este *per speculum in aenigmate*, adică prin reflexie inversă; dar ca să se producă această inversiune, trebuie să treacă printr-un focar pe unde se face inversarea. Or, acest punct unde se produce inversiunea, este quintesența însăși a Naturii și a contemplării noastre. Fără el, lucrul privit e ca și cum nu ar exista; pentru că să devină sensibil, trebuie să treacă pe poarta strîmtă, printr-un *barzach* care e invizibil. Ca să îmbrățișăm natura, trebuie s-o prindem în punctul și momentul acela cînd e invizibilă și care-i produce vizibilitatea, după cum în ochi tocmai punctul mort unde intră nervul optic în el e acela care e cauza vizibilității.

Contemplarea cea mai desăvîrșită a naturii se reduce la o serie de puncte invizibile, și care sînt noduri vitale ce ne animează: pe ea și pe noi.

Îmi închipui că Îngerul nostru, cînd supraveghează o contemplare chiar informală, supranaturală, a noastră, își dă seama că e pozitivă și reală atunci cînd între noi și lucrul contemplat, într-o zonă misterioasă, apar constelații ce erau pînă atunci în întuneric și care sînt limite între cele două țărmuri ale contemplației; puncte care sînt quintesențe celor

două lumi, adică o sinteză a ceea ce din lumea de jos poate fuziona cu mesajul lumii de sus.

Lucrul se poate demonstra şi mai stringent: punctul nespaţial, prin care un obiect trebuie să treacă pentru ca să se oglindească într-un subiect, e identic cu ceea ce hinduşii numesc *sandhya*, punctul nemanifestat care desparte două manifestări ciclice şi care e rezumatul şi generatorul lor, ceea ce le face realitatea. Privim o piatră sau o figură umană; la prima vedere, nimic mai material; în realitate, mesajul este nemanifestat, pentru că în mod necesar trece printr-un punct nemanifestat, care îi face realitatea şi a lui şi a noastră, punct care, la prima vedere, pare un terminus, un rezultat, cînd în fond este un început, un generator, şi el mă produce şi pe mine şi pe piatră, şi pe mine şi pe omul pe care îl privesc, într-un mod indicibil, pentru că e din măduva misterului.

*

8.XI.1966 – Arta regală trebuie să facă apt organismul să suporte natura de foc a hainei spiritului. Asta nu înseamnă că organismul trebuie el însuşi să devină foc, ci punctele lui esenţiale, vitale, prin care un plan comunică cu un plan superior şi e «informat» de către acesta. Pentru asta trebuie dat un impuls sattwic întregului organism. Acum, trebuie notat bine: orice tendinţă ascendentă e făcută consistentă şi eficace de tendinţa descendentă care o întovărăşeşte în mod necesar şi concomitent. *Sattwa*, în stare pură, nu poate să existe în Manifestare, pentru că ar dispare şi ea imediat, resorbită în Principiu. În lume, *Sattwa* este necesarmente încadrată, configurată de *Rajas* şi *Tamas*, pe care le conţine eminamente. Prin urmare, o tendinţă sattwică cuprinde obligatoriu *Rajas* şi

Tamas, dar – asta e esențial – [acestea] nu mai au caracterul privativ, limitativ, care le caracterizează cînd accentul de gravitate e pus pe ele. Într-un organism în care centrul de greutate e pus de *Sattwa*, *Rajas* și *Tamas* sînt vehiculul lui, podoaba lui; constituie puterea lui de incarnațiune și care nu mai e, în acest caz, cu servituți de limitațiune, ci cu puteri de răscumpărare, de magnificre, de tămăduire, de proslăvire. Ca să reiau exemplul lui Schuon, trebuie să existe, fatal, *Tamas* într-o hostie consacrată; e același *Tamas* ca într-un bolovan?

Așa trebuie înțeleasă și spusa alchimiștilor pe care o reproducem la început. Organismul făcut apt să suporte haina de foc a spiritului e un organism «rectificat», transmutat, care păstrează aparențele corpului obișnuit, dar care în realitate e de pe acum o carne glorioasă.

Este o tendință descendentă și în grădina Paradisului, care-i face consistența. Iată un alt aforism hermetic care explicitează pe precedentul: «Magisterul e la termenul său cînd materia e perfect unită cu veninul său mortifer». Veninul mortifer e vădit identic cu *Vitriolul*. Or, cum e obținut vitriolul? *Visitando Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam*[97]. Vitriolul-venin e rezultatul unei coborîri, adică al unei impulsii descendente care nu mai e o cădere. Carnea obișnuită a omului, materia acestei lumi, suportă ușor Spiritul căzut, dar nu suportă Spiritul coborît. Pentru asta, trebuie să sufere o transmutațiune care o abilitează să-l sufere, căci altfel pătimește soarta lui Semele. Ceea ce, mai ales, nu poate suporta Fața lui Dumnezeu sînt accidentele Materiei, adică staza ei de divergență și de multiplicitate. Pe acestea se arde Unitatea. Pentru asta, lumea, carnea ei, trebuie să se reducă mai întîi la Materia ei Primă (mai exact, la Materia ei Secundă). Aceasta se unește cu Veninul, cu Vitriolul, pentru că și ea este un Venin. Spiritul este un venin, ca și

materia rectificată, pentru că ceva care are o putere de înviere are şi o putere de omorîre. Tot ce se situează pe o axă verticală care traversează lucrurile prin centrul lor, le distribuie şi le resoarbe, le dă viaţă şi le omoară. O materie unită cu propriul ei venin este aceea care şi-a echilibrat perfect antinomiile, pînă la coincidere, în a cărei suprafaţă nu mai este nici un punct care să nu fie viaţă şi moarte concomitent. Dacă Prezenţa, Hudurul inevitabil divin nu distruge lumile, este că nu poate contraveni unei alte posibilităţi divine, care este Manifestarea... Cum aspectul vizibil al al lui Dumnezeu e tot aşa de tainic ca şi cel invizibil (şi nu două cercuri concentrice succesive, *quod absit*), trebuie să se ascundă unul pe altul şi secretul lor comun e un venin, un dizolvant. Şi mă întreb dacă Veninul nu este identic cu Mirarea platoniciană? Orice lucru extatic în lumea asta este un corodant. Aspectul interior al lui Dumnezeu, El şi-l indică prin propriul Lui deget, vizibil pentru toţi.

O aplicaţiune a Numelor, Primul şi Ultimul, Aparentul şi Ascunsul, este şi următoarea: planul nostru fizic, corpul, comunică cu Cauza lui, prin centrele lui tainice, invizibile, care sînt Chakrele lui, dar şi prin Forma lui, luată în sensul aristotelician al cuvîntului. Cînd realizăm, prin concentrare, globalismul fiinţei noastre, integralitatea ei prin auto-resimţire, ca un tot şi ca un hieroglif exprimîndu-i interioritatea, atunci am găsit alt punct limită prin care putem comunica cu Transcendentul, dus şi întors. Şi cum Vizibilul şi Invizibilul sînt complementare, faptul de a ne autoresimţi Aparenţele, Periferia, Epiderma, redeşteaptă centrii noştri ascunşi; şi aceasta e singura cale normală spre ei, mai exact redeşteptarea Aparentului şi Ascunsului este sincronică. Nicăieri în lume Dumnezeu nu e mai prezent decît în inima mea şi-n orizontul extrem unde creasta munţilor se pierde în cer.

Iar cînd facem Invocaţiunea, trebuie s-o resimţim plecînd din centrul inimii noastre şi, în acelaşi timp, devenind, constituind însăşi epiderma corpului nostru. Prins între două focuri, ce mai rămîne din acesta, ce-i mai rămîne de făcut? Să se reducă în cenuşă, să devie Materie primă.

*

Sulful e numit şi incombustibil, printre alte nume (*theion apyron*), pentru că, după ce arde tot, se arde pe el însuşi, şi atunci ce mai rămîne? O putere de ardere, o stare igniferă, care nu poate fi decît indestructibilă, pentru că e o posibilitate. Ceea ce arde tot, şi pe el însuşi, e o permanenţă. Posibilitatea de combustiune nu se poate să dispară, pentru că n-ar mai exista combustiune. Cînd ne concentrăm în mod valabil pe Foc, o facem pe posibilitatea lui; identificîndu-ne cu ea, ne identificăm cu quintesenţa focului şi nu cu accidentele lui vizibile. Atenţia noastră intelectuală redă Focului raţiunea lui suficientă şi atunci este *theion apyron* sau *flamma non urens*[98].

Brihadâranyaka Upanişad o spune cu alţi termeni: a triumfa de a doua moarte, pentru că moartea nu mai are priză asupra lui, moartea devine o parte a fiinţei sale.

A *cultiva moartea* din viaţă: prin incantaţiune, prin concentraţiune care, cel puţin virtual, înseamnă o aşa brutală sustragere de la viaţa ambiantă, încît echivalează cu o moarte. Orice e o «amintire» a unor posibilităţi transcendente, trebuie să ardă ceva din cele de jos pentru a se aciua. Şi ce arde? Tot ce e putrescibil, trecut, corupt în noi şi, prin asta, şi în jurul nostru. Mai mult: moartea distribuită voit în noi, printr-o tehnică iniţiatică, inserată în ţesutul vieţii noastre, deci complementară cu Viul, devine ceva care nu e nici unul, nici celălalt şi

care este Apă Vie – Apă Moartă. Nu trebuie să uităm că amîndouă sînt indispensabile pentru ca să-nvie Făt-Frumos.

*

9.XI.1966 – A te uni cu moartea şi cu Vitriolul, nu ca stări ci, ca tendinţe. De altminteri, după dictonul hermetic, trebuie să faci fixul volatil şi volatilul fix. Asta înseamnă că grosierul, opacul din noi devine volatil, adică e mortificat, ceea ce nu se poate decît printr-un dizolvant care e şi din venin; din contră, spiritualul se corporifică, nu prin căderc, ci printr-o coborîre asemănătoare cu aceea a Ierusalimului Ceresc; pe de altă parte, ceva nu poate subzista decît prin fixare şi cum corpul a devenit fix, se întîmplă «o deplasare a luminilor», o inversiune a firii iniţiatului, imperceptibilă pentru profan, în care «baza», «fixul» lui, e Spiritul, şi Volatilul, Corpul. De aici, toate minunile pe care le poate face cu el. Admirabila vorbă a lui Milarepa: «boalele, duhurile rele, păcatele, mizeria sînt în mine artere, sămînţă şi fluide».

Coborîrea în părţile inferioare ale fiinţei noastre produce o «rectificare»; la rîndul ei, aceasta face ca şi corpul să secreteze un «vitriol» care dizolvă fixul.

O exaltaţiune terestră seacă, pentru ca să se unească cu focul ceresc, trebuie să traverseze toate lumile intermediare şi să asume natura lor. Deci, se uneşte cu vaporii umezi care îi dau forţa ascensională, o curăţă de servituţile ei cele mai grave, opacitatea şi greutatea; după ce-a trecut prin filtrul norilor, asumă o natură de foc, care acţionează asupra umidului din vapori şi devine fulger pur, care cade ca un trăznet, adică fără să mai fie împiedicat de pături intermediare, suprimate, resorbite în el, însumate prin «rectificaţiune». Asta ne face să

ne dăm seama ce este: realizare descendentă, ca un trăznet, spre deosebire de Ónccetinelile realizării ascendente. E piatră şi fulger, lumină şi bolovan: zidurile Ierusalimului Ceresc. Vîrsta de aur e o lume în care toate elementele sînt resorbite într-un trăznet, devenit piatră. Se poate judeca cine e în stare să-i suporte intensitatea ! E un tr„znet care e un cristal, poros din cauza Aerului şi translucid din cauza Apei. (Şi în limbajul curent se vorbeşte de «apele» unui diamant).

Imperfecţiunea, slăbiciunea, «lepra» metalelor şi alte expresii similare indică o debilitate, o privaţiune, o lipsă de act. În lumea noastră nu avem metalele adevărate, ci vestigiile lor, avem doar reziduuri; într-o realizare iniţiatică, trebuie să le considerăm ca nişte *terminus*-uri sensibile; trebuie să găsim firul etherat invizibil care le duce la imaginea lor cerească, unde este Actul lor pur. Nu de alta, acest fir, cu toată umiditatea intermediară pe care o traversează pentru a ajunge la pămînt, rămîne bun conducător de trăznet şi oricînd riscăm soarta titanilor, dacă ne încăpăţînăm să nu ne desprindem de pămînt. Afară de asta, mai este un risc: metalul din lumea noastră nu este un *terminus* în sensul total al cuvîntului; e, la rîndul lui, o etapă intermediară în coborîrea în Infern, unde sînt adevăratele lui «matriţe» în *Prakriti*. Dacă nu urmăm drumul ascendent, nu trebuie să ne închipuim că rămînem indefinit «la mijloc»; mai tîrziu sau mai devreme vom suferi «atractul invers al Naturii»; riscăm deci nu numai fulgerele Cerului, dar şi dizolvarea în Materia Primă, dacă vrem să păstrăm metalele aşa cum sînt.

*

Cea dintîi «Materie» care se întîlneşte în realizarea lui Magnum Opus şi cu care se bate războiul crîncen cel nevăzut e aceeaşi cu care Eul obişnuit are de-a face întruna: dinamismele

mentale. Acestea trebuie, în primul rînd, reduse la Materie Primă, prin suprimarea agitaţiei lor, prin separarea de chiar originea lor care este creierul. Aici e prima, cea mai grea şi cea mai importantă separaţiune. Odată aceasta obţinută, facultatea mentală se difuzează în întreg corpul subtilizat, îi devine coextensivă. Se produce o ubiquitate a ei şi capăta o virtute de «pătrundere» a oricărui lucru, chiar a pasiunilor şi a senzaţiunilor. Să ne aducem aminte de textul Apostolului Pavel, pe care l-am citat mai sus, asupra virtuţiilor Cuvîntului lui Dumnezeu. Dacă aceste puteri există în cuvîntul rostit, cu atît mai mult şi eficace se găsesc în Cuvîntul nerostit, în fondul indistinct de unde se urcă la suprafaţă cuvintele formulate sau, în terminologie hindusă, cînd realizăm *yoga citta-vritti nirodach*[99].

Trebuie să ne reamintim ce am mai spus în diferite dăţi: Intelectul superior se oglindeşte în inferior de-a lungul unei raze, identică cu Axul vertical ce uneşte toate lumile prin centrul lor; la capătul dreptei polare găseşte masa de reflexiune care e constituită din senzaţiuni şi din pasiuni; în orice caz, nu facultatea noastră discursivă, puterea rezonabilă, care se răsfaţă pe un plan intermediar şi unde are iluzia primejdioasă a unei autonomii, a unei lipse de dependenţă faţă de Superior şi faţă de Inferior. În realitate, în starea în care se află acum omul, facultatea discursivă, gustul inepuizabil de raţionament în vid sînt, în mod principal, utilizate ca să împiedice o comunicare a Superiorului cu Inferiorul, să împiedice Zenithul şi Nadirul să se reflecte unul în altul. Raţionamentele, clasa mijlocie a facultăţilor umane!

Cînd mentalul e potolit, Intelectul Superior se poate uni cu morfismele lui din exil, senzaţiile şi pasiunile, poate să le rectifice, să le infuzeze esenţialitatea lui şi, astfel, să le răscumpere. Se produce *Thelema*[100] care primeşte *vim superiorum et inferiorum*[101].

În loc ca Intelectul să dinamizeze vana facultate discursivă, dinamizează de acum înainte pasiunile şi senzaţiile răscumpărate şi rectificate.

*

În general, se înţelege prin «rumân», ţăran. Faimosul răspuns al lui Balş cînd, în timpul luptelor Unirii, se făcea apel la «sentimentele lui de român»: - «Român e ţăranul, eu sînt boier moldovean». Dar dacă mergi mai departe, vezi că în popor starea de agricultor e socotită ca singura normală, celelalte fiind oarecum accidente, cazuri anormale, şi că, şi aici e important, agricultorul fiind singurul om normal, e rumân, şi nu rumânul e normal fiindcă e agricultor. Cu alte cuvinte, «rumân» este designaţiunea genului uman. Cîteva exemple sînt semnificative; iată ce scrie cronicarul Stoica Ludescu: «O mare ciudă (minune), multe răutăţi au făcut diavolul neamului rumânesc, încă din ceputul lumii, de la moşul nostru Adam !» De unde urmează că Adam era rumân. Ar fi posibil asta dacă rumân ar desemna o naţiune? Devine perfect clar cînd se înţelege prin «rumân» om. Probă că în copiile ulterioare ale Cronicii s-a înlocuit «neamul rumânesc» cu neamul omenesc.

Tot aşa într-un basm culeş de Rădulescu Codin, «Omul sălbatec», o variantă a întîmplărilor lui Ulysse cu Ciclopul: trei ciobani sînt prinşi de un uriaş; cei doi mai mari sînt aruncaţi în cazane ca să fiarbă. Cel mai mic orbeşte pe uriaş cu apă clocotită, jupoaie un berbec şi-l aruncă în alt cazan. Uriaşul orb mănîncă pe cei doi întîi şi cînd ajunge la al treilea cazan unde fierbea berbecul, îl gustă şi zice: «Mă, da' carnea asta nu e de rumân. Mi-a scăpat tîlharul.» E evident că n-a vrut să spuie: carnea asta nu e de ţăran, ci: carnea asta nu e de om !

Ţăranii italieni şi ruşii îşi spun *hristiani*, de la Hristos, tot cu o subînţeleasă şi inconştientă extindere la tot neamul omenesc. Dacă ai noştri îşi zic «rumâni», numele nu vine de la Ram, avatar precedent lui Hristos? Şi nu e o desemnaţiune a rasei hiperboreene primordiale? Lucrul ar mai putea fi posibil şi din cauza unei inversiuni a primei silabe a cuvîntului rumân: *ur-man*, adică «Omul primordial» şi Manu Primordial, Adi-Manu. Am putea spune că numele *Ur-man* e mai aproape de limba primordială decît sanskritul *Adi Manu*. E de considerat şi numele de *Ramana*, atît de răspîndit în India. Din punctul de vedere al *Niruktei*[102], este *Ram-Man*.

*

10.XI.1966 – Revelaţia budistă e mai mult aparentă decît reală, afară de domeniul metodei, unde este adîncă. A spune de exemplu că, la moarte, diferite elemente ale omului se dizolvă în diferite elemente cosmice componente, e adevărat pentru omul profan, dar inexact pentru acel care şi-a asimilat, dacă nu totalitatea, măcar rădăcinile acestor elemente, pentru că a asimila este a transforma, adică a trece în informal. Şi dacă nu este transformare, există transmutaţie, ceea ce e o transformare virtuală. Or, trecerea de dincolo de formă implică imuabilitatea.

Budiştii mai spun că şi *Atma* reintră în *Akaşa*; dar a fost vreodată absent din el? Nu mai rămîne decît *karma*, acţiunea, forţa impersonală deja legată de viaţa unei fiinţe date şi care va merge să determine o nouă fiinţă.

Această *karma* poate fi perfect acelaşi lucru cu *jivatma*, pentru că în fond este *Atma* în măsura în care animează o interferenţă de condiţiuni între un plan anumit dat. Şi pentru ca această *karma* să poată determina o nouă fiinţă, trebuie ca, la rîndul ei, să

fie determinată de prototipul ei etern, *Atma*. A determina o nouă ființă nu înseamnă altceva decît a actualiza niște posibilități principiale, necesarmente conținute în posibilitatea divină pe care o reprezintă orice ființă, care *este* mai bine zis.

Această *karma* animează posibilități care au vibrațiuni ondulatorii echivalente cu ale ei, oarecum în prelungirea ei. Deci agregatul pe care-l va anima va fi determinat de calitatea ei vibratorie dacă în cursul precedentei existențe, și ca un rezultat al ei, au predominat *sattwa, rajas* sau *tamas*. Noile elemente sînt așa cum au fost «impulsionate» de fostul lor *karma*. Distribuția de morți și renașteri se face așadar în cele șase direcții ale crucii celor trei *gune*, adică se înscrie în mișcarea vibratorie a Vortexului Sferic Universal. Mai precis, *karma* determinat e constituit dintr-un anumit dozaj al celor trei gune care, să nu uităm, sînt de natură vibratorie. Aceste vibrații ale unei determinațiuni care e o posibilitate au o tendință de a se propaga pînă la «marginea» lumii, prin plusuri și minusuri, vieți și morți, alternanțe de agregațiune și disipațiune. Această propagare se face prin elementele psihice, fizice și spirituale afine cu ea. De abia la «limita» lumii impulsiunea se dezagreghează și se reintegrează în Principiu. Că budiștii numesc această năzuință a unui *karma* de a-și epuiza posibilitățile – *sete*, nu schimbă mult doctrinar, dar metodic e adevărat că *setea* e un termen mult mai vorbitor.

Karma deci trece la limită, în cursul traiectoriei animează și dislocă agregate psihice, le busculează și, pînă la urmă, ele se vor agrega într-o constelație proprie, ce le va permite să se resoarbă și ele.

*

Cuvîntul e un spirit atotputernic care devine vizibil în aburii, în suflul ce se plimbă deasupra Apelor și apoi în mîlul

rezidual din fundul lor. Căderea, ignoranța au adus o etanșeizare, o despărțire factice, dar rezistentă, în aceste diferite Regnuri. Totul e să reconstituim omogenitatea lor prin Unificare, restabilind continuitatea de la grosier la subtil, la spiritual și invers. Atunci, Cuvîntul poate circula nestingherit de sus în jos, de jos în sus, operînd diferitele *tawhid*-uri. Se ridică începînd de la piatra care e fundamentul nostru, baza noastră, o scară a lui Iacob, pînă la porțile Cerului, de-a lungul căreia coboară și urcă îngerii.

Problema importantă nu este resorbirea elementului grosier în cel superior, căci problema nu se pune chiar așa. Ceea ce trebuie e îmbucarea lor unul în altul, armonic și ierarhic. Vorbind în termeni de fizică modernă, în acel moment se face contactul, atunci cînd centrul elementului inferior coincide cu centrul elementului superior și un același curent străbate toate stările de fire care, în mod obișnuit, din cauza căderii, sînt răsluite una față de alta cu iluzia de autonomie și fără comunicare între ele. Trebuie, după splendida imagine din Odyseia, ca inelele de la coada securilor așezate la rînd să fie așezate în aceeași linie pentru ca Ulysse să poată trimite o săgeată care să treacă prin ele. Așa trebuie să fie toate centrele multiplelor noastre stări de fire. Atunci se stabilește un curent ascendent vizibil și unul descendent invizibil, un horn ce trage bine și care rectifică, transmută, toate elementele firii, transmutațiune care nu e tocmai o resorbție, ci o dinamizare a tuturor printr-o forță unică. Aceasta este cînd inferioară, cînd superioară, cu irizări, cu măști surprinzătoare, succesive și concomitente, văl al *Mayei*, dar care nu mai e acela al iluziei, ci e refracțiunea misterelor dominicale (*asrar rabbanyah*) pe oglinda lucie a Apelor Inferioare și Superioare. Elementele lumii rămîn aceleași, dar transmutate în propria lor glorie,

transformate în splendoare care e în acelaşi timp faţa şi masca lui Dumnezeu, şi acest echivoc, această ambiguitate e însăşi Identitatea. Altfel spus, Lumina şi Căldura fac să apară într-o masă amorfă liniile ei de forţă, nervurile ei împotmolite, degradate, ruşinate de umezeală şi promiscuitate. Şi cînd apar nervurile, dispare în acelaşi timp şi materia pe care o susţin şi care devine Radiantă. Căci una din două: ori materia inertă este sensibilă, şi asta nu e posibil decît cu sacrificiul liniilor de forţă care se sacrifică pentru ca materia amorfă să devină vizibilă; sau reapar, se ridică la suprafaţă nervurile, dar cojile, *keliphoturile* ce le ţin captive trebuie să devină incandescente pînă la flacăra albă, la flacăra albastră.

Cînd alchimiştii spun că Putrefacţiunea face din Pamînt Apă, din Apă – Aer, din Aer – Foc sau Cer, trebuie subliniat şi nuanţat că fiind dată încleştarea egoistă şi stupidă, înverşunarea materiei contra ei însăşi, dizolvată, rarefiată prin Putrefacţiune, elementele devin tangente unul cu altul, bune conductoare ale lor între ele şi atunci compostul se transformă într-o coadă de păun, în care Faţa lui Dumnezeu se irizează şi se ascunde, cu alte cuvinte devine indicibilă, şi asta e Magnum Opus.

*

Suflul care însufleţeşte toate lumile şi le omoară trebuie să le pătrundă în esenţialitatea lor fără să fie pătruns de ele, dar în suprafaţă apare ca un spirit neliniştit, pentru că e tras din toate părţile în continuă sfîşiere, pentru că dacă s-ar fixa partea de lume părăsită, ar cădea în haos. De aceea educaţia care procură omului o impasibilitate profană e o catastrofă pentru om, pentru că injectează plumb în părţile cele mai inefabile ale sufletului său. Nu există decît o singură impasibilitate valabilă:

aceea care e ontologică, se plasează la punctul generator al dualităților și al antinomiilor. Pentru a dobîndi această impasibilitate nu e nevoie de o constrîngere externă (doar cel mult incipientă), ci de contemplarea planului cauzal din noi, care, pînă la sfîrșit, duce la o pace existențială firească planului unde ne-am deplasat centrul de gravitate al conștiinței noastre.

Un profan impasibil e un monstru, un dezmoștenit, decăzut din demnitatea umană. În el, impasibilitatea achiziționată sau moștenită e *tamas*. Mercur la el e iremediabil înrobit de Saturn. Postum, cade ca un pietroi în fundul iadului.

*

Tot ce e dat imediat e discontinuu, deci divin, căci discontinuul e clipa. Să dăm mare importanță, să primim ca pe un oaspete regal orice mirare, orice surpriză sufletească ce străbate pîcla care ne desparte de lumea cauzală. Mă gîndesc la șocul ce ni-l dă un peisagiu, oricît de cunoscut ar fi el, cînd îl privim brusc, fără premeditare. Are o fulguranță care e un mesaj divin. Se diluează apoi, nu din vina noastră, ci pentru că intră în roțile timpului care o pulverizează și o reduce la cantitate. De aceea e mai bine, după ce am primit impresia, să închidem ochii și s-o lăsăm să pătrundă în centrul ființei noastre, și cînd îi redeschidem, să ne uităm în altă parte.

*

11.XI.1966 – Ceea ce face structurat nestructuratul, continuu discontinuul este intenția noastră, activitatea noastră. Ea e calea șivaită a destructurării structuratului, care constă în a vedea elementul fulgurant în devenire. Atunci, tot ce este

manifestat se destramă. E de ajuns să insinuăm, să intercalăm atenţia noastră imobilă într-o succesiune temporală sau într-o expansiune spaţială pentru ca devenirea să se destrame instantaneu, căci în faţa concentrării numai discontinuul persistă şi discontinuul nu este manifestare.

Mai este şi calea vişnuită. Ceea ce se structurează pe discontinuu sînt intelecţiuni, posibilităţi divine care se proiectează în lumile condiţionate şi, în cursul vieţii noastre, sîntem luaţi ca instrumente, colaboratori ai acestei realizări. Asta nu e altceva decît *rassembler ce qui est épars*, reunificarea membrelor lui Osiris sfîşiat de Set şi tovarăşii lui, ale lui Dionysos devorat de Titani, ale lui Făt-Frumos tăiat în bucăţi de zmeu, în sfîrşit, în limbaj hindus, reconstituirea prin altarul vedic a corpului lui *Puruşa*, împrăştiat în vederea facerii lumii. Totul este ca această reconstituire a lumii de către noi să ajungă un Prototip ceresc şi nu la formaţiuni de opacităţi, de mase ireductibile, reziduale. Această dublă activitate a omului, pozitivă şi negativă, are o singură origine: nevoia de a pune capăt angoasei pe care o resimte în faţa evanescenţei lumii.

O virtute care în lumea profană e considerată eminamente pozitivă, prevederea, e funestă în planul spiritual, pentru că ne crucifică în devenire. Prevederea implică în mod necesar că în sinea noastră obligăm viitorul să fie la fel cu momentul prezent, cînd în fiecare clipă ce vine poate să survină miracolul sau cataclismul.

*

Cultul modern al intensităţii este un substitut sacrilegiu, o bufonerie a Plenitudinii. Nu trebuie să se uite că intensitatea îşi are *terminus*-ul inevitabil în opacitate, în compactare.

Intuiția Celui Prea Înalt, chiar virtuală, face mai mult decît toate «intensitățile», dacă nu e o profanare să împerechiem aceste cuvinte. Ea implică și în simultaneitate și în durată, Plenitudinea. Eternitatea, în lumea noastră, se prezintă sub forma unei legi suverane, transformatoare, care tinde spre reîntegrațiunea lumii în Cauza ei. Ia aparența unor alternanțe de plusuri și de minusuri, își ia haina sacrificială a tribulațiunii în viață și moarte, în aceea a slăbiciunii pentru ca să poată prinde toți ganglionii. Cum poți deveni colaboratorul acestei opere de universală răscumpărare? Privind-o ca atare și adăugîndu-i, suprapunîndu-i o dimensiune de Eternitate. La omul profan, Dumnezeu îi adaugă dimensiunea Lui, pentru ca astfel să-i repartizeze toate actele, fie în sus, fie în jos, dar cu o inevitabilă finalitate de reintegrare. Am putea spune că pe profan Dumnezeu îl duce fără voie spre o finalitate de care el nu are habar. Pe cînd Spiritual, adaugă el o dimensiune de Eternitate asupra Dumnezeului în tribulațiune din lume. Spiritualul reintegrează în fiece clipă pe Dumnezeu în Principiu, liberîndu-L din exilul Lui. Mai e nevoie să amintim recunoștința lui Dumnezeu? Trebuie să insistăm, de n-ar fi decît pentru ingeniozitatea tezei: Dumnezeul transcendent eliberează pe om. Omul eliberează pe Dumnezeul imanent. Dumnezeu se pune într-un raport de comună măsură cu omul. Familiaritatea asta îl face mai indescifrabil ca oricînd, pentru că e o determinațiune negativă. Nimic mai primejdios în itinerariul nostru ascendent decît prea marea bunătate a lui Dumnezeu cu noi, căci ne poate fixa timp de mii de *kalpes* într-un Paradis limitat.

*

O posibilitate intrată în Devenire se naște, trăiește și moare. Perfect comprehensibil, cel puțin conceptual. Dar în Principiu? Ce

poate fi posibilitatea aceea în care concomitent naşterea, viaţa şi moartea se neagă una pe alta? Căci şi acest ternar trebuie să existe ca posibilitate în Nemanifestat. Ce sînt Naşterea, Viaţa şi Moartea, ce este Devenirea în indistincţiune? Apofaze. Indicibilul. Se neagă una pe alta, Fiinţa fiind suma posibilităţilor de manifestare nemanifestate, acestea nu sînt în realitate mai puţin universale decît posibilităţile de nemanifestare. Dar atunci sînt şi ele determinaţiuni negative, pentru că, în Absolut, antinomiile devenirii sînt apofaze ca şi Vidul, ca şi Tăcerea ultimă. Dar asta are şi un reflex în lume, şi atunci ceea ce este mai efemer în ea, e mai indicibil, mai misterios.

Vorbind în limbaj existenţialist, dar care e şi acela al lui Böhme, Angoasa persistă şi în Infinit şi încă exaltată, multiplicată indicibil. Contemplaţiunea desăvîrşită trebuie să fie Sfîşiere şi Beatitudine, o moarte de fiece clipă, o Plenitudine, o spontaneitate, o fulguraţiune de fiece moment. Sufletul contemplativului e o Semele fulgerată întruna, care însă nu moare niciodată şi naşte perpetuu pe Dionysos. Şi astea la un loc dau contemplarea, cunoaşterea lui Zeus. Contingentul *sub specie aeternitatis* e cea mai completă Apofază.

*

11.XI.1966 – Ce este «bucuria celui Etern»? Dacă este Etern cum poate să aibă bucurie? Aici vedem valabilitatea oricărui simbolism, oricît de contingent. Bucuria e sinteza tuturor Numelor divine.

*

12.XI.1966 – Una din dovezile că eşti pe o cale bună de realizare spirituală stă în faptul că silogismele încălzindu-se,

premisa tinde să se identifice cu concluzia și astfel se face un scurtcircuit. Într-o cale autentic inițiatică, logicul se identifică cu ontologicul, pe cînd în speculația profană raționamentul e o morișcă, învîrtindu-se steril în jurul ei, ca un cîine ce caută să-și prindă coada.

După cum, pentru producerea Manifestării, Oul lumii se lungește pentru a deveni elipsă și astfel, căpătînd un centru și un epicentru, se produc polii primordiali ai Firii, tot așa și în realizarea inițiatică procesul e exact același, dar în sens invers. Elipsa caută să devină cerc, cele două centre să se identifice, adică *jivatma* să se identifice cu *Atma* și în logică (fiindcă fenomenul se produce în toate actele omului), premiza majoră cu concluzia. Coinciderea celor două centre se face insensibil, *suaviter magno cum ingenio*, dar în momentul reintegrațiunii, a trecerii la limită, se produce o fulgurațiune, rezultatul scurtcircuitului. Cînd simți deci că expunerea doctrinală începe să fulgureze, că o concluzie de raționament devine *aperçu*, înseamnă că cele două centre din tine s-au apropiat și încep să-și schimbe vibrațiunile unul cu altul. Și ce altceva e mirarea platoniciană decît un scurtcircuit?

Un scurtcircuit în lumea noastră nu e măsurabil în timp, pentru că și miracolul și cataclismul sînt în realitate intemporale. Aparent, la un moment dat se pare că fulgurațiunea încetează; în fapt, intervenind incomensurabilul în circuitul vieții zilnice, se retrage apoi din nou în lumea lui, unde e întotdeauna cataclism și miracol. Un om care a atins desăvîrșirea e într-o stare permanentă de cataclism și antinomia asta îi arată starea de identitate. De aceea, este riguros indescifrabil pentru cei din jurul lui și, ca să întrebuințez o formulă cunoscută, e o enigmă vie, formulă admirabilă prin absurditatea, prin contradicția ei. Dar cum e posibilă contradicția aceasta? Prin faptul că nu este. În realitate, e

lipsa de comună măsură între cei doi termeni, unul fiind absolut, celălalt relativ. Dacă par că subsistă împreună, e pentru că termenul relativ, recte limitativ, devine determinațiune negativă. Vehicolul fizic și psihic al unui *jivanmukta* e o apofază care indică negînd o stare indicibilă de Identitate. Coexistența infinitului cu finitul e lucrul cel mai greu de înțeles în lume, pentru că finitul e o designațiune negativă a infinitului. Iar intuiția infinitului, aproape imposibilă, este pînă la sfîrșit obligatorie pentru toate ființele.

*

14.XI.1966 – *Être semblable à Dieu est le commandement de l'humilité*[103], pentru că această asemănare implică o extincțiune totală a contemplantului, infinitatea lui Dumnezeu nesuferind nici o tovărășie. De ce argumentația asta atît de simplă nu e accesibilă imensei majorități a oamenilor?

Omul înțelept și experimentat se ține ferm în mijlocul tuturor schimbărilor și, fără să bage nimic în seamă de ceea ce simte în el, oprește pe Sine, în mijlocul unei atît de mari diversități, ochiul simplu al intențiunilor sale.

Mijlocul acesta nu este numai constatarea empirică a faptului că sîntem înconjurați de adversitate și de alternanțele vieții și ale morții. Este constatarea, mărturisirea metafizică a centralității omului și a faptului că, drept urmare, putem face din orice punct al devenirii în care ne aflăm centrul lumii în jurul căruia toate lucrurile se învîrt. Nu trebuie să bage în seamă nimic de ceea ce este în el, adică vicisitudinile, fărîmițarea interioară corespunzînd haosului exterior, pe baza analogiei dintre Microcosmos și Macrocosmos. Cînd nu mai bagă de seamă multiplicitatea, *ipso facto*, *il arrête sur moi*

l'oeil de son intention[104], adică îndepărtarea multiplicității din noi aduce necesar irupțiunea Unității care, exact vorbind, nu îndepărtează multiplicitatea, ci o topește, avînd în vedere lipsa de comună măsură între ea și Unitate. Singularul ochi nu e poate un hazard. E vorba de ochiul lui Șiva, singurul care se poate opri asupra lui Dumnezeu. Și putem spune invers: faptul de-a suscita în noi intuiția planurilor universale, aduce după sine și necăutat deșteptarea ochiului frontal al Eternității. Am putea adăuga că tehnicile de redeșteptare ale lui cu mijloace exterioare sînt aproape inutile, afară doar pentru a îndepărta bolovanii cei mai grei.

Nu putem rupe lanțurile care ne țin legați strîns: putem numai să le topim. Și le topim cînd prin contemplație ne adăugăm o dimensiune informală care din cauza lipsei de comună măsură între ea și noi devine un acid, un Vitriolum, pentru limitațiunile noastre. De aceea Dumnezeu nu se poate introduce în noi decît sub forma morții care, făcînd o simbioză cu suflul nostru vital, creează haina aceasta de foc pe care o au toți desăvîrșiții în care *Atma* se învelește într-un vehicol de venin care e corpul lui incoruptibil. Căci Dumnezeu fiind deasupra și a Morții și a Vieții în stare unitivă a omului, trebuie să creeze în om un principiu comun al lor, care e Veninul, Vitriolul de care vorbesc hermetiștii. Se spune că sînt mari Inițiați care își țin capul înfășurat cu un triplu văl pentru că privirea lor ucide: de ce o picătură din sîngele lor și din sudoarea lor n-ar fi otrăvitoare? La gradele superioare, toate stările superioare impregnează analogul lor din vehicolul nostru fizic.

Lipsa de comună măsură între Principiu și Manifestare are un dublu aspect: mai întîi, acela de anihilare a Manifestării, coexistența nefiind posibilă, dar și acela de însumare, de universalizare a contingentului care, neavîndu-și rațiunea sufi-

cientă în el însuşi, are necesarmente un *terminus* în Principiu ca posibilitate. Această dublă acţiune e concomitentă şi se creează ceva inefabil, ambiguu, ceva ce este şi nu este, duşmanul şi Profetul lui Dumnezeu, Mikael şi Lucifer, ceva care este principiul bătăilor Inimii Lumii, punctul lor de distribuţie, şi care totuşi nu e Dumnezeu, dar este ca Dumnezeu, holocaust şi răzvrătit continuu şi concomitent în faţa Tronului Celui Prea Înalt, dacă n-o fi chiar Tronul.

«Şi Lumina a strălucit în întuneric şi întunericul nu a recunoscut-o.» Dar faptul de-a se fi manifestat în Întuneric implică totuşi o recunoaştere de partea acestuia şi o risipire a lui care e resorbirea. E resorbit şi totuşi nu recunoaşte, adică e Indescifrabilul.

Lumina, în realitate, nu e Dumnezeul total, ci reprezentantul Lui direct în Lume; şi, ca atare, e sacrificială şi pentru ca sacrificiul să se poată împlini trebuie ca Întunericul să n-o recunoască. Nerecunoaşterea aceasta e o «mărturie», o *shahada*[105] *à rebours*, e reziduul, cenuşa sacrificiului; cenuşa e produsul focului, îl neagă, îl mărturiseşte prin prezenţa şi existenţa ei şi, ca atare, e de aruncat la gunoi cînd e izolată de restul ritului sacrificial, dar indispensabilă, considerată în arhitectura totală a sacrificiului, căci cine conduce sacrificiul pînă la capăt cum trebuie transformă cenuşa în principiu de sesizabilitate, în sare; *Cineres ne vilipendas* spune un dicton alchimic.

*

15.XI.1966 – Combustiunea şi rarefacţiunea sînt calea originară pentru transmutaţiune. De aici, importanţa pe care o are destinderea în exerciţiile de Yoga. Prin ea limitele vasului hermetic se dilatează, se identifică cu epiderma devenită subtilă

sau trec chiar dincolo. Între centrul ființei noastre și periferia ei se creează o zonă rarefiată și omogenă în care vibrațiile se răsfrîng și se restrîng nestingherite; toată ființa noastră devine un rezumat organic al Vortexului Sferic. Comunicarea nestingherită dintre centrul și periferia ființei noastre pe ritmul unor bătăi de inimă are darul să facă ocultul manifest și manifestul ocult. Prin alternanța asta lucrurile, trecînd de la o extremă la alta, de la o față la cealaltă, recuperează pe cea de a treia, care e cea adevărată, adică limita între cele două opoziții. Tot în sensul acesta, alchimiștii spun că uleiul poate fi extras din orice lucru. Or, uleiul e partea cea mai subtilă, mai inefabilă a ființei noastre, răspîndită în ea, ținută într-o dură captivitate de Saturn. Prin rarefacțiune, cleștele lui Saturn se deschide și uleiul, conform naturii lui, se ridică la suprafața ființei noastre care, într-o asemenea stare de rarefacțiune, e într-o ipostază «ideală», depășind limitele corpului nostru unde poate fi lesne culeș de «îngeri» sau de facultățile firii noastre superioare. De acolo, ne este administrat cu înțelepciune, cu luciditate, ungînd și subtilizînd cele mai ascunse, cele mai ruginite rotițe ale individualității noastre. Operația aceasta e prototipul miruirii care, într-o formă sau alta, se găsește în toate tradițiile.

Să ne reamintim că în epocile tradiționale, parfumurile erau uleioase. Untdelemnul de pe barba lui Aaron e o imagine în lumea de jos a uleiului ce curge pe fața Celui Prea Înalt, după Zohar. Transferul acesta de la o extremitate la alta face ca însușirile oculte să devină aparente și cele aparente, oculte. În realitate, își împrumută unele altora calitățile. Orice este exterior fiind legat de ceva interior, reprezintă numai o față a realității. E capătul unui lucru al cărui capăt opus nu este sensibil; totul e să facem firul bun conducător de vibrațiuni subtile și spirituale, pentru ca extremitățile să poată comunica

ondulatoriu. Pentru asta, în primul rînd trebuie înlăturată umezeala şi rugina firului. Orice întîmplare din afară nu cere decît să lucreze asupra interiorului nostru şi orice lucru ocult să se manifeste, numai să găsească drumul liber.

Trebuie să încurajăm, să promovăm mişcările pendulatorii din noi, ocult-manifest, centru-circumferinţă, pentru că numai aşa putem detecta, actualiza axul median de-a dreapta şi de-a stînga căruia se produce mişcarea pendulatorie. Aceasta se obţine în două etape succesive: 1. rarefacţiunea, destinderea cît mai desăvîrşită a corpului şi a sufletului; 2. ridicarea unei stele la Zenith, din care se coboară un fir de aur care, reflectîndu-se pe suprafaţa liniştită a Apelor, creează, mai exact actualizează, un alt fir în prelungire verticală şi care nu e altceva decît axul median de care vorbeam. În realitate, cele două faze sînt simultane: cînd obţinem destinderea, steaua se reflectă pe suprafaţa lucie a apelor (căci, în fapt, nu-i vedem decît reflexul, steaua rămîne invizibilă, atît cît mai sîntem în Formal!) sau cînd o determinăm conceptual în Zenithul Intelectului nostru, apele se liniştesc ca prin farmec. Trebuie să notăm bine că şi viaţa de toate zilele a omului se poate promova ca magie culturală, cînd e în intenţiunea lui să lucreze asupra Interiorului său astfel ca acesta, treptat, să devină din ocult, manifest. Ocultul, cînd e solicitat, se destinde ca un om care, deşteptat din somn, îşi rupe legăturile şi zăbrelele. Omul din interiorul nostru şi cel din exterior îşi strigă în pumni unul altuia din depărtări, doar s-or auzi unul pe altul şi, mai tîrziu, s-or găsi. Pînă atunci, să ne rugăm Îngerului să culeagă chemările celor doi oameni şi prin căile cunoscute lui să facă să ajungă la urechile fiecăruia strigătul celuilalt.

Legătura ontologică dintre *Atma* şi *Jivatma* face ca orice gest al nostru să solicite rădăcina lui cerească şi întrebarea şi

răspunsul se înscriu pe ecranul intermediar al sufletului care, dacă gesturile noastre sînt bine economisite, devine *la planche à tracer* a Marelui Arhitect al Universului.

Această planşă e un termen mediu în care aspiraţiile ascendente devin «materia» literelor şi influxurile descendente, «forma» lor. Şi atunci, literele devin «intersignuri», semnalizări, şi pentru cei de jos şi pentru cei de sus. Rugăciunile se înscriu în negativ pe planşă, semnalîndu-se Inteligenţelor cereşti care trimit binecuvîntările, roua cerească ce joacă rolul unui acid revelator ce transformă negativul în pozitiv, ca pe o placă fotografică.

În toate tradiţiile, Divinitatea se manifestă într-un nor care nu este numai o vamă despărţitoare ci, mai ales, un mediu propice de adaptare a focului ceresc pentru lumea care trebuie să-l suporte. Norul, ecranul intermediar, îl amortizează, dacă ne putem permite expresia asta modernă.

*

16.XI.1966 – Orice element este evertuat de elementul imediat superior în care se transmută, dar în lumea noastră un rol deosebit, de «revelator», de intermediar, pare să-l joace Aerul. Printre altele, pentru că e un simbol firesc al Sfîntului Duh şi pentru că reprezintă un grad mai mare de indistincţiune decît Apa şi decît Focul, avînd în acelaşi timp o mai mare densitate decît acestea. Deci pe apă o exaltează, pe foc îl face mai dens, corporificîndu-l sau, mai exact vorbind, pregătindu-l pentru corporificare. În el se elaborează germenii pentru lumile inferioare (în special în cazurile de corporificare a mesajelor spirituale) şi pentru lumile superioare, cînd se pregăteşte universalizarea elementelor subtile. Avem pentru primul caz

coborîrea Sfîntului Duh în apostoli, sub formă de limbi de foc, vehiculate prin vînt; pentru al doilea, Înălțarea. Și, în general, orice răpire extatică se face printr-o exaltare a suflului deasupra noastră, adică deasupra conștiinței de veghe. O aplicare practică găsim în exercițiile de *pranayama*.

Peștele e captivul elementului acvatic, dar e de ajuns ca vîntul să plece în jos un ușor nor și dragonul se înalță în sus. Practic vorbind, dacă asupra umidității noastre coborîm o prezență spirituală sau numai subtilă, omogenă și indistinctă, ea devine un athanor obscur, un mediu visceral în care se elaborează ființa și organisme supranaturale.

*

17.XI.1966 – Continuitatea apelor inferioare cu Apele Superioare se stabilește prin suflu. Pentru ca interacțiunea apelor de pe pămînt și ale celor din nori să fie perfectă, fecundă, sincronică și cantitativ și calitativ, trebuie un *medium* între ele, prin care să-și comunice armonic influențele. Acest *medium* este aerul, suflul în care se produce schimbul de atribute, schimb invizibil ochilor noștri. Aerul e un mediu de gestațiune; după tradiția extrem orientală: în apele de jos trăiește peștele, în nori, pasărea mitică Hac (cocorul mitic și legendar). Deși complementari, trăiesc separați și sînt prin asta imperfecți. Dar dacă suflul vital al omului (facem aplicarea microcosmică) ridică apele de jos spre nori, fie prin evaporare, fie prin furtună, și prin asta o ceață ușoară se apropie de pămînt (ceața, locul epifaniilor și al teofaniilor), pasărea Hac se apropie de pămînt, peștele se ridică în trombele de apă și de acolo în ceață; cînd se întîlnesc, pasărea Hac își împrumută aripile peștelui, peștele împrumută păsării corpul și solzii săi,

influenţele cereşti întîlnesc un principiu de sesizabilitate şi îşi împlîntă imediat ghearele în el; în mijlocul tunetelor şi al mugetului apelor se naşte Balaurul, pe dosul căruia sînt scrise învăţăturile secrete ale legii. De aceea, despărţirea Cerului de Pămînt e operaţiunea fundamentală şi primordială, nu numai în Alchimie, dar şi în toate tehnicile de realizare iniţiatică, fără de care orice realizare e lovită incipient de caducitate. Trebuie să determinăm un pol calitativ în noi, despărţind cerul de pămînt, tocmai ca să le putem reuni din nou, dar purificate, rectificate. Trebuie să evităm învălmăşeala, promiscuitatea superiorului cu inferiorul, în modul panteist, pentru ca reunirea să se facă în mod sintetic, adică într-un punct superior, principial faţă de cei doi termeni. Şi acest loc nu e altul decît piatra filosofală (*recipit vim superiorum et inferiorum*).

*

Marele secret al Artei stă în unirea Cerului cu Pămîntul într-un singur obiect, prin mijlocirea unui element terţ care-i apa evaporată, amestecată în mod necesar cu Suflul. Această zonă trebuie să fie cît mai omogenă şi cît mai neutră, pentru a putea fi bună conducătoare a două elemente atît de puternic caracterizate cum sînt Cerul şi Pămîntul. Poziţia ei mediană e şi o poziţie sintetică.

*

Unitatea Divină cuprinde posibilitatea Creaţiunii; totuşi, aceasta trebuie să aibă în ea un semn al originii şi al dependenţei ei; aceasta este Unicitatea. Din cauza Unicităţii, natura este omogenă. Cînd realizăm în noi omogenitatea, răzbatem pînă la

Unicitate şi de acolo, printr-o scurgere imobilă, la Unitate. De aici, necesitatea găsirii unei zone mediane de care am pomenit mai sus şi care este un început de omogenitate. Dubla polarizare din natură se rezolvă în Unicitate ca Primul şi Ultimul, pereche care e pe un plan mai principial decît obişnuitul binar plus-minus, masculin-feminin. Între primul şi ultimul se intercalează o fulguraţiune permanentă care este Faţa reverberantă a Unităţii. Toate acestea se pot recupera, dacă ne putem exprima astfel, şi de jos în sus, dar «figura» lor, schema lor cea mai limpede, şi-o găsesc cînd, asimţind Unitatea, o lăsăm să se propage în jos ca o pînză de păianjen. Nici nu mai ajungem la Multiplicitate. Ne oprim la Omogenitate. Realizarea aproximativă sau virtuală a omogenităţii, chiar numai în momente de destindere, creează în noi un fel de atotfiinţă, căci omogenitatea nu e altceva decît perceperea Vortexului Sferic Universal, cu mişcarea lui isotropă şi imobilă. Pe ţesutul Vortexului, voinţa noastră plastică poate să proiecteze ce vrea, pentru că nu mai avem de a face cu o fantezie, cînd fiinţa noastră e un cimitir amorf în care poţi evoca numai strigoi; prin omogenitatea ţesutului Naturii, dacă o percepem, putem să dăm Voinţei noastre o canava vie care e însuşi ţesutul de vine şi de nervi al Universului, şi atunci producem fiinţe vii care continuă să subziste şi după ce concentrarea noastră a încetat. Nimic mai natural decît să creăm în noi zei şi genii protectoare, căci omul are privilegiul de-a crea entităţi mult mai puternice decît el. După cum spune Fabre d'Olivet, Sanctuarele antice nu proclamau unitatea divină, pentru că ea atrage după sine proclamarea omogenităţii naturii şi, de aici, explicarea originii Răului. Or, după argumentaţia lui Bayle, Dumnezeu fiind infinit, nimic nu poate fi în afară de El, totul îşi are originea în El, ceea ce revine la a face din Dumnezeu autorul răului. Dacă, din contră, răul nu vine de la Dumnezeu, atunci există ceva străin de

Dumnezeu, deci Dumnezeu nu e infinit, *quod absit*. Din Scylla în Charybda... Dificultatea subzistă atîta vreme cît vom da răului şi binelui caracterul moralist pe care îl au în epoca noastră. Dar dacă din gen proxim în gen proxim generalizăm conceptele de bine şi rău, vedem că se resorb într-o dualitate cu multiple nume, care e la însăşi baza unei lumi care se naşte, trăieşte şi moare; or, aceste operaţiuni sînt o pură imposibilitate, fără dualitatea de care vorbeam şi fără de care ele nu s-ar putea propaga. Ca să luăm operaţii fundamentale, cum s-ar putea produce sunetul sau lumina (şi echivalentul lor în celelalte lumi) fără o succesiune, fără o alternanţă de plusuri şi de minusuri, adică de plinuri şi de goluri? Tot universul manifestat producîndu-se printr-o polarizare a Unităţii între doi poli nemanifestaţi, e necesar ca tot ce e produs să participe la Esenţă şi la Substanţă, ca tot ce există să aibă în el o reprezentare, un *terminus* al acestei dualităţi fundamentale. Viaţa e făcută dintr-o alternanţă de morţi şi învieri infinitezimale, imperceptibile nouă. Şi dacă percepem o anumită naştere şi o anumită moarte, e numai pentru că ele se produc de la o stare la alta, stări pe care facultăţile noastre actuale nu le percep. Răul şi chiar Binele, aşa cum se percep în mod obişnuit, sînt limitaţiuni, provincialisme ale Minusului şi ale Plusului, ale Generaţiunii şi Corupţiunii. Fără unul din termeni, nici un fir de grîu n-ar putea rodi şi, ca să reiau exemplul lui Schuon, o hostie consacrată n-ar avea consistenţă.

*

A merge pe capul Şarpelui, iată ce ne învaţă magia luminii; în acest arcan sînt ascunse toate misterele. Ca să mergi pe capul şarpelui, trebuie să-l găseşti, ceea ce nu e deloc simplu, din contra, e unul din lucrurile cele mai grele din lume. Cum poţi găsi punctul

acela invizibil, acel nod vital, pitit în valurile nenumărate ale spiritelor? Exact acul într-un car cu fîn! Mă întreb dacă proverbul n-are o origine esoterică. Capul şarpelui e istmul prin care o stare comunică şi trece într-o stare superioară prin care-şi comunică influenţele sau, vorbind în termeni de rău şi de bine, forţele inferioare caută să-şi treacă veninul într-un plan ce le depăşeşte. Ca atare, e strict invizibil. Dacă din întîmplare îl întîlneşti, e mult mai probabilă muşcătura lui decît să-i calci pe cap. Ca atunci cînd umbli prin mărăcini. A încerca punctul acela vital e ca şi cum ai încerca să numeri Inumerabilul. Reluăm fraza: a merge pe capul şarpelui, iată ce ne învaţă magia luminii. Condiţia premergătoare a gestului care-l presupune e să ştii mai întîi ce-i Lumina, lucru aproape total ignorat. De abia cînd ştii, poţi să începi căutarea. Dar atunci nu mai e nevoie, deoarece cunoaşterea Luminii face pe şarpe să-şi ridice capul din mărăcini, ca la auzul fluierului vrăjitorului. Şi atunci nu-i mai calci pe cap, ci prin capul lui călcat de călcîiul tău se alcătuieşte o continuitate omogenă şi organică prin care şarpele inferior se îmbucă în coada şarpelui din mine, care la rîndul lui se îmbucă în coada şarpelui ceresc, coadă ce se află în mijlocul florii cu o mie de petale de deasupra capului meu. Perspectiva aceasta e o perspectivă strictă de continuitate, deci de multiplicitate indefinită a stărilor de fire; or, e ceea ce perspectiva exoterică nu poate admite, de aceea pune duşmănie între lucrurile ce sînt în realitate complementare.

*

De obicei privim lumea din jurul nostru ca la teatru. De ce n-am admite că Dumnezeu, în care gîndul şi actul se identifică, nu a creat lumea din joc? Cel puţin, de această natură este dialectica divină. A nu lua în serios, a se juca, simbolizează

caracterul mai mult sau mai puțin iluzoriu al manifestărilor divine privite de autorul lor. În realitate, e o seriozitate teribilă în acest joc divin pe care noi nu-l putem înțelege; luăm drept joc ceea ce la Dumnezeu este o jerbă de determinațiuni negative. Își afirmă Infinitatea sub două moduri: primul, arătîndu-și Lui Însuși caracterul iluzoriu al Lumii; iar în al doilea rînd, mascîndu-și Infinitatea prin acest joc de iluzii, adică prin lumea însăși. Non-Manifestatul se infiltrează în lume prin inconsistență. Și lumea nu devine consistentă decît atunci cînd devine o mărturie a Divinului, adică tocmai cînd este iluzorie.

O posibilitate de manifestare este o permanență divină a cărei desfășurare și reintegrațiune e un joc, adică e un dans. În sensul acesta se poate spune că Dumnezeu a creat lumea din joc, pentru că devenirea ei de la α la ω este un dans ale cărui figuri sînt cunoscute dinainte și care nu sînt altceva decît normele, modurile proprii ale fiecărei posibilități de a se manifesta.

*

«*The philosopher's stone is nothing else but the perfect exaltation of God*»[106]. Adică ieșirea din noi, *excessus mentis*. Partea exaltată din noi, tot ce poate lua și grupa *satwa-guna*, se exaltează și atingînd firmamentul, devine diamant, deci piatră filozofală. Și, prin simplul act de prezență deasupra capului nostru (întrebuințez un simbolism spațial) foarte suav, subtil, pe nesimțite, transmută în metal nobil părțile esențiale ale individualității noastre și, mai tîrziu, chiar toată această individualitate. Căutăm piatra filozofală în toate părțile și nu știm că o avem ca o cască de diamant în jurul capului. Aceasta e exprimat puțin diferit de aforismul hindus: energia urmează gîndirea. Asta vrea să spună: gîndirea se imobilizează în intelect care, imuabil, își

retrage *Şakti* în el însuşi. Întrebuinţînd o expresie sinistră, mentalul imobil exersează o acţiune vampirică asupra pasiunilor şi senzaţiilor noastre, pe care le stoarce de vitalitate. De aceea, o asceză negativă e catastrofică, adică e numai interzicerea exterioară a activităţilor lor; trebuie transmutate şi asta se poate face numai cînd sînt exaltate de o prezenţă intelectuală de deasupra lor, care le este Principiul şi logic şi ontologic, deci cu puteri transformante. Şi cînd putem fi siguri că lucrul acesta se întîmplă autentic în noi? Atunci cînd simţim o sfîşiere care e şi o beatitudine. Ştim că atunci *sattwa* arde în mijlocul fiinţei noastre care în mod necesar îi serveşte drept combustibil.

Lucrurile triviale capătă o importanţă nouă numai prin faptul că devin materie combustibilă. Să ne reamintim ce devine un gunoi, un excrement aruncat pe cîmp. Poate să hrănească un spic care, ulterior, poate să devină materie euharistică. Prezenţa, adăugarea unei dimensiuni intelectuale la actele noastre le suprapune un element de imuabilitate care e substituit de Eternitate. Eternitatea e o piatră filosofală cu o putere transmutatorie căreia nimic nu-i rezistă. Căci asta e totul: să faci lucrurile să-şi reamintească de Dumnezeu. În fiecare din ele, pomenirea lui Dumnezeu există, dar declanşarea n-o pot face singure din cauza situaţiei lor pasive, periferice în lume; numai omul care ocupă locul central le poate împrumuta iniţiativa lui şi nu este mai mare facere de bine.

*

24.XI.1966 – Cele două *hadithuri*[107]: «Tot ce este pe pămînt este blestemat în afară de amintirea lui Dumnezeu» şi «Nu este păcat mai mare decît existenţa». Existenţa luată separat, tăindu-i-se rădăcinile plantelor, devine asociaţionism

(*sirk*) şi în cazurile virulente, chiar idolatrice (*kufr*). Pentru a evita aceste tansgresiuni fundamentate şi care duc inexorabil în infern, trebuie mai întîi să descoperim germenele de aur care este *terminus*-ul lui Dumnezeu în lume şi de la care plecînd, lumea este creată prin expansiunea posibilităţilor lui. Dar cum să-l găseşti, pentru că pînă în momentul detectării e absolut la fel cu celelalte puncte ale planului, pretutindeni şi nicăieri? Prin ceea ce alchimiştii numesc Magnetul filosofilor, care e însăşi Amintirea, adică asimţirea Universalului adăugat deasupra existenţei ca o dimensiune intelectuală plimbată pe deasupra ei, ca Suflul pe deasupra Haosului, deasupra Apelor inferioare. Punctul central al existenţei noastre, atunci evertuat, silit să iasă din borboros-ul lui ca Vişnu din mlaştina în care şedea sub înfăţişarea unui purcel, ca trufa din pămînt. Acest «Magnet al Filosofilor» apare ca un «vid» privit din lumea aceasta. Am putea spune că germenele de aur, răscumpărat, scos la suprafaţă prin *dhikr*-ul rostit este Fiinţa; acel scos la suprafaţă printr-o adoraţiune tăcută a Supremului este Ne-fiinţa, Numele Mare Inefabil. Se mai poate spune că pentru a resimţi Inefabilul, acesta trebuie contemplat de jos în sus, dintr-o perspectivă limitată care-i serveşte drept cutie de rezonanţă, fără totuşi să-l mărginească. Şi acesta este miracolul Marelui Nume; nu e posibil decît în lume, încarnat în ea, fără totuşi să se limiteze. De aici, superioritatea unui *jivan-mukta* asupra Îngerului Feţei chiar. Prototipul însuşi al Marelui Nume Inefabil este Iisus Hristos coborît pe pămînt. Paradoxal vorbind, Iisus din Nazaret e mai mult decît Logosul din cer care e numai vidul exprimat. Bineînţeles, toate aceste consideraţii sînt metodice. «*Tot ce este pe pămînt e blestemat, în afară de amintirea lui Dumnezeu*». Perfect just, dar tocmai din cauza asta numai creatura lui Dumnezeu poate să-şi amintească de

Dumnezeu, căci Acesta nu poate să-şi amintească de El Însuşi şi această lipsă şi-o înlătură creînd lumea ca o determinaţiune negativă a Lui, lume care neagă pe Dumnezeu prin substanţa ei, dar şi-l aminteşte prin esenţa ei, Îl ignoră prin materia ei, dar Îl afirmă prin «forma» ei şi acest «+ -», antinomia aceasta, e Marele Nume Inefabil.

Numele Lui vine de la El şi amintirea Lui duce la El, spune Schuon. Dar aceasta conţine în adevăr Supremul? El adaugă: lucrurile devin atunci transparente şi ne comunică razele arhetipurilor lor imuabile. Nu sîntem mai sus de Ideile platoniciene, deci cel mult la nivelul Fiinţei. Adevăratul Mare Nume îl putem dibui în sfîşierea pe care o resimţim cînd Absolutul se întîlneşte cu limitatul din noi ca pe un cîmp de bătălie. Absolutul nu distruge limitatul, distrugere care ar mai fi o vagă comună măsură între ei; face mai mult, îl transformă în determinaţiune negativă.

*

Neantul nu e o posibilitate, dar afirmarea Neantului este o posibilitate; de aici, infernul. De aceea Neantul e posibil ca o tendinţă, nu ca un termen. Damnatul afimă Neantul, dar fiinţa lui îl neagă, antinomie care e aspectul infernal al Marelui Nume Inefabil.

Nu e logic aşa? Dacă Infernul este Tenebrele exterioare, atunci trebuie să fie şi Tenebrele interioare adică, modificînd de abia termenii, tenebrele inferioare sînt şi tenebrele superioare, exteriorul şi interiorul, inferiorul şi superiorul fiind nume divine solidare, indefectibil inseparabile şi prezente simultan oriunde se manifestă. Este un text splendid de Saint Yves d'Alveydre care arată pronunţarea aceasta inefabilă a Marelui

Nume de către natură. E vorba de Agartha: «*Et aux grandes heures de prière pendant la célébration des mystères cosmiques* (şi ce este această celebraţiune decît captarea inefabilului cu gesturi concrete, fără ca prin aceasta să fie limitat) *bien que les hiérogammes sacrées ne soient murmurées qu'à voix basse dans l'immense coupole souterraine* (sau chiar deloc sensibil), *il s'accomplit à la surface de la terre et dans les cieux un phénomène acoustique* (adică un fenomen de rezonanţă). *Les voyageurs et les caravanes qui errent au loin dans les rayons du jour ou dans les clartés nocturnes s'arrêtent, hommes et bêtes, anxieux, écoutant. Il leur semble que la terre elle-même ouvre les lèvres pour chanter. Une immense harmonie sans oeuvre visible flotte en effet dans l'espace*». (E probabil că această imensă incantaţiune face să apară în ambianţa subtilă a pămîntului liniile ei de forţă, geometria ei sacră, care se avîntă spre schemele ei cereşti.) «*Elle déroule des spirales grandissantes, ébranle doucement l'atmosphére de ses ondes et monte s'engloutir, comme pour y chercher l'Inéffable*». (Dacă poate desfăşura spiralele ei, e pentru că această armonie-incantaţiune topeşte toată zgura, toate accidentele Naturii, neclăsînd să subziste din ea decît ţesutul ei fundamental care, şi el, e de esenţă spiraloidă. Cînd ecoul e de aceeaşi natură cu chemarea, lumea se rectifică în sensul alchimic al cuvîntului şi redevine paradisiacă.) «*On ne voit au loin dans la nuit que le tremblement de la lune et des étoiles veillant sur le sommeil des montagnes et des valeés et le jour que le resplendissement du soleil sur les sites le plus enchanteurs de la terre.*»[108]

Se repetă întruna fraza nătîngă a lui Amiel: «un paysage c'est un état d'âme», dar puţini se întreabă dacă nu peisajul are în el însuşi o prezenţă pe care o iradiază. Ne închipuim că numai omul, prin exclamaţii, percepe frumuseţea ambianţei: în

realitate toţi, chiar şi animalele şi lucrurile, o resimt. Altfel, cum s-ar încadra ei aşa de perfect în ea? Scene precum aceea descrisă de Ossendowski o arată: «*Tous les voyageurs se recueillent avec respect, écoutent en silence et murmurent leur oraisons dans la grande Âme universelle*».[108bis]

Orice se încadrează în natură, de n-ar fi decît prin forma lui şi cu atît mai mult prin existenţa lui. Orice fiinţă sau lucru, pozitive prin însăşi fiinţa lor, nu pot să fie decît harmonic într-o ambianţă pozitivă, prin acţiune şi reacţiune concordantă şi pentru că un termen terţ le înglobează în el, unificîndu-le. Termenul terţ este inevitabil un imn cosmic pe care-l cîntă *Anima mundi* Creatorului ei, imn care este raţiunea ei suficientă. Căci ceea ce vine de la Creator ca plenitudine se întoarce la El ca laudă. Numai Plenitudinea se poate coborî în jos fără să se micşoreze prin asta şi numai Lauda exprimă puterea Intelectului de a deveni ceea ce cunoaşte. Imnul tăcut al naturii, tămîia ce se urcă din ea, e modul ei de intuiţie intelectuală. În fond, ceea ce se numeşte profan dragoste de natură, sensibilizarea ei, natura ca stare de suflet, nu e adevărat decît atunci cînd omul e în *dharma* lui, adică atunci cînd îşi îndeplineşte ministerul lui de intermediar între Cer şi Pămînt. Atunci le serveşte ca istm, ca nod vital intermediar şi fie că o resimte sau nu, fie că o vrea sau nu, Natura îşi ia prin el o direcţie sattwică, direcţie care n-are nimic subiectiv, nimic liric.

Totul vorbeşte şi totul semnifică, totul îşi poartă propriul nume vizibil în Forma sa, simbol al naturii sale. Dar pentru asta nu trebuie altă ştiinţă decît aceea al Identităţii. Ca ministrant între Cer şi Pămînt, prezenţa divină trece prin omul contemplativ şi evertuează forma ascunsă şi captivă din Natura înconjurătoare.

*

Adevărata evocare a morților este descoperirea urmelor pe care le-au lăsat în noi și prin descoperire se înțelege trecerea lor de la putere la act. Atunci devenim un simplu inel în care inelele anterioare sînt moșii, iar cele următoare sînt constituite de posteritatea noastră spirituală, care nu trebuie numaidecît înțeleasă ca fiind hominală, ci ca totalul actelor noastre corporale, psihice, mentale și contemplative, acte care, odată trecute la viață, își taie cordonul ombilical care le leagă de noi și devin ființe independente, cîteodată mult mai puternice decît noi și capabile la rîndul lor să genereze. Or, această evocare nu poate fi făcută de-a dreptul, pentru că toate aceste urme ale trecutului și germeni ai viitorului sînt în devălmășie în noi. Le facem să iasă din indistincțiune printr-o proiecțiune verticală care e o ieșire din timp, deci e «mijlocul» timpurilor. Atunci moșii și posteritatea se disting, apoi se agregă într-o piramidă hierarhică, al cărei vîrf devenim noi. Ne ajută ca și contraforții turnul unei catedrale, dar și noi îi răscumpărăm și devenim ministranții binecuvîntărilor cerești. Se poate închipui ce importanță are aceasta pentru acei ce sînt încă în stare de tribulațiune. Chiar religiile esoterice accentuează importanța pe care o au rugăciunile pentru morți.

*

25.XI.1966 – Rostul riturilor, al practicii cotidiene a meditației este dublu: 1. să actualizeze influențele spirituale primite de *mutaçawuf* la inițierea sa, reîmprospătarea, pritocirea lor, ceea ce este îndeobște cunoscut; 2. să împiedice rana primită de individualitatea noastră prin inițiere să prindă coajă

şi astfel să îngheţe apele inferioare. Riturile şi practicile iniţiatice au drept scop să menţină rana vie.

*

Omul care a realizat o înaltă staţiune spirituală integrează trăsăturile lui tipice într-un prototip. Or, omul fiind înainte de toate o fiinţă gînditoare, *Manava* se integrează în mod natural în *Manu*, care e modelul lui geometric. S-ar putea spune că iniţiatul accede la Centrul suprem cînd devine o schemă. Dar o figură geometrică fiind imuabilă, şi acel care o reprezintă în lumea noastră şi omul care de jos în sus se identifică cu ea sînt «fără tată, fără mamă, fără genealogie, care nu are nici început, nici sfîrşit de viaţă, dar care este făcut astfel asemănător Fiului lui Dumnezeu». Am mai putea spune că omul eliberat devenind schemă geometrică, e firesc ca şi lumea eliberată să devină cub, sub specia Ierusalimului ceresc.

Schema geometrică a unui om ne predă aspectul lui calitativ. Un talisman, un horoscop sînt figuri geometrice şi cu cît o viziune cerească e mai puţin asemănătoare cu natura, cu atît e mai mare calitatea; de aici, valoarea incomparabilă a viziunilor apocaliptice. Însuşi Marele Arhitect al Universului, ca să-şi poată îndeplini funcţiunea, adică să fie ideea şi matricea totodată a tuturor construcţiilor universului, trebuie, la rîndul lui, să fie o figură geometrică. Cînd ne va fi dat s-o putem contempla?

Pentru *çalih* lucrul cel mai grabnic este să-şi actualizeze geometria. Dar altele sînt măiestriile planului spiritual decît ştiinţele lumii acesteia. Pe cînd un templu pe pămînt începe de la temelii, lucrul cel dintîi ce trebuie să-l facem în realizarea spirituală e să determinăm cheia de boltă, piatra de unghi în

creştetul capului şi chiar mai sus; atunci şi restul clădirii iese din el ca un arbore cu rădăcina în sus, ca Ierusalimul ceresc ce se coboară din văzduh şi nu creşte din pământ.

Devenim Mari Arhitecţi ai Orientului şi ai Occidentului cînd între Orient şi Occident determinăm o axă verticală care e o proiecţiune în intemporal. Atunci de o parte şi de alta a ei se produc Orientul şi Occidentul, spaţializînd Eternitatea.

*

În muzica tradiţională, transmisiunea intelecţiunilor se face cu ajutorul ritmurilor. Ar fi să mergem totuşi prea departe dacă am nega în bloc muzicii moderne capacitatea de a vehicula emoţiuni intelectuale. Nimic mai puţin tradiţional în factură decît muzica lui *Parsifal*. Totuşi e incontestabil că trasmite în ansambul ei şi în părţi prezenţe în sensul hudurului, care sînt de ordinea esoterismului. Dar aceste elemente nu constituie partea esenţială a mitului, fac mai degrabă parte din ansamblul lui substanţial. Aşa cum e emoţiunea, chiar impură şi amestecată, nu-i mai puţin de ordin esoteric şi iniţiatic. *Parsifal* nu transmite intelecţiuni, dar transmite parfumuri şi sîntem aşa de văduviţi de orice element tradiţional în artă că ar fi stupid să ne arătăm dificili. Wagner s-a impus prin osmoza geniului său, prin structura sa psihică şi atenţia lui în legătură cu reziduurile psihice ale miturilor pe care le-a tratat, reziduuri care nu s-au resorbit ca partea lor centrală şi care au putut chiar subzista ca influenţe rătăcitoare. În rezumat, cînd am reuşit să ne asimilăm suficient adevărurile tradiţionale, putem să ne apropiem fără primejdie de unele opere de artă geniale şi să ne asimilăm elementele pozitive din ele şi, cine ştie?, să exercităm asupra lor o influenţă răscumpărătoare.

Bănuțul pe care mortul îl dădea lui Charon e ca sinteza întregii lui vieți redusă la un punct vital care rezumă toată ființa lui și toate faptele mortului. Acest rezumat produs de agonia, de constrîngerea morții, singur poate asigura trecerea mortului într-o altă stare de fire, căci între două planuri de existență nu există comunicare decît printr-o poartă strîmtă pe care nu o poți străbate decît despuiat de toate bogățiile inutile, fie fizice, fie psihice. Strînsă într-un singur punct, toată ființa mortului poate intra în acel *Luz* indivizibil care e barca lui Charon, punct macrocosmic nespațial și netemporal, numit de hinduși *sandhya*, locul de trecere în întuneric dintr-un ciclu în celălalt. Charon grămădește cu lovituri de lopată umbrele în barca lui. Nu tolerează nici o caracteristică, nici o umflătură, nici o modalizare. Totul trebuie redus la un punct. Dar ținînd cont că e vorba de un *barzach* prin care toate ființele trec, chiar și damnate, nu e vorba aici de o reală depășire a lumilor condiționate, de o adevărată realizare spirituală, ci de o cimentare a părților unei ființe prin mijloacele rituale ale înmormîntării. E o strîngere într-o armătură unde e coeziune interioară și cine are o asemenea coeziune nu mai are nevoie de barca lui Charon pentru că el însuși a devenit Barcă și Arcă de Alianță. Pentru marea majoritate a oamenilor, obolul dat lui Charon e o dovadă sintetică pentru acesta că toate riturile funerare au fost îndeplinite. Barca lui Charon nu poate trece decît oameni. Ceea ce acesta cere pasagerilor lui e dovada că sînt încă oameni; or, nenorociții cărora nu li se fac riturile de înmormîntare rînduite de Dumnezeu încetează de a mai fi oameni. Riturile tradiționale asigură supraviețuirea defunctului în prelungirile stării umane. Chiar dacă o asemenea prelungire e expiatorie și purgațională, ca face incomparabil mai mult decît trecerea într-o stare individuală non-umană.

Forma de migdală a bărcii lui Charon și a *Luz*-ului arată că e un *uratra*, adică ceva care nu se mai poate disloca. E un element indestructibil și odată integrat în el, instalat în el, și omul devine nemuritor și indestructibil.

*

S-a atribuit un caracter sacru personajelor din povestea lui Tristan și Iseult (sau Essylt în mitologia celtică). Chiar din secolul al șaptelea, Tristan ar fi fost un semizeu, crainicul simbolic al misterelor, păzitorul puilor de mistreț sacri, adică al elevilor druizilor, rival al unchiului său Mark, regele-cal, și amant al lui Iseult, despre care s-a putut presupune că numele său însemnează «spectacol misterios», obiect de contemplațiune, zînă irlandeză, iapă cu coama albă, sau încă figurație a apei ceaunului lui Ceridnem, care dă inspirație barzilor, vindecă și învie, adică ridică pe inițiat la viața spirituală.

Casa de sticlă în care Tristan, nebun, vrea să ducă pe Isolda era în mitologia druidică vasul morții, care merge dincolo de nori pînă în cercul ceresc al lui Gwynfyd. Deși nu posedăm versiunea originală a lui Tristan, trebuie să încercăm să-i actualizăm trăsăturile fundamentale, să le reînviem cu ajutorul a ceea ce găsim în celelalte tradiții

Regele Mark, regele-cal, este, cum o indică numele său, personificarea clasei cavalerilor, în timp ce Tristan, ca păzitor al puilor de mistreț sacri, era din partea Mistreților, deci din partea druizilor, a clasei sacerdotale. Mitul se desfășoară sub soarele sumbru al Melancoliei, melancolia uzurpării puterii de către Kșatryia. De unde numele de Tristan. E ceea ce permite să legăm mitul lui Tristan de acela al lui Dürer, al lui Shakespeare, al lui Cervantes. Căci adevăratul soț legitim al lui Iseult e Tristan,

Iseult care e lucrul inițiatic, prezența reală într-un centru inițiatic. Tristan e constrîns prin starea sa de serv, prin subordonarea lui nelegitimă, dar consimțită prin jurămînt, să-și slujească stăpînul, să-i cucerească o soție care, în realitate, îi era destinată lui. E o uimitoare asemănare între cucerirea lui Essylt de către Tristan pentru regele Mark și cucerirea fetei Împăratului Roș de către Harap-Alb pentru stăpîne-său, Spînul, cu diferența că în *Harap-Alb*, pînă la sfîrșit, se restabilește raportul real între cele două caste și fiica împăratului îi rămîne definitiv lui, pe cînd în *Tristan* unirea între cei doi amanți e efemeră, neintegrabilă în ambianță și sfîrșește în catastrofă. Uzurparea cavalerilor e prea bine stabilită, prea consacrată de timp și de moravuri, ca să se poată face ceva. Dacă Tristan vrea să ducă pe Essylt în casa de sticlă este pentru că vrea s-o răpească undeva unde tradiția există încă integral prezentă în ierarhia ei. Essylt, disputată de brahmani și de Kșatryia, e același lucru ca Soma disputată de Asura și Deva. De unde șovăielile ei; neavînd ca termen median rațiunea ei suficientă în ea însăși, șovăie între unul și celălalți.

Cine e Essylt cu mîinile albe, cu care Tristan se însoară fără să facă din ea soția lui? E o închipuire a puterilor lumii acesteia, care imită pînă la iluzie lucrul inițiatic, destinată să ație calea *çalih*-ului. Altă concordanță curioasă cu *Harap-Alb*: fata pe care Împăratul Roș a pus-o alături de fiica lui, care se aseamănă ca două picături de apă și pe care Harap Alb trebuie s-o deosebească de cealaltă cu prețul vieții lui. O face cu ajutorul reginei albinelor, care știe perfect să deosebească între floarea autentică și imitare.

*

Dacă textele alchimice recomandă separațiunea, e numai în vederea conjuncțiunii. În starea noastră actuală, conjucțiunea

e imperfectă şi elementele antagoniste se pulverizează unul pe altul. A separa Soarele de umbra lui înseamnă să procedezi astfel încît umbra să nu dispară, pentru că şi ea îşi are rostul şi memoria ei. E necesară pentru ca între ea şi soare, odată separaţi, să se actualizeze Piatra filosofală, care este lucrul necesar între corpurile perfecte şi cele imperfecte.

*

30.XI.1966 – *Der Stein der Unsichtbarkeit*[109]. Piatra aievea. Indicaţie semnificativă şi foarte preţioasă, căci fixează consistenţa pietrei, centrul ei de gravitate în lumea subtilă, domeniu pe care-l regentează şi-l administrează în întregime Mercur. Dar Mercur, ca să fie un bun ministrant, trebuie să aibă o atitudine cu totul socială, [să fie] perfect pasivă faţă de cer, spre care faţa trebuie să-i fie întruna ridicată, şi perfect activ faţă de pământul pe care nu trebuie nici să-l privească. Ca să atragă cerul, trebuie să-l contemple, n-are nevoie să se uite spre pământ, care se ridică, aspiră spre el, ca spre punctul, *barzach*-ul prin care poate să primească influenţele de sus. Se mai poate spune că Hermes e prin excelenţă administratorul şi distribuitorul forţei duale, *solve-coagula*, care produce şi resoarbe luminile. Dar pentru ca această forţă să lucreze în plin, armonic, cu eficacitate, Mercur trebuie să privească în slava cerului, unde rezidă Principiul unic al acestei forţe duble.

Un aforism din Filqlete exprimă aceasta admirabil: «*In polo est cor Mercurii qui verus est Ignis*» – (În pol este inima lui Mercur care este adevăratul Foc). Mercur e umed, însă inima lui e foc. Odată evertuat, e şi foc şi apă. «*In quo requies est Domini sui* »(prin resorbirea contrariilor, în pacea principiului lui unic) «*navigans per mare hoc magnum*» (adică chiar

şi mai ales cînd navighează Mercur sau vasul ce-l conduce pe marea devenirii) «*cursum dirigit per aspectum astri septentrionalis*». Această unitate nu este numai un ţel, dar şi o premisă. Lumea se întoarce de unde a plecat, realizarea spirituală redescoperă ce-a fost de totdeauna.

*

Flammen und Tränen[110]. Există întotdeauna în athanorul care lucrează din plin. Flăcările se ridică în sus, se condensează şi cad ca lacrimi. În acest schimb de oficii concordante se ridică la suprafaţă Materia primă, ca smîntîna pe lapte.

Dictonul hermetic «*Deum extrahere a cordibus statuarum*»[111] semnifică acelaşi lucru ca injoncţiunea de-a extrage soarele din umbra sa şi din umbră, lumina. Asta înseamnă: 1. nimic în manifestare nu e în stare pură; nici un termen al unei dualităţi nu e total el însuşi; trebuie să aibă şi o dîră a termenului contrar; simbolul extrem oriental al yin-yangului ne-o dovedeşte cu prisosinţă; 2. dîra unui termen din celălalt termen o putem considera ca prizonieră, din punctul de vedere metodic, iniţiatic, prizonieră pe care trebuie s-o liberăm, dar nu brutal, prin dezorganizarea celuilalt termen, ci printr-o foarte subtilă topire a gratiilor «închisorii».

«*Die Seele ist von der Materie verschlungen bis aus dem Verstand des nous. Dieser aber ist ausserhalb des Menschen: er ist ein Dämon*»[112]. Prin *nous* trebuie să înţelegem purul intelect care nu se poate coborî în suflet ca să-l libereze de Materie decît atunci cînd faţa lui întoarsă spre Multiplicitate e pacificată şi unită ca o oglindă. Atunci pe faţa oglinzii apare figura Daimonului. De aici, primejdia practicii concentrării

mentale, după primul aforism din *Yogasutra* a lui Patanjali, fără o prealabilă cunoaștere doctrinală metafizică. Fără ea, figura transcendentului ia în noi înfățișarea lui *Kala Mucha*[113]. Cea mai bună metodă pentru a invoca daimonul nostru este de a pacifica valurile mentalului nostru. În prealabil, trebuie o familiarizare virtuală, teoretică cu El.

*

«*Der Drach speit Jason aus, nachdem er den von Athene verabreichten Trank genommen hat*»[114]. Pentru a extrage viul din mort, sufletul din corp, Lumina din umbră, Puruşa-miniatură din inimă, cea mai bună cale e de a face să se coboare peste haos o lumină intelectuală, o prezență spirituală. Nu trebuie să ne oprească gîndul că intelectul nu are o natură spațială. Nu e exact. Oglindit pe fața Haosului, Intelectul e «sfîşiat» de spațiu, şi-i ia «similitudinile». Asta permite conjuncțiunea. Cum resimte Materia această prezență? Probabil sub forma unei dulci ebrietăți, a unei beatitudini ca aceea a Şarpelui sub călcîiul Fecioarei care la ea, lipsită fiind de posibilitatea de intelecțiune, se manifestă printr-o strîngere a ghearelor, o destindere, o înmuiere care o face să-şi lase prăzile şi captivii fără să-şi dea seama. În sfîrşit, fiecare îşi are beatitudinea pe care o merită Polifem îmbătat de vinul lui Ulysse.

Pe pămînt nu cade decît umbra Spiritului, pe Ape – imaginea lui, căci e în natura Apelor să reflecte. De aici, injoncțiunea înțelepților de a reduce totul la Apă. Elementele se topesc în Apă şi prin ea se îndrăgostesc de chipul oglindit şi Spiritul, la rîndul lui, se îndrăgostește de propria lui imagine. Cele două dorințe converg într-un singur punct, unde se oficiază o hierogamie care e floarea de lotus sfîntă de pe

suprafața apelor, după aspectul vegetal sau mineral al simbolismului. Mercurul este sus Fecioara, jos Șarpele. De aceea simbolul din Geneză – Fecioara călcînd pe capul Șarpelui – e omogen. Fecioara nefăcînd decît să prelungească în sus Șarpele și invers. Melusina e o altă reprezentare a aceluiași lucru. Jos avem cuaternarul elementelor, la mijloc șarpele *uroboros* și sus Fecioara pe semilună ☽.

*

Reflexul unității în manifestare este Unicitatea. Or, Unicitatea se deosebește de Unitate pentru că învăluie multiplicitatea ca atare și nu în Principiul ei care este Unitatea. «Marea» Unicității în diferite tradiții sînt analogiile lor care, bine înțelese, nu sînt repetiții, dar au un aer de familie care arată tulpina lor unică.

Pe de altă parte, Unicitatea nu poate contrazice Unitatea, ci din contră, o atestă. Și cum? Refuzîndu-se absolut, nu repetițiilor, care sînt o imposibilitate pură și simplă, dar încercărilor ce le face neantul ca să ne facă să luăm analogiile drept repetiții. Imposibilitatea repetiției în manifestat e o mărturie a infinitului de către Unicitate.

Manifestarea nu-i posibilă decît în și prin dualitate, ai cărei termeni trebuie să oglindească Infinitul în felul lor. Și reflecția Infinitului în lumea dualității este continuitatea și diversitatea. Continuitatea reflectează unitatea, Diversitatea, prin refuzul ei de a fi repetiție. Atotposibilitatea, Unicitatea și Diversitatea se înlănțuiesc și constituie țesutul *Vălului Mayei*. În manifestare Unicitatea e aparent contradictorie prin Diversitatea ei, deci tocmai prin ce are ca unic, prin ceea ce o leagă de

Dumnezeu. Prin cultura intensivă a inteligenței și a voinței trebuie să ajungem să vedem în ceea ce îl contrazice mai mult pe Dumnezeu, la prima vedere, o mărturie stralucită a Lui. Tot e un Hosana perpetuu lui Dumnezeu; a-l vedea ca atare.

E greu – aproape imposibil – să percepi deodată firul de aur care asigură continuitatea manifestării – dar e sigur că numai faptul că-i cunoști teoretic existența echivalează cu un început de actualizare. Nu pot să văd continuitatea cosmologică dintre un arbore și un bolovan, totuși o știu, pentru că amîndoi există și posedă asta în comun. Avem în viața noastră două feluri de a ajunge la Dumnezeu: văzînd caracterul iluzoriu al lumii și percepîndu-i totuși realitatea ca posibilitate divină globală, ca Unitate, ca Maya[115] care e reală în și prin Dumnezeu; prin faptul acesta o negăm ca iluzie.

Aspirațiile noastre spre Universal caută mai puțin resorbirea în el decît consistența. Și de ce n-ar fi și aceasta legitim? Odată aspirațiile atingînd Porțile Raiului, devin Îngeri și asta nu e și ea o liberațiune?

Wisset nur des Dichters Worte
Um des Paradieses Pforte
Immer leise Klopfen schweben
Sich erbittend ewiges Leben[116].

De ce să ne ostenim noi să le topim, cînd asta o poate face Dumnezeu mult mai bine? Nu e de ajuns că le ridicăm pe palme și că le oferim ca holocaust Celui Prea Înalt?

*

Intuiția intelectuală nu e nici o cunoaștere, nici o non-cunoaștere. E ceva intermediar între ele și de aceea e

inefabilă, căci trebuie ca în momentul cînd apare ea să dispară şi voinţa de Cunoaştere şi senzaţia de Ignoranţă. Cînd Dumnezeu este şi Interiorul şi Aparentul, înseamnă că adevărata Lui Faţă e dincolo de aceste Nume. Căci atunci cînd Îl caut prin interiorizare, Aparenţa mă opreşte în drum, şi cînd îl caut în Aparenţă, interiorul se face reamintit.

*

Puterea de disoluţiune a Suflului lui Dumnezeu constă în faptul că atinge exclusiv şi cu o precizie infailibilă punctul rezultînd din interferenţa liniilor de forţă ale Universului, punct care, în realitate, e cauza acestor linii. Dispărînd nodurile vitale, dispare şi toată superstructura pe care o condiţionează. Şi de ce precizia aceasta a Suflului divin? Pentru că nu poate veni în atingere în lume decît cu ceea ce are o anumită comună măsură cu El, adică cu ceea ce este punctul de plecare al diferitelor polarizări. Cînd linia mediană e atinsă şi dreapta şi stînga se mistuie.

*

A arunca în focul sacrificial nu numai calităţile, dar şi defectele noastre. Ele devin *Soma*. Urmează o stranie regenerare, pentru că după o asemenea combustiune nu mai rămîne decît scheletul nostru, adică liniile de forţă, schema fiinţei nostre. Or, de la ea oricînd poate să se învoalte o nouă fiinţă «rectificată».

O proiecţiune verticală e linia de forţă prin excelenţă, la superlativ. Atunci şi celelalte se organizează în jurul ei, se grupează ca oile în jurul păstorului şi iau natural caracterul ei ascendent şi exaltat.

*

6.XII.1966 – Actul de a se depăşi pe sine însăşi este pretutindeni actul suprem, punctul de origine, geneza vieţii. Actul de a se depăşi nu este altceva decît arta de-a muri în fiece moment. E adevărata ştiinţă a transmutaţiilor.

*

Legătura între Balaur şi Comoara pe care o păzeşte este existenţială. Este o continuitate între cei doi termeni aşa cum este între Haos şi Kosmos. Balaurul iniţial evoluînd printre cele şapte planete şi cele patru elemente nu numai că le emanează din fiinţa lui, dar el însuşi se rafinează, se trasmută prin ele, pînă ce, răscumpărat, se încolăceşte în jurul Logosului ca o virtualitate de spire din care va proceda o viitoare manifestare. A face pe Balaur extatic este toată Arta, acesta e Marele Secret care le învăluie pe toate celelalte. Asta şi vrea să spună formula: «Ştiu că este în om o putere care, înconjurată de o îngrijire atentă, poate să se învoalte într-o stranie energie». Pe lîngă îngrijirile negative (îndepărtarea corozivelor), este esenţial să faci pe Balaur să asculte Muzica Sferelor. Balaurul, care în sensul lui cel mai obişnuit este sinteza elementelor, cînd aude muzica înălţimii care e un vîrf de piramidă al celor patru elemente, se scurge în eter, vehicolul ulciului supereseniial.

De aceea numai acea *apatheia* e valabilă care e sublimarea unui *pathos*. O apatie fără patos ca substrat e inerţie şi moarte. E una din primejdiile practicii mecanice a religiei.

Dragonul ridicîndu-se, se resoarbe în nori. Aici e primejdia, căci norii plutesc la punctul intermediar între Cer şi Pămînt şi dacă nu intervine o forţă care să-i exalteze şi mai sus,

cad iar pe pământ. Numai *vayu* poate transforma norii într-o trîmbă care duce norii în regiunea focului şi-i transformă în el. Încă o dată, nu e greu să evertuezi materia inertă, *tamas*, ci odată ajunsă la planul de reflexiune, să o faci să ia o direcţie ascendentă. Căci la început ai de luptat numai cu *tamas*. În a două etapă, şi cu *tamas* şi cu *rajas*. E firesc şi relativ uşor să te desprinzi de infern dar de frumuseţea lumii?

Separarea de lumea aceasta echivalează cu reforma unui sistem de judecăţi. Dezrobit de hipnoza prejudecăţilor, intelectul îşi caută în mod firesc o *adequatio* cu ceea ce este în natura lui, adică identitatea completă între subiect şi obiect. Prejudecăţile înseşi erau un proces de identitate defectuos, bazat pe necunoaşterea factorilor problemei; era un proces de falsă imputaţiune de absolut din partea Intelectului, adresată lumii acesteia.

*

Orice dialog interior înseamnă o redeşteptare a acelui *guru* care doarme în fiecare din noi şi de aceea ni se pare că vorbim cu noi înşine. În realitate, vorbim cu *Atma*. La Rîndul lui, dialogul interior actualizează pe Învăţătorul amorţit din inimă, *la belle au bois dormant*.

*

Orice act voluntar e un act de veghe. A veghea este deci cel mai mare act voluntar pe care-l poate împlini un om. Deci refuzul oricărei crispaţiuni, «eroism», tragicitate, şi altă pacotilă a gestului voluntar.

*

Voința de necondiționat e corelativă cu simțul dureros al limitațiunilor noastre. Se implică una pe altă. Suferințele noastre sînt strigătul întregii lumi, care ne cere intercesiune pentru eliberare.

*

7.XII.1966 – Din Simone Weil. *Usage de la tentation: «Il tient un rapport de l'âme et du temps. Contempler un mal possible pendant longtemps sans l'accomplir opère une sorte de transsubstantiation. Si on y résiste avec une énergie finie, cette énergie s'épuise en un temps donné; quand elle est épuisé, on cède. Si on reste immobile et attentif, c'est la tentation qui s'épuise et on recueille l'énergie regradée»*[117].

Atenția imobilă e o intelecțiune. Fixată pe un rău, pe ceva negativ, prin facultatea ei de identificare, în mod necesar transmută în ceva pozitiv lucrul contemplat și această pozitivare e, în ultima esență intelectualizare. Nimic nu scapă, nimic nu se poate sustrage acestei superlative alchimii. Dar și scînteile intelectuale pot cădea captive *Keliphoturilor*, se va spune, dar cînd capătă nestabilitatea, anxietatea multiplicității. Atunci se degradează. Dar cînd atenția e imobilă, se învelește într-o armură impenetrabilă, căci ce poate face multiplicitatea, tribulațiunea, contra unui lucru care este substituitul Imuabilității principale? A privi cu curaj și în față *tamas* și *rajas*, dar fără a raționina asupra lor. Nimic nu rezistă acestei fixări și abisul trebuie să vomite afară toate scînteile pe care le ține roabe. Numai simpla fixare, nu meditarea discursivă, fikr. Mă gîndesc la mitul Athenei care dă să bea un filtru Balaurului și îl silește prin aceasta să scuipe afară pe Iason.

Altfel spus, ceea ce sileşte Abisul să dea înapoi energia regradată e lipsa de comună măsură între Atenţia imobilă şi Multiplicitate. Nu e raportul între Unu şi Multiplicitate, ci e Vidul divin care, actualizat în cea mai mică măsură, devorează totul.

*

9.XII.1966 – Aerul e un element foarte straniu; nu are imobilitatea *Etherului*, pe care acesta şi-o datoreşte situaţiei lui centrale în crucea elementelor; avînd o anumită mişcare, Aerul nu se mişcă totuşi, fiindcă «susul» apare prin elementul *Foc*, «josul» prin elementul *Apă*, cu un reziduu la fund, care este *Pămîntul*; or, aceste elemente ies din aer, în care se află indistincte. De aici, caracterul lui straniu [pe care] îl datoreşte unei mobilităţi imobile.

Dacă ştim să actualizăm în noi acest element, putem fi siguri că, «pe aripile vîntului», vom fi duşi la Poarta Raiului, care e aceea a Etherului. E posibil ca întrebarea clasică din basm: «Cum vrei să te duc, stăpîne? Ca vîntul sau ca gîndul?» – «Ca vîntul, căluţul meu, căci, ca gîndul, aş muri» – să se refere la ultimele două elemente în sensul ascendent. Căci «gîndul» s-ar referi în cazul acesta la Ether, vehicol direct al lui *Atma* care, resimţit fără pregătire ar putea fi ucigător.

Senzaţia pe care o dă, de mobilitate imobilă, se poate datora şi faptului că în el se simt direct şi prima oară bătăile Inimii lumii; or, sistola şi diastola Inimii lumii sînt în realitate concomitente şi, ca atare, senzaţia mişcării centripete e anulată de senzaţia mişcării centrifuge, subsistînd şi prevalînd o senzaţie ambiguă, bivalentă şi antinomică, senzaţie care, în mod natural, îl pune pe acela care o percepe pe drumul median

între contrarii, care nu este altceva decît firul Unicității; și Unicitatea duce în mod necesar la Unitate. Tot așa și rostul ritmului în știința suflului este de a găsi punctul critic al lumii, care e prezența Non-manifestatului în ciclul nostru de viață.

Această mobilitate imobilă a suflului ia înfățișarea, în percepția noastră, de mișcare circulară, de șarpe care-și mușcă coada. Cînd începutul și sfîrșitul se întîlnesc, ceea ce e între ele și care s-a succedat temporal, apare în simultaneitate; ori simultaneitatea și imobilitatea sînt coextensive una alteia.

*

13.XII.1966 – Prin deparazitarea clipei de orice paraziți, de contaminațiunile cu trecutul și viitorul, obținem viziunea Eternității. Dar tot discontinuitatea duce la Materia Primă, care e o disoluție în Negîndibil. Deosebirea este că, în sensul ascendent, deparazitarea clipei duce la eliberațiune cînd e întovărășită de o intuiție a Universalului, pregătită de o impecabilă pregătire teoretică; prin urmare, deparazitarea aceasta e numai o tehnică mijlocitoare, pe cînd discontinuitatea nu e un mijloc, ci e coextensivă lui *Prakriti*; cu alte cuvinte, e un scop. Deosebirea între Numărul metafizic, pythagorician, și numărul matematic.

Sîntem totdeauna și chiar concomitent afectați de cele două numere; putem imediat deosebi vocațiunile, cea sinistră constrîngînd la torpoare mentală și exersîndu-se ca o fascinație.

Deparazitarea pozitivă nu se face cu o luptă contra suprastructurilor și a promiscuității cu trecutul și cu viitorul; refuzîndu-le, ele se ofilesc și cad ca niște frunze moarte; energia recuperată se refugiază, se soarbe în clipa prezentă (clipa nu poate fi decît prezentă), potențializînd-o, încărcînd-o

cu o energie uriaşă, care uneori poate să trăznească pe cel ce-a însumat-o şi chiar pe cei din jurul lui. S-a observat că Iniţiatul maleficiază pe cei din jurul lui, luînd cuvîntul, bineînţeles, în sensul lui profan.

Tragedia omului constă în faptul că *dharma* lui este *dharma* faţă de ambianţă, în ceea ce ea are definitoriu şi distinctiv, adică cu aspectul ei cu care avem de-a face în orice moment al vieţii noastre; *dharma* planurilor manifestate e de natură generală, deci mai puţin accesibilă intuiţiei noastre; de aceea numai în cazuri excepţionale şi foarte rare multiplicitatea sa poate fi un suport de intelecţiuni, pentru că trebuie să-i vezi în acelaşi timp şi raporturile ei cu Unicitatea din care procede, ca posibilitate. Or, viziunea aceasta concomitentă e rarisimă şi implică excepţionale posibilităţi intelectuale.

În fond, antagonismul aparent e acela între Distinctivitate şi Indistincţiune, una făcută pentru ca lumea să existe, cealaltă, ca s-o resoarbă. Pe un plan foarte înalt, prima se dizolvă în a doua şi pe un plan şi mai înalt, suprem, amîndouă exprimă, fiecare în felul ei şi împreună, Vidul.

Pe un plan mai puţin universal, dar mai iniţiatic, dacă ne putem exprima aşa, din antinomia Distincţiune-Indistincţiune, se distilează o limită care e o sfîşiere, şi un nectar, ieşite din struguri zdrobiţi, băutura Zeilor şi a oamenilor.

Morfismele Zeului, care e totuşi unul; Luceafărul de seară şi Luceafărul de dimineaţă, mai puţin decît Noaptea şi Ziua şi totuşi limita şi Principiul lor.

Cînd ne concentrăm pe Cauzal, două poziţii sînt posibile, în realitate concomitente ca bătăile Inimii lumii: centrul de gravitate al atenţiei noastre e sau pe Suprem sau pe sfîşierea Lui în manifestare şi a acesteia în El. Greutatea este că această sfîşiere nu poate fi localizată, ci trebuie dibuită. Asimţirea ei

echivalează cu descoperirea Elixirului de viață lungă, dacă nu e chiar el. Și ca să mă întorc la ce-am vorbit mai sus, clipa poate fi considerată nu numai ca principiul Trecutului și al Viitorului, de pe care trebuie să-l desghioci cum scoți diamantul din humă, ci ca și o limită a lor, aparent deci un produs al lor; amîndouă adevărate, căci clipa e Prima și Ultima, Interiorul și Exteriorul.

*

14.XII.1966 – *«Il faut unifier, prajna, la Sagesse, et upaya, le moyen de l'atteindre, sunya, le vide et Karuna, la compassion».*

În realitate, e vorba mai mult de altceva decît de o unificare; trebuie să descoperi că cei doi termeni sînt același lucru și asta nu printr-un raționament, ci printr-o intuiție directă. *Karuna*, compasiunea, e un fel de raionare a *șunyei* într-un sens încă foarte exterior. În realitate, compasiunea e o determinațiune negativă a lui *șunya*. Principiul răspîndindu-și *Karuna* asupra lumii, îi recunoaște o comună măsură cu el, căci nu poți avea milă față de ceva care e inexistent. Dar comuna măsură implică identitatea și atunci multiplicitatea nu se topește în Unitate, ca în prima fază a realizării metafizice, ci devine fața ei misterioasă. Nimic nu poate exista în afară de Unitate, deci Multiplicitatea e Unitate; și este Unitatea chiar în aspectul ei cel mai misterios și mai adînc.

*

15.XII.1966 – Sfîșierea e reflexul în lumea noastră a Inefabilului. Sînt la cele două extremități ale Axei Lumii. Nici ziua, nici noaptea, nici ființa, nici neființa nu sînt cele mai

adequate simboluri ale Principiului, ci limita lor comună, care în fond e Principiul lor comun, dintr-a cărui sfîşiere, toate perechile de complementare îşi trag existenţa.

Sfîşierea nu dispare niciodată, se transmută numai în Ineîabil.

Linia limită între complementare e albia pe unde curge Apa Sîmbetei. Dacă reuşim să ne aruncăm barca în ea, atunci în mod necesar sîntem duşi în cercuri concentrice, pe un pas de spirală, la centrul comun. Căci trebuie să descoperim că mersul spre perfecţiune nu e o linie dreaptă, ci o spirală care se strînge în jurul ţăruşului.

*

18.XII.1966 – În concepţia asupra creaţiei lumii prin hierogamie şi sacrificiu e presupusă bipolarizarea Principiului Manifestării în *Puruşa* şi *Prakriti*. Sîntem în momentul Demiurgului. Allah nu mai e Creatorul, ci Formatorul dintr-o materie plastică deja dată.

Androgynul îşi trăieşte beatitudinea perfecţiunii lui şi prin unitatea celor două aspecte ale lui, dar şi prin disocierea lui, prin sfîşierea acestei unităţi. E un fel de a realiza beatitudinea distinctiv, prin numărătoare, prin îmbucătăţire. *Androgynul* îşi trăieşte beatitudinea prin sfîşiere, fără primejdie, pentru că niciodată nu-şi pierde conştiinţa unităţii şi indistincţiunii lui; riscul e pentru fragment, pentru morfism, care ia conştiinţa lui proprie drept autonomie, cînd e o simplă delegaţiune, un reflex al unei lumini al cărei izvor nu e în el însuşi.

Bineînţeles şi această iluzie e providenţială pentru că duce la rîndul ei la fragmentarea fragmentului, căci din moment ce distinctivitatea e o posibilitate, ea trebuie să se producă pînă la capăt, pînă la trecerea la limită în cantitatea discontinuă.

Reintegrarea în Principiu e o posibilitate, ca şi disocierea în multiplicitate; pe cînd, însă, ultima se legitimează pe ea singură raportîndu-se la diverse Nume divine, Reintegraţiunea e de competenţa exclusivă a Numelui Mare Inefabil şi a substitutului său în Manifestare. De aceea, o competiţie veritabilă între tendinţa centrifugă şi tendinţa centripetă în noi, cînd realizarea noastră spirituală e pusă sub ochiul Supremului; dar, în clipa cînd ne-o punem, cum e firesc şi inevitabil în anumite momente, sub ocrotirea diferitelor Nume divine, lupta între Unitate şi Multiplicitate devine terifiantă în noi. Calea cea mai scurtă şi cea mai uşoară, cînd există bineînţeles calificările necesare, e tot *Jnana Yoga*[118].

Dar de ce sfîşierea aceasta extatică a Omului Universal şi cînd se îmbucătăţeşte şi cînd se împlineşte, sfîşiere al cărei pathos îl simţim surd, ca un ecou icomensurabil şi în fiinţa noastră degradată? Pentru că în Dumnezeu cogitaţiunile şi Firea se identifică; în extremităţile cele mai disgraţiate ale Cosmosului, identitatea dintre Fiinţă şi Cunoaştere subzistă în primul fond; cînd mergem în sensul împrăştierii şi al dizolvării, ca geme; cînd mergem în sensul Integraţiunii, strigă Nenumăratul care-şi afirmă dreptul lui de a fi.

Explicaţia supremă a faptului este în afirmaţia lui Buddha: «Nu există *Nirvana*[119] în afară de *Samsara*»[120], formulă antinomică, total incomprehensibilă la orice grad al Existenţei şi care nu se desluşeşte adevărată decît în viziunea care a depăşit Lumea şi Principiul ei, a depăşit şi Fiinţa şi Nefiinţa, adică a depăşit *Nirvana* însăşi.

*

După cum orice an, orice clipă, poate fi mijlocul, centrul unui ciclu dacă distribuim înainte şi după el o cantitate egală de

timp sau de durată (şi asta fără ca clipa să aibă ceva deosebit, diferit de celelalte), tot aşa oriunde se fixează atenţia (*ekagra*) noastră, se constituie un centru de-a dreapta şi de-a stînga, în jurul căruia se organizează (adică se produce un organism viu) un ciclu complet; şi cînd am spus ciclu, am spus cerc, ceea ce înseamnă că în jurul punctului fixat se înfiripează o mişcare circulară inefabilă ale cărei vibraţiuni orizontale nu se mai leagă cu centrul zis, dar care în simbolismul spaţiului cu trei dimensiuni ne duc în sferele superioare, spre şi în centrul efectiv şi real al tuturor lumilor; analogia dintre microcosm şi macrocosm intră în joc, riguros, aici. Aşa că efectiv se întîmplă ce spun taoiştii: cînd fixezi imobil un zid, de la sine se deschide în el o uşă care duce pe tărîmul nevăzut.

A te concentra pe o materie amorfă, haotică, fără gînd dar fără şovăire, înseamnă a o transforma în stînci symplegade; cu alte cuvinte, determinarea, prin voinţa noastră, a unui punct central în ea, organizează în ea o dreaptă şi o stîngă, ale căror mişcări ondulatorii şi reciproce o animează şi o transformă în cosmos. Bineînţeles aparenţa exterioară rămîne aceeaşi dar e deajuns să percepem în dos realitatea ei vibraţională pentru ca să fie «răscumpărată»; şi cînd efectiv se pune pe ea ochiul lui Şiva, nu e natural să se transforme în cenuşa ale carei fire se structurează pe spirele Vortexului Sferic, mai exact îl constituie?

Chiar o concentrare pe un punct fără intenţie transcendentă, devine transcendentă, căci, cum am spus, în jurul punctului se organizează un *circulus* vital: or, cum cercul perfect nu e posibil în manifestare, la capătul lui, cînd e gata să-şi îmbuce începutul, concentrarea trece pe planul superior, cu o lungime infinitezimală în cercul imediat superior în accepţia geometrică a termenului, şi de acolo cu instantanei-

tatea unei conflagrații alcătuiește o sferă al cărei centru sîntem și noi, dar și mijlocul lumii.

*

19.XII.1966 – Plenitudinea poate fi o caracteristică a frumuseții cînd e gata să ucidă pe acel care o resimte. Două lumi trebuie să se lupte în noi, cîmp de bătaie, în care frumusețea nu e victoria, ci limita între cele două forțe antagoniste. Această limită nu e un echilibru între ele, ci o sfîșiere în care moartea se manifestă. În fața unei statui a lui Buddha te cuprinde mirarea cum de așa ceva a putut să se manifeste în lume și, în același timp, mirarea cum de lumea mai subzistă. Frumusețea este făcută din aceste două mirări.

Această linie limită e și o poartă strîmtă care duce în transcendent, unde frumusețea devine o determinațiune negativă și sfîșierea o permanență. Lumea nu poate suporta o asemenea frumusețe, care o preface în cenușă; dar *muka* o suportă. Aplicare a *hadithu*-lui *qudsi*: «Cerul și Pămîntul nu mă suportă, dar inima credinciosului meu mă suportă».

O limitațiune individuală devine pozitivă, adică un suport adecvat al Realității, cînd e împinsă, imaginativ și intențional, pînă la extremul ei. Miopia devine orbire, întuneric, deci o determinațiune negativă care actualizează în noi Tenebrele Divine; tot așa minima funcționare a celorlalte simțuri, deficit care simbolizează extincțiunea ca rădăcină, ca principiul lucrului deficient în noi; surzenia lui Beethoven, principiul sunetului primordial. Numai efluviile prakritiene, nu văd cum ar putea fi pozitivate. Ce poate simboliza, de exemplu, torpoarea sau inerția? Ele nu-mi relativizează simțurile celui, ci mi le

narcotizează numai, adică mi le îndreaptă nu spre integrațiune, ci spre dezintegrațiune. Nu e o a două moarte inițiatică, ci o a doua moarte în Materia Primă. Dar dacă știi să te desprinzi mental de Prakriti, de Tenebrele inferioare, ca devine o trambulină pentru a face saltul dincolo.

Manifestarea Principiului în Lume ia în mod necesar caracterul esențial al Lumii, care este Limitațiunea. O teofanie chiar e limitată, dar limitațiunea ei devine apofază și ca atare determinațiune negativă. Cînd Sfîntul Dionisie Areopagitul spune că tot ce se afirmă despre umanitatea Domnului Hristos are caracter apofatic, probabil că în sensul acesta o înțelege. La fiecare teofanie, circumscrierea ei strigă *Allahu akbar*[121], dar cum limitarea divinității în teofanie e numai exterioară, teofania își recuperează «dimensiunea» ei infinită tocmai prin ce are ea mai determinat. Cînd creatura mărturisește că Dumnezeu e mai mare, universalizarea care urmează acestei mărturii nu concernă pe Dumnezeu ca atare, care nu are nevoie de ea, ci propriile ei limitațiuni. Nu «eu» laud pe Dumnezeu, ci «se» laudă Dumnezeu, dar nu «eu» și nu în «mine». Dar atunci cine? Numai Dumnezeu, ceea ce transformă individualitatea mea în atribut divin.

Ce se poate spune despre Adversar? În definitiv, deosebirea dintre un *Avatara*[122] și el este că limitațiunea acestuia, firească, tacită, existențială, devine proclamațiunea deschisă. Dar atunci deosebirea e numai de grad. Căci din punctul de vedere al Absolutului (în acest domeniu numai o formulațiune defectuoasă e posibilă), nu există grade de negațiune, cum nu există grade în manifestațiune. Cel mai mare Serafim are aceeași existență sau neexistență în fața Lui ca și un animal imund. Nu se pot ierarhiza niște posibilități decît dintr-un punct care are comună măsură cu ele. Or, lipsa de

comună măsură fiind «caracterul» Infinitului, nici o ierarhie nu poate fi sub ochii Lui, pe bunul motiv că: 1. nu există nimic în afară de el; 2. n-are ochi; 3. nu e ceva dedesubtul lui.

Lumea fiind o posibilitate divină, nu se poate produce decît sub semnul principiului de contradicțiune. Trebuie să fie ceva în ea care îi anulează existența și aceasta este aparența ei de autonomie.

Mărturia creaturii nu promovează pe Dumnezeu: Infinitatea Lui nu are nevoie de asta, ci-mi dă mie un caracter apofatic, adică mă transformă în determinațiune negativă.

Absurditatea poziției catafatice: a admite că există o gradațiune a manifestărilor divine, lucru evident în toată Manifestarea, devine sacrilegiu în Infinit, care nu suferă nici o ierarhizare în El, pentru că nu suferă nici o designațiune. Atunci cum pot să mai fac deosebire între Michael și Samael, deosebire care structurează totuși făptura întreagă, lumile, ciclurile umane? Nu pot face deosebire între ei; pentru asta, ar trebui în prealabil să fie, și nu sînt, pentru că nimic nu este, nici Dumnezeu, care e un Vid.

*

20.XII.1966 – Lectura unui text sacru sau tradițional, o meditație asupra unui subiect esoteric, ne poate da un sentiment de obscuritate. Putem să-l lămurim prin mijlocul clasic al meditațiunii pînă la punctul unde obscuritatea devine mister. Dar mai este o posibilitate, mult mai directă, care poate duce mult mai departe: să iei obscuritatea ca simbol direct al Tăcerii, determinațiune negativă în lume, dar suprem pozitivă în Absolut. A înceta lectura, raționamentul, la locul obscur, a separa alchimic întunecimea de suportul ei exterior și a fixa fără șovăire, fără abatere, facultatea concen-

trativă pe obscuritate. E imposibil să nu-şi dea pînă la sfîrşit secretul ei. Cînd ştim că asta s-a întîmplat? Cînd, cum am spus, obscuritatea se transformă în mister, îşi capătă o organicitate, rămînînd totuşi abisală. Procedeul n-are nimic de-a face cu un demers logic, cu o schematizare discursivă, care adaugă la obscuritate artificiozitatea ei.

*

În general, masca lui Buddha, mai ales în sculpturile indiene, reprezintă trecerea în Nirvana, nu Nirvana însăşi, ci punctul cînd Maya se topeşte pe Faţa Absolutului. S-ar părea că e o mai mică Universalizare; în realitate, masca lui Buddha nu ar putea însemna şi realizarea ascendentă şi realizarea descendentă, adică Principiul lor comun?

La capurile chinezeşti ale lui Buddha se mai adaugă un surîs aproape cinic. Puţin mai mult, ar ieşi din surîsul acesta rîsul Demiurgului din tradiţiile gnostice, care a creat gama muzicală şi prin ea lumile. Dar miracolul artei chinezeşti e că se opreşte la surîs, la o totală indistincţiune şi a Binelui şi a Răului şi a zădărniciei şi a mizericordiei. Buddha indian e doctrinar; Buddha chinezesc e mai ales metodic.

Că în creştinism a rămas accesibil un ansamblu de rituri mîntuitoare, ca un reziduu al riturilor iniţiatice practicate la începutul creştinismului, nu autorizează să se creadă că se poate face şi operaţiunea contrarie, adică să poţi recupera numai prin simpla intenţie dimensiunea esoterică a riturilor. Din faptul că un corp cade singur, nu înseamnă că se poate urca tot singur; sau, se poate fotografia un trandafir, dar nu se poate reconstitui din fotografie. Lucrurile sînt ireversibile.

Aspectul sinistru al acestei teze nu e greu de descoperit: dispensează pe creştin să caute iniţierea, privîndu-l nu numai de o adevărată realizare în domeniul esoterismului, dar îl lipseşte de căutarea aceea neobosită, nesăţioasă, neliniştită, a Graalului, identică cu tribulaţiile Materiei Prime, pînă îşi găseşte axul în jurul căruia să se organizeze şi fără de care o realizare iniţiatică riscă să rămînă o palidă şi debilă imitaţie a căutării centrului.

*

Coborîrea unei intelecţiuni în lumea noastră nu e numai o simplă prezenţă. «Ideea» se învăluie în cojile lumii noastre şi ca o prizonieră dar şi ca un foetus care nu poate progresa decît învăluit de întuneric şi de umid radical. Universalul nu se poate manifesta în lumea noastră decît după legea analogiei în sens invers; el nu poate fi aici decît cel mai mic şi mai nebăgat în seamă, geometric e un punct, adică un germene, dar tocmai pentru că e un germene trebuie în mod firesc să se manifeste, adică să treacă de la potenţă la act; prin asta îşi recuperează mărirea şi cucereşte lumea ca *Vişnu* în al 5-lea lui *Avatara*, cînd ca pitic a cerut să facă numai trei paşi, dar aceşti trei paşi au «măsurat» întregul Univers vizibil şi invizibil.

Din Esenţă devine Existenţă, adică îşi ia pe umeri crucea cu trei dimensiuni a Manifestaţiunii, pentru a împlini mistere ce nici gura omenească nu le poate rosti. Manifestat, e mai ocult ca niciodată. Universul, fără el, părea că-şi poate găsi o explicaţie; cu el, devine o enigmă indescifrabilă.

*

Orice compus nu există pentru el însuşi, ci imediat pentru alt compus şi mediat pentru un simplu spre care tinde

teleologic. Căci a susține că toate compusele trăiesc unele pentru altele, se explică unele prin altele, înseamnă că afirmi posibilitatea lui *perpetuum mobile*. Din moment ce un compus în strictă legătură cu altul, nu-l poate explica totuși, înseamnă că nici un alt compus nu poate face aceasta. De altminteri numai simpla omogenitate a Naturii animează realitatea finală a compușilor. Și cum omogenitatea finală e reflexul în Natură al Unicității, sîntem riguros obligați să admitem un instinct teleologic al lui *Prakriti*, care nu e numai o mărturisire a Principiului, dar și o tendință existențială de a se integra în el. Toată *Prakriti* isprăvește prin a se topi în vîrful fin și suprem al ei, care este *sattwaguna*; și cînd aceasta s-a întîmplat, *sattwa* încetează de a mai fi o tendință din lipsa unui mediu unde să se propage, și atunci ultima nălucire a Mayei dispare în Absolut.

*

21.XII.1966 – Orice idee metafizică ce coboară în lumea noastră devine viscerală, pentru că, urmînd să dăinuiască în ea, trebuie să însumeze condițiile ambianței; ori printre aceste condiții este și viața. De aceea maeștrii Zen spun că aceasta «sucește mărunțaiele de nouă ori și mai mult» cînd începe să fie realizată. Nu e un semn mai sigur de irealitate a unei idei cînd ea rămîne, metodic, abstractă, incapabilă de încarnațiune.

Lucrul e valabil pentru idei care au un aspect pur doctrinar sau par să-l aibă. Ce putem spune însă despre ideile incontestabil false, care au răscolit lumea? Mai întîi că nu sînt idei ce se manifestă, ci pasionalități care își caută o justificare, uzurpînd aspecte extrem de limitate ale unor idei juste. Nu ideea dinamizează un flux al *samsarei*, ci aceasta anexează și înghite resturi de intelecțiuni, scîntei sărite excentric dintr-un

mare foc. Căci nimic nu poate trăi fără idei şi chiar *Prakriti*, potenţialitatea totală, e o masă amorfă şi obscură fără prezenţa lui *Puruşa*.

Cum putem recupera scînteile captive din doctrinele false, comportările iluzorii din structurile strîmbe? După ce le-am analizat, după ce le-am detectat iluzia şi minciuna, să nu le mai dăm atenţie, refugiindu-ne într-o veghe perenă; atunci tot edificiul mincinos se pulverizează şi scînteile sînt recuperate; ambianţa este regradată, «rectificată» în sensul lui «*Visitando Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam*». Coborîrea în Infern e sforţarea de a situa, de a demasca doctrina falsă, rectificarea este regradarea ideilor juste din ea. Rezultatul operaţiei este Vitriolum, Dizolvantul Universal, care e identic cu Veghea lucidă de care am vorbit mai sus şi care topeşte toate iluziile şi toate minciunile. Nici un fals agregat nu-i poate rezista, şi asta nu prin analiză, care e doar preliminară, ci numai prin simplul act de prezenţă. Procesul se dezvoltă cam în felul următor: minciuna nu poate trăi decît pompînd vampiric viaţa, uzurpînd-o de acolo de unde îşi are izvorul, adică din planul principal. Deosebirea este că, de data asta, Intelectul păcăleşte şi nu invers, ca în cazurile obişnuite. Veghea perpetuă, prezenţa intelectuală, se lasă supte de structura mincinoasă, dar fiind conştiente de procesul acesta, mai ales de aspectul lui sacrificial. Luciditatea şi legătura cu cele de sus f„cîndu-l inepuizabil, se ajunge la un moment cînd agregatul mincinos atinge suprasaturaţia şi crapă. Din pulberea lui, prezenţa intelectuală, care s-a lăsat înadins încarcerată, se restabileşte în situaţia ei primă, pe care de altminteri n-a părăsit-o niciodată decît în mod aparent şi privit din afară. Acesta e misterul tuturor coborîrilor avatarice în lume şi chiar mai jos de planul nostru, ca atunci cînd Domnul Hristos s-a

lăsat în Infern, după o victorie aparent totală a tuturor forțelor Întunericului asupra Lui și asupra misiunii Sale. Și într-o clipă a dărîmat moartea, Iadul și Minciuna.

*

Sintezele spațiale și temporale sînt posibile numai printr-un element care e în afară de timp și de spațiu; căci o condițiune nu-și poate da singură seama de limitațiunile ei. Dar lucrul care face, și desface. E de ajuns ca în punctul de unde sinteza condiționat e realizată să ne schimbăm direcția privirii spre Universal pentru ca spațiul și timpul să fie transformate în cenușă, nu prin schimbarea atenției noastre ci prin faptul că au fost atinse în nodul lor vital. Organismul regresează în uter și de acolo în prima pulsație care i-a dat naștere. Și asta nu se face inchizitiv, ci prin dibuire. E de ajuns adăugirea unei dimensiuni intelectuale deasupra nodului de șerpi pentru ca toți să se precipite în mărgica căreia aparent i-au dat naștere. Adevărul este că această mărgică i-a produs. Dar lumea noastră operează inversiunea cauzelor prime.

Orice germene, orice sămînț„ se reduce în ultima etapă la un punct intelectual. Conceptualizîndu-l, reducem universul la schemă, apoi la extincțiune.

Din cauza analogiei în sens invers, punctul primordial pare fără vlagă și șters pe lîngă tumultul vital. Totuși acesta nu e decît van zgomot.

După ce-a topit ritmurile rău făcute, nodurile de agregate, yoghinul nu mai are de a face decît cu *prana*, a cărei largă expirație și inspirație îl aduce spre Porțile Eternității. Nu e *mokșa*[123], totuși e dincolo de manifestare, pentru că acest ritm primordial e acel al Soarelui și al Lunii, al lui *Purușa* și *Prakriti*, care sînt principiile Manifestării.

Orice punct vital reducîndu-se la un punct intelectual, se poate uşor înţelege importanţa funcţiunii negative a gîndului. Negîndu-şi accidentele şi aspectul multiplu, neagă lumea pentru că nu numai speculativ, ci şi ontologic, actul urmează în mod necesar gîndul.

*

22.XII.1966 – Satan nu are seducţiune decît în afară de Infern, pentru că acolo nu-i mai trebuie. Cu alte cuvinte, frumuseţea şi seducţiunea lui sînt uzurpate. Ca seducător, se învăluie cu frumuseţea lumii pe care vrea s-o devieze. Dar nu este numai regentul lui Tamas, Domnul Torpoarei, al ininteligibilităţii şi al inerţiei; mai este şi acela care spune «*non serviam*», provocînd o ruptură violentă într-o ambianţă, după cum a provocat-o *in illo tempore*, în indistincţiunea lui Prakriti, cauzînd ieşirea celor trei *gune* din echilibrul lor indistinct.

Această revoltă nu e lipsită de măreţie, şi cum se poate mînia Dumnezeu pe cineva care-i spune «nu», pe cineva care este prin urmare campionul determinaţiunii negative? Apoi, explozia pe care o provoacă într-o anumită stare, îl acoperă cu toate irizările căderilor radioactive.

Ceea ce e foarte straniu e că Luceafărul e stăpînul, Intersemnul, Regentul crepusculului de seară şi al crepusculului de dimineaţă, adică al celor mai sfinte două momente ale zilei. E Domnul sfîşierilor în lumi printr-o explozione pe care Dumnezeu o transformă extatic în beatitudine şi aceasta e una din cele mai înalte funcţiuni din Cer care face din Lucifer Maestrul şi chivernisitul extazurilor. De sus, reziduurile exploziei au căzut în lumile inferioare şi au devenit Satan. De aceea poate exlama Profetul: «*Quomodo cecidisti de Caelo*

Lucifer?»[124]. Era Îngerul Feţii, deci primea din plin strălucirea obrazului divin. Prin căderea lui, n-o insinuează în părţile lui cele mai ascunse şi mai întunecate ale Universului? Se produce o învălmăşeală în colţurile cele mai pitite ale Cosmosului din cauza oaspetelui nepoftit, iar urmele şi ruinele luptei se transformă în Satan. Lucifer e responsabil de Satan ca noi de evacuările noastre, de umbra noastră, de spectrul nostru.

Într-un cerc mai restrîns, Lucifer e acela care produce «separaţiunea» în Athanor, adică operaţiunea alchimică cea mai importantă, care permite celor două naturi să se restructureze, să se revigoreze, pentru ca apoi să purceadă la o nouă conjuncţiune, definitivă şi beatifică de data asta.

Să luăm lucrul de la început: Lucifer, prin «nesupunerea» lui, provoacă ruptura celor trei *guna* din indistincţiunea lui Prakriti; dusă pînă la capăt, această ruptură este pozitivă pentru că sileşte *sattwa, tamas* şi *rajas* să-şi ducă impulsul pînă la capăt şi să-l sleiască. *Sattwa* se însumează în Principiu cînd a epuizat tendinţa ei ascendentă, căci cum mai poate exista ascendenţă acolo unde nu mai e Înălţime şi nici o altă dimensiune? *Rajas*, ajuns prin expansiune la marginile lumii, trece la limită, adică se sleieşte, iar *Tamas*, supt de Abisuri, e înghiţit de Neant; şi cum Neantul nu există, trece în Dumnezeu. Adevăratul, vrăjmaş e Satan, adică principiul care îngheaţă în fuga lor cele trei gune, le încleiază, le înglobează şi le înţepeneşte într-o inerţie, de unde nenumărate coborîri avatarice le pot scoate după eoni de străduinţă. Aşa că se poate spune că, deşi reziduul lui, Satan e cel mai mare duşman al lui Lucifer, ca şi al lui Dumnezeu; şi nu e de mirare: toxinele pe care le secretăm nu sînt cel mai mare duşman al nostru, moartea noastră?

Lucifer e Rectorul Sacrificiului perpetuu; Agni e însă desemnat ca fiind Sacrificiul şi Sacrificatorul. Atunci Lucifer e identic cu Agni; vechiul adagiu sapienţal nu spune că «*Christus est verus Luciferus* »[125]?

Ceea ce trebuie reţinut pentru înţelegerea acestor lucruri este că negaţiunea dusă pînă la capăt suprimă pe negator. Nu mai rămîne din ea decît o determinaţiune negativă, coextensivă şi coexistenţială cu «Nefiinţa». În definitiv, Lucifer îi caută ceartă lui Dumnezeu de ce a creat lumea. Atlet al Necondiţionalului, devine duşmanul implacabil al Condiţionalului.

Definiţia lui Goethe: «acel ce vrînd răul face totdeauna binele», convine lui Mefistofeles, adică unui aspect foarte relativizat al lui Lucifer. Dar toate aspectele parţiale ale unui Principiu converg necesar în el şi nu este posibil să-l explicăm prin detaliile lui.

Sîntem într-o lume în care toate complementarele apar ca opoziţii. De aici, caracterul de «vrăjmaş» al lui Satan, de care trebuie să ne păzim în măsura în care sîntem fiii acestei lumi; dar aceasta nu trebuie să ne ia dreptul de a-l vedea în Universal ca fiind un element complementar al unor anumite atribute divine. Totul e să nu facem confuzie de planuri.

În planul nostru Satan e un vrăjmaş, dar anumite vrăjmăşii ne scot din promiscuitatea ambianţei şi provoacă e eliberaţiune, chiar cînd n-am voit-o.

*

23.XII.1966 – Printr-un suprem paradox, printr-un fel de joc pasionant, unii Sufi musulmani s-au complăcut să-l prezinte pe Iblis ca tipul suprem al monoteistului, al iniţiatului şi al amantului. După Koran, Cap.II, Iblis a refuzat să se prosterneze

în faţa lui Adam cînd Allah a poruncit tuturor îngerilor să se închine înaintea omului nou creat. «*Il a refusé*, scrie Dermenghem, *de se prosterner devant Adam. Il aime d'autant mieux qu'il souffre du caprice de l'Aimé. Il le connaît d'autant mieux qu'il éprouve sa rigueur. Il se contente de subir la rigueur divine. Le regard de Dieu dirigé vers lui permet de supporter son supplice. Sans doute, il est coupable de rebellion, de jalousie, d'orgueil et d'abord de raisonnements*». Pagina, în general, e justă, cu toate că nu vedem de ce Dermenghem introduce atîtea elemente psihologice şi sentimentale într-o problemă pur metafizică, unde nu au ce căuta. Apoi tot în stil religios: «*Mais dans cet étrange conflit entre l'observance et l'obéissance, certains se demandent si sa damnation n'est pas une apparence temporaire, s'il n'a pas eu, en un sens, raison d'accepter d'être aveulgé par amour, de refuser de s'incliner devant un autre que Dieu, de repousser l'ordre pour mieux affirmer l'essence, de servir, non plus pour son propre bonheur, mais pour la gloire de Dieu*»[126].

Acesta revin la faptul că refuzul de supunere al lui Iblis e un refuz de a accepta întreaga structură a Universului, a cărui caracteristică, al cărui element definitoriu e de a nega aparent pe Dumnezeu, adăugîndu-i-se ca tovarăş iluzoriu.

Şi, într-adevăr, găsim ca o confirmare o exegeză pe care o putem numi, fără exagerare, vertiginoasă, a versetului 39, din Surata VII, *El-Araf*[129]. Acolo Moise cere, pe Muntele Sinai, lui Dumnezeu să-L vadă. Dumnezeu îi răspunde: *Iamfarani* «nu poţi să mă vezi, ci uită-te degrabă la munte», care în momentul acela se face pulbere din cauza Prezenţei Divine. Abdu-rraham al-çafuri raportează că «a citit într-o carte» că Moise a întîlnit pe Iblis şi l-a întrebat de ce nu s-a prosternat în faţa lui Adam. «Nu am vrut să fiu ca tine, a răspuns Iblis, căci eu Îl iubesc. Nu am putut să mă prosternez în faţa altuia decît El. Am preferat

pedeapsa. Tu pretinzi că Îl iubești. Ți-a spus „Privește Muntele" și ai privit muntele. Trebuia să nu te supui, *să închizi ochii: L-ai fi văzut pe El*».

Acest formidabil răspuns pune în toată amploarea problema lui Lucifer. Ca toți amanții, cere perfecțiunea de la Iubit. Nu acceptă să se supună unui ordin al Dumnezeului Personal, pentru că toată ființa lui este o mărturie a Absolutului, a Nelimitatului.

În studiul său despre Demiurg, Guénon spune că domnia acestuia începe la primele limitațiuni în Univers. Or, precizează autorul, Ființa e prima determinațiune, supremă, inevitabilă, dar incontestabilă. Deci acțiunea Demiurgului începe la gradul Ființei, mai exact prezența lui se face simțită de acolo. Dar Ființa nu poate avea asociat, necum adversar. Atunci Demiurgul e însăși Ființa, dar Principiul care nu poate fi niciodată relativizat are posibilitatea în El de a protesta contra limitațiunii, adică a afirma Absolutul chiar acolo unde apare cea mai mică umbră de relativizare a acestuia.

*

După cum fata de împărat din *Povestea porcului* de Ispirescu nu a putut intra în Sanctuarul din mijlocul codrilor nestrăbătuți (sactuar fără uși și fără ferestre), unde locuia bărbatul ei, *decît pe deasupra*, urcînd acolo cu o scară, apoi coborînd prin acoperiș (sau unde ar fi trebuit să fie, căci basmul îl arată absent), tot așa nu putem intra în sanctuarul inimii noastre decît urcînd prin deplasare de conștiință și de concentrare deasupra capului nostru, acolo unde, după spusa Fedelilor D'Amore, *angelo clama in divino inteletto*, și de acolo, numai de acolo, să se coboare de-a lungul ației de

păianjen care e specificarea axului lumii în noi, în inima noastră. Numai așa îi putem găsi intrarea care e mai strîmtă decît punctul de Interferență a două linii.

Această considerație rezolvă echivocul deconcertant al atîtor afirmații din textele tradiționale, care plasează cunoașterea cînd în inimă, cînd în cap, cînd deasupra lui. Nu e nici o contradicție, căci Cunoașterea e în toate aceste trei stațiuni în parcursul, în traseul pe care-l urmează pînă ajunge definitiv în centrul centrilor ființei noastre. La începutul oricărui exercițiu de concentrare trebuie să procedăm așa: întîi să simțim intelectul deasupra capului nostru; e singura inițiativă care ni se cere. De acolo să-l lăsăm să se coboare plutind și de la sine de-a lungul firului de argint care leagă stările noastre de fire, prin centrul lor, cu centrul nostru total. Avînd în vedere simbolismul Mentalului și al lumii, trebuie să lăsăm Luna să se unească cu Soarele.

*

21.XII.1966 – Sacralizarea vieții de toate zilele consistă în evertuarea, actualizarea firului Unicității în Multiplicitate; pentru asta, e de o absolută necesitate consacrarea gestului și a clipei; dar de la simpla formulare rituală, strict indispensabilă pentru ca «perlele să nu fie aruncate înaintea porcilor», pînă la însumarea Unicității, a identității ascunse a lucrurilor, drumul e imens. E semnificativ că Dumnezeu nu ne dă decît strict indispensabilul, minimul necesar pentru mîntuire. Pentru ca să se transforme acest minimum într-un ansamblu de mijloace de har, pentru instituționalizarea lor, merge pînă la a trimite la junghiere pe propriul său fiu; dar atît. Sforțarea trebuie să o facă omul. Natural, nu poate fi vorba de o lipsă de generozitate

divină; Dumnezeu trebuie să facă asta, pentru a salva în om, pentru a pune în evidență, altă trăsătură divină din om: chipul și asemănarea lui Dumnezeu, care este libertatea. Această libertate trebuie s-o avem de la cele mai mici gesturi, de la respirație pînă la marile întreprinderi corporale și spirituale din cariera noastră umană. În cele mai mici inițiative trebuie să intre cu o intensă conștiință elementul de luciditate, de deliberare, de alegere, toate însumate în cuvîntul de libertate, reflexul, în viața și lumea noastră, a totalei Autonomii Divine.

Un kabalist spunea: fiece cuvînt e o ființă desăvîrșită și cine aruncă Demonilor sunetul Cuvîntului o face ca și cum s-ar îndrepta spre semenul său și l-ar lovi.

*

Iată vorbele pe care pe care le-a schimbat ilustrul rabbi Șneu Calmen din Leodi cu un discipol al lui:

– Moșe, ce e asta «Dumnezeu»?

Ucenicul tăcu.

Rabinul l-a întrebat a doua oară, a treia oară.

– De ce taci?

– Pentru că nu știu.

– Parcă cu știu? spune Rabinul. Dar trebuie să spun, căci așa este, că trebuie s-o spun: El e vădit aici și în afară de El nu este nimic vădit aici și asta e «El».

Dar cine vede că e vădit aici? Nimeni. Și aceasta este Identitatea care este imanența lui Dumnezeu în lume, prezența lui inviolabilă, incontestabilă și ocultă, gestațiune în întuneric pînă la trecerea la limită, pînă la manifestarea în afară la sfîrșitul timpurilor. Dar toată ambianța nu ar putea dăinui fără de acel pe care ea îl ascunde. Aici trebuie aplicată analogia în sens invers: o matrice preexistentă va exista și fără fătul din ea;

matricea macrocosmică ar dispărea în neant fără punctul pe care-l învăluie.

Nu e disciplină inițiatică mai importantă decît lămurirea, evidențierea în noi, aducerea la suprafața conștiinței a faptului că nu știm ce e Dumnezeu, dar că incontestabil, inevitabil e aici, în jurul nostru și în noi.

Avem deci o antinomie: nu știm ce este Dumnezeu – totuși e vădit aici și numai El e vădit aici. Cei doi termeni ai antinomiei nu se anulează unul pe altul, dar nici nu se completează. La limita lor se produce o inefabilă sfîșiere, care e și o chemare și o îndepărtare, ceva indicibil, pe care dacă numai o dată l-ai resimțit, anulează riguros și strict tot universul. Îl topește în tăcere și mutenie.

*

Răspunderea omului pentru soarta lui Dumnezeu în lume. Din cauza analogiei în sens invers, Dumnezeu e mult mai jos, mai nemernic în lume decît omul. Cum acesta e autorul în planul lui de existență, el administrează tribulația lui Dumnezeu cu o dublă răspundere: să pună capăt acestei tribulații, totuși lăsînd-o să-și ducă destinul și misiunea pînă la capăt. Am putea spune că omul stilizează devenirea lui Dumnezeu în lume. *Homo minister*[128], termen mediu în Marea Triadă.

Atotputința lui Dumnezeu în cer e totală lipsă de apărare în lume. *Agnus Dei*[129]. Dar nimic, nici o față a lui Dumnezeu nu poate fi un minus și slăbiciunea Lui voluntară și providențială în lume se identifică cu Pasivitatea universală, care fiind totală, trebuie să suporte, ca un prim fond, ca o bază invizibilă, toate

accidentele lumii. E total suferitoare şi pînă la aparenţă de slăbiciune, ca Iisus pe Golgotha.

*

25.XII.1966 – Cînd se spune că literele ies din anumite litere numite supreme din cauza aspectului lor metafizic, de exemplu «l» – ca literă simbolizînd cel mai bine, auditiv, punctul, deci Fiinţa – sau «h» şi «m», simbolizînd Supremul din cauza caracterului lor expirant, nu reiese cum se face trecerea de la aceste litere-principii la celelalte litere, care ar fi mai degrabă atribute divine, aspecte specializate ale Supremului.

Aceasta nu e o lipsă, din contră, e un admirabil simbol al lipsei de comună măsură dintre Principiu şi Manifestare. Ştim că lumea iese din Dumnezeu, dar nu putem niciodată asimţi cum s-a produs faptul. Trebuie să ne mulţumim cu cunoaşterea: creatura iese din Dumnezeu, dar modul cum distinctivitatea iese din Indistincţiune rămîne un secret de nepătruns. Faptul nu se datoreşte oare ininteligibilităţii lui Prakriti?

Literele-principii, în starea lor nemanifestată, au caracteristica de a fi lipsite de substanţă, pe cînd celelalte litere, prin distinctivitatea lor, trebuie în mod necesar să fie constituite din *Formă* şi *Materie*; ceea ce le dă distinctivitatea este elementul substanţial al lor, nu cel esenţial. Or, substanţa stă *ex parte materiae* şi de aceea producerea literelor e ininteligibilă.

Fulguranţele esenţiale ale lucrurilor create din Principiu sînt tot aşa de nemanifestate ca şi acesta. Ideile sînt tot universale ca şi Fiinţa. Consistenţa o capătă din Prakriti şi de aceea putem asimţi Ideea, dar niciodată încarnarea ei.

Cînd prin intenţie, *Tawhidul*[130] Iniţiatului, literele *dhikr*-ului său se reîntrunesc iarăşi în principiu, asta se întîmplă numai pentru aspectul esenţial al lor. Scînteia, fulguraţiunea din cuvinte, silabe, litere, se eliberează din coaja lor formală şi se reintegrează iar în Principiu; coaja goală a Cuvîntului *Kelipha* se destramă, se atomizează şi se precipită ca într-un *caput mortuum* în rădăcina tenebroasă a Universului. O formulă rituală deci, pronunţată unitiv, adică cu o aspiraţie spre Suprem, se reintegrează în El, tot aşa de misterios cum a ieşit şi din cauza acestui mister devine Marele Nume Impronunţabil.

Putem face aceeaşi comparaţie între o limbă sacră şi una profană, ca şi între o coborîre avatarică şi o naştere de om obişnuit. Limba sacră se coboară sacrificial în captivitatea lumii, pentru ca să-i mîntuiască calitatea ei sonoră care nu este altceva decît Etherul manifestat, pe cînd o limbă profană e o îngrămădire reziduală, văduvită de Duh, un oraş ruinat, bîntuit de spectre. Cuvintele unei limbi profane nu sînt numai exilate, ca acelea ale limbii sacre, ci sînt exilul însuşi. Nu sînt în Infern, ci sînt Infernul. Singurul element pozitiv care a mai rămas unei limbi profane e posibilitatea înlănţuirii logice din ea, care-i dă organicitate. Or, organicitatea e din partea Formei, deci prin ea limba profană se poate mîntui, pe cînd la limba sacră fiecare literă, fiecare silabă şi cuvînt din ea are vocaţiunea de mîntuire pentru ea şi pentru fiinţe, prin instituţie divină.

Orice limbă, din cauza elementului ei formal, are şi un caracter de rigoare. Însumate în Principiu prin *Tawhid*, aceste elemente de rigoare din formulele limbajului se «îmblînzesc» şi devin acolo Inefabil şi Mansuetudine. Asta e şi explicaţia rugăciunii, al cărei rol esenţial este încercarea de a produce o triplă înlăturare a rigorii din noi şi lume, din cuvinte şi din mînia lui Dumnezeu, transformînd-o într-o triplă mansuetudine,

care zace ascunsă în centrul rigorii şi care e liberată prin rugăciune. Căci rigoarea nu e o pedeapsă, o decizie divină, ci e inerentă creaţiunii, care n-ar avea consistenţă fără ea, şi inerentă deci şi Legii, cum a arătat-o Apostolul Pavel.

În învăţătura kabalistică lucrul acesta e spus în terminologia specifică: cine are *Kawana* trebuie să aducă Duhul de pe treptele înalte la litere (bineînţeles şi literele trebuie să le urce la duh) şi astfel să se poată efectua împlinirea rugăciunilor pe care le vehiculează.

Putem realiza caracterul de răscumpărare cosmică a rugăciunii, gîndindu-ne că fiecare literă din ea se regăseşte în Babelul tuturor cuvintelor din limbile lumii. Pronunţînd cu *Tawhid* Allah, turnăm o picătură de apă peste toate A-urile, L-urile, Ha-urile din Infernul acestei lumi. Şi cum în cea mai scurtă rugăciune epuizăm toate literele alfabetului, în clipa aceea potolim focul în care ele ard, în tot întinsul omenirii, poate mai departe. Şi cum cîteva litere sînt principiale, cum am spus la început, cuprinzîndu-le pe celelalte, potolim nu numai aleanul lor în vastul exil din lumea aceasta, dar virtual le liberăm în sensul cel mai strict al cuvîntului. De aici, obligaţiile stricte ale rugăciunii: formularea ei rară, corectă, intenţia unitivă, preciziunea.

*

26.XII.1966 – Ispita fiind o insinuare, o insuflare, nu se respinge voliţional (luînd termenul acesta în sens de energie, nu în acela de alegere deliberativă), ci prin deplasarea atenţiei, după care urmează în mod firesc deplasarea conştiinţei. Lipitoarea nemaiavînd de unde să sugă sînge, cade şi se fărîmiţează. Prin acest procedeu, nu numai energia furată se

regradează, dar şi forţa ispitei, puterea ei proprie, care şi ea este furată dintr-unul din izvoarele de energie ale cosmosului. Golită astfel, ispita, cel rău, Vrăjmaşul nu fuge, cum se spune în mod obişnuit în religie, ci se iroseşte în inconsistenţă, căci nu e decît o fantomă, un spectru căruia i s-a smuls masca existenţei. În această privinţă, reamintim expresia admirabilă românească «ducă-se pe pustii», care este un fel figurat să se spună că trimitem pe cel rău în Materia Primă, în numărul discontinuu, unde îşi pierde orice consistenţă, pentru că planul e dedesubtul oricărei existenţe. Deşi, jenant, mă întreb dacă anumite înjurături terifiante româneşti nu menesc atomizarea aceluia fulgerat de această înjurătură.

Ispita, cel Rău, Vrăjmaşul nu e decît un caracter iluzoriu faţă de fiinţa pe care vrea s-o nimicească, aceasta prin comparaţie, căci orice fiinţă are cel puţin existenţa ca realitate, iar ispita nu-şi trage o iluzie de existenţă decît în concordanţă cu cel ispitit; e coada de cometă, umbra lui. Totuşi ispita nu poate fi pur neant; atunci în ce realitate, în ce pozitivitate se integrează ea? În marea determinaţiune negativă, coextensivă întregului Univers, depăşindu-l chiar, afirmînd Absolutul în totalitatea lui infinită.

Natural, în Univers, unde Dumnezeu se manifestă ca afirmare, pentru că aceasta e una din posibilităţile Lui, determinaţiunea negativă apare ca un spectru, ca o schemă, ca o virtualitate, nelalocul ei. Dacă omul e exilat în Univers, apoi Vrăjmaşul e un şi mai mare exilat, căci omul, exilat într-un anumit plan de fire, e în ţara lui în centrul acestui plan de fire şi cu atît mai în planurile superioare de existenţă; pe cînd Lucifer e un exilat total, în întregul Univers se află Surghiun. De aici, slăbiciunea şi puterea lui în lume; slăbiciune pentru că luptă pe un teren care nu e al lui, putere pentru că reprezintă o forţă care

depăşeşete în Înălţime şi Amploare chiar Afirmaţiunea totală a fiinţei. Din cauza slăbiciunii de care vorbeam, se face aliat cu forţele abisale ale Materiei Prime, care îi dau substanţă, continuitate, energie. Mă gîndesc la o foarte misterioasă tradiţie gnostică spunînd că numele real al Apostolului Nathanael era Satanael şi că, după cum Domnul Hristos era Dumnezeu şi om într-o singură hipostază, tot aşa şi Nathanael unea într-o singură hipostază Divinitatea şi Satana. Ipoteză vertiginoasă, care nu-şi are explicaţia decît în cea mai transcendentă Metafizică.

Chiar în afirmaţii incontestabil exoterice, ca: «Răul, în lume, este cea mai mai de jos treaptă a Binelui total». Mai întîi, cum poate fi Binele total, dacă în afară de el este Răul? În realitate, e obligatorie constatarea că sînt unul şi acelaşi lucru, care apare ca pozitiv într-un anumit plan şi negativ în exil, în alt plan inferior. Căci răul, negativul, este Binele, pozitivul exilat. Răul este incompatibilitatea în anumit plan. Bineînţeles că luciditatea, comprehensiunea, asupra aşa-zisului «Rău» în lume nu însemnează o primejdioasă promiscuitate cu el, căci, spus altfel, *dharma* «Răului», în lumea noastră, e incompatibilitatea cu ea şi *dharma* noastră e să fim, din contră, compatibili cu ambianţa în care ne-am născut şi în care trăim. Dacă vrem s-o depăşim, trebuie să încercăm prin sus şi în Înălţimi; vom găsi un loc transcendent, unde aşa-zisul «Rău» se rezolvă într-o compatibilitate.

În Rău, aşa cum îl văd oamenii, zace o forţă internă care-l animează şi aceasta este Binele Absolut. În cazul acesta, de ce să mai întrebuinţăm expresii ca Bine şi Rău?

Cînd ne uităm la Rău într-un spirit unitiv, adică cu simpla atenţie care e deasupra cuplurilor de complementare prin natura ei, în mod inevitabil, nu-l putem vedea relativizat, cum pare celorlalţi oameni, ci prin afinitate percepem

elementul unitar din el, sîmburele de adevăr care este pozitivitatea lui şi care prin această concentrare se regradează pînă la punctul că apare, se manifestă şi în afară, şi astfel şi aparenţa de rău dispare. De utilizat ca tehnică de realizare spirituală numai simpla atenţie, fără consideraţiuni teoretice, fără «introspecţiuni», dar cu cunoaşterea doctrinală prealabilă a tuturor lucrurilor ce le-am spus.

*

27.XII.1966 – Revenind la Lucifer, este un aspect mai puţin transcendent al funcţiunii lui, anume animarea distinctivă a părţilor Universului, ceea ce aduce distribuţia principiului Vieţii în părţile cele mai infime ale Cosmosului şi apoi trecerea la limită prin epuizarea posibilităţilor vitale, una cîte una şi nu prin integraţiune.

Instrumentul, modul acestei animări, este gravitatea, care e un principiu de sciziune, de individuaţiune. Decizia divină de a crea lumea implică, în mod necesar, inevitabil, posibilitatea dată lumii de a-şi nega autorul, căci individuaţiunea nu se poate manifesta decît prin negarea Principiului ei; dacă acest «nu» ar lipsi, partea s-ar reintegra imediat în Principiu.

Acum, dacă *dharma* cosmosului e să se îmbucătăţească pînă la atomizare, Dumnezeu a pus în lume şi un principiu de reintegraţiune, care e o afirmaţie a dependenţei Cosmosului faţă de Creator. Şi atunci Creatura şi mai ales omul sînt obligaţi imprescriptibil la discriminaţiune, la segregaţiune între ceea ce în ei e chipul şi imaginea lui Dumnezeu, Unitatea şi Unicitatea şi elementele efemere, destinate pulverizării, adică acele ce nu pot fi integrate în Principiu prin universalizare, ci prin trecerea la cantitatea discontinuă. Dar şi unele şi altele ajung tot la

Dumnezeu, pe căi diferite. Principiul luciferian omoară ceea ce trebuie omorît în om care, fără el, ar fi un balast, o cocoaşă cu care nimeni n-ar putea trece în lumile superioare. Damnaţii sînt prizonierii Infernului cu întreaga lor fiinţă, dar şi sfinţii sînt în Infern prin părţile lor reziduale.

În orice moment de exaltare spre Cer a fiinţei noastre morile lui Prakriti macină şi cern cojile, opacităţile fiinţei noastre. Prima pune în mişcare pe celelalte. Cînd prima se odihneşte şi roţile Infernului îşi opresc rotaţia. Cînd Apostolul spune că e teribil să intri în mîinile Dumnezeului cel Viu, lucrul se înţelege, căci partea superioară a fiinţei noastre e resorbită violent spre El, iar cea inferioară intră între dinţii Balaurului, adică pietrele de moară ce macină cantitatea discontinuă. Şi asta concomitent, ca şi *Amrita* trasă în sus şi în jos de Deva şi de Asura. Sfîşiată spre Cer şi *in inferis*, fiinţa noastră îşi actualizează o zonă intermediară, o limită între ele, care e o muzică suavă, o melodie a Eternităţii şi care nu e altceva decît o incantaţiune a Sacrificiului perpetuu al lui Agni, superior şi Cerului şi Infernului, pentru că e principiul lor comun, punctul lor de distribuţie. Poate fi indicat prin ceea ce unii au numit Melancolia lui Lucifer?

Sîntem făcuţi numai din inerţii, în viaţa noastră obişnuită; imediat ce aspirăm spre depăşire, se produce un *Fiat* care transformă materia noastră inertă în masă vibratorie a Vortexului Sferic Universal; această mişcare vibratorie e o biciuire, o frămîntare, o electrocutare de fiece clipă a fiinţei noastre, pînă ce toată zgura a fost aruncată jos, adică pînă la punctul final al realizării iniţiatice.

*

Răul e Binele în fragmente. În acest caz, trebuie să ne sforţăm, să ridicăm sfintele scîntei care cad în stare de fărîmituri.

Sforţarea aceasta nu poate fi voliţională, venind din afară, creînd unitatea prin armătură. La cea dintîi destindere, bucăţile se împrăştie iar. Unificarea se face prin integrare, printr-o concentrare mai înaltă, neglijînd răul, care e resorbit în bine într-un fel oarecum magnetic, fără ca Binele să-şi dea măcar seama de capacitatea sintetică pe care o are. Cum între Unitate şi Multiplicitate e lipsă de comună măsură, a doua nu poate suferi prezenţa primei, supraadăugată, ci se topeşte. Deci unificarea nu e sincretică, ca un edificiu compus din cărămizi, ci e organică, existenţială. De aici, caracterul de originalitate, de mister pe care îl are întotdeauna. E mereu nouă, fără precedent, surprinzătoare, nu s-a mai întîmplat de la începutul lumii.

Intenţia de unificare, cu toată aparenţa ei de deliberare prealabilă, în fond este organică, pentru că face parte din Unificare, e chiar ea, nu e numai o pregătire. E un fel de podoabă a Infinitului, numai că trebuie ca ea şi actul voliţional care o vehiculează să ajungă la planul Gîndului pur.

Gîndul pur e identic cu Tăcerea, prin urmare e mai sus decît Verbul.

Multiplicitatea se transmută în vorbe, acestea în rugăciuni, iar rugăciunile la rîndul lor se topesc în Faţa divină şi-i alcătuiesc o coroană, care e un Vîrf de Unghi.

Orice laudă pe care o aducem lui Dumnezeu (şi e laudă orice lucru din fiinţa noastră căruia reuşim să-i imprimăm o

mişcare ascensională) îşi are în mod necesar ca reacţiune coborîrea mamei divine.

*

28.XII.1966 – Gloria lui Dumnezeu înlănţuită de materie nu poate fi totuşi niciodată despărţită de Dumnezeu decît în mod iluzoriu. Prin ce? Prin manifestarea altor posibilităţi divine care sînt timpul şi spaţiul. Zagreus e îmbucătăţit de Titani prin condiţiunile lumii noastre, cărora aceştia le-au «tăiat rădăcinile» din cer, devenind, din dimensiuni intelectuale, lanţuri grele. Singura posibilitate de scăpare este reactualizarea în noi a unei simţiri de Eternitate. Servituţile noastre nu trebuiesc considerate, cîntărite distinctiv, evaluate, ca în şcolile de morală ; numai simpla adăugare a unei dimensiuni intelectuale le topeşte limitele, adică le face să-şi recupereze aspectul transcendent. Lanţurile devin aripi. Singura autentică *yoga* este *laya yoga, yoga* a disoluţiunii nodurilor. Cînd facem să intervină perspectiva universală, schimbarea este instantanee, transformarea este imediată. Nu e o dispariţie progresivă a elementelor relative, ci o volatilizare a lor.

Iată de exemplu una din temele fundamentale ale Hasidismului: dezvăluirea lui Dumnezeu în această lume de jos, în toate lucrurile şi mai alęs în om, aşa că nu rămîne nici un mădular şi nici o mişcare a lui în care să nu se manifeste Puterea lui Dumnezeu. E de ajuns o simplă conştiinţă fizică, o simplă senzaţie, ca să spunem aşa, a unicităţii vitale a corpului omenesc, pentru ca prezenţa divină existentă în membre şi în funcţiunile trupului, împărţită în multiplicitate, să se unifice şi asta e prima treaptă a unei acţiuni unitive pe planul subtil şi spiritual în om. Un foarte puternic mijloc de unificare este

egalizarea şi armonizarea suflului ; e o disciplină directă ce duce la asimţirea contrapărţii subtile a corpului omenesc, cu un evident caracter de *solve-coagula. Solve* pentru elementele reziduale, reliquale psihice din om, care se topesc şi se unesc apoi în senzaţia unităţii, recuperată prin conştiinţa continuităţii vitale în tot corpul nostru, omogen şi egal, nu în *disjecta membra.*

În acest proces nu trebuie să ne deranjeze faptul că «unirile» diferitelor activităţi ale funcţiunilor organice trupeşti şi sufleteşti lasă în urma lor o cenuşă reziduală inevitabilă. Practicantul are senzaţia că «unirea», *tawhidul*, nu a reuşit, după cum desfacerea unei legături lasă o urmă dureroasă şi lancinantă. *Tawhidul* s-a realizat cînd există intelecţiunea şi fervoarea ; acestea sînt o garanţie neînşelătoare asupra lui.

Asemenea reziduuri sînt servituţile inerente condiţiei umane, limitaţiunile şi defectele ei. Nu trebuie să credem că *Tawhidul* nu a reuşit pentru că nu ne transfigurăm imediat, psihic şi fizic, ca Iisus, Moise sau Ilie.

«Ai făcut instinctul rău», spune Dumnezeu omului în Midrash[132]. Cum? Separîndu-l de rădăcina lui transcendentă. Cum e foarte greu să resimţim direct elementul divin dintr-un gest sau dintr-o funcţiune, trebuie s-o recunoaştem ca atare *a priori,* prin ştiinţa că nimic neputînd fi în afară de Allah, e fatal ca oricare separativitate a noastră să fie, strict şi inevitabil, manifestarea unor posibilităţi divine.

Se poate adăuga un codicil faimosului aforism alchimic: «*cineres ne vilipendas*» – «să nu disprețuiești cenușa» – anume că, recunoscînd-o drept cenușă, ca reziduu al unor scîntei divine eliberate, cade la rădăcinile Arborelui Lumii, cu incomparabile puteri de îngrăşăminte.

Puterea aceasta excepțională a intenției și a mărturiei nu rezidă atît în intensitatea, cît în puritatea ei. Și puritatea mărturiei îi vine din faptul că «mărturie» e sinonim cu «elocuțiune», adică manifestă direct misterele Verbului «*per quod omnia facta sînt*»[133]. A realiza, a simila faptul că orice vorbă a ta presupune inevitabil verbul «a mărturisi» la persoana întîi singular, prezent. Și aceasta pentru că îndărătul acestei afirmațiuni a noastre este un alt «mărturisesc» al lui Dumnezeu: *la ilaha ill-Allah*[134]. Ceea ce dă un aspect patetic *tawhid*-ului este faptul că situația noastră centrală în starea de fire în care ne aflăm face nu ca noi să solicităm scînteile captive din lucruri, ci ca ele să ne solicite pe noi, ca singuri și legiuiți mijlocitori între ele și Cer. Gravitatea excepțională a distracției și a ușurătății. Refuzăm caritatea cosmică.

Cu alte cuvinte, de la sine scînteile vin la noi în mod spontan, implorînd liberarea. Nici nu trebuie să ne dăm ostenealâ să le căutam. Și atunci cînd nu le încorporăm în disciplina noastră de *tawhid*, se răzbună pe noi, oferindu-ne fața lor de perdițiune care este multiplicitatea și distracțiunea. La fiecare moment, la fiecare pas, sîntem asaltați de multiplicitate, care solicită de la noi să deschidem poarta Unității; și dacă nu o facem se transformă în roi de viespi, în nod de lipitori care ne sug toată vitalitatea spirituală. Imposibilitatea unei atitudini neutre față de Multiplicitate.

*

29.XII.1966 – Schopenhauer vorbește de «*Voință și Reprezentare*». Un cuvînt e în plus, pentru că, în realitate, voința se identifică cu reprezentarea. Nu există voință fără reprezentare, fără o materie plastică, fără un condensator, care

o strînge într-o singură imagine, într-un singur punct, o singură cutie de rezonanță care o amplifică și o dinamizează ori dă caracterul de voință, adică o tendință de la un punct spre alt punct, de la potență la act. Căci fără reprezentare voința e o simplă potențialitate și chiar Dumnezeu, după doctrina lui Böhme, ca să-și actualizeze Voința, a creat din El Sofia, Înțelepciunea Divină, ca o oglindă în care și-a reflectat imaginea Universul ce avea să vie, imagine care singură a actualizat voința ce i-a dat dimensiunile de Atotputernicie. De aceea, nu intensitatea actului volițional are importanță; aș putea spune că intensitatea strică realizării; că reprezentarea e tot, atenția neclintită și neștirbită asupra lucrului ce ni l-am propus.

Se spune despre rabbi Mendel din Kojk, ultima personalitate excepțională a Hasidismului, că se ruga fără osteneală și fără agitație și totuși după rugăciune era schimbat, ca și cum s-ar fi întors din altă lume, și de abia mai recunoștea pe cei din jurul lui. Lucrul era posibil pentru că la el voința era total adîncită în reprezentare, care e lipsită de orice element orgiastic și trepidant. Și această extincțiune a Voinței în Reprezentare e în realitate cel mai mare act de voință.

Esența vorbei, deci și a rugăciunii, merge la însăși rădăcina sufletului și acolo nu mai este deosebire între subiect și obiect. Intenția se scufundă în țelul ei. În momentul acela, orice vorbă e creatoare și conținutul ei aproape că nu mai are importanță, căci oricare ar fi el, nu este decît un morfism al Verbului. E *Tawhid* în sensul transcendent al termenului. E Unitatea dinamizată, conjurată și vorbindu-și ei singure despre ea singură: «Lumea crede că se roagă lui Dumnezeu. Nu e așa. Căci rugăciunea însăși e esența lui Dumnezeu» și voința capătă astfel caracterele Atotputerniciei.

Omul care vrea să întemeieze unitate între gîndul şi acţiunea lui, realizează unitatea lui Dumnezeu cu Făptura, ceea ce în ultimă esenţă înseamnă transfigurarea Naturii, exaltarea ei într-o stare de posibilitate necreată. Orice facem cu *Tawhid* îşi pierde caracterul creatural. Se poate imagina o facere de bine, o caritate cosmică mai desăvîrşită? Cum spun Hasidimii: «Prin ceea ce fac în acest moment unesc *Şehina* cu Dumnezeu.» Şi din cauza analogiei în sens invers, această însumare a lui Şakti în Principiu, care e totală în Absolut, e invizibilă, nu se poate sensibiliza în Relativ; ceea ce nu împiedică să fie tot aşa de eficace.

*

«*Moindre douleur en la projetant dans l'univers, mais univers altéré*»[135]. (Simone Weil)

Aceasta se întîmplă numai dacă operezi după o geometrie total cantitativă. În fond, dacă proiecţiunea se face *in excelsis*, direcţiunea aceasta spaţială e calitativă şi, ca atare, punctul proiectant resoarbe durerea fără să fie mînjit de ea, căci este un raport de ireversibilitate între durere şi punct, care nu mai e geometric, ci ontologic. Punctul-Fiinţă topeşte suferinţa care topeşte tot ce este manifestat, prin esenţialitatea, prin natura lui şi nu printr-o graţie.

Atunci, care este rolul rugăciunilor? De a actualiza în noi şi în ambianţă polul calitativ; mai precis, rugăciunea operează proiecţiunea limitaţiunilor în Infinit, adică le qualifiază. Şi atunci cum se poate spune că Universul este alterat? Dacă rugăciunea duce la actualizarea în noi a polului nostru calitativ, asta nu înseamnă că e singurul mijloc. Sînt pentru asta mijloace de *jnana* – şi chiar de *hatha-yoga*. Nu trebuie să avem

superstiția lui *modus operandi* cînd toate mijloacele duc la un același rezultant.

De aceea: «*Dire que le monde ne vaut rien, que cette vie ne vaut rien et donner pour preuve le mal est absurde, car si cela ne vaut rien, de quoi le mal nous prive-t-il?*»[136]. Cînd vorbești de rău, îl pui implicit în corelație cu Binele, pentru că nu pot exista unul fără altul. Cum toată manifestarea e esențialmente dual㠄, faptul că arăți răul din ea implică în mod necesar și fără să mai fie nevoie de demonstrație că acolo unde este Răul (în lume, de exemplu) există riguros și Binele, nici unul din termeni neputînd exista singur. Cînd ai știința Răului, o ai și pe aceea a Binelui. Mai mult, recunoașterea unui cuplu de complementare presupune recunoașterea uneori conștientă, uneori nu, dar inevitabilă, a unui principiu comun al lor și, în fond, proiecțiunea în spațiu a durerii, de care vorbea S.W., este imediat găsirea complementarului Răului, dar în ultimă esență, a principiului comun amîndorura.

*

30.XII.1966 – Lungă conversație cu Horia ascară asupra acestui jurnal. El crede că valoarea lui ar crește dacă ar pleca de la concretul psihic și fizic, dacă observațiile, oricît de transcendente și universale ar fi, ar avea ca punct de plecare o țîșnitură spontană din categoria relativității. Eu susțin că la cineva care e pe calea unei realizări inițiatice, chiar înainte de a ajunge la țărm, tendința și intenția ascensională a Intelectului evertuat și dinamizat de disciplina spirituală transformă elementele secundare ale ființei omenești (și prin elemente secundare înțeleg sufletul și fizicul), capătă un caracter rezidual, a cărui menire, în cursul realizării, e să se precipite

într-un *caput mortuum* în rădăcina lumii, cu excepția acelor elemente apte să se integreze și să se transfigureze în universal. În cazul acesta, ce importanță mai au: 1. reacțiunile psihice inferioare, din moment ce tot vor fi precipitate în pulberea lor atomică; 2. elementele psihice superioare, a căror finalitate e să se sublimeze. O sămînță a cărei necesitate este copacul, mai poate fi interesantă în stadiile ei intermediare? În orice caz, un interes mai mult de curiozitate.

În realitate, problema se pune mult mai amplu. Plecînd de la realitatea ierarhizării Universului în cele trei lumi, fără de admiterea căreia orice realizare inițiatică e strict iluzorie, cînd finalitatea inițiatică e spirituală, ce importanță mai are Psihologicul? Cu totul relativă. Merită el atenția sîrguitoare necesară unei observațiuni lucide și valabile a reacțiunilor psihologice?

Cînd nu predomină în mine tendința *sattwa*, nu-i ia locul tendința *rajas*, cum ar părea natural, ci *tamas*. Cauza e că psihicului și fizicului li s-a cerut în timpul meditației o sforțare excepțională, iar în momentul relaxării cad pe ele însele extenuate și-și fac digestia de fulgurații intelectuale. De abia după odihnă, dacă nu intervenim, iau un avînt pasional. Atunci e primejdia de rătăcire, căci starea de *tamas* de care vorbeam mai sus e în realitate, și o stare de asimilare, de gestațiune, pe cînd în coloratura lui *rajas* toți caii nărăvași din ființa noastră zburdă. Acest moment primejdios e și cel mai interesant pentru un psiholog, pe care sleirea sufletului în Universal sau înghețarea lui în Infern nu-l pot atinge cu nimic.

Am remarcat că solicitările pasionale după perioada de torpoare ce urmează ostenelii spirituale sînt de natură vulgară, căutînd compensații imaginative la lipsa plenitudinii spirituale, care nu poate apare decît în ultimul moment al realizării

inițiatice. Or, aceste compensațiuni imaginative sînt de cea mai proastă calitate și ar fi o catastrofă dacă ar fi adevăratul meu eu. În realitate, sînt accidente, excrețiuni psihice, de aceeași calitate ca și excrețiunile fizice.

Compensările prin lectură sînt aproape de aceeași proastă calitate. Caut, servite de-a gata, pasiuni, intensități, plenitudini pe care nu le am. Caut viața în loc să caut moartea. La Biblioteca Academiei am cerut două volume de Cioran, știind totuși perfect că e o prăpastie între gîndirea lui și a mea. Plăceri adventice, *petits particuliers de l'oeuvre*, frumusețea stilului, dramatizarea ideilor. În realitate, Dumnezeu e obositor și atunci cauți diversiuni, care știi că sînt lipsite de orice valoare deoarece nimic nu poate exista în afară de El; și atunci toate activitățile noastre adventice sînt o degradare și o uzurpare a Actului Divin. Dar, încă o dată, toate astea nu sînt decît convulsiuni ale unei periferii a ceului care, în esențialitatea lui, e imuabil și impasibil. Deci nu e un caz de alarmare, dar ce valoare mai are atunci introspecțiunea care în cazurile cele mai bune rămîne încă periferică?

În fond, am de luptat cu o lipsă de finețe congenitală, cu voluptăți mai mult digestive; de aceea caut instinctiv tot ce mă poate comoționa, caut electrocutarea. Cum se poate împăca această mediocritate a primului fond cu o sinceră aspirație spre Absolut, cu nevoia de a-l trăi? În realitate, nu se împacă și e în mine o separație care poate deveni un abis.

Așteptarea și bucuria că voi mînca bine acolo unde sînt invitat. *Gula*[137]. Acomodarea cu orice ambianță vulgară care face să mă uit, apoi ceva în adevăr foarte nobil și vechi care se tînguie în mine.

«*Formés à l'école des velléitaires, idolâtres du fragment et du stigmate, nous appartenons à un temps clinique où*

compétent seuls les cas» (E.M.Cioran, *Syllogismes de l'amertume*)[138]. Şi asta în capitolul «*Atrophie du Verbe*» ! Dar nu vreau să fiu un caz, pentru că nu există cazuri interesante, particularul fiind fără importanţă.

*

31.XII.1966 – Telefon de la P., care contramandează venirea mea. Contramandare, contrarietate. În ce parte anume din fiinţa mea? Vulgarităţile mai întîi. Perspectivă de mîncare, dar şi prilej de tămbălău, de risipă, de conversaţii inutile, dar care fac impresie proştilor. Am ajuns chiar la acest punct? Numai asta e? Cred că principala decepţie este pierderea unei ocazii bune de a mă uita. O viaţă întreagă am fugit de mine însumi. Dar e prea simplu spus. Am fugit de complexele mele de inferioritate, de spectacolul ratării mele. Asta e adevărat, dar nu e complet adevărat. În fond, fug de ocazia de a mă găsi faţă în faţă cu adevăratul meu eu, cu Sinea. Asimt Sinea, m-am angajat pe o cale care duce la Ea, şi mi-e teamă de ea pentru că însumează un asemenea vid, o asemenea despuiere şi singurătate, încît cel mai calificat se dă înapoi, cuprins de spaimă.

Cîtă vreme sînt într-o lume condiţionată, Absolutul îmi pare în mod necesar ca o determinaţiune negativă; şi aici cred că am pus degetul pe punctul nevralgic. Nu mă dau înapoi cu spaimă dinaintea Absolutului, ci dinaintea determinaţiunilor negative care, în mod necesar, fatal, inevitabil şi existenţial îl vehiculează spre mine, atîta vreme cît sînt încă în tunica lui Nesus, a existenţei condiţionate. Nu Absolutul e insuportabil, ci determinaţiunea negativă, pentru că e istmul, poarta strîmtă de angoasă prin care imprescriptibil sînt supt, zdrobit, redus la un

fir, spre celălalt capăt al ei, unde e Absolutul. Nu e normală spaima, mai ales că trecerea prin poarta strîmtă ține uneori o viață întreagă și nu o poți trece decît prin moarte, cu care se identifică de altminteri. Toată existența noastră sîntem zdrobiți între fălcile Păzitorului Pragului.

*

1.I.1967 – Am citit *Regele moare* de Ionesco. Nu moare o individualitate, mor funcțiuni care se resorb una după alta, odată cu protagoniștii și decorurile piesei. Se vede foarte bine procesul de despuiere, de dezghiocare a muribundului; dar ce rămîne? Se despoaie, ce? se dezghioacă, ce? E ca și cum am descoji rînd pe rînd cămășile unei cepe, pînă nu mai rămîne nimic. Neant. E o viziune unilaterală a procesului, materialistă în fond. Căci în realitate, pe măsura năpădirii morții într-o ființă, apar funcțiuni și facultăți care erau ținute în robie, în torpoare, de funcțiunile vieții din lumea noastră. Această contraparte e total absentă în piesa lui Ionesco. Dar aceasta e o imputare ontologică, nu literară. Autorul are dreptul să considere orice perspectivă a morții pe care o vrea, nu trebuie să arăte moartea sub toate fețele.

Toate aceste incidente sînt fără importanță pentru acela care s-a obișnuit să moară mereu, din timpul acestei vieți. Căci e suficient numai o mică concentrare sau numai atenția asupra Necondiționatului, pentru ca superfluitățile acestei lumi să se topească la fel ca sarea în apă și nu ca la Ionesco, într-un neant, în fond, tot așa de iluzoriu ca și accidentele care-l dezertează pe rege în cursul desfășurării. Regele lui Ionesco nu face decît să schimbe o iluzie pentru o altă iluzie, pentru că, așa cum am mai spus, Neantul nu poate, în mod riguros, să aibă nici o realitate.

E o pură imposibilitate, pentru că determinațiunile negative au realitatea numai în Infinit. Și e vizibil, cît colo, că nu Infinitul îl întîlnește regele într-o despuiere pe care e imposibil să o calificăm drept catartică, deoarece fiecare din elementele ei e smuls ca și cu un clește.

Piesa e totuși foarte importantă, pentru că moartea Regelui e moartea tuturor oamenilor de astăzi. Și nu numai literar, dar și existențial, e mai bună, mai salubră, mai virilă prezentarea aceasta unilaterală și strîmtă a morții, decît succedaneele de visuri, de compensații imaginare, de onirisme inconsistente cu care căutăm s-o mascăm în acea succesiune neîntreruptă de morți care constituie clipele vieții noastre.

Cum putea Ionesco, într-un peisaj material și moral de disoluție, să redea aspectul transcendent al morții? Să-l fi lăsat măcar presimțit. De ce regele Bérenger nu a murit spunînd ceva echivalent cu vorbele lui Percy expirînd.

But thought's the slave of life and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop[139].

*

Și compensațiile imaginare, dar și intelecțiunile au contribuit să reducă, să topească în mine orice țepi, acele noduri, să le spunem, acele sucuri care sînt servituți limitative, într-o individualitate privite de sus, dar care constituie și originalitatea, geniul creator, așa cum sînt înțelese azi. Senzația, de exil și în lumea asta și în lumea cealaltă, pe care nu am atins-o, este atroce. Și limitațiunile din mine capătă o polivalență, o ambiguitate, care numai la echilibrul meu nu poate contribui. De exemplu, miopia; cînd am prezența

spirituală în mine, devine un accident fără importanţă, ba chiar prin analogie, în sens invers, poate da asentimentul unei vizionări depline, al unei contemplaţii în Eternitate, ca şi Ochilă care, cînd îşi avea ochiul deschis, vedea ca printr-un păienjeniş, dar cînd îl închidea, nimic din Pămînt, din Aer şi din Cer nu-i scăpa. Dar momentele intelective din viaţa mea sînt rare, cel puţin conştient. Fac această rezervă pentru că viaţa contemplativă poate să-şi urmeze drumul fără să ne dăm noi seama de ea, între momentele de intuiţie intelectuală directă. Oricum ar fi lucrul, contemplaţia nu e sensibilă în momentele obişnuite ale vieţii; şi atunci ce atroce sînt servituţile noastre ! Nu mai sînt limitaţiuni ca la ceilalţi oameni, la care au devenit familiare tot trăind în concubinaj, în promiscuitate cu ele. Din cauza vieţii contemplative şi limitaţiunile noastre capătă dimensiuni metafizice şi devin un fel de pre-gust de damnaţiune. Acesta este voiajul infernal, în fond? Nu diferitele vicisitudini şi nenorociri din viaţă, ci dimensionarea, în perpetuitate a lipsurilor noastre, luminate fiind indirect de Lumina Inteligibilă. Şi atunci servituţile nu mai sînt servituţi, ci ucigaşe ale Eului, şi atunci, cu atît mai bine ! O limitaţiune care nu e adumbrită de contemplaţie topeşte individualitatea şi o destramă în cantitate discontinuă; pozitiv, lucrează pentru Eternitate, pentru că în măsura disoluţiunii caracterelor locul gol îl ia Lumina Inteligibilă.

*

2.I.1967 – A utiliza, a exersa o calificare a noastră (de orice natură ar fi ea) înseamnă a o transforma în servitute, în lanţ greu, curmîndu-ne dureros trupul şi sufletul. Mănunchiul de raze se transformă în nod de şerpi, cum s-a întîmplat cu

capul Gorgonei. Mă uitam ascară la B. şi la M. Au devenit amîndoi sclavii unei anumite facilităţi de exprimare a unei faconde meridionale, de cea mai banală calitate, dar incontestabilă. În imensa majoritate a cazurilor nu noi exersăm facultăţile, ci ele ne utilizează pe noi. Se întîmplă un transfer în fiece om, pe măsura îmbătrînirii, al centrului de gravitate, de la centrul fiinţei înspre periferie. O adevărată alienaţiune în sensul riguros al cuvîntului.

Şi aici un corectiv: însuşirile noastre ne devin tirani, atunci cînd sînt exersate abuziv, în gol, cînd vioiciunea atributului e rezultatul unui vampirism pe care calificarea o exercită asupra fondului imuabil al fiinţei noastre. Nu trebuie să avem încredere în calităţile, darurile, talentele noastre. Sînt principalii noştri duşmani. Nu e nevoie să reamintim superioritatea vieţii contemplative asupra vieţii active, a tăcerii asupra cuvîntului. Numai cînd această convingere a devenit certitudine şi cunoaştere, atributul nu devorează subiectul şi, întrebuinţînd simbolul lui Platon, omul este stăpîn asupra carului şi nu caii.

O fiinţă nu e tîrîtă în jos şi în afară decît în măsura în care nu se centrează pe punctul de interferenţă al tuturor facultăţilor ei, care e şi originea lor ontologică; cînd această centrare este efectivă, atunci calităţile fiinţei se declanşează cînd e nevoie şi se retractează în ea cînd şi-au terminat misiunea, ca laba-fulger a tigrului în nonşalanţa şi nepăsarea lui. Altfel, facultatea devine funcţiune perpetuă, nu-şi mai termină învîrtirea, devenind un blestem. O calitate devine tiranul nostru, cînd nu putem să oprim funcţionarea în gol. În această fază are tot atîtea legături cu principiul vital, ca mişcările spasmodice ale unei broaşte moarte, galvanizate, cu spontaneitatea unui animal viu.

Revin la comparaţia de la început. Capul Meduzei, cu şerpii din jurul lui, e soarele cu razele sale. Dar nu orice soare, ci soarele negru, adică soarele eclipsat. Atunci razele îi devin autonome, se cred liberate de principiul lor, pornesc la cucerirea lumii şi la aventura personală şi în realitate se transformă în nod de şerpi. Tot aşa se întîmplă cînd Sinea se ocultează şi Veghea se transformă în torpoare. De abia atunci facultăţile fac un cor cacofonic, fiecare strigînd în legea ei: «Eu», cînd în realitate adevăratul Eu a dispărut, adică fie şi numai specificarea individuală lui Atma, ca să nu mai vorbim de acesta.

Or, fenomenul se întîmplă în măsura în care Veghea perenă se întunecă în noi, deci aproape în toate momentele vieţii, în orice proces de identificare cu accidentele noastre. Soarele întunecat care e Capul Gorgonei e, în sensul riguros al Cuvîntului, Satelitul sumbru care adumbreşte întreaga omenire, devenită o văgăună de şerpi, adică de facultăţi individuale înnebunite de pretinsa lor liberare. Ne sustragem tiraniei lui numai în măsura în care gîndurile noastre se opresc din mişcarea lor de morişcă, pricinuind astfel pacificarea senzaţiilor şi a patimilor. Dar ce mai poţi aştepta de la o omenire în care nu numai defectele, dar şi calităţile au devenit vicii? Expusă din plin privirii Meduzei, se transformă în piatră. Putem aplica aici analogia în sens invers: o omenire trepidantă, înnebunită de acţiune, neastîmpăr şi viteză e, în fond, aproape total împietrită de scleroză, inertă la punctul de trecere de la animal la vegetal şi de acolo la mineral, exact în etapele descendente pe care le descrie Dante, pînă la *fundul* de gheaţă al Infernului.

*

Am fost odată androgini şi virtual am rămas şi după cădere. De aceea nu trebuie să ne mire că realizarea noastră spirituală are alternanţe de moduri masculine şi de moduri feminine, în realitate concomitenţe. Astfel, după un timp de concentrare activă (*dhikr*, de exemplu) urmează un timp de incubaţiune, de gestaţiune, care e feminin. Sau invers, sîntem într-o bună contemplaţie, complet pasivă, complet *yin* faţă de Principiu, dar complet activă, complet *yang* faţă de Manifestare. Şi amîndouă atitudinile sînt două feţe ale aceluiaşi lucru. Totalul *fana*[140] faţă de Allah înseamnă o stăpînire neştirbită a patimilor din noi, a tuturor valorilor şi agitaţiilor mentale şi psihice. Cît sîntem de existenţial androgini, o arată faptul că disciplina de acest fel e imposibilă dacă nu i se realizează amîndouă feţele, încît nici nu trebuie să le căutăm concomitent, una atrăgînd pe cealaltă.

*

3.I.1967 – Superficialitatea, chiar vulgaritatea elementelor psihice dintr-un om, calitatea lor mijlocie, banalitatea lor, arată, în mod obişnuit, natura mediocră a unei fiinţe, dar – căci este un dar – se poate ca aceste elemente psihice superficiale să trebuiască a fi înţelese în sensul literal al cuvîntului, adică neafectînd şi neaparţinînd fiinţei adînci a unui om. Ele atunci sînt elemente reziduale ale unei personalităţi în etapă de transmutaţiune, ca o piele de şarpe sau coconul unui fluture ce se despoaie şi, fără mai multă importanţă decît acestea, definind tot aşa de puţin fiinţa care le elimină. Pentru că, în orice mod, trebuiesc eliminate, şi de ce nu s-ar produce aceasta

prin lepădarea lor în ambianță, în viața socială, în raporturile cu ceilalți oameni? Mă întreb dacă perfecțiunea psihică, exterioară, a unor oameni, a unor spirituali chiar, nu e în fond un defect, pentru că arată o stilizare a elementelor caracteriologice; și cine zice stilizare, zice osteneală, zice preocupare în această direcție, deci în fond o asprire (o împlinire a sufletului). O prea mare stilizare a psihicului e suspectă, afară de cazul cînd se produce dinăuntru în afară, ca perfecțiunea unei flori, a unui fulg de zăpadă, a unei cristalizări. Și chiar atunci, nu e încă perfecțiunea care e în extincțiunea tuturor caracteristicilor negative și pozitive.

*

Dacă ne proiectăm suferința în Univers, îl alterăm, spune Simone Weil; dar Universul, în realitate, e tot așa de nealterabil ca și Oceanul și, în ultimă esență, suferința noastră se topește în Univers, chiar dacă ne învăluie ca o ceață tulbure care ne dă impresia contrariului. Lipsa de comună măsură e elementul decisiv; Universul ne topește dacă sîntem conștienți, ne zdrobește dacă nu acceptăm această topire. Ce importanță are *impresia* noastră că alterăm Universul, cînd știm că aceasta este o imposibilitate?

Se poate observa la Simone Weil un gust de perfecțiune cosmetică imediată, de curățenie de pisică, care nu se identifică în mod necesar *avec la pureté du non-être*, ci are uneori un caracter limitativ și paralizant de cele mai multe ori. Dacă ne-am șterge de praf și ne-am îmbăia la fiece zece metri în cursul unei ascensiuni, cînd vom ajunge la vîrful muntelui? Trebuie să-l cucerim, ființa noastră rămînînd în stare catastrofică, lichefiată, fără praf, mirosind urît. Ce rămîne din

operația fundamentală a Putrefacțiunii în realizarea lui Magnum Opus, într-o concepție prea puristă a desăvîrșirii spirituale?

Este ceva în mine care nu suferă și e tocmai aceea care constată că sufăr. Căci această constatare nu o poate face decît cineva care e în afară suferinței, e martor. Trebuie, cu toate forțele noastre, să actualizăm la grad suprem martorul din noi; spun să actualizăm pentru că potențial, virtual, există totdeauna.

Există o zonă limitată între ființa noastră contingentă, care se alterează și suferă, și între Martorul Imuabil, un *no man's land*[141], fără existența căruia nici un contact nu ar fi posibil între ele; această zonă neutră trebuie ca Sinea să o dispute Eului pentru ca toate elementele disociate ale acestuia să fie canalizate încet, sigur și necesar spre Ocean. În epoca de mărire a Imperiului roman, guvernatorii și comandanții de legiune nu îngăduiau barbarilor să se așeze pe o zonă-limită, pe malul drept al Rinului și pe cel stîng al Dunării, zonă care era în afară de limitele Imperiului.

*

«*Dire que le monde ne vaut rien, que cette vie ne vaut rien et donner pour preuve le mal est absurde, car si cela ne vaut rien, de quoi le mal nous prive-t-il?*»

Admirabilă formulare, aproape oraculară și care arată că răul în lume nu e o realitate obiectivă, ci o iluzionare, o falsă imputațiune, cum spune *Șankaraciaria*. Dezbaterea nu trebuie să se mărginească la discriminarea elementelor pozitive și negative din lume, ci la caracterul iluzoriu al întregii Manifestațiuni.

În fond, Simone Weil a prins foarte bine sofismul propoziției pe care o combate și fraza ei trebuie explicitată în modul următor: «*dire que le monde ne vaut rien*» revine la a spune că lumea nu e nimic, e un pur neant, și în Neant nu poți face distincția între Rău și Bine, care nu pot fi în el, necum orice dualitate, oricît de primordială ar fi ea, necum nimic. Dacă pesimistul riposteză că prin «*le monde ne vaut rien*» nu a înțeles că «*le monde est rien*», arată mai întîi gravitatea întrebuințării iresponsabile a termenilor, iar în sensul relativ, etic al cuvîntului, formula e tot atît de absurdă, căci Răul în lume e un «*moindre bien*» care implică în mod necesar existența tot pe același plan unde e Răul, adică tot în lume, a Binelui, termen inevitabil și cumpănitor al Răului. Toate acestea sînt, cum spune Guénon, probleme care există numai pentru că au fost puse prost.

*

4.I.67 – Capacitatea de a adera fără a se fixa, a se încolăci în jurul unui ax pe care ea și-l alege, a te privi fix, fără să te vadă, o *fană* permanentă, o putere de a-și fi propria ei rațiune suficientă, o nepăsare, o nonșalanță unită cu o prezență de spirit perpetuă; o privire ce nu poate fi prinsă, dar în stare de veghe și noaptea, o incantațiune în care expansiunea și constricțiunea, producerea și resorbirea sînt nu numai perceptibile, dar și concomitente, o puritate nedezmințită de adevărurile ei; nemișcare și trăznet cînd trebuie; o vibrație ondulatorie chiar cînd tace, desfășurîndu-se între doi poli sensibili dar neidentificabili, pe care numai ea îi știe, pentru că se situează pe un plan calitativ; nu e o ființă, ci o masă vibratorie cu organe; străină lumii noastre, pe care o străbate

numai prin liniile ei de forță ascunse, depănînd pasiv un fir al Unicității și resorbindu-și dîra pe măsură ce o lasă în urmă, îndemnînd la imitație și descurajînd-o – miracolul permanent al Materiei Prime și al pisicii.

*

Superioritatea trăirii simbolice a lumii stă în faptul că prin ea cantitativul dispare și rămîne calitativul, de aceea nu mai e nevoie de cuprinderea multitudinii, a generalului, a colectivului, căci cine prinde în cel mai infim lucru o părticică de lumină pe care o ascunde și o simbolizează, se unește cu toată lumina, cu rădăcina universală, cu Ideea acestei lumini particulare. Și în Universal cine are o parte, are totul, pentru că Universalul nu e divizibil. Nu e nevoie să contemplu lanțul Himalayei de la 100 de kilometri pentru că să actualizez Axa lumii și prezența zeilor în lume; e de ajuns să privesc cu bună intenție și cu o justă privire o moviliță, un mic gorgan, cu o săgeată înfiptă la vîrful ei, cum făceau vechii Sciți. Și apoi, în ordine descendentă, a vedea simbolul unui lucru este a percepe țesutul întregului plan de fire în care se află acel lucru, pentru că ochiul devenit vizionar percepe, fără să mai fie nevoie de o altă sforțare, lumina ocultă și din celelalte lucruri ambiante. Transformarea magică a privirii noastre. Fiecare spectacol e pentru prima oară văzut. Pentru noi se creează lumea în fiece moment.

Din cauza acestui caracter realist, imediat, *terre à terre*, al simbolului, nu trebuie să neglijăm nici o posibilitate de a ne scutura sufletul și trupul chiar din inerția lor, sub pretexte protestante puriste și estetice. Un mijloc trivial poate duce la o anumită dezlegare tocmai din cauza analogiei în sens invers.

Dansurile orgiastice, tremuratul, actualizează *Şakti* amorţită. Se realizează unitatea vitală a corpului, aşa de greu de obţinut, mai ales pentru occidentali, la care fiecare funcţiune fizică şi psihică se baricadează într-un singur organ, uitîndu-se cu ostilitate peste metereze la celelalte organe. Odată unitatea vitală a corpului realizată, celelalte vin de la sine şi se ierarhizează într-un organism de tronuri suprapuse; trupul devine tronul vitalităţii unificate, aceasta devine tronul Sentimentului, al asimţirii, asimţirea devine tronul mentalului, care astfel nu mai e sărmana facultate pricăjită şi debilitată, ci un erou solar care uneşte Cerul cu Pămîntul şi le mijloceşte influenţele; şi atunci *Şehina*, Strălucirea divină, se revarsă într-o curgere lină şi compactă de-a lungul tuturor învelişurilor fiinţei noastre, ca şuviţa de ulei transvazată. Fiinţa noastră individuală devine un recipient hemisferic care primeşte plenitudinea de la celălalt recipient, hemisfera boltei cereşti. Se reconstituie astfel sfera, care nu e altceva decît androginul. De aceea în vechile mistere Cerul era numit *sensibilis Deus*[142] şi simpla contemplare a lui ducea la desăvîrşire. Căci, în spiritual, arhitectura fiinţei noastre se clădeşte exact în sensul invers din această lume: construcţia începe de sus în jos şi temeliile sînt consolidate la sfîrşitul lui Magnum Opus arhitectural, cu condiţia ca partea formală a fiinţei noastre să fie adusă la o stare de pasivitate extatică, susceptibilă să primească şi să înscrie în ea schema fiinţei noastre transcendente, trasată de Marele Arhitect. Părţii inferioare din noi nu i se cere decît buna intenţie, restul e treaba celor de sus.

Contemplăm cerul privindu-l, chiar cu ochii noştrii fizici, ridicînd capul în sus; este însă un alt fel de a-l contempla, mult mai transcendent, cînd cu ochiul nostru frontal privim indefinitatea planului nostru de fire (indefinitate care, din cauza

elementelor calitative din ea, e realizabilă la cîţiva metri în jurul nostru), iar Cerul îl privim cu *Brahma-Randhra*, cu ochiul din creştetul capului. Aceasta e adevărata contemplare unitivă a Cerului. Într-o meditaţie obişnuită, amîndouă contemplările se pot succeda una pe alta, prima fiind pregătitoare, curăţind terenul de suprastructurile adventice pe care zilnic ni le depozitează traiul nostru în lumea profană.

*

5.I.1967 – Discuţie serioasă aseară cu Z. M-a lovit seriozitatea şi puritatea poziţiei lui intelectuale. Proba indiscutabilă e calitatea bună a *dhikr*-ului pe care l-am făcut după aceea. În asemenea ocazie se arată nu numai calitatea primului fond al persoanei, dar şi posibilitatea lui de a vehicula adevăruri universale. Are dreptate: nu pot face altceva decît să constat că sînt *muslim* şi să scot din acest fapt maximum de posibilităţi de care sînt capabil. Nu îndrăznesc să scriu maximul de posibilităţi ale faptului, pentru că sînt departe de a fi făcut sforţările în această direcţie. Mă plîngeam de totalul nostru abandon; să scoatem din lăuntrul lui grăuntele de aur pe care îl conţine; pustnicia, o concentrare excepţională care ţi se oferă de-a gata, numai să vrei s-o culegi, ruptura de ambianţă, adică de lume, nesolicitată, impunîndu-se ca o dată imediată a realităţii.

Apoi, ca un adevărat mesagiu angelic, formula (în franceză) Şaihului Akbar despre Allah: «*l'essence suprême et sans similitude*»[143], care exprimă în primul ei membru transcendenţa şi în al doilea, aspectul de totală lipsă de comună măsură între această transcendenţă şi lume. Dar ce e mai remarcabil în ea, e lungimea de undă cu care Z. mi-a

transmis-o. O adevărată incantațiune. Trebuie pronunțat Numele cu spontaneitatea, cu mirarea cu care el însuși s-a pronunțat prima oară:

«Iana Sînziana
Din cosiță ruja-i cîntă,
Nouă împărați ascultă,
Îngerii se minunează»

Or, propria noastră autoprofanare, reducerea în promiscuitate cu lumea ambiantă, deci reducerea noastră la elementele noastre cantitative, substanțiale, e așa de evidentă, așa de la sine naturală, încît o percepem din prima noastră complicitate cu lumea din prejur. Prin urmare, crearea singurătății e mult mai ușor de obținut decît într-o lume care oferă seducțiuni încă. Reduși la cantitativ, țesuți în promiscuitate, minunarea nu mai e posibilă; într-o singurătate care se oferă ca singură, omul recuperează instantaneu facultatea de mirare, care e cel mai principal dar inițiatic act al lui.

Numele invocat produce înminunarea nu numai prin El însuși, prin instituție divină, ci și din considerente și realități aparent exterioare lui (spun aparent pentru că tot din el se exteriorizează) – faptul că într-o lume ca aceea în care trăim se mai poate rosti, că nici o împrejurare exterioară nu-l poate jugula, căci se identifică cu actul nostru respiratoriu. Trebuie să ne străduim să ajungem la acel punct în care să ne minunăm de existența noastră, de seria de miracole care ne-a abilitat să pronunțăm Marele Nume, pînă la urmă să ne minunăm și de răsuflarea noastră.

*

Evident, Marele Nume ascuns e inefabil, dar n-ar putea fi indicațiuni care să ducă la asimțirea lui? Astfel, nu l-am putea

desemna ca nodul de interferență al tuturor liniilor de forță ale unui mediu dat? Prin urmare, n-am putea ajunge la el, ridicîndu-ne deasupra condițiilor, opozițiilor și complementarelor care condiționează o anumită stare de fire? Dezidentificarea cu mediul aduce identificarea cu centrul lui generator și faptul că privim *de sus* un plan de existență atrage aterizarea noastră lină, ca printr-o parașută, în centrul lumii, în alt mod, riguros inaccesibil, pentru că orideunde ar fi el privit, numai o perspectivă a lui ne este accesibilă. Marele Nume secret e un murmur incompatibil cu orice lucru din lumea noastră și, în același timp, compatibil în ambele cazuri din lipsa de comună măsură între El și multiplicitate.

Dacă impunem mentalului (și prin mental înțelegem și restul psihicului, pe care-l regentează) pacea și unificarea de care se vorbește în toate disciplinele inițiatice, multiplicitatea dispare de la sine, cum oricine o poate constata prin experiență. Dar cum vidul nu poate exista în Manifestare, locul i-l ia Unitatea și asta ca o consecință a trecerii de la efect la cauză, conform procesului de realizare inițiatică ce este exact invers celui de producere a lumii. Or, această trecere de la lume la Principiul ei este în același timp și o trecere de la formulațiune la Inefabil, de la sunet la Tăcere, adică o trecere la Marele Nume ascuns.

Atîta timp cît tribulațiunile, rătăcirile, *questa* noastră nu înseamnă un transfer insensibil de la cantitativ la calitativ, ele sînt zadarnice, fără ieșire, pe bunul motiv că indefinitatea, ce stă de partea cantității, nu poate fi niciodată epuizată, pentru că e «nenumărată».

*

6.I.1967 – Principala seducțiune a lui Satan e comoditatea. E de ajuns să ne uităm împrejur ca să vedem cu ce deri-

zorii, nătînge mijloace ţine în robie enorme colectivităţi umane; televizorul, radio, spectacolele sportive, cinematograful. În vechime oamenii erau mai dificili. Să pot privi un spectacol în pijama, să nu mai fie nevoie să mă îmbrac, să ies, ca să văd un spectacol, să pot să gîtui instantaneu glasul celui mai mare cîntăreţ al lumii, o falsă senzaţie de atotputinţă, iluzia autocraţiei, iată pe ce mizerabilă farfurie de linte şi-a vîndut omul dreptul său de întîi născut !

E de admirat cît de bun administrator este Satan pentru seducţiunile lui, cît de judicios le administrează. Am putea releva la Prinţul cantitativului un simţ foarte rafinat al calitativului, al valorilor şi al favorurilor pe care le distribuie tuturor acelora care au făcut un pact cu el. Momeala e făcută dintr-o falsă calitate pe care Satan o dă unei ispite. Nu e maestrul iluziilor? Dar ca să mînuieşti aşa de bine iluzia, trebuie s-o ştii ca atare, prin urmare trebuie să ştii care e adevărul. Şi de unde ştie Satan care e Adevărul? Şi dacă-l ştie, de ce nu se conformează lui? Toate astea duc la ideea de Misiune a celui ce se numeşte, cu un nume generic, Vrăjmaşul.

Metafizic, iluziile lui Satan se încorporează în iluziile Mayei, iar acestea nu sînt decît o specificaţie a Inefabilităţii divine. Cea mai mare păcăleală pe care o poţi face Diavolului e să vezi aspectul simbolic al momelilor lui; prin asta liberează din exilul lor elementele pozitive care se agreghează imediat atributelor divine, iar cojile se pulverizează, nemaiavînd elementul lor de coeziune, căzînd ca o pulbere radioactivă peste omenire. Şi pe această pulbere o irizează Satan cu alte seducţiuni din arsenalul lui. Dacă printr-un proces de discriminaţiune perpetuu, omul ar libera din *Keliphoturi* partea pozitivă a seducţiunilor, lumea s-ar topi în Cauza ei primă şi

toate aspectele inferioare ale lui Lucifer s-ar însuma în El, care ar rămîne Înger al Feţii, nemaiavînd a face altceva.

*

Vidul pe care-l creăm în noi e bineînţeles un vid relativ, pentru că e creat cu mijloace voliţionale, deci individuale. Nu putem să ne golim decît de gînduri, de senzaţii, de sentimente, dar nu de drojdia din fundul vasului, care e o apartenenţă a lui *Prakriti* inferioară, de caracter net *tamasic*. Şi în cazul acesta cum poate inteligenţa să lupte contra ininteligibilului? Această materie secundă, depusă la fundul fiinţei noastre e o mamă inepuizabilă de monştri, ca şi Gaia în timpul luptei Titanilor cu Zeii. Şi nu e alt mijloc de a lupta contra lor decît acela al luminii. Trăznetele lui Zeus sînt intelecţiuni şi nu omoară ofensiv, cum pare la prima vedere, ci prin simplu act de prezenţă. Titanii nu pot suporta fulgerele lui Zeus, cum nu poate suporta Mefistofeles ploaia de petale de trandafir.

*

Rugăciunile sînt făcute sau cu vorbe dinainte stabilite, făcute, ca să exalteze puterile interioare ale sufletului; sau, cînd ne centrăm, ne agăţăm de Dumnezeu, nu are nici o importanţă ce anume cuvinte spunem, căci toate se integrează în *hudur*-ul divin. Chiar dacă rostim non-sensuri în cazuri ca acesta, sînt scîntei care se conglomerează avid în jurul rugăciunii noastre, ca să fie eliberate din exilul lor. În asemenea cazuri, le mîntuim fără să mai fie nevoie să ştim ce sens au. Cred că acestea sînt rugăciunile cele mai misterioase care se pot spune şi non-sensul

lor aparent e un fel de pregătire, de anticameră a Tenebrelor Divine, care nu se lasă apropiate decît în mirare şi neînţelegere.

*

Apropierea de Dumnezeu, în lumea aceasta, este negativă într-un dublu sens; indistincţiunea divină se prezîntă în viaţă ca un vid *scenic*, care creează vidul şi în actele vieţii noastre zilnice, care se sleiesc, se devitalizează, se sting unul după altul. E uşor de închipuit cu ce invidie priveşti cele mai mici acte ale unui profan care, din cauza continuităţii lui totale cu această lume, au o amprentă de plenitudine, de eficienţă, care nouă ne este interzisă. Sîntem spectrali în această lume şi simple scheme, veleităţi, în lumile superioare.

*

O justă cunoaştere a Cauzalului are darul să coboare asupra noastră o Prezenţă transcendentă care topeşte limitaţiunile din cauza lipsei de comună măsură între Ea şi lume. Nu mai e nevoie să luptăm agresiv cu elementele negative din noi care se dizolvă într-o plinătate, într-o totalitate pe care nu o pot suporta.

*

7.I.1967 – După legea corespondenţelor, toate lucrurile îşi au, prin firul Unicităţii şi prin continuitatea stărilor de fire, un reflex pe celelalte planuri. În general, lucrurile nu sînt centrale, de aceea analogia lor e simbolică şi inversată. Numai omul, care ocupă un loc central în lume şi prin urmare se identifică esenţial cu Axul lumii, se continuă prin centrul

tuturor planurilor de existență fără similitudini; esențialitatea lui e riguros identică cu esențialitatea tuturor lumilor și nu analogică. O ființă periferică, pentru a putea face saltul calitativ într-un plan superior de existență, trebuie să se identifice mai întîi cu centrul planului în care se află, cu alte cuvinte să devină un Atribut al lui, apoi, trecînd în starea superioară, să fie repărtizată la ceea ce-i corespunzător cu ea în planul atins. Or, lucrul acesta nu-l poate opera, ca fiind periferică, decît cu ajutorul a ceea ce este central în lumea ei, în cazul nostru omul, unei ființe periferice neaparținîndu-i inițiativa. Aceasta este caritatea cosmică a omului care, exprimîndu-ne de data asta în mod religios, răscumpără toată făptura care îi este subordonată. E oarecum un proces invers aceluia prin care Adam numește creaturile; mai exact, la începutul lumii, Adam a avut o acțiune demiurgică expansivă și productivă, iar la sfîrșitul ei aceeași acțiune va fi resorbantă și extinctivă. De aici, obligativitatea pentru orice om să aibă atitudine simbolică față de el și față de lume, să nu-și permită nici o identificare cu accidentul, să vadă Numele și nu Forma, în lumea în care este centrul. În fiecare clipă, omul poate cădea în păcatul de *șirk*, (dezintegrarea divinului și a ființei – *n.ed.*) adică în acela de a tăia rădăcinile, ale lui și ale lumii, din planurile cauzale. A aduna ceea ce este împrăștiat e principala lui datorie de locotenent al lui Dumnezeu în lume. Și nu adună prin colecționare, prin acumulare, ci printr-un *tawhid*, o mărturie unitivă de fiece clipă.

Ceea ce face admirabile aceste lucruri, dar le și îngreunează perfectarea, e că niciodată nu poți ști dacă și *Katha*, multiplicitatea care ți se oferă, vrea eliberarea sau numai o foarte prețioasă licoare care-i dă vitalitate și-i permite să trăiască mai departe în separatismul, în idolatria ei. Căci ceea ce se numește ispita, momeala diavolului, e mai puțin îndreptată contra noastră,

contra mîntuirii noastre, cît împotriva nevoiei de acea prețioasă licoare, acea apă a vieții, acel ulei superesențial, cum îi spune Böhme, fără de care multiplicitatea nu poate trăi, și pe care numai omul singur o poate dispersa. În fond, fiecare lucru fiind un nod de tendințe, cu o parte a lui solicită liberarea, cu alta vrea să rămînă fixat în limitațiunile lui.

Nu numai atît, dar mai intervine multiplicitatea și sub o altă formă: coborîrile din lumile superioare, cu scopul de tămăduire a inferiorului. Și ele nu pot opera în lumea noastră decît tot prin mijlocirea omului, pentru că se coboară pe Axa verticală. De felul acesta sînt, probabil, intelecțiunile, intuițiile, *aperçu*-urile.

Ispitele ce-l solicită pe om vin din lipsurile și nevoile lui. E o privațiune care se cere îndestulată. Dacă reușim să facem din aceste lipsuri și nevoi, prin intenție, lipsurile și nevoile înseși ale *Șehinei*, ispita devine impulsie ascensională, se răscumpără pe ea însăși și pe noi. Și Gloria lui Dumnezeu fiind dezlănțuită, fața acestei lumi piere.

*

Putem ocroti incubația spirituală nu numai prin tăcere și izolare, dar și printr-o activitate în sensul multiplicității. Spectacole, lecturi profane, visăraie, tot ce duce la pierzanie, pot avea și rolul acesta pozitiv de a deruta vigilența Adversarului, de a-l face să creadă că nu este nevoie să intervină cu tot potențialul lui de război, pentru că are în mînă pe cineva care este garantat de pe acum. De ce profunzimea, devenirea interioară nu s-ar putea ascunde în dosul pădurii de nepătruns a frivolității și a mondenității? Triboulet, unii bufoni ai lui

Shakespeare, poate Falstaff? Nu cu ei şi-a pus mintea Diavolul. Pe cînd cu Sfîntul Antonie în pustiurile Thebaidei...

Ştiu că se va spune că aceştia toţi şi-au luat masca păcatului ca să-şi ascundă calitatea lor spirituală. Dar n-au avut-o şi înainte de perfecţiune, în timpul realizării iniţiatice? Căci înfăţişarea exterioară a unui mare spiritual nu-i este dată gratuit; nu e o mască pusă de dinafară, ci e o mască de carne, crescută din posibilităţile, din natura profundă a fiinţei lui. Triboulet a fost desigur bufon şi înainte ca să devină un Rosacrucian.

Dacă reuşim să facem în noi separaţiunea Cerului de Pămînt, să actualizăm martorul impasibil, e preferabil să nu dăm prea mare importanţă inconsecvenţelor şi agitaţiei fiinţei noastre exterioare, singura accesibilă Adversarului. Cum am spus, în modul acesta îi putem adormi vigilenţa.

«*Les mésaventures de quelques-uns, qui ont bien soigné leur apparence, V.Sch., même ce pauvre diable d'Avr.*»[144]

*

8.I.1967 – De cum ne deşteptăm, spaima timpului pierdut în somn ne apucă; dacă a fost somn greu sau, din contră, somn adînc, mizerabila noastră fiinţă conştientă are impresia de gol şi atunci se aruncă nebuneşte după toate falsele plenitudini pe care le oferă imaginaţia şi multiplicitatea cu o mie de feţe. Căci în somn am fost la poarta morţii şi toată fleacăreala sufletului nostru nu este suficientă pentru a-i acoperi spaima. Mi-aduc aminte de o femeie care în clipa cînd trebuia să se ducă pe masa de operaţie de la spitalul Elisabeta, se afla înconjurată de familie. Faţa ei, obişnuită de altminteri, se acoperi cu cenuşa morţii; cei dimprejur începură să spună fleacuri şi «bancuri»; nenorocita

avea un rîs convulsiv care se sleia brusc şi obrăzarul neantului îi apărea din nou pe figură; idioţii dimprejur îşi continuau glumele; cu asemenea obol avea să mulţumească pe Charon.

Sînt mai mult eu care în fiecare dimineaţă îmi caut o plenitudine în oniric, în ceartă, în nervi ce ar putea fi uşor stăpîniţi, numai şi numai ca să nu r„mîn singur cu mine însumi. După vreo două ore îmi recuperez echilibrul şi pot întreprinde chiar o muncă iniţiatică. Ca să mă scuz, am uneori impresia că somnul meu este aşa de impur, aşa de posedat, încît o zgură cît palma de groasă se depune pe fiinţa mea şi atunci o scutur cum pot, chiar cu slobozirea convulsivă a nervilor; ca animalele care se rostogolesc şi zburdă pentru a se purifica. Bineînţeles, scuza este fără valoare, căci sînt exerciţii de yoga speciale pentru curăţirea noroiului nocturn şi care fac inutil scandalul şi gîlceava exterioară. Încerc să pozitivez ireparabilul.

*

După cum căutăm o plenitidine cu orice preţ, fie aceea în Dumnezeu, fie un substitut al ei în beţia lumii, tot aşa multiplicitatea se aglomerează în jurul *Tawhid*-ului nostru, căutînd existenţa fie răscumpărată în Unitate, fie furîndu-i sucul pentru a putea să-şi trăiască mai departe separativitatea. Cînd nu are plenitudinea integrării, caută cel puţin plenitudinea iluziei. E o luptă pe viaţă şi pe moarte. Sau noi recuperăm esenţialitatea multiplului pentru a o transforma în Soma ablaţională, sau multiplicitatea ne suge *Soma* din noi (căci fiind regi ai Creaţiunii, sîntem şi Regi ai Graalului), într-un fel de transvazare care e un act vampiric. În mod obişnuit, lipitorile sug sîngele din noi; nemaiauzitul realizării iniţiatice stă în faptul că noi trebuie să recuperăm sîngele din lipitori, trebuie să

devenim lipitorile lipitorilor. Mai mult, putem utiliza lipitorile ca să sugă sîngele din morfismele separate ale manifestării, pentru ca, într-o fază ulterioară, să-l transvazăm în noi. E definiţia tantrismului şi, în definitiv, a călătoriei infernale. Găsesc o afirmaţie hasidică foarte semnificativă în această privinţă:

«*Wer eine Seele hat, der mag sich in dem Abgrund hinablassen, festgebunden durch seinen Gedanken wie durch ein starkes Seil am oberen Rande, und wird zurückkehren*»[145]. Acest «*oberer Rand*» e opera *Tawhid*-ului, adică fixarea pe Unitate ca ochii navigatorului pe Steaua Polară. Şi cum toate ale acestei lumi le ştie Vrăjmaşul, afară de existenţa planului metafizic, coborîrea noastră lucidă în Abis o ia drept o cădere şi muşcă momeala. Etapele sînt următoarele: momeala e victima peştelui (ceea ce nu remarcă nimeni), care la rîndul lui e victima firului subţire de capătul căruia atîrnă momeala. Admirabilă imagine a realizării iniţiatice! Hristos coborît în Împărăţia Stăpînitorului acestei lumi, care şi-a înghiţit prada. El nu ştie că, venit în lume, Logosul e nedespărţit în Treime şi că din cauza aceasta Leviathan va fi tras încet la ţărm «*suaviter magno cum ingenio*», pentru a fi ospăţul Sfinţilor la sfîrşitul lumii, cum o spune Kabbala.

«*Similia similibus*», Natura fascinează, învinge şi domină Natura; sulful e conţinut de sulfuri, umiditatea prin umiditate, aviditatea noastră învinge aviditatea lumii, dacă se lasă înghiţită de ea pentru a o putea trage mai bine în sus. Metafizic, aceasta se explică prin continuitatea stărilor de fire între care nu poate să existe soluţie de continuitate. Dacă în sistemul vibratoriu al lumilor, în scurgerea lor ondulatorie, introducem un element fix care e Unitatea metafizică, totul se organizează în jurul acestei Axe determinată de noi de-a lungul căreia

katholikos ophis-ul se încolăceşte, nădăjduind sfîrşitul tribulaţiunii lui şi o reintegrare, căci în punctul unde şi-a pus Fecioara călcîiul se întîlnesc şi capul şi coada lui.

*

9.I.1967 – Trebuie să realizăm nu numai teoretic, dar şi prin simţire, că Sinea se sforţează să se exprime prin toate învelişurile care-o închid. E exact procesul invers aceluia preconizat de Hasidimi – desrobirea *Şehinei* din exilul ei. Cînd privim procesul de resorbire a Manifestării în Principiu, e valabil punctul de vedere hasidic. Prezenţa divină, *Şehina*, se vrea eliberată de cojile ce-o ţin captivă. Şi cînd această eliberare se desăvîrşeşte, lipsită de orice element vivificator lumea se preface în cenuşă; scînteia se ridică în Soarele inteligibil, iar cenuşa, într-un proces invers, cade în Materia primă, în care se dezintegrează complet, pentru a deveni apoi potenţialitatea unor noi lumi.

Procesul invers e acela al producerii Manifestării. Principiul vrea să se exprime, cu toată perfecţiunea, cu toată tăria inerentă Logosului; esenţial, expansiunea e perfectă, dar creaţiunea fiind duală, esenţa ca să devină eficientă în lume are nevoie şi de o substanţă, care e rebelă, ingrată, rebarbativă. Bineînţeles că nu e vorba de Creaţiune propriu-zis, care în ansamblul ei este perfectă, identificîndu-se cu Omul Universal, ci, mai degrabă, de producţiune, de lucrarea demiurgică ce *figurează* lumile, dintr-o materie dinainte dată. Şi aici găsim o materie ingrată, cum o numeam mai sus, pentru că această materie preexistentă e făcută din masa amorfă, din penele creaţiunilor precedente, vechile regate ale lui Edom, cum le numeşte Kabbala. Acestea sînt un cîmp de dărîmături care nici nu-şi pot imagina că ar putea fi altceva, fiind ininteligente şi

ininteligibile – şi care, pentru viaţa larvară, sumară, pe care o posedă, nu au nevoie mai mult decît de scînteile divine pe care le ţin înlănţuite cu sălbăticie, într-o indescriptibilă robie. Or, aceste dărîmături, conglomerate într-o materie secundară, amorfă, trebuie să slujească drept substanţă acţiunii creatoare, mai exact producătoare a Sinei. Amorful rezistă oricărei violenţe, oricărei lovituri; e ca şi cum ai bate cu ciocanul într-o mlaştină; nu e reductibil decît la o acţiune corozivă care dizolvă şi arde totodată. De abia atunci e susceptibil de noi forme, de noi informaţii. Totul e să-i redai plasticitatea.

Trebuie să ne izolăm de natura noastră inferioară şi s-o izolăm, s-o studiem, să-i împărtăşim senzaţiile, fără să fim afectaţi de ele. Aşa că, în timp ce emoţional suferim impresii, intelectual sîntem judecători. Din cauza identităţii Sinei, şi în mine şi în Demiurg şi, în general, în tot ce este Act, operaţiile noastre sînt identice, cu deosebiri enorme din punct de vedere al cantităţii, dar egale din acela al calităţii. Şi cel mai mic gest calitativ se agregheză Actului pur cu consecinţe incalculabile. Colaborarea cu Marele Arhitect al Universului nu e o simplă vorbă.

Încă o activitate a Sinei poate fi şi aceea prin care întrebuinţează unele pasiuni ca să extermine alte pasiuni antagoniste, rămînînd arbitru între ele. Mi-aminteşte un procedeu enigmatic al lui Iason, în cucerirea Lînii de Aur. După ce a semănat dinţii Balaurului, o vegetaţie de zmei a crescut din ei, care uşor ar fi putut deveni primejdioşi pentru erou. Atunci a aruncat în mijlocul lor o piatră, pentru a cărei posesiune s-au încăierat cu toţii, pînă la o totală exterminare.

Piatra e o fulguraţiune intelectuală coborîtă din Cer în mijlocul lumii. Se înţelege că nimic nu e mai preţios pentru nişte Asura decît posesiunea ei, deoarece le asigură existenţa,

continuitatea vitală. Căci aceşti monştri de putere grosolană sînt în fond nişte debili, care nu pot trăi decît pe măsură ce-şi consumă propria lor viaţă. Faptul că Iason azvîrle piatra arată că putem arunca în mijlocul pasiunilor noastre o particularizare, o misionare a intelectului nostru, ca să lucreze în mijlocul lor ca momeală. E extraordinar ce puternici şi ce slabi sîntem !

*

O bună comparaţie: torpoarea morală resimţită de aspiranţii la realizare, din cînd în cînd, este faţă de suferinţa acută ceea ce este regimul celular faţă de munca forţată. Inerţia, chiar tenebrele mintale, dezvoltă – mai bine decît suferinţa şi mînia – răbdarea, îndurarea pasivă, credinţa, devoţiunea. De utilizat, pentru ca această torpoare e pîinea noastră de toate zilele, în condiţiunile deznădăjduite în care trăim. Apoi, cînd şi-a făcut oficiul, putem, la rîndul nostru, să luptăm contra ei, printr-o forţă pasională pe care o suscităm în noi.

*

9.I.1967 – «*Un trait nous a surtout frappé, en étudiant ces sociétés traditionnelles: c'est leur révolte contre le temps concret, historique, leur nostalgie d'un retour périodique au temps mythique des origines, au Grand Temps*».[146]

Explicaţia faptului nu e din cele mai grele: în societăţile tradiţionale, accentul de gravitate al omului cade pe calitativ; mai simplu, centrul personalităţii este *Atma* şi nu Jiv*atma*; natural, societatea, colectivitatea umană, compusă din asemenea persoane, capătă o dimensiune calitativă, care e rezumată,

quintesențială, reprezentată de «Îngerul» ei, vorbind în numele ei, grupului etnic respectiv, cîteodată sensibil pentru toți (de exemplu, printr-un mare spiritual sau printr-un voievod care reprezintă direct Axa lumii), totdeauna, difuz, indirect, prin morfisme ale lui, ca zînele, Feții Frumoși, animalele mitice și alte entități. Ele asigură o osmoză continuă, care e un gest «alchimic»: inferiorul e tras în țeavă, aspirat de superior, care-l transmută în el însuși; licoarea astfel obținută se întoarce ca Elixir de viață lungă în organismul tradițional și-l pătrunde pînă în ultimele fibre, cu o condiție: ca acesta să facă o sforțare disperată spre suprimarea timpului cantitativ și o reușește, nu ca indivizi, ci ca organism special, descoperind, aducînd de sus în lume, ca pe un Ierusalim Ceresc, Anul mare, Anul mitologic, constituit din durate, exclusiv de orice stereotipie, evoluînd firește ca orișice e ciclic, în jurul unui centru, dar tocmai din cauza acestei mișcări circulare, privind centrul din perspective, în fiecare clipă, reînnoite, reîmprospătate.

Calitativul coborînd în lumea noastră, întîlnește cele două servituți principale ale ei: timpul și spațiul. Am spus că această coborîre a influxului spiritual e o «tinctură» care, prin necesitate, transmută ce întîlnește. Cum transmută deci timpul și spațiul? Deplasîndu-le unul în altul, silindu-le să-și preschimbe între ele atributele. Timpul se spațializează, devenind un substitut de Eternitate, substitut, dar autentic, organic, nu prin decizie umană, iar spațiul se temporalizează, direcțiile lui căpătînd dimensiuni temporale, dar cu nimic cantitativ în ele, pură durată și interferînd la liniile lui de intersecție ceea ce este dincolo de timp și spațiu. Linia care unește două solstiții duce la fundul lumii și la cheia ei de boltă, iar linia care unește cele două echinoxuri, «strîngînd», «stergînd» tot ce se găsește pe planul orizontal, mistuindu-l, în punctul de interferență cu axul

solstițial. Pentru asta însă se cerea o condițiune obligatorie, trăirea mitologică a Calendarului, cu toate sărbătorile, cu toate praznicile lui creștine și mai ales precreștine. Și atunci, în punctele și în clipele de interferență de care vorbeam, se întîmplă miracolul, integrarea colectivității virtual în totalitatea ei și efectiv prin reprezentanții ei reali, care uneori erau ascunși în Centrul Lumii. Se deschideau Porțile Cerului și ale Pămîntului, se oprea timpul în Noaptea de Sînziene, întreaga făptură era răscumpărată; proba era că omul înțelegea limba păsărilor, a dobitoacelor și a florilor. Guénon vorbește de importanța faptului ca un popor să-și aibă reprezentanții lui în Centrul Suprem; ce să mai spunem atunci de vremurile cînd în fiecare sat existau oameni care vedeau Cerul deschis în noaptea de Înviere și înțelegeau limba păsărilor la Solstițiul de vară, pentru cîteva clipe care aveau darul să transmută în durată solară tot timpul unui an?

Repetiția în fiecare an a acestei trăiri calitative a timpului și a spațiului avea același rost ca și *japa*, repetiția în pronunțarea *mantrelor*; prin pronunțarea lor indefinită se ajungea la o clipă în afară de timp cînd se integrau în Sunetul Primordial, manifest și coextensiv Eternității.

Cu o astfel de elaborare a receptivității ei, colectivitatea se impregna periodic de prototipuri, de mituri care sînt eterne *in divinis*, și le repeta, le retrăia în cursul anului și chiar în cursul întregii ei istorii. O scară a lui Iacob se scobora din Cer pe Pămînt, «Îngerii» ducînd năzuințele oamenilor și ale întregii făpturi în Ceruri, de acolo coborîndu-se cu Haruri. Divinizîndu-se simbolic, omenirea se integra în planul cauzal și astfel se atenua, cel puțin în aspectul său implacabil, lipsa de comună măsură între Principiu și Manifestare.

Această lipsă de comună măsură pune pe oameni într-o alternativă: sau sînt zdrobiți de ea, zvîrliți și exilați la extremitățile lumii, în regatul «cojilor», în tenebrele exterioare, sau își sacralizează separativitatea și prin asta o fac să dispară, căci relativul se integrează în Absolut și prin asta devine tribulațiunea sacrificială a lui *Agni* în condițiile lumii noastre.

*

A cunoaște – cum spun Hasidimii, cîntecul tainic care manifestă Interiorul în exterior, este a percepe mai mult sunetul cuvîntului decît sensul lui. Nu elementul lui noțional manifestă misterul lui. Pentru asta trebuie să percepem în el întrariparea pe care o cuprinde, puterea lui de exaltațiune, rezonanțele lui. Se face deodată un transfer de la acest plan nerațional la conținutul lui intelectual, fără să mai fie nevoie să mai treacă prin stadiul intermediar de noțiune.

Se povestește despre ilustrul zadik Rabbi Suria din Hanipol că nu putea spune nimic din predicile și din pildele maestrului său, marele Maggid din Mezerici. De ce? Pentru că de la prima vorbă a acestuia: «Stă scris», cădea într-un fel de stare extatică, într-un delir intelectual, care împiedica pe Maggid să continue; de asta trebuia scos afară. În realitate, pricepea mai mult, mai adînc și mai complet decît acei care ascultau întreaga predică.

*

«*Faire extraordinairement les choses ordinaires*»[147], ce este altceva decît a adăuga la fiecare gest ce-l facem, la fiecare cuvînt ce-l rostim, dimensiunea intelectuală care-i este proprie

sau, mai bine-zis, o prezență spirituală, din care gestul și vorba își vor specifica tot ceea ce le este propriu, sucul personal. Deoarece cuvîntul «extra-ordinar» este sinonim cu «supra-natural»; cu alte cuvinte, gestul și cuvîntul, prin adăugirea acestui element transcendent, își pierd caracterul lor creatural, recuperînd caracterul originar de «Idee».

E o operație exact contrarie a ceea ce se numește în Kabbala «tăierea plantelor»; plantele tăiate își recuperează rădăcina, care e înfiptă din nou în cîmpul cu stele. Și unele pelerinaje ca acelea de la Compostella (*Campus stellae*), nu vor fi avut alt scop decît să ajute pe pelerinul «d'amore» să-și înrădăcineze din nou plantele în Cer?

«*Offrez-vous aux haleines de vôtre Seigneur*»[148] – citez *hadith*-ul în franceză, pentru că nu găsesc cuvîntul românesc care să exprime în același timp ideea și de «suflu» și de «parfum». Dar cum unei chemări de sus trebuie să-i corespundă un răspuns de jos, e necesar ca ființa noastră întreagă să devină un suflu și un parfum, ca să se amalgameze cu răsuflarea ce vine de sus. Lucrul nu e greu de înțeles, ci greu de făcut. Cu alte cuvinte, trebuie să deplasăm accentul de gravitate al ființei noastre în planul spiritual, adică să facem să predomine în noi *guna sattwa*, care e pur conformism cu lumina intelectuală, în *hadith*-ul nostru, cu aspirațiunea îmbălsămată a lui Dumnezeu spre făptura lui.

Note

Aceste note cuprind explicarea termenilor mai puțin cunoscuți, aparținînd în special tradițiilor orientale, ca și traducerea unor citate limbi străine; dar nu includ termenii explicați în text de autor.

1. Tradiția; esoterismul judaic (ebr.).
2. Nume al divinității, denumind ipostaza prezenței sale reale în lume, puterea, energia divină (ebr.).
3. Baal Șemtow (1700-1760); reprezentant marcant al mișcării hasidice.
4. Ființa-non-ființa.
5. Divinitatea distrugătoare din triada hindusă (*Trimurti*) (sk.).
6. Calități sau atribute divine (arb.).
7. Suflul vital (sk.).
8. Devoțiunea; iubirea universală (sk.).
9. Cunoașterea; intelecțiunea universală (sk.).
10. Prezența reală a divinității (arb.).
11. Învelișul, coaja lucrurilor (ebr.).
12. Eliberat din viață; cel ce a realizat identitatea supremă (sk.).
13. Principiul activ, masculin; spiritul (în alchimie).
14. Reziduul (în alchimie).
15. Principiul bazic; corpul (în alchimie).
16. Principiul pasiv, feminin; sufletul (în alchimie).
17. Calități, tendințe constitutive ale substanței universale (sk.).

18. Tendința ascendentă (*guna*) (sk.).
19. Tendința (*guna*) expansivă, orizontală (sk.).
20. Tendința (*guna*) descendentă (sk.).
21. Unul din cele șase «puncte de vedere» (*darșane*) ale doctrinei hinduse (sk.).
22. Substanța universală nemanifestată, corelativă cu *Purușa* (sk.).
23. Personalitatea divină; aspectul personal al lui *Brahma* (sk.).
24. Esența universală nemanifestată
25. Propagarea indefinită, plecînd dintr-un centru, a unei mișcări vibratorii în toată întinderea cu trei dimensiuni: simbol spațial al Posibilității Universale.
26. Ceea ce e departe»(lat.).
27. Miracolul lucrului unic (lat.).
28. Poruncă divină (arab.).
29. «Firul» spiritual care leagă lumile (sk.).
30. [Căci vedem acum] ca prin oglindă în ghicitură (lat.) (I. Cor. 12-13).
31. Urma piciorului divin (lat.).
32. Roata; centru subtil în corpul omenesc (sk.).
33. Ramură a Kabbalei întemeiată de Baal-Șemtow, în Galiția.
34. Inițiat în esoterismul musulman; *sufi* (arb.).
35. De partea substanței (lat.).
36. Legea perenă; ordinea universală (sk.).
37. Nu slujesc (lat.).
38. Șarpele care-și mușcă propria coadă (în hermetism).
39. Sufletul viu, individual; manifestarea Sinelui (*Atma*) în eu (sk.).
40. Spiritul universal; Sinele. (sk.).
41. Marea Operă; realizarea spirituală (în alchimie) (lat.).
42. Coroana; primul din cele zece Sephirot-uri (principii universale) (ebr.).
43. Împărăția; ultimul din cele zece Sephiroturi (ebr.).
44. Energia, puterea divină; corespondentul Șehinei ebraice (sk.).
45. Punct de contact între două lumi: poartă strîmtă (sk.).
46. Disoluția finală a tuturor lumilor (sk.).

47. Întregul ciclu al umanității (sk.).
48. Suav, cu mare iscusință (lat.).
49. Termenul pînă la care... (lat.).
50. Marele Șeih (arb.).
51. Zeul care suferă (lat.).
52. Asociaționism (arb.).
53. Idolatrie (arb.).
54. «Vîntul a purtat acel lucru în pîntecele lui» (lat.).
55. Cartea Splendorii; comentariu esoteric al Torei (legea ebraică).
56. «Soarele stă ascuns în stea» (lat.).
57. «Ceea ce era risipit» (fr.).
58. Membre împrăștiate (lat.).
59. Germenul de nemurire din om; centrul lumii (ebr.).
60. «în triunghiul centrului centrilor» (lat.).
61. Mintea; mentalul (sk.).
62. Centru subtil între ochi; al treilea ochi (sk.).
63. Canal subtil în corpul omenesc (sk.).
64. «Aducerea aminte»; incantațiunea numelui divin (arb.).
65. Roua de lumină (lat.).
66. «Forța sufletului este întreagă dacă e convertită în corp» (lat.).
67. «Să schimbi natura și să descoperi ce cauți» (lat.).
68. «Nu se operează nimic dacă corpurile nu se fac incorporale» (lat.).
69. «Pentru că toate corpurile ajung incorporale și invers, toate cele incorporale, corporale» (lat.).
70. Centru subpămîntean al lumii actuale (după tradiția hindusă).
71. «În timp ce zeul cugetă, lumea se face».
72. Ansamblul «tehnicilor» de realizare spirituală (în alchimie).
73. Creația (arb.).
74. Influența spirituală, binecuvîntare (arb.).
75. «Să nu raționăm despre ei, ci privește și treci» (ital.).
76. Starea de copil (sk.).
77. Tehnica suflului, a respirației (sk.).
78. Eliberarea supremă; realizarea stării de identitate supremă (sk.).
79. Ucenic; aspirant la inițiere (arb.).

80. Disoluție (sk.).
81. Calitatea sonoră; sunet; sunetul primordial (șabda-brahman) (sk.).
82. Energia subtilă din corpul uman, concentrată la baza coloanei vertebrale (sk.).
83. Virtutea, energia spirituală (sk.).
84. Cel gol cu cea goală (lat.).
85. Șarpele universal (gr.).
86. Băutura de nemurire (sk.).
87. Intelectul suprem (lat.).
88. Să nu disprețuiești cenușile» (lat.).
89. Vasul alchimic.
90. Otrava, dar și săgeata (gr.).
91. «Iubirea care mișcă soarele și celelalte stele» (ital.).
92. «Intelecte sănătoase» (ital.).
93. «Loc de viață și de moarte» (lat.).
94. Nicolas Flamel (1330-1418) – alchimist francez.
94bis. I.G. Eichtel – unul din editorii operei lui Böhme, întemeietor al sectei «Frăției Îngerești» (*Die Engelsbrüder*).
95. «Urcă de pe pământ în cer și coboară din cer pe pământ și primește puterea celor de sus și celor de jos» (lat.).
96. Infinitul «... stînd și mirîndu-mă... tăceri supra-umane și cea mai adîncă liniște... anotimpurile moarte și cele prezente, vii... sunetul ei... Și în această imensitate gîndul meu se scufundă... Ce dulce mi-e să naufragiez pe această mare... » (ital.).
97. «Vizitînd interiorul pămîntului, rectificînd, descoperi piatra ascunsă, adevărata medicină» (lat.).
98. Spiritul incombustibil (gr.); flacăra care nu arde (lat.).
99. Uniunea prin suprimarea agitației mentale (sk.).
100. Dorința; voința (gr.).
101. Puterea celor de sus și a celor de jos (lat.).
102. Știința analogiilor fonetice (sk.).
103. «Fii asemenea cu Dumnezeu este porunca umilității» (fr.).
104. «El oprește asupra mea ochiul intenției sale» (fr.).
105. Mărturisirea (arb.).

106.«Piatra filosofală nu e nimic altceva decît perfecta exaltare a lui Dumnezeu» (engl.).

107.Sentința, cuvîntul Profetului transmis în afară de Coran, prin tradiție (arb.).

108.«Și la ceasurile înalte de rugăciune, în timpul oficierii misterelor cosmice (...) deși hierogamiile nu sînt murmurate decît cu voce scăzută sub imensa subterană (...) la suprafața pămîntului și în ceruri se răsfrînge un fenomen acustic (...). Călătorii și caravanele care rătăcesc în depărtare sub razele zilei sau în luminișurile nopții, se opresc neliniștiți, oameni și animale, ascultînd. Li se pare că pămîntul însuși deschide buzele ca să cînte. O imensă armonie fără vreun efort vizibil plutește într-adevăr în spațiu (...). Ea se desfășoară în spirale din ce în ce mai mari, mișcă ușor văzduhul cu undele sale și urcă pierzîndu-se, ca pentru a căuta Inefabilul (...). Nu se vede în depărtări, în noapte, decît tremurul lunii și al stelelor veghind somnul munților și al văilor, iar ziua doar strălucirea soarelui peste locurile cele mai încîntătoare de pe pămînt (...).

108bis.Toți călătorii se reculeg cu respect, ascultă în tăcere și murmură rugăciunile în marele suflet universal» (fr.).

109.Piatra invizibilității (germ.).

110.Flăcări și lacrimi (germ.).

111.«Să extragi pe zeu din inima statuilor» (lat.).

112.«Sufletul este înghițit de materie pînă la înțelegerea nous-ului. El însă este în afara oamenilor: el este un Daimon» (germ.).

113.«Poarta morții» (a timpului distrugător); figură terifiantă, păzitoare a pragului.

114.«Balaurul l-a scuipat pe Jason, după ce a luat băutura dată de Athena» (germ).

115.Iluzia cosmică (sk.).

116.«Cunoașteți numai cuvîntul poetului,/ Din preajma porții paradisului; / Mereu ușoare bătăi plutesc. / Rugîndu-se pentru viață veșnică» (germ.).

117.«Folosul ispitei. Ține o legătură între suflet și timp. Să privești un rău posibil un timp îndelung, fără să-l săvîrșești, operează un fel de

transsubstanțiere. Dacă i se rezistă cu o energie finită, această energie se epuizează într-un timp dat; cînd se epuizează, cedezi. Dacă rămîi imobil și veghezi se epuizează ispita și culegi energia regenerată.» (fr.).

118.Uniunea prin cunoaștere (sk.).

119.Extincția; vidul (sk.).

120.Înlănțuirea ciclurilor cosmice; devenirea (sk.).

121.«Dumnezeu e mare» (arb.).

122.«Coborîrea» directă a Principiului (sk.).

123.«Eliberarea» din manifestare (sk.).

124.«Cum ai căzut din ceruri, Lucifer?» (lat.).

125.«Hristos este adevăratul Lucifer» (lat.).

126.El a refuzat să se prosterneze în fața lui Adam. Iubește cu atît mai mult cu cît suferă de capriciul Iubitului. Îl cunoaște cu atît mai bine cu cît îi încearcă rigoarea. Se mulțumește să sufere rigoarea divină. Privirea lui Dumnezeu îndreptată spre el îi dă voie să-i suporte supliciul. Fără îndoială, e vinovat de revoltă, de gelozie, de orgoliu și mai înainte de raționări (...). Dar în acest straniu conflict între păzirea regulilor și ascultare, unii se întreabă dacă damnarea sa nu este o aparență temporară, dacă el n-a avut, într-un sens, dreptate să primească să fie orbit de iubire, să refuze să se închine în fața altuia decît Dumnezeu, să respingă porunca pentru a afirma mai bine esența, să slujească, nu pentru propria sa fericire, ci pentru gloria lui Dumnezeu» (fr).

127.Numele unui zid care desparte infernul de paradis (arb.).

128.Omul care slujește (lat.).

129.Mielul lui Dumnezeu (lat.).

130.Unitatea divină (arb.).

131.Hrana de nemurire (sk.).

132.Expuneri rabinice asupra Torei (ebr.).

133.«Prin care toate s-au făcut» (lat.).

134.«Nu există Dumnezeu afară de Dumnezeu» (arb.).

135.«Mai puțină durere dacă o proiectezi în univers; dar universul e alterat» (fr.).

136.«A spune că lumea nu valorează nimic, că această viaţă nu valorează nimic şi a da ca dovadă răul, este absurd; căci dacă aceastea nu valorează nimic, atunci de ce ne privează răul?» (fr.).

137.Lăcomia (lat.).

138.«Formaţi la şcoala veleitarilor, idolatri ai fragmentului şi ai stigmatului, noi aparţinem unui timp clinic în care au importanţă doar cazurile (E.M.Cioran: *Silogismele amărăciunii* (...) Cap. «Atrofia Verbului») (fr.).

139.«Dar gîndul e robul vieţii şi viaţa nebunul timpului / Şi timpul ce stăpîneşte lumea, / Trebuie să se oprească» (eng.). W.Shakespeare, *Henry IV*, Partea I. Actul V.

140.Extincţiune (arb.).

141.Ţara nimănui (engl.).

142.Zeul simţitor (lat.).

143.«Esenţa supremă şi fără asemănare» (fr.).

144.«Neplăcerile unora care au avut grijă de aparenţa lor (...) chiar acest diavol sărman» (...) (fr.).

145.«Cine are un suflet, acela se poate lăsa în abis, legat prin gîndurile sale ca printr-o puternică funie de marginea prăpastiei şi se va întoarce» (germ.).

146.«O trăsătură, mai ales, ne-a izbit, studiind aceste societăţi tradiţionale: revolta lor împotriva timpului concret, istoric, nostalgia lor a unei întoarceri periodice la timpul mitic al originilor, la Marele Timp» (fr.).

147.«Să faci extraordinar lucrurile obişnuite» (fr.).

148.«Dăruiţi-vă suflurilor Domnului vostru» (fr.).

În aceeași colecție

Émile Senart, *Eseu despre Legenda lui Buddha*
Pseudo-Dionysius Areopagitul,
Despre numele divine. Teologie mistică
***, *Milinda Panha, Întrebările Regelui Milinda*
Vladimir Solovyov, *Rusia și Biserica Universală*
Ferdinand Ossedowski, *Animale, oameni și zei*
Vasile Lovinescu, *Jurnal alchimic* (ediția I)
Pseudo-Dionysius Areopagitul,
Ierarhia cerească și ierarhia bisericească
Teresa de Ávila, *Cartea vieții mele*
Tenzin Gyatso, *Logica iubirii*
Origen, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*
Augustine of Hippo, *Despre Învățător*
Teresa de Ávila, *Poezii*
Novalis, *Cîntece religioase*
Henri-Irénée Marrou, *Teologia istoriei*
Mgr. Stépanos, *Slujiri sacerdotale*
Washington Irving, *Viața lui Mahomed*

Bun de tipar: 1999 • Format 1/16 (54 x 84)

Tiparul executat la Imprimeria *Institutului European pentru Cooperare Cultural-Ştiinţifică* Iaşi • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P. 161 • Cod 6600 • Tel. 032/233731 • Fax: 032/230197 • eurocdit@mail.dntis.ro

COLECŢIA *Mythos et Religio* **17**

JURNAL ALCHIMIC

Trebuie să înţelegem, înainte de toate, un lucru esenţial: gîndurile străine, venirea lor la oameni şi acţiunea lor în ei, nu sînt ceea ce noi am numi un fenomen psihologic, ci un fenomen care aparţine sferei cosmice şi chiar o depăşeşte. În fiecare din ele stă o scînteie care, exilată, captivă în ele, tinde spre eliberarea din exilul ei, lucru ce nu este posibil decît prin om, ca regent instituit de Dumnezeu în planul lui de existenţă.

Datele zilelor, notate conştiincios înaintea unor gînduri răzleţe, dau acestui volum aspectul de jurnal. Dar ideile expuse nu au legătură cu calendarul sau cotidianul; ele sînt fulguraţii ale spiritului, fără regulă şi fără motivaţii psihologice ori etice. Le aduce împreună doar alchimia, *un mod de realizare spirituală şi un mijloc simbolic de a exprima realităţile suprasensibile.*

INSTITUTUL EUROPEAN

Preţ 43.137 lei
T.L. 863 lei
Total 44.000 lei

ISBN 973-611-047-8